

DESMOND MORRIS



KORUYUCU

TILSİMLER

UĞURLAR, MUSKALAR, NAZARLIKLAR

İNKILÂP

KORUYUCU TILSIMLAR



Dünyanın her yerinde milyonlarca insan günlük sıkıntılarını ve dile getirilmeyen korkularını bir uğur ya da koruyucu tılsım taşıyarak yatıştırıyor. Türklerin Mavi Göz'ünden, Japonların Çağırın Kedi'sine kadar bu koruyucular tüm ülkelerde şans getiren semboller haline gelmiştir.



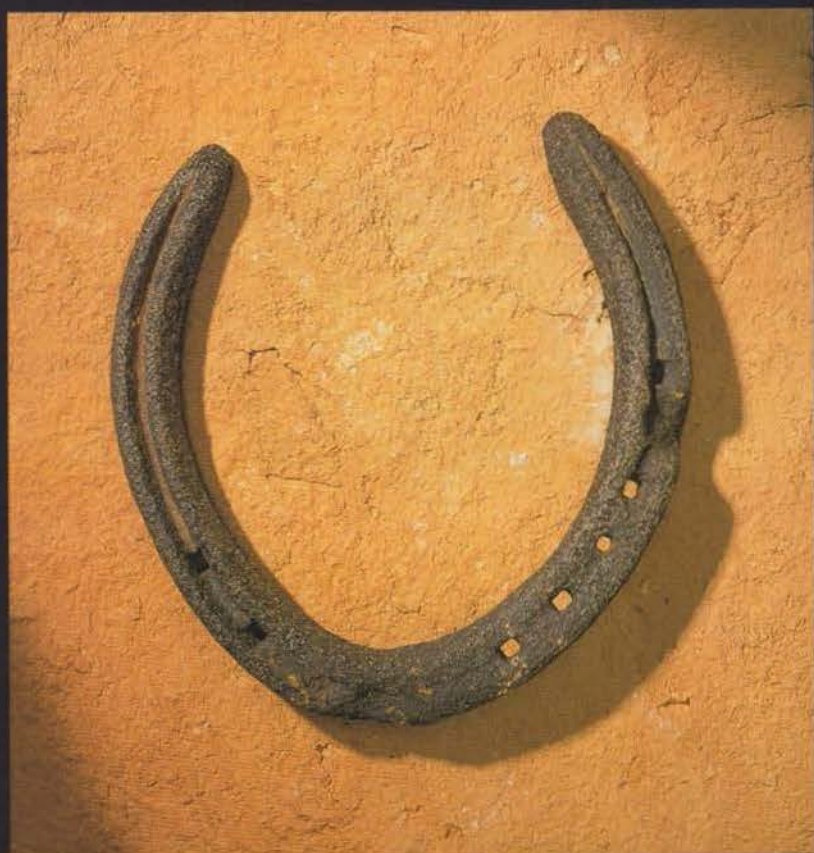
Dünyaca ünlü yazar Desmond Morris, bu büyüleyici kitapta 100'ün üzerinde tarihi ve mitolojik tılsımı, niçin bu kadar popüler hale geldiklerini açıklayarak inceledi. Hemen hemen her tılsım yazar tarafından toplandı ve bu eşsiz koleksiyon, kitap için özel olarak fotoğraflandı...



ISBN 975-10-1528-6

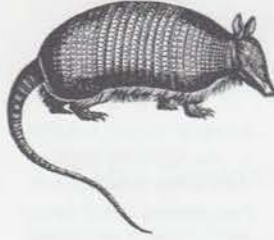


9 789751 015280



KORUYUCU TILSIMLAR

UĞURLAR, MUSKALAR, NAZARLIKLAR



Desmond Morris

Türkçeye çeviren:
MEHMET HARMANCI

 **İNKILÂP**

Ankara Caddesi No:95 Sirkeci 34410 İSTANBUL
Tel: (0 212) 514 06 10 -11 Fax: (0 212) 514 06 12
www.inkilap.com e-mail : posta@inkilap.com

© Element Books Limited 1999

Metin © Desmond Morris 1999

Türkiye'de yayın hakkı:

© IPS Publishing Services Limited, 1999

KORUYUCU TILSIMLAR (Body Guards), ilk olarak İngiltere'de
ELEMENT BOOKS LIMITED tarafından 1999'da basılmıştır.

Baskı: T.B.C.

Orijinal Sayfa Tasarımı

THE BRIDGEWATER BOOK COMPANY LIMITED

Dizgi:

Meline Pamukçuoğlu

Düzeltili

İdâî Önemi

Kapak:

Ömer Küçük

ELEMENT BOOKS LIMITED

Baş Editör Sue Hook

İdari Editör Miranda Spicer

Proje Müdürü Shirley Patton

Editör Alison Wormleighton

Ürün Müdürü Susan Sutterby

Ürün Kontrolü Fiona Harrison

THE BRIDGEWATER BOOK COMPANY

Art Direktör Terry Jeavons

Tasarlayan Michael Whitehead

Editör Fiona Biggs

İdari Editör Anne Townley

Proje Editörü Caroline Earle

Resim Araştırması Vanessa Fletcher

Fotoğraflar Guy Ryecart ve Trish Gant

ISBN 975-10-1528-6

00-34-Y-0051-0005

Printed and bound in Great Britain by
Buder & Tanner Ltd, Frome and London



İçindekiler

Yazarın Önsözü	6	Beden Parçaları ANATOMİK KORUYUCULAR	154
Giriş: ARMADİLLO ETKENİ	8	Göz Göze İNSANA BAKAN KORUYUCULAR	166
Tanımlar	10	Yardımcı Eller JESTLERLE KORUNMA	174
Hayvansal Tılsım ZOOLOJİK KORUYUCULAR	12	Evler Kadar Güvenli EV KORUYUCULARI	194
Taş Devri MİNERAL KORUYUCULAR	52	Sonuç: GÜVENLİ BİR YAŞAM	214
Bitkilerin Gücü BİTKİSEL KORUYUCULAR	94	Bibliyografya	218
Tanrı Yardımcımız Olsun DİNİ KORUYUCULAR	122	Dizin	220
Kelimesi Kelimesine YAZILI KORUYUCULAR	146	Teşekkür	224



YAZARIN ÖNSÖZÜ

İNSAN TÜRÜNÜ araştırmak amacıyla dünyayı dolaşırken gittiğim her yerde insanların üzerlerinde şans getirdiklerine inandıkları bir şey taşıdıklarını gördüm. Şekli ülkeden ülkeye ve kültürden kültüre değişen bu en gözde yerel muskalara çok ciddi yaklaşıyor ve insana yardımcı olacak sihirli nitelikleri olduğu kabul ediliyordu. Kimi zaman sahiplerini talihsizliklerden koruyor, kimi zaman da onlara şans getiriyorlardı. Bu muskaların arasında hep ilginç bir tarihçe ya da sembolik bir geçmiş vardı ve ben onları toplamaya, her birini bu kadar özel yapan şeyin ne olduğunu anlamaya çalıştım.

İnsan davranışlarını incelediğim ve televizyon belgeselleri çektiğim sıralarda yetmişten çok ülkeyi ziyaret ettim ve böylelikle tılsım ve muska koleksiyonlarım giderek arttı, sonunda birkaç yüze ulaştı.



Çin'in bu kutsal kaplumbağası bilgelik ve uzun ömür getirmesi için muska olarak taşınırdı.

Afrika'nın ıssız köşelerinde film çekerken yerli kadınların genellikle hamile kalma şanslarını arttırmak için üzerlerinde doğurganlık figürleri taşıdıklarını gördüm. Ortadoğu'da kutsal ellerden Kuran'dan âyetlere kadar çeşitli dinsel muskalarla karşılaştım. Güney İtalya'da jestleri araştırırken geçmişin kem gözden korunma geleneklerinin yüzyıllardır hâlâ işlerliğini koruduğunu ve çeşitli davranış ve tılsımlarla desteklendiğini gördüm. İskandinavya'da eski Viking efsaneleri çağdaş muska ve nazarlıklar biçiminde devam etmekteydi. California'da tılsımlı kristaller ve taşların kullanıldığı yepyeni bir muska dalgasının başladığını keşfettim. Kristallerin tedavi edici ve Koruyucu niteliklerine olan bu Yeni Çağ inancı hızla yayılmış ve şu anda Amerika kıtasının tümü ve Avrupa'nın büyük bir kısmını kaplamıştır.

Topladığım bu uğur ve muskaların çoğu takılar veya insanın üzerinde taşınan küçük nesnelerdi. Ancak bazıları daha büyükçeydi;

Burma'dan, giyeni yolculuklarda veya savaşta koruyan muskalı bir gömlek.



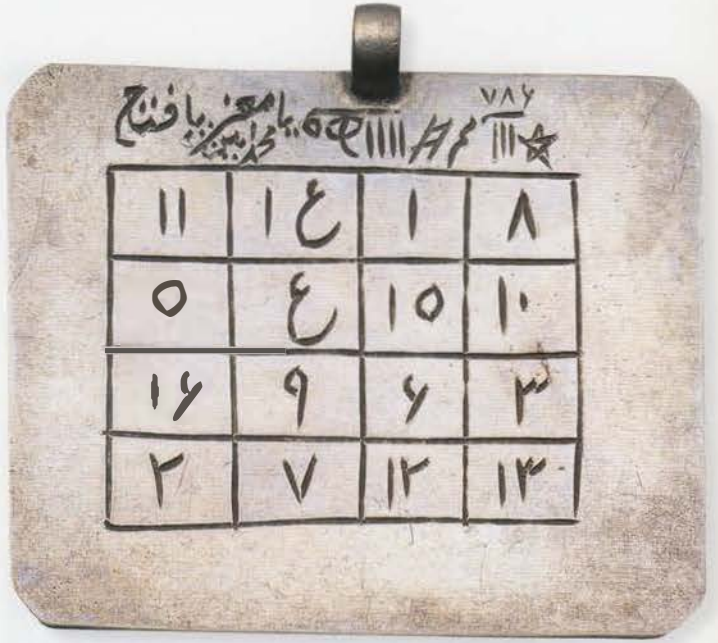
Tılsımlı dörtgenli bir Afgan muskası.

ve sahiplerini, sahiplerinin arabalarını, evlerini veya teknelerini koruma amaçlıydılar. Pek çok sürücü arabasında kendisini kazalardan ve beladan koruyacak olan şans getiren maskotlar asılı olmadan yolculuğa çıkmaz. Akdeniz’de ise bunun farklı bir örneğine rastlarız. Pek çok kayıkçı kendisini kem göze ve boğulmaya karşı koruyacak olan bir çift gözü teknesine resmetmeden denize açılmaz. İngiltere’de bugün bile pek çok yük atı sahibi tıpkı yüzyıllardır olduğu gibi hayvanlarını kötülüğün kuvvetlerine karşı koruyacak özel at takılarıyla hayvanlarını süsler. Kırsalda pek çok evin, ahırın veya samanlığın duvarında hâlâ şans getirecek bir at nalı asılıdır.

İlkel batıl inançların bu modern bilimsel düşünce ve bilgisayar çağına kadar ulaşmasının birkaç yolu vardır. Bazı insanlar sihirli bir korunma fikriyle alay edip uğur nesnesinin aslında bir şaka olduğunda ısrar ederler, onlar öylesine ‘sadece şans getirsin diye’ taşırlar bu tılsımları; ama her nedense bunlardan da kesinlikle ayrılmak istemezler. Eski gelenekler öyle kolay ölmez çünkü.

Benim bu kitabı yazmaktaki başlıca amacım 20. yüzyılın sonunda hâlâ devam eden küçük ama çok ilginç bir insan uğraşını belgelemektir. Yüz yıl sonra bu kitabı okuyacak birinin bizim inançlarımızda ne kadar ilkel olduğumuzu mu, yoksa, evet bunca yıl sonra bakın biz de hâlâ aynı şeyleri yapıyoruz diye mi düşüneceğini merak ediyorum doğrusu.

Gelecekte insanlığın bugün sahip olduğumuz küçük batıl inançların hepsini geride mi bıraka-



cağını yoksa tüm bu geçmişi yüzlerce yıla dayanan köklenmiş inançlardan sıyrılıp yepyeni bir sihirli düşünce dalgası mı oluşturacağını bugünden kestirmek güçtür.

Teknolojinin kendimizi daha güvenli hissetmemizi sağlayan pek çok getirisi vardır, ancak hastalık, yaralanma, yaşlanma ve ölüm gibi temel tehditlere karşı korkularımızı yok edene kadar hiç kuşkusuz bir miktar doğaüstü yardıma ihtiyaç duymaya devam edeceğiz. Karanlıktan, dile getirilmeyen kaygılardan korktuğumuz sürece yaşamlarımızda Koruyucu adını verdiğim o küçük nesnelere bir yer olacaktır herhalde.



Nazara karşı merkezi bir gözü olan koruyucu bir at takısı. Keighly’de Cliffe Castle Müzesi’nden.

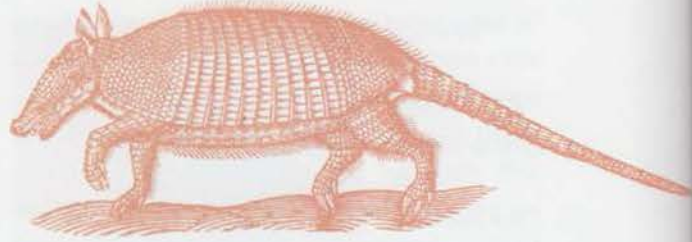


ARMADİLLO ETKENİ

ARMADİLLO, sert bir kabuğa sahip olduğu için yaşamını sürdürebilmektedir. Tehdit edildiğinde ya da saldırıya uğradığında sıkı bir top şekline bürünerek kendini korumaya alır. Saldıran hayvan kalın zırhtan delinmez bir küre görünce bir süre sonra mücadeleden vazgeçip gider. Ortalık sakinleşince armadillo yine eski halini alır ve hiçbir zarara uğramamış olarak yoluna devam eder. Kabuğu onun doğanın düşman güçlerine karşı daimi Koruyucusudur.

Oysa insanın çok kolay hasar gören bir gövdesi vardır. Bu bize büyük esneklik sağlarsa da, aynı zamanda pek çok tehlike karşısında da korumasız bırakır. Zaman zaman armadilloyu taklit etmeye kalkışır, bir tür Koruyucu zırha bürünürüz. Ortaçağ şövalyeleri savaşa kalın zırhlar kuşanarak giderdi. Çağdaş polisler ise kurşun geçirmez yelekler giyiyor. Astronotların, dalgıçların ve laboratuvar teknisyenlerinin kendilerini zararlı etkilerden koruyacak özel giysileri vardır. Ancak bunlar istisnadır. İnsanların büyük bir çoğunluğu yaşamlarını zırhsız, kabuksuz, yumuşak gövdeli bir durumda geçirir. Bu nedenle insanlarda daha hafif bir savunma sistemi özlemi doğar.

Binlerce yıldır günlük yaşamın tehlikeleriyle karşı karşıya kalındığında sahibine kendisini biraz olsun güvencede hissettirecek bir koruyucu nesne kullanmak âdet olmuştur. Bu nesnelere çeşitli adlar verilmiştir: muskalar, maskotlar, uğurlar, nazarlıklar. Bunlardan kimi vücuda asılır, kimi üstte taşınır ve bazıları da sahibinin aracına ya da binasına yerleştirilir. Bunlar iki şekilde yararlı olurlar: ya talihsizliği uzaklaştırırlar ya da talihi çekerler. Bunlara tarihin her döneminde ve kültüründe ve hatta tarih öncesinde rastlanmaktadır.



Armadillonun aksine insanların kendilerini koruyacak bir kabukları yoktur.

Üç tür Koruyucu vardır: kişisel ve belirli; eski ve tarihi; modern ve aktif. Kişisel örnekler sayılamayacak kadar çoktur. Pek çok insan, özellikle tehlikeli işlerde çalışanlar, özel bir uğur taşır. Tehlikeli bir durumda onu yanlarında taşıyor olmaya (genelde gizlice) özen gösterir. Sporcular ve kadınlar, aktör ve aktrisler, askerler, denizciler, havacılar ve işleri nedeniyle kendilerini sosyal veya bedensel tehlikeyle yüzyüze olanlar çoğunlukla yanlarında kendileri için özel ve tek olan bir tür Koruyucu nesne taşır. Bu kişisel batıl inançların ne kadar yaygın ve karmaşık olabileceğine bir ör-



**Bebek İsa, Meryem Ana'nın
koruyucu tespihi ile
oynuyor.**

nek olarak ünlü bir futbolcunun her maçtan önce yaptıklarını gösterebiliriz.

- 1 Maç sabahı tıraş olmazdı.
- 2 Yanında, üzerinde devedikenini motifi olan bir anahtarlık taşırdı.
- 3 Stadyuma eski bir tenis topu götürürdü.
- 4 Cebine bir gün oyun sahasında bulduğu minyatür bir futbol ayakkabısını koyardı.
- 5 Küçük, yıldız şeklindeki madalyonunu boynundan eksik etmezdi.
- 6 Soyunma odasında giysilerini hep aynı askıya asardı.
- 7 Sahaya çıkarken elindeki topu tünel duvarında üç kere zıplatırdı.
- 8 Sahaya çıktığında topu boş kaleye atardı.
- 9 Oyun sırasında mümkün olduğu kadar çok sümürürdü. "Bu hazırlıkları yapmadan asla maça çıkamam," dediği çok işitilmişti. Ve kişisel batıl inançları o kadar güçlüydü ki, bir maçı kaybetmekle bunlara olan güveni asla yok olmazdı.

Koruyucuların eski ve tarihî örnekleri ise sayısızdır, çünkü eski günlerde sihirden yardım-



çılara olan inanç bugünkünden bile daha yaygındı. Ancak artık önemi olmayan o ilk örnekler bugün fazla bir ilgi çekmemektedir. Bunlar akademik folklor araştırmalarının sayfalarında kalmıştır.

Özel ilgi çekenler üçüncü grup, aktif modernlerdir. Çok sayıda insan tarafından kullanılan Koruyucu nesne örneklerinin kökenleri her zaman çok eskilerdeyse de, bunlar her nasılsa pek çok diğer uygulama unutulduktan sonra bile insanın hayalgücünü elde tutmayı başarmışlardır. İşte bizim üzerinde durmamızı gerektiren, bu yaygın ve ısrarlı örnekler olup burada ilk kez tarafsız bir yaklaşımla ele alınacaklardır.

**Afganistan'ın bu ahşap idolleri
nazardan korumak için çok
değerli sığırların boynuna
asılır.**



TANIMLAR

MUSKA (muska), maskot, charm (uğur) ve talisman (nazarlık) sözcüklerinin kökenleri bunların anlamlarını açıklamaktadır. 'Muska' sözcüğü Latince *muskaum*'dan gelmekteyse de, bazıları bunun arapça 'taşımak' anlamındaki *bamala*'dan türediğini iddia ederler. Muska şöyle tarif edilir: "kötülüğe, hastalığa ya da büyüye karşı insanın üzerinde taşıdığı her şey."

Maskot sözcüğü büyücü anlamına gelen Fransız Provensal *masco* sözcüğünden gelmektedir. Bu da daha eski bir Fransız sözcüğü olan ve büyücünün taktığı maske anlamına



Boynuz biçiminde el
küçük bir Malta teknesini
nazardan korumaktadır.



Helezoni deniz
kabuğunun sahibini
yoksulluktan
koruduğuna inanılır.

gelen 'mascotte'dan gelir. İlk başlarda insana şans getiren bir şey ya da insan demek iken anlamı giderek daralmış ve sonunda küçük 'şans getiren' nesnelerle sınırlanmıştır.

'Charm' sözcüğü Latince şarkı anlamına gelen *carmen*'den gelmektedir. 'Büyü'nün bir koşulu olan tılsımlı sözcüklerin tekrarlandığı zamanlardan kalmıştır.

'Talisman' ise 'kutsanmış nesne' anlamına gelen Yunanca *telesma* sözcüğünden gelir. Talisman ya da uğur şöyle tanımlanır: "Üzerinde figürler ya da harfler olan ve bunların yapıldığı sırada gezegenlerin etkilerinin yarattığı güçleri kendisinde taşıyan bir taş, yüzük veya başka bir nesne. Bunlar genelde kötülükten korunmak ya da takana şans getirmesi için muska gibi taşınırlar, ayrıca tıbbi olarak tedavi edici özellikleri olduğuna inanılır." Diğer bir deyişle bir 'talisman', sihirli ya da kutsal bir yazı taşıyan bir muskadır; üzerinde harfler, rakamlar veya soyut bir şekil olmalıdır.

Modern dilde durum şöyle özetlenebilir: Muska, sahibini kötülükten koruyan bir nesnedir. Maskot, sahibine ya da temsil ettiği gruba şans getiren bir nesne ya da insandır. Uğur, şans getiren küçük bir nesnedir. Nazarlık, hem kötü etkilerden koruyan hem de şans getiren bir mesaj ya da sembol taşıyan tılsımlı bir nesnedir.





**İrlanda'nın üç yapraklı
yoncası koruyucu
muskaların en
popülerlerinden
biridir.**

Özel olarak sözü edilmesi gereken bir terim de 'kem göz' veya 'nazar'dır. Muskalar sahiplerini çeşitli talihsizlikten korursa da, bu talihsizliğin nereden geldiği sorusu yanıtsız kalmaktadır. Tabii, bunlar rastlantı da olabilir. Yanlış zamanda yanlış yerde olmanın cezasını çekersiniz. Ya da bu talihsizlikler doğrudan doğruya sizin sonumlu olduğunuz aptalca veya cahilce hareketlerin sonucu olabilir. Ancak körüncü insanlar hem rastlantıyı, hem de kişisel suçu kabul etmekte zorlanırlar. Onlara göre, eğer başlarına aniden kötü bir şey gelmişse bu doğaüstü ve düşman bir kuvvetin etkisiyledir.



**Sembollerle kaplı bu eski Roma eli
insanları koruması için evlerde
bulundurulurdu.**

Bu 'karanlık güç', kötülüğünü kurbanlarına bakış gücüyle ileten bir 'kem göz' olarak düşünülmüştür. İnsanlar saldırısından kurtulmak için onunla gözgöze gelmemeye çalışmalıdır. Bunu da onun hoşlanmadığı ya da korktuğu bir şeyi önüne çıkararak yapabilirler. Pek çok nazarlık bu düşünceyle tasarlanmıştır.

Üç çeşit kem göz vardır. Birincisi, 'masum' ya da istençdışı kem gözdür. Bazı insanlar kendi kontrollerinde olmayan kem göze sahip olmakla ün salar. Bunun nedeni genellikle gittikleri bir yerden çıktuktan sonra orada ani ve beklenmedik bir felaketle karşılaşılmasıdır. İnsanlar başka bir neden bulamadıkları için, buna ziyaretçinin nazarının neden olduğunu düşünür. Kimi zaman şaşı ya da başka küçük bir kusuru olan kimse'nin 'nazar'ı değdiği kabul edilir. İkinci tip kötü niyetli kem gözdür, bunun sahibinin amacı kötülük yapınaktır. Üçüncüsü ise görülmeyen, bir varlığı olmayan, gizli 'nazar'dır. Pek çok farklı kültürde her üçünden de korkulur ve bu kitapta anlatılan nazarlıkların büyük bir kısmı özellikle onlarla mücadele etmek ve onların bu yıkıcı güçlerini ellerinden almak için tasarlanmıştır.



**Tılsımlı ve gizemli
sembollerin
yer aldığı
bir muska.**



Hayvansal Sihir

ZOOLOJİK KORUYUCULAR

Hayvan resimleri ilk çağlardan beri totem ve maskot olarak kullanılmıştır. Bu âdet günümüzde bile çok yaygın bir şekilde canlılığını korumaktadır. Hayvanlar dünyası o kadar çok sembolik değer içerir ki, hayvan imajlarından koruyucu görev üstlenmeleri çok çeşitli yollardan istenmektedir. Kimi zaman hayvanın tümü, kimi zaman lades kemigi, dişi, pençesi, kabuğu veya boynuzu gibi bir parçası kullanılır. Bugün dünyada en az bir çeşit hayvansal tılsımı olmayan bir tek ülke yoktur.





BOKBÖCEĞİ

Eski Mısır'ın kutsal böceği olan Bokböceği bugün hâlâ popüler bir tılsımdır ve yüzük, küpe, pendentif veya broş olarak kullanılmaktadır. Bu yüzden dört bin yıldan fazla aktif yaşamıyla dünyadaki tılsımların en uzun geçmişe sahip olanıdır.





Eski zamanların bokböceğinin
ucuz, modern taklitleri
günümüz Mısır'ında hâlâ
popüler olup uğur olarak
satılmaktadır.

B●KBÖCEĞİ sembolizmi, yaşam demek olduğundan Koruyucu tılsımlar dünya-sında merkezi bir role sahiptir. Bu mütevazı böcek eski Mısırlılar için yaratılış, üreme, erkeklik gücü, bilgelik, yenilenme, yeniden doğma ve ölümsüzlük gibi çok önemi konularla ilişkiliydi.

Mısırlılar'ın bu kadar adı bir hayvanı böyle büyük konularla ilişkilendirmesinin nedeni, bokböceklerinin garip davranışlarını gözlemleyip bunları yorumlamalarıdır. Bu yanlış anlaşılmalardan iki efsane doğmuştur:

Birincisi, böceklerin daire şeklinde bok parçalarını yerde yuvarlamalarını, güneş-tanrının güneşi gökyüzünde yuvarlamasına benzetmişlerdir. Isı ve yaşam güneşten geldiği için böcekler üremenin sembolleri olmalıydılar. Bu yüzden kendilerine yaratılış tanrısının gücünü veren modellerini üzerlerinde taşırlardı.

İkincisi, böceklerin toprakta derin çukurlar kazıp getirdikleri bok toplanını bunların içine yerleştirdiklerini görmüşlerdi. Daha sonra o deliklerden küçük böceklerin çıktığını görünce, içeri giren böceklerin yeniden doğduklarına inanmışlardı. Bundan dolayı, bokböceklerinin ölümsüz oldukları sonucuna varmışlar, onlara ebedi yenilenme ve yeniden doğma sembolik niteliklerini yüklemişlerdir.

Mısırlı mimarların, yeraltı mezarlarını bokböceğinin dikey bir shaft ve yatay bir koridorla yeraltındaki esrarengiz üreme odaların-

dan kopya ettikleri söylenmiştir. Böyle gizli bir yer, böceğe ölümsüzlük verebiliyorsa belki insanlar için de aynı şey olabilirdi. ●ysa gerçek, dişi bokböceklerinin toprağa gömdükleri bok toplanının içine yumurtalarını bıraktıklarıydı. Bu yumurtalardan çıkan yavrular bok parçasını yiyerek besleniyor ve yeryüzüne yeni yetişkinler olarak çıkıyorlardı. Bu yaşam döngüsü, yeniden doğuş biçiminde yorumlanınca öteki dünya saplantıları olan Mısırlılar için çok çekici olmuştu. Böylece adı bokböceğine iki büyük nitelik yüklenmişti: güneşin kontrolü ve ölümsüzlük. O nedenle bu kadar önemli bir Koruyucu olmasına ve eski Mısır'da yüz binlerce bokböceği tılsımı yapılmasına şaşmamak gerekir. Başka hiçbir tılsım motifi popülerlikte ona erişememiştir.

En küçük bokböcekleri mücevher parçalarına ilâ edilen çok küçük şeylerdi. En büyükleri ise insanlardan çok binaları koruması için tasarlanmış devasa boyuttakilerdi. Bilinen en büyük bokböceği tılsımı şu anda British Museum'da bulunmaktadır ve bir buçuk metre uzunluğunda ve doksan santim eninde olup bir ton ağırlığındadır.

Eski Mısır'da bokböceğini, canlılar ölümden korunmak için, ölümler de öteki dünyaya geçişlerini garantiye almak için takarlardı. Yapılan arkeolojik kazılarda Türkiye, Suriye, İran, Irak, Lübnan, İsrail ve Akdeniz ülkelerinin çoğunda bu tılsıma rastlanmıştır.



BALIK

Bir tılsım olarak Korumucu balık yüzlerce yıllık ihmalden sonra yeniden ortaya çıkmıştır. Günümüzde Batı dünyasında arabaların arkasında balık sembolleri görülür; bunların sahipleri arkalarından gelenlere Hz. İsa'nın bu eski mührüyle kötülüklerden korunduklarını bildirirler.



HİRİSTİYAN BALIK TILSIMI üç aşamadan geçmiştir. Başlangıçta bu, 'insanların balıkçısı' Hz. İsa'nın gözde işaretiydi. İlk Hristiyanlara işkence edildiği günlerde gizli bir mesaj oluşturunuyordu. Balığın yunancası *ichthys*'di ve I-C-T-H-Y-S harfleri aynı zamanda 'Iesous Christos Theou Hyios Soter' yani 'İsa, Tanrının Oğlu, Mesih' sözlerinin kısaltılmışı oluyordu.

Balık yüzlerce yıl Hristiyanlığın gizli sembolü oldu; ancak sonunda Hristiyanlık kabul gören bir din olunca, yerine İsa'ya yapılan işkenceyi hatırlatan haç geçti. O zaman bile, din adamlarının resmi onayına rağmen haç muhalefette karşılaşmıştı. Hristiyan kilisesinin ilk liderlerinden bazıları haç kullanımından kaçınmışlardı. Daha eski, putperest inançlarla yakından ilişkisi olduğundan kullanımını yasaklamaya da çalıştılar. Ancak onların tüm çabalarına rağmen haç dördüncü yüzyılda başlıca Hristiyan sembolü olma yoluna girmişti. Hz. İsa'nın yaşamını feda ettiği haçla Mesih'in imajı arasında gözardı edilemeyecek bir yakınlık vardı.

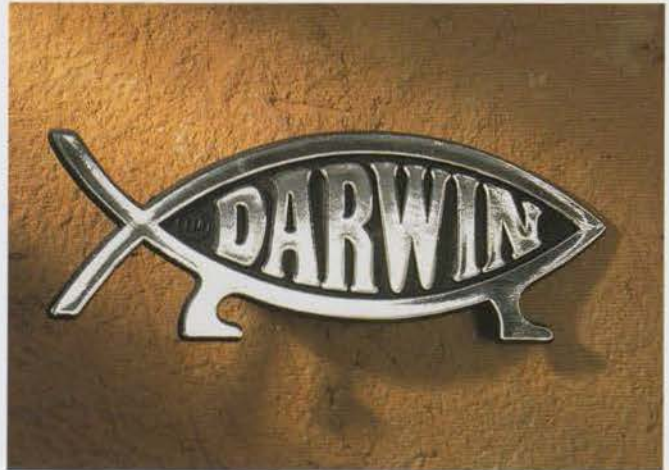
Haçın yükselişiyle birlikte eski balık sembolünün düşüşü başladı. Balık sembolü kayboldu ve yirminci yüzyılda doğan Hristiyanlar daha özel ve daha az kiliseleşmiş alternatif bir sembol arayana kadar bir daha görünmedi. Yeniden ortaya çıkan balık modern zamanların en çok satan Hristiyan simgelerinden birine dönüştü.

Ancak balık sembolünde de bityeniği vardır. Onun da haç gibi daha eski bir putperest geçmişi bulunmaktadır. İsa'nın gelişinden önce yüzyıllar boyunca balık cinsel bir semboldü ve Büyük Tanrıça'nın üreme organlarını temsil ederdi. Bazıları onu rahim, bazıları ise kadın organının dudakları olarak görürlerdi. Her iki yol da tanrıçanın cinsel organına bir göndermedir ve pek çok kişinin Cuma

günleri balık yemesinin nedeni (kendileri bunu bilmiyor olsa da) Cuma'nın adını Tötonların aşk tanrıçasının adından almasıdır. Adını tanrıça Venüs'ten *venerdi* olarak aldığı İtalya'da da Cuma günleri balık yenir.

Böylece günümüz Hristiyanları arkalarına yapıştırılmış Koruyucu balıklı arabalarıyla yola çıktıklarında, farkında olmadan arkalarından gelen sürücüye kutsal dişi üreme organlarını gösterdikleri iddia edilebilir. Bu eski çağın gözüyle bakıldığında balık sembolü onları şeytandan koruyamasa da, en azından cinsel zevkten yoksun kalmayacaklarını garanti ediyor olabilir.

Hristiyan olmayan ülkelerde balığın bu cinsel rolü yüzyıllardır aktif kalmıştır ve balık tılsımları hâlâ kısırlığa karşı korunma olarak kullanılmaktadır. Verimlilikten doğurganlığa, yaşamın yenilenmesine ve genel olarak refaha kadar balık pek çok kültürde hizmet etmektedir. Örneğin Kuzey Afrika'da, Tunus'ta dükkanların önlerinde iri balık tılsımları asılıdır; şans getirmeleri ve cinleri dükkândan uzak tutmaları beklenir.



**Darwin ayaklı balık sembolü
evrimcilere koruma
sağlamaktadır.**



KORUYUCU YILAN

Yılan pek çok insan için korkulacak ve her ne olursa olsun kaçınılacak bir düşmandır. Onu tehlikeli yapan zehiridir. Ancak pek çok yerde ve tarihin pek çok çağında yılan kutsal ve Koruyucu bir güç olarak görülmüştür. En az üç bin yıl önce yılan tılsımları takılmaktaydı ve bugün de hâlâ takılmaktadır. Bu çelişkiyi nasıl açıklayabiliriz?



BUNUN YANITI, yılanın derisini atarak kendisini yenilemesinde yatar. Eski çağlarda insanlar bunu görünce yılanların ölümsüz olduklarını sanmışlardır. Yılanı bir gün donuk, pörsümüş derisi ve donuk gözleriyle görmüşler, ertesi gün, sanki sihirli bir el değmiş gibi, aynı yılan dümdüz ve parlak derisi ve parlak gözleriyle yine karşısına çıkmıştır. Bunu görünce de hayvanın ebedi yaşam sırrına sahip olduğu sonucuna varmışlardır.

Bu yanlış anlaşılma (ve belki de yılanların fareleri yediklerini bildiklerinden) nedeniyle yılanı sevmeye, ona saygı duyup korumasını istemeye başlamışlardır. Yılan Tıp Tanrısı için kutsal olmuş, uzun yaşam ve ölümsüzlük sembolüne dönüşmüştür. Parmak çevresine dolanmış veya kuyrukları ağızlarına girmiş yılan biçimli yüzükler hastalıklara ve her tür sağlık bozukluklarına karşı özel Koruyucular olarak takılınaya başlanmıştır. Ayrıca daha süslü altın yılanlar da bilezik olarak kollara geçirilmiştir.

Bugün eski Mısır, Yunan ve Roma'ninkilere çok benzeyen biçimlerde yılan yüzükler veya bilezikler bulmak hâlâ mümkündür. Akdeniz ve Ortadoğu'nun incik boncuk satan dükkânlarında pek çok ucuz çeşit bulunmaktadır ve ciddi kuyumcular yılanlı altın ve gümüş takılar sunmaktadır. Ancak bunların rolü artık daha çok dekoratiftir, eski Koruyucu görevleri, zehirli sürüngenlere duyulan çağdaş nefretle unutulup bir kenara atılmıştır.

Ancak dünyanın bazı yerlerinde yılan tanrılar hâlâ mevcuttur. Örneğin Zimbabve'de Zambesi nehrinde rafting yaparak yaşamlarını tehlikeye atan turistlere boyuna takılacak sabun taşından bir tılsım şeklinde yılan nehir tanrısı Nyami-Nyami'nin koruması sunulmaktadır. Bu küçük yılan halka şeklindedir, çöreklenmiş, kuyruğu ağzında oturmaktadır. Böylece Nyami-Nyami'nin eski dünyanın 'ebediyet'i simgeleyen yüzük yılanları ile ilişkilendirildiği düşünülebilir.

Nyami-Nyami efsanesi şudur: Batonka kabilesinden bir avcı Zambesi nehrinde su içmekte olan bir yılanı seyrederken bir kartalın suya dalıp iri bir balık yakaladığını görür. Avcı nehirde yiyecek olduğunu anlayınca kartalı taklit eder ve balık aramak için suya atlar. Ancak ne yazık ki bir timsah onu yer ve ruhu yılan nehir tanrısı Nyami-Nyami olarak yeniden varolur. Bu olaydan sonra kabile avcılıktan balıkçılığa döner ve Nyami-Nyami onları Zambesi nehrinin tehlikelerine karşı korur.



Zambesi nehrinde kullanılmaktan kayganlaşmış bir Nyami-Nyami muskası.

Zambesi'nin tehlikeli sularında boğuşanlar için Nyami-Nyami muskası takmak çok önemlidir.



TAVŞAN AYAĞI

Tavşan ayağının günümüz uğurlarının en popülerleri olması gerçekten ilginçtir. 1960'larda yalnız ABD'de yılda on milyon âdet satıldığı bilinmektedir, ancak mantıken bunların fazla bir koruma sağlayamayacağı ortadadır. California'da bir trafik levhasında bu gayet iyi özetlenmiştir: "Önünde virajlı yol var, unutma ki tavşan ayağı tavşanı kurtaramadı."



SU HALDE ölü bir tavşanın kesilen ayağı, batıl inançlılar için neden bu kadar çekici gelmektedir? Bunun için beş ayrı fikir ileri sürülebilir:



Tavşan ayağı muskasının popürlüğünün azalması tavşanlar için iyi olmuştur.

- ♣ **Cadılar bazen tavşan kılığına girdikleri için. Balıkçılar ve denizciler tavşanı 'kötüye alamet' olarak görürlerdi ve kimi zaman denize açılmadan önce adının söylenmesine izin vermezlerdi. Bu nedenli ölü bir tavşanın ayağını taşımak "cadıyı öldürdüm, işte bu da kanıtım" anlamına gelirdi.**
- ♣ **Tavşanlar çok hızlı ürediklerinden bereketi temsil ederler, bu nedenle de doğurganlık sembolüdürler. Bu yüzden onlardan bir parça taşıyan daha verimli, yaratıcı ve varlıklı olur. Bazı ülkelerde hamile kalmak isteyen kadınlar üzerlerinde bir yere -özellikle iç çamaşırlarının içinde- bir tavşan ayağı gizler.**
- ♣ **Tavşanlar gözleri açık doğdukları için onların hep tetikte olan gözlerinin kem göz üzerinde özel güç sağladığına inanılır.**
- ♣ **Tavşanlar koşarken yere arka ayaklarının önüne ön ayaklarıyla bastıklarından arka ayağın her nasılsa benzersiz ve sihirli olduğuna inanılmıştır.**
- ♣ **Tavşan ayağı eski günlerde özellikle tiyatro makyaj odalarında makyaj yaparken pudra sürmek için fırça olarak kullanıldığı için. Daha sonra modern pudra fırçaları çıkınca aktörler sahneye çıkacakları o sıkıntılı anlarda kendilerine o kadar hizmet etmiş olan eski tavşan ayaklarını atmak istemediler. Artık pek işe yaramayan bu tavşan ayakları sadece 'şans getirsin' diye pudra kutularında saklanmaya devam edildi. Böylece gittikçe güçlenen bir tılsım olma yolunda ilerledi; tiyatrocuların uğuru olarak yaygınlaştı, oradan da kumarbazlardan kaçak avlanana, yarış arabaları sürücülerinden savaş uçakları pilotlarına kadar diğer yüksek riskli mesleklere yayıldı.**

Tavşan ayağının uğur olarak kabul edilmesi yirminci yüzyılın ilk yarısında, özellikle

Tavşan ayağı yirminci yüzyılın ilk yarısında çok popüler bir ulımdı, özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nda doruk noktaya ulaştı. Ancak yüzyılın sonuna geldiğimiz şu günlerde 'hayvan hakları' ve vejeteryanlığın yaygınlaşmasıyla her halde eski önemini yitirmeye başlamıştır. Ölü bir hayvanın herhangi bir parçasını taşıyor olmak fikri, artık 'ahlaken yanlış' kabul edildiğine göre, tavşan ayağı da kürk mantıyla birlikte ortadan kalkacaktır sanırım.

Değişen gerçeklere ve düşüncelere rağmen hâlâ tavşan ayağına sahip olmak isteyenler, en etkilisinin hayvanın sol arka ayağı olduğunu unutmamalıdır. Daha da açık konuşmak gerekirse, bu ayak dolunayda ve şaşı biri tarafından kesilmelidir! Ve satın alırken kürkün boyanmamış olmasına dikkat etmelisiniz. Amerika'da bir ara ayağın daha hoş ve mezaha artığı gibi görünmemesi için pembeye boyanması âdet olmuşsa da, bu 'gelişme' ciddi inanç sahipleri tarafından şiddetle kınanmıştı!

Eğer Galler'de yaşıyorsanız, yeni doğan bebeğinizin alınına bir tavşan ayağı sürerek bir tür putperest 'vaftiz' âdetini gerçekleştirebilir ve böylece bebeğe 'şanslı bir yaşam' umudu vermek isteyebilirsiniz. Bu Korumucu törenden sonra ayak beşiğin içinde tutulmalı ya da daha iyisi, üzerine asılmalıdır.

Her türlü Korumucu tılsımı kaybetmek şanssızlık getirirse de, bu özellikle tavşan ayakları için daha da vahidir. Eskiden tavşan ayağını kaybetmek, zamansız bir felâket, kör talih, hatta ölüm anlamına gelirdi. Tavşan ayakları bu nedenle bir kere benimsendikten sonra bırakılması güç olan inatçı uğurlardan biri olmuştur.



DİŞ VE PENÇE

Yabani hayvanların yaşadığı bölgelerde yerli halkın duyduğu korku ve saygı pek çok inancın ve efsanenin doğmasına neden olmuştur.

Kaplanların, aslanların, ayıların ve kurtların serbest dolaştıkları yerlerde insan komşuları bunların güçlü silahları olan dişlerine ve pençelerine gıptayla bakarlar. Bunlar hayvanların doğal öldürücü silahlarıdır ve kıyaslanınca insan dişi ve tırnağı pek zavallı kalır.



HAYVANLAR öldük-
ten sonra dişleri ve
pençeleri güçlü tılsımlar olur ve onları taşıyanlar, hayvanların bu müthiş gücünün bir kısmının kendilerine geçtiğine inanır. Altın ya da gümüş montüre yerleştirilip boyunda taşınan bir ayı dişi veya kaplan pençesi sadece gücün yansıması değil, bir zafer havası da taşır: "Büyük avcı öldü ama insan yaşıyor."

Diş ve pençe tılsımları pek çok kültürün takılmasında görülür. Bunları takanın fiziki gücünün sihirli bir şekilde artacağına hemen hemen her yerde inanılır. Bazı durumlarda ek yararları da vardır. Bazı yerlerde ayı pençesi tılsımının çocuk doğurmada kadına yardımcı olacağına inanılır. Başka bir yerde bir bebeğin üzerinde bulundurulmuş bir kurt dişinin onu korkudan ve diş ağrısından koruyacağına kesin gözüyle bakılır. Monte Carlo ve

diğer kumarhane kentlerinde bir tılsım olarak altın bir montüre yerleştirilmiş bir kaplan

Boynuz biçimli bu Etrüsk muskası bazalttan yontulmuş ve altın montüre yerleştirilmiş, monte edilmiştir.



**Bu ayı dişi
İnuit avcılarını
talihsizliklerden koruyan
çok değerli bir muskaydı.**

**Hayvan dışından
yapılan bu tılsımlar
oldukça değerlidir,
çünkü takıldığında
o hayvanın gücünün
kişiye geçtiğine
inanılır.**

pençesi ya da kaplan dişinin kumarbazlara özellikle yardımcı olacağına inanılır. Bu inanç Çin'de de vardır ve kaplandan 'kumarbazlar tanrısı' olarak söz edilir.

Özellikle vahşi hayvanların uzun sivri dişlerinden yapılan bu tılsımlar -fil dişi, yaban domuzunun dişi, köpekbalığı dişi...- bazen başka tılsımlarla güçlendirilerek de kullanılır. Hâlâ oldukça rağbet gören bu tılsım bir kolye olarak boyuna takıldığında, kişinin dayanıklılığını artırdığına inanılırdı. Dişlerin çok büyükleri tabii ki kullanılamayacağı için genellikle yabani domuzun dişleri tercih edilirdi.

Kuzey İskandinav'da Samniler ya da Lapplar arasında Boz Ayı kutsal bir hayvan kabul edilir, saygı gösterilirdi. Avlandığı zamanlar eti sadece özel törenlerde yenilir ve iskeleti yaşandaki pozunda gömülürdü. Bir ayı pençesi tılsımı takmak o büyük hayvanın gücünü ve cesaretini yardıma çağırmak demektir. Tılsım sahibine bu niteliklerin geçeceği umulurdu.



TALİHLİ FİL

Hindistan'daki İngiliz sömürge yönetimi, 19. yüzyılda, Batı dünyasına Hinduların Şiva ve Parvati'nin fil başlı oğlu tanrı Ganeşa'yı tanıttı. Çocuğun nasıl fil başlı olduğunun en popüler açıklaması öfkeli babasının başını kesmesiydi. Çocuk annesi yıkanırken bekçilik ediyordu. Babasının da eve girmesini önleyince Şiva çocuğun başını kesti, ama sonra yaptığından pişmanlık duyup karşısına ilk çıkanın başını kesik başın yerine koymaya aht etti ve karşısına ilk olarak bir fil başı çıktı.



GANEŞA başarı, zenginlik ve barış vaat eden şans tanrısıydı. Özellikle 'engel kaldırıcı'ydı ve bunu da engelleri hortumuyla dümdüz ederek yapıyordu. Fil başlı Koruyucu tanrıdan, Batılaşmış Talihli Fil uğuruna geçiş, yirminci yüzyılın ilk başlarında hız kazanmıştır.

Bu uğur, popüler olmuş, en yüksek popülariteye ise iki savaş arasında (1920'lerle 1930'larda) ulaşmıştır. Avrupa ve Kuzey Amerika'daki bütün uğur bileziklerinin hemen hemen ayrılmaz bir parçası haline

gelmiştir. Küçük figürler gümüşten, yeşim taşından, fildişinden, oniksten, abanozdan ve daha pek çok maddeden yapılıyordu. Filin duruşu da çok önemliydi. Takana şans getirmesi için ayakta, yürür durumda ve hortumunun kalkık altına değecek kadar geriye çekilmiş olması gerekiyordu. Bunun dışındaki duruşlar şans getirmezdi.

Hortumun havaya kalkık olmasının nedeninin uğurlu nalların yukarı çevrili olmalarıyla aynı olduğu söylenmiştir: şansın akıp gitmesini önlemek için. Hortum yukarıya dönük olduğundan, şansın akıp kaçmasına engel olur.

Fil, insanın üzerinde taşınacak bir uğur olmanın yanı sıra evin de Koruyucusu kabul edilmiştir. Beyaz veya siyah heykelcikler, karşıt renkten dışleriyle tehlikelerden koruması ve şans getirmesi için evlere yerleştirilirdi. Bu ev koruyucusu rolünde en üstün etkinin elde edilmesi için filin ön kapıya bakması gerekirdi.

Amerikan Cumhuriyetçi Partisi de herhalde politik kampanyalarında şans getirmesi



Hindistan'ın fil başlı tanrısı Ganeşa, Batı'nın fil uğurunun atasıdır.

için fili sembol olarak benimsenmiştir. 1930'lu yıllarda talih paraları ve madalyonları üzerinde sık sık fillere rastlanırsa da, II. Dünya Savaşı'ndan sonra fil sembolü silikleşmeye başladı. Bugün artık bunlar pek seyrek görülmektedir.

Filin Koruyuculuk popülarliğinin azalmasının iki nedeni vardır. Bir kere doğada fil büyük talihsizliklerle karşı karşıyadır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında yasadıkları çevre daraldıkça sayıları da çok azalmıştır. Şu anda dünyada sadece 40.000 Asya fili olduğu tah-

min edilmektedir ve bunlardan çoğu da insan elinde tutsaktır. Bu nedenle uğur getirici bir hayvan olarak sembolik rolü giderek anlamsızlaşmaktadır. Bir hayvan eğer kendisine şans getiremeyecekse başkalarına nasıl yardımcı olabilir ki?

İkincisi, filmler ve televizyon aracılığıyla fillerin yaşamı konusunda giderek daha fazla bilimsel gerçek öğrendik. Bunlar artık mistik hayvanlar değil, insanı hüyleyen canlı hayvanlardır, pek çok insan onların uğur parçaları olarak bile sömürülmesine karşı çıkmaktadır. Nasıl fildişi satışını ve sirklerdeki fil gösterilerini yasaklamaya kalkışıyorsak, bu görkemli memelilerle ilgili bilimsel olmayan her düşüncüyü hoş karşılamıyoruz artık.

Ancak fil başlı insan figürü olarak Ganeşa'nın Hindistan'daki Hindular arasında hâlâ çok popüler olduğunu da belirtmek gerekir. Ganeşa, Budistler tarafından da benimsenmiştir ve boyuna takılan küçük bir Koruyucu tılsım biçiminde kullanımı yaygındır.



TAVUSKUŞU YELPAZE

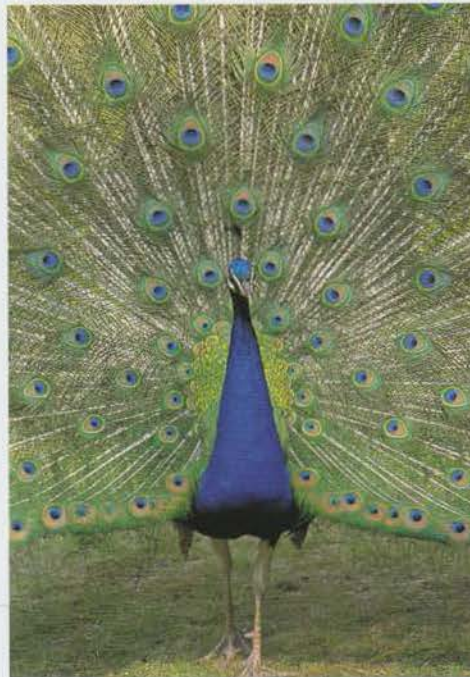


Hindistan'da tavuskuşu tüylerinden yelpaze yapma geleneği vardır. Bu yelpaze, evlerde serinlemekten çok, Korumucu bir nesne olarak bulundurulur. Yelpazeler tavuskuşu tüylerindeki göze benzeyen motiflerden mümkün olduğunca yararlanılacak biçimde tasarlanır. Bunların kötü ruhları gözetleyeceklerine; yakına geldikleri takdirde kovacaklarına inanılır.

Hintliler tavuskuşu yelpazelere ek olarak kötülükleri kovmak için üzerlerinde tavuskuşu tüyü de bulundurur. Eski çağlarda kral ailesin-

den olanlar, resmi törenlerde büyük tavuskuşu şemsiyelerin özel korumasına alınırdı.

Tavuskuşu tüyleri, Çin ve Japonya'da da saygı görse de, Batı'da tam aksine, şanssızlık getirdiğine inanılır. Burada tüylerin üzerindeki göz işaretleri, kem gözden korunma değil de, kem gözün ta kendisi olarak görülür. Eve bir tek tüy bile sokmanın felakete yol açacağına inanılır.



Büyük tavuskuşu yelpazesi
(yukarda) kuşun kuyruk gösterisinin dramatik etkisini taşımaktadır.



İNCİ



Günümüzde inciye bir süs olarak düşünsek de, epey uzun ve karmaşık bir geçmişi vardır. Bir efsaneye göre inci bir deniz kabuğuna düşen bir çiğ damlasının ay tarafından döllenmesiyle oluşmuştur. Daha basit bir versiyonunda inciler 'istiridyelerin yutduğu yağmur damlaları'dır. Bir başka efsaneye göre beyaz bir kuş güneşle çiftleşir, suya dalar ve birkaç ay sonra inci doğar. Yine bir başka anlatımda inci, yıldırımın istiridyeye çarpması sonunda meydana gelmiştir ki, bu da onu 'ateş ve suyun sembolik bileşimi' yapmaktadır.

Gerçekte ise incinin oluşumu, istiridye gibi çift kapaklı bir yumuşakçanın içine giren bir kum zerreciği ile başlar. Bu rahatsızlık veren nesneyi içinden atamayan yumuşakça, onu dümdüz yapacak olan koruyucu bir salgıyla çevresini kaplar. İşte bu, rahatsızlığı ortadan kaldıran pürüzsüz küre, incidir.

Romantik ve sihirli semboller bunun gibi olaylardan kaynaklanmayacağına göre daha

renkli söylencelerin yaratılması gerekmiştir. İnci çok çeşitli talihsizliklere karşı Koruyucu bir tılsım olarak kullanılmıştır. Bir yazar inciden 'batıl inançlarla yıkanmış' olarak söz etmiştir.

Üzerinde inci bulunduranlara yapılan bir uyarı, bunların istiridyelerin yumuşak dokuları üzerine sert kum taneciğinin sürtünmesi nedeniyle duyduğu acıdan akıttığı sembolik gözyaşları olduğudur. Bu da bazılarını 'çok gözyaşı dökmek' zorunda bırakacağı anlamına gelebilir. Bu nedenle bazı kimseler (özellikle âşık olanlar) inci takmaktan kaçınırlar. Ancak genel olarak gümüş içine yerleştirilmiş bir tek inci, en etkili Koruyucudur.

İstiridyenin kabuğu sedefe de inciyle olan ilişkisi nedeniyle sihirli nitelikler yüklenir. Sedeften yapılan tılsımların kötü ruhlara, zehirlenmeye karşı insanı koruduğu, hastalıkları iyileştirdiği söylenir. Sedeften tılsımın evlilikten önce kadınların bekâretlerini korumasına yardımcı olduğuna inanılır.

AZİZ PAUL'ÜN DİLİ

Malta Adası'na özgü bir tılsım da 'Aziz Paul'ün Dili' olarak anılan fosilleşmiş köpekbalığı dişidir. Bu Ortaçağ'dan beri bilinmekte olup bugün bile dekoratif bir pendentif veya uğur olarak kullanılır. Uzun ve olağanüstü bir tarihçesi vardır.



HİKÂYE, 60 YILINDA bir gemi kazasıyla başlar. Şiddetli bir fırtına Aziz Paul'un gemisini Malta açıklarında küçük bir adaya sürüklemişti. Aziz Paul kurtarıp da adaya çıkınca bir yılan tarafından ısırıldı. Tepkisi, sığındığı adayı

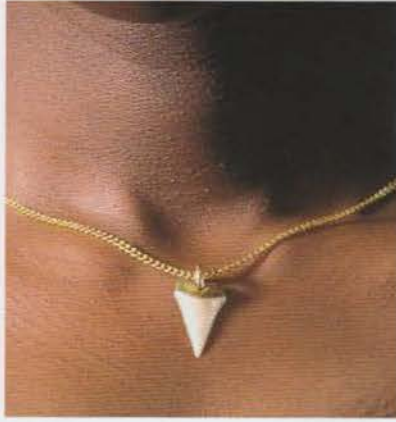
kutsamak ve adanın yılanlarına lanet okumak oldu. Sonunda Malta'nın bütün yılanları o an zehirlerini kaybettiler ve sonsuza kadar zararsız hayvanlar oldular.

Aziz Paul'un lanetlediği yılanlar zamanı gelip de ölünce kayalarda iz bıraktı. Kayaların üzerinde küçük, sert ve üçgen biçimli dillerinin fosilleşmiş kalıntıları kalmıştı.

Bu hikâyeye öylesine inanıldı ki, adaların çoğu kayalardan Aziz Paul'un Dillerini kesip parlatıldılar, gümüş veya altın montürlere yerleştirip gerdanlıklarına eklemeye başladı.

Efsanedeki 'zehirlerini yitirmeleri' zehirlemelere karşı etkili olmaları demekti. Ortaçağda kralliyet aileleri ve soylular düşmanları tarafından zehirlenmek korkusuyla yaşardı. O günlerde bir rakibi veya düşmanı ortadan kaldırmanın en gözde yolu yemeklerine veya şaraplarına arsenik katmaktı. Evsahipleri kendilerini korumak için yemeği ve şarabı önceden tadan 'tadıcılar' kullanmaya başladılar.

Bu gelenek bir esrarı da aydınlatmaktadır: ortaçağ şölenlerini gösteren tablolarda neden o kadar çok köpek vardır? Bu çoğunlukla inanıldığı gibi, sahiplerinin resmi durumlarında bile sevgili dört ayaklı dostlarından ayrılmak istemediklerinden değildir. Zavallı hayvanlar 'yedek tadıcı' olarak kullanılırdı. İnsan tadıcı bir iki lokma aldıktan sonra daha büyük parçaları köpeklere atardı. Evsahibi ve konuklar köpekleri dikkatle izlerler, zehirlenip zehirlenmeyeceklerine bakarlardı. Ölmezlerse yemek servisi yapılırdı. Başka bir yöntem de şa-



Aziz Paul Dili gerçekte köpekbalığının fosilleşmiş dişidir.

rap tadımı için bir kenara konulan masanın üzerine bir 'Yılan Dişi Ağacı' koymaktı. Bu dalları olan bir ağaca benzeyen nesnenin

üzerine altın ya da gümüş montürler içinde Aziz Paul Dişleri asılırdı. Kimi zaman bu kutsal dişlerin varlığının bile şarabın zehirini gidermeye yettiğine inanılırdı veya bunu sağlamak için dişleri şaraba batırmak yeterliydi.

On yedinci yüzyılda Malta'dan ayrılan her gemide bu çok değerli dişlerden mutlaka bir sandık bulunurdu. Böylesine küçük bir adanın Avrupa'nın bütün saraylarına 'diş' sağlaması adada yüzyıllar boyunca iyice gelişmiş bir tılsım ticaretinin olduğunu gösterir.

Aziz Paul'un Dili'nin panzehir rolünün azalıp kaybolmasına neden bilimsel doğa tarihinin ortaya çıkışıydı. Viktorya döneminin doğa bilimcileri fosilleşmiş köpekbalığı dişlerinin yılan dili olduğu fikrine sadece gülerdi. Ayrıca, çok geçmeden Malta adasının yılanlarının asla zehirli olmadığı ve Aziz Paul'un lanetinin hoş bir hikâyeden başka bir şey olmadığı da ortaya çıkacaktı. Ancak çekicilikleri basit bir uğurdan ibaret olsa bile, bugün bile zarif tılsımlar olarak takılabilmektedir. Köpekbalığı dişi tılsımı hikâyesi modern görgü kurallarının küçük bir sırrını da açıklamaktadır. İyi bir restoranda şarap ısmarlandığında garson davet sahibinin kadehine bir miktar şarap koyup tatmasını rica eder. Adam şarabı tadıp başını sallayarak kabul ettiğini belirtince de garson diğer kadehleri doldurur. Günümüzde bu küçük törenin şarabın iyi olup olmadığını kontrol için geliştirildiğini sansak da gerçek bu değildir. Aslında bu eski koruma töreninin günümüze kalan bir parçasıdır.



BAYKUŞ

Akdeniz'de Minorka adasında bugün en popüler tılsım baykuştur. Camdan ya da madenden yapılmış ve boyuna bir kordonla asılan baykuş figürü artık bir baştan ibarettir. En vurgulu noktası gözleridir. Bu haliyle kem gözlere karşı bir başka Koruyucu olduğu düşünülebilir.



BİR AKDENİZ ADASI olan Minorka'da bugün bile hâlâ en popüler tılsımdır. Camdan veya metalden yapılanları kolye olarak boyuna takılmaktadır. Sihirli baykuşun epey eski bir tarihçesi olup eski Yunanda Tanrıça Ate-

na'nın kutsal kuşuydu. Cahilliğe karşı koruyan ve bilgiyi arttırmada yardımcı olan bir tılsım olarak özellikle tavsiye edildiğinden, 'bilge yaşlı baykuş'un folklor geleneğinin Koruyucu rolünü elinde tutmuş olduğu anlaşılmaktadır. Bunun bir uzantısı olarak 'deliliğe ve mantıksızlığa neden olan her şey'e karşı olduğuna inanılmıştır.

Minorka'da baykuş sadece takılacak küçük değil, sakinlerini felaketlerden korumak için bir eve yerleştirilecek kadar büyük bir tılsım da olabilir. Bu büyük baykuşlar genelde beyaz seramikten yapılırsa da çok parlak renkli ayrıntılarla süslenirler.

Baykuşun Koruyucu rolünün evrensel olmadığı belirtilmelidir. Eski Roma ile başlayarak pek çok kültürde baykuş daha çok gecenin şeytani yaratığı olarak görülmüş, gündüzleri ortadan kaybolması kuşa büyücülük ve şeytanla ilişkili bir imaj kazandırmıştır.

Baykuşun sembolik olarak herhangi bir durumda yararlı ya da zararlı olması o sembolik amaç için hangi karakteristiğinin benimsendiğine bağlıdır. Baykuşun başı gövdesinin iki kanı genişliğindedir ve öne bakan iki iri gözü vardır. Bu nitelikleri kendisine zeki bir hava verir ve kuşu ideal bir bilgelik sembolü yapar. Ancak aynı zamanda insanı ürküten sessiz bir uçuşu ve tiz bir çığlığı vardır. Bu gibi özellikleri onun bir büyücülük sembolü olarak da kolayca



Minorka adası sakinlerine şans getiren parlak renkli seramik baykuş.

benimsenebileceğini ortaya koymaktadır.

Yunanistan'ın neden bir 'iyi baykuş' ve Roma'nın bir 'kötü baykuş' ve günümüz kü-

çük Minorka adasının 'iyi baykuş' seçtiğini söyleyebilmek güçtür. Bu iki sembolik yolun belirli bir kültür tarafından seçilmesinde hemen hemen sadece şansın rolü var gibi görünmektedir.

Hakkındaki en garip batıl inançlardan biri de, Galler'de köy evleri arasında bir baykuş öttüğünde bunun evli olmayan bir kızın beka-retini kaybettiği anlamına gelmesidir. Bu kadar garip bir ilişkilendirmenin nasıl başladığı konusunda fikir yürütmek ilginç olacaktır. Bu tür hikâyelerin çığlıkların kaynağıyla ilgili bir yanlış anlaşılardan çıkmış olması mümkündür. Büyük bir olasılıkla komşuların duyduğu sesi çıkaran bir baykuş değil, kendi gerçek serüvenini yaşayan kızdı. Köydeki kurnaz ef-sane yaratıcıları olayı açıklamak için uygun bir hikâye uyduracaklardı: Eğer duyulan zevk çığ-lıklarıysa ve kız tatmin olmuşsa bunlar 'iyi baykuşun' yardımsever ötüşü, kızın masumluluğu elinden alındığı içinse bu çığlıklar 'kötü baykuşun' uğursuz ötüşü olacaktır.



Minorka baykuşunun iki açık göze indirgenmiş camdan küçük bir örneği.



ÇAĞIRAN KEDİ

Günümüz Japonya'sındaki uğurların en gözdesi maneki neko, yani 'Çağırın Kedİ'dir. Bu Koruyucu bir figür olarak çok yaygındır. İnsanın üzerinde taşıyacağı kadar çok küçüklerinden bir araçta veya binada bulundurulacak kadar boy boy büyüklere de vardır. Figür her yerde, otobüslerde, evlerde ve pek çok dükkânın kapısına asılı olup müşterileri içeri girmeye çağırır.



KORUYUCU Çağırın Kedi hep aynı pozdadır: ön ayaklarından biri, sanki sallamış gibi havaya kalkık dimdik oturmaktadır. Genelde çiniden yapılır ve geleneksel renklere boyanır. Daha eski örnekleri çoğunlukla tahtadan yapılmıştır.

Çağırın Kedi'nin iki özelliği vardır: sahibine şans getirir ve kötü talihi uzaklaştırır. Çağırın Kedi figürü hele bağlandığı takdirde insanı sancıdan ve hastalıktan korur. Heykelciğin yokluğunda kedinin bir yere çizilmiş figürünün bile Koruyucu değeri olduğuna inanılır.

Bugün bu heykelcikleri satanlar farklı çeşitler sunarlar. Biri bir heykelcik aldığı anda yanında verilen kâğıtta şunlar yazılıdır:

"Şans kedinizi aldığımız için teşekkür ederiz. Sağ veya sol patisini kaldırıp Japon stilince yavaş ileri dönmek olan talibli kedi balkında çok eskiden beri anlatılan hikâyeler vardır. Kedi sol patisini kaldırıyorsa bir işyerine müşterileri, sağ patisini kaldırıyorsa eve refahı çağırılmaktadır. Beyaz kedi mutluluğu, sarı renklisi zenginliği çağırır. Kara kedi sağlık çağrısında bulunur. Gününüzü neşelendirmek için talibli kedi evlerin girişine ve dükkanların vitrinine koymalısınız."

Çağırın Kedi efsanesinin kökeni pek hoştur. *Gotoku-ji* pek yoksul bir tapınakmış, ancak keşişler aç olsalar da yiyeceklerini kedileriyle paylaşırlarmış; Kedi bir gün tapınağın önünde otururken bir grup zengin Samuray oradan geçmekteymiş. Kedi patisiyle onlara işaret etmiş ve samuraylar tapınağa girmişler. Samuraylar içeri girer girmez müthiş bir fırtına kopmuş; gök gürlemeye ve yıldırımlar düşmeye başlamış. Bir yıldırım samurayların kedinin çağrısına uyup tapınağa girmeden önce durdukları yere düşmüş. Böylece kedi hayatlarını



Japon Çağırın Kedisinin havaya kalkmış sol ayağı, bir işyerini korumakta olduğunu gösterir.

kurtarmış. Yağış epey uzun sürünce samuraylar içerde saatler boyu kalmış-

lar ve bu arada Budist felsefesini öğrenmişler. Daha sonra içlerinden biri dini daha iyi öğrenmek için tapınağa dönmüş ve tapınağa büyük topraklar bağışlamış. Samuray ve ailesi oraya gömülmüşler ve mezarlarının yakınına Çağırın Kedi anısına küçük bir kedi tapınağı inşa edilmiş. Sözkonusu tapınak bugün hâlâ ayaktaysa da, Tokyo'nun batı varoşları arasında kaybolup gitmiştir. Ancak kedileri için dua edenlerin uğrak yeridir. Japon Kısakuyruğu olarak bilinen türün efsanevi Çağırın Kedi'nin soyundan olduğuna ve bunlardan birini evinde beslemenin de talih getireceğine inanılır.

Bazıları Çağırın Kedi'nin popülerliğini çok başka bir hikâye ile açıklarlar. Bir kadın tehlikeli bir yılanın saldırısına uğramak üzereymiş. Bunu gören kedisi patisini kaldırarak sahibini uyarmak istemiş ama yılan tarafından öldürülmüş. Kadın bu cesur davranışı hatırlatması için kedisinin tahtadan bir heykelini yaptırmış ve daha sonra bunun kopyaları popüler uğurlara dönüşmüş.

Uzakdoğu'daki tek uğur kedisi Japonlar'ın Çağırın Kedisi değildir. Çin'de de İpekböceği Kedisi vardır. Bu kedinin resim ya da heykelcikleri Çinli ipekböceği yetiştiricileri tarafından üreme mevsiminde ipekböceklerini koruması için evlerin duvarına asılır. Bu resimlerin yetiştiricilerin başbelası olan fareleri ürkütüp kaçırma gücüne sahip olduğuna inanılır. Ancak yetiştiricilerin bu görev için mümkün olduğunca çok canlı kedi topladıkları bildirildiğine göre bu tılsımlı kedinin etkinliği konusunda epey bir kuşku olsa gerektir.



BOYNUZLAR

Bir binanın çatısına veya duvarına boynuz yerleştirme geleneği, büyük boynuzlu tanrının mutlak güç kabul edildiği çok eski çağlara kadar uzanır.



GÜNÜMÜZ MALTA'SINDA eski çiftliklerin çoğunda gerçek veya yontma boynuzlara rastlanır. Bu uygulamanın ilk örnekleri, arkeolojinin bildiği en eski yerleşim birimi olan Anadolu'daki Çatalhöyük'te yapılan kazılar sonucu ortaya çıkmış, burada boynuzlarla süslenmiş odalara rastlanmıştır. Boynuzlu eşyalar Ortadoğu ve Akdeniz çevresinde Bronz ve Demir Çağı boyunca da sürekli olarak görülmektedir.

Antik çağ insanları için boğa, cüssesi ve vahşiliği ile güçlülüğü, etkileyici çiftleşmesiyle doğurganlığın, sabana koşulması ve çiftçilere yardım etmesiyle bereketin sembolüydü. Boynuzlu tanrıya dönüştürülünce; insan-

lar, çiftlik hayvanları ve ürün için ideal bir Koruyucu olmuştur.

Ve bu büyük kurtarıcının iri boynuzlarının amblemine, onun Koruyucu işaretine dönüşmüştür. Parmaklarla boynuz işareti yapmak onun korumasını sağlamak için yeterliydi. Ancak eli sürekli o durumda tutmak mümkün değildi. Kötü ruhların sürekli tehdidi altında olan binalar için daha kalıcı bir koruma gerekiyordu. Çözüm, boğanın kafatasından boynuzlarını çıkarmak ya da başka bir madde-den boynuz şekli yapıp bunu yükseğe, görünen ve görünmeyen tehlikelere meydan okurcasına dışarı doğru yerleştirmektir. Bu binaların sakinleri bugün dindar Hristiyanlar olabilirler, ama yine de nazar tehdidiyle karşı karşıya kaldıklarında eski putperesi zamanın boynuzlu tanrısının korumasına sığınmaktadır.

Boynuzlar binaları korumanın dışında pek çok kültürde insanın üzerinde de taşınmıştır. Savaşçılar düşmanlarının içine korku salmak için boynuzlu başlıklar giymişlerdir. Bunun nedeni boynuzun sivri uçlarıyla saldırmak değil, karşısındakini ürkütmektir. Boynuzların heybetli görünüşü savaşçıyla bütünleşecek ve ona güçlü bir hayvan olan boğanın görüntüsünü verecektir. Böylece savaşçı da kendini bir boğa gibi hissedip daha cesur olacaktır. Kısacası böylece boğanın gücü savaşçıya geçecektir.

Günümüz İtalya'sında Koruyucu boynuzlar pendentif olarak da kullanılmaktadır. Genelde altın veya gümüşten yapılan bu takı küçük ve tek bir boynuz olup boynuzdaki bir zincirin ucuna takılır ve erkekliğin gücü, cinsel iktidarın sembolü olarak kabul edilir.

**Bir Malta çiftliğini ve sakinlerini
nazardan koruyan bir çift boynuz.
Katolik bir ülkede puta tapma
döneminden kalma bir gelenek.**



DENİZ KABUĞU

Deniz kabukları bütün Koruyucuların en eskisidir ve tarihöncesi zamanlarda ölüleri korumak için mezarlara yerleştirilirdi.

Tılsım olarak kullanılmasının 20.000 yıl öncesine dayanan tarihçesiyle küçük deniz kabuklarının iki ayrı sembolik açıklaması vardır.



Koruyucu bir tılsım
olan deniz kabukları
dünyanın her yerinde
insanlar tarafından
süs olarak da kullanılmıştır.

Bir göz olarak

Bu ilk açıklamada deniz kabukları kem gözü yıldırarak bir nesne olarak görülür. Yumurta biçimli olmaları, insan gözünün görünen kısmını hatırlattığı için cesetlerin göz çukurlarına yerleştirilirdi ve böylece ölüye öteki dünyada çürümeyecek gözlerle görme imkânı sağlanırdı. Bu gelenek çok yaygındı ve Mısır, Batı Afrika, Borneo ve Yeni Zelanda gibi çok farklı bölgelerde rastlanmıştır.

Nijerya'da tören başlıklarında çok sayıda bulunan deniz kabukları her yönü gören gözlerdir. Buradaki örnekte tam 106 kabuk vardır.

Dişi cinsel organı olarak

İkinci açıklamada deniz kabuğunun açıklığı insan dişisinin cinsel organının yarısı olarak görülür. Bazı eski metinlerde deniz kabuklarının kimi zaman 'dişi yaşamı kapısı'ni temsil ettiği yazılıdır. Kabuk güçlü bir doğurganlık sembolüdür ve bir tılsım olarak, kısırlığa ve ıstıraplı doğum sancılarına karşı kullanılmıştır.

Japonya'da eski zamanlarda bir kadın çocuk doğururken rahat doğum yapması için elinde bir deniz kabuğu tutardı. Pek çok kültürde kızlar hamile kalmak için eteklerine deniz kabukları dikerdi. Doğurganlık ile bu ilişkilerinden dolayı deniz kabukları ölümden sonra tekrar dirilme şansını arttırmak için mezarlara yerleştirilirdi.



Deniz kabuğunun oynadığı cinsel role Güney Pasifik'te, Ortadoğu'da ve Akdeniz kıyılarının büyük bir kısmında rastlanır. Kabuk eski Mısır'da özellikle popülerdi. Hanedan Öncesi çağlarda, yani 5000 yıl önce, gerçek deniz kabukları kullanılırken, daha sonraları 4000 yıl önce, bunlar mavi sırlı topraktan, kırmızı kırılgan akik taşından ve kuvarzdan yapılmaya başlanmıştır. Çok geçmeden altın ve gümüşten deniz kabuğu takılan da moda olmuştu.

Hindistan, İran ve Mısır'da deniz kabukları fillerin, atların ve develerin koşumlarına takılarak bu yük hayvanlarının nazardan korunmaları sağlanırdı. Hindistan'da en değerli büyükbaş hayvanlar aynı amaçla boyunlarına asılan ya da alınlarına takılan deniz kabuklarıyla korunurlardı.

KURBAĞA

Altından, mavi porselenden ya da sabun taşından kurbağa tılsımları eski Mısır'da pek popülerdi. Erkeklik gücünün kaybına ve kısırlığa karşı kullanılırlardı. Kimi zaman yeniden doğuş yolunu bulmalarında yardımcı olmak üzere mumyaların üzerine kurbağa tılsımları bırakılırdı. Boylarının küçüklüğüne rağmen zaman zaman kurbağaların da mumyalandığı olurdu.



İLK HIRİSTİYANLAR iribaşların yetişkin kurbağalara dönüşümünü ilgiyle izlerlerdi. Yetişkin kurbağaların uzun süre toprak altında kaldıktan sonra esrarlı bir şekilde yenden dışarı çıkıp 'yaşama döndüklerine, şahit olmuşlardı. Bu durumun bu küçük varlıkları yeniden doğuş fikrini temsil eden ideal nesneler yapması kaçınılmazdı. Kimi yerlerde Kıpti haçının yanına bir kurbağa çizilirdi ki, bu kurbağanın geçirdiği metamorfoz ile Hz. İsa'nın öldükten sonra dirilmesi arasındaki paralellığe işaret ederdi.

Romalılar'da kurbağa tılsımının, evi ve içindekileri felaketten koruduğuna inanılırdı. Kurbağanın Venüs gibi 'köpükten doğmuş' olması nedeniyle Romalılar onun, sevgililerini kaybetmekten koruyacağını düşünürlerdi.

Ortaçağ'da sara nöbetine karşı ipek bir kese içinde kurutulmuş kurbağa taşınmaya başlandı. Kurbağaya duyulan bu saygı, cadıların dostu olarak görülen zehirli karakurbağasına karşı beslenen duygularla taban tabana zıttı.



Uzun bir ömür ve zenginlik sağlama için takılan bir Çin kurbağa tılsımı.



Madeni kurbağa tılsımı, bugün Ortadoğu'da uğur olarak satılmaktadır.

Günümüzde, diğer hayvan Koriyucular gibi kurbağa da koruyucu etkinliğini büyük ölçüde kaybetmişse de, kurbağa tılsımlarına hâlâ rastlanmaktadır. Bazı insanlar boyunlarında bir kolye ucunda, ya da kalpleri yakınında bir broş olarak küçük bir kurbağa taşırlar ve bunun dostlar arasında kırgınlığı önleyeceğine inanırlar. Ayrıca uzun yaşam ve zenginliği garantilemek için Çin Ay Kurbağası Tılsımı vardır ki, bu Batı dünyasında bile yaygındır. (Çin kurbağasının ayla ilişkilendirilmesi onun da ay gibi yaşamının çeşitli evrelerinde biçim değiştirmesidir.) Kimi zaman Çin Kurbağası heykelinin ağzına eski bir para yerleştirilir. Bunun nedeni de eski Çin sikkelerinin kötü ruhları kovacak muhafızlar olarak kullanılmasıdır. Birçok ülkede, kurbağa tılsımlarının sahibine sağlık, başarı ve kazanç getirdiğine inanılır.



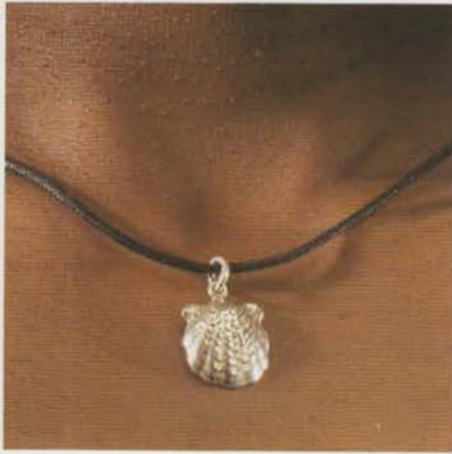
1920'lerde bir sigara kutusu üzerinde eski Roma kurbağası.



DENİZ KABUĞU



DENİZ KABUKLARI Asya'dan Güney Pasifik'e, Ortadoğu'dan Tropik Afrika'ya kadar dünyanın her yerinde binlerce yıldır tılsım olarak kullanılmıştır. Hatta bazen denizden çok uzak yerlerde bulunmuş olmaları bunların çok değer verildikleri bölgelere büyük zahmetlerle taşındıklarının kanıtıdır.



Küçük bir çift kapaklı deniz yumuşakçası bugün doğurganlık tılsımıdır.

Çiftkabuklular hemen hemen her zaman dişi cinselliği ile ilişkilendirilmiştir. Kullanılan terimler arasında 'yaşam veren dişi', cinsel tutku, kadın üreme organları, doğurganlık, doğum ve aşk vardır. Cinsel tutku iki kabuğun birbirine sıkıca bağlı olmasından, doğum ve 'yaşam veren dişi' iki kabuğun açılıp yumuşak içini göstermesiyle bağlantılıdır. Yaygın bir efsaneye göre Venüs'ün açılan bir istiridyeden doğduğu rivayet edilir. Botticelli, bir resminde bu efsaneyi betimlemiştir. (Uffizi Galerisi, Floransa)

Budist ve Hindu inanışında, helezon şekilli kabuk, tılsımlı sembolik etkisini bu şekilden alır. Budizm'de bu Buda'nın sesini sembolize eder. Hindular içinse cahillikten uyanmayı temsil etmektedir. İnsanı bilene yakınlaştıran, öğrenme hevesini artıran, kör talihten ve yoksulluktan koruduğuna inanılan bir tılsımdır.

İstiridyeler deniz kabuğu tılsımlarının en yaygınıdır.



ÖRÜMCEK



INGİLTERE'DE bir evde görülen küçük bir örümcekten genelde 'para örümceği', 'para ağı örücüsü' ya da 'para getirici' olarak söz edilir. Eğer biri ortaya çıkarsa, ipliğinden sarkarsa, masaya düşer veya el üzerinde yürürse özenle kaldırılıp güvenli bir yere konulur. Eğer örümcek öldürülürse para kaybedilir; yaşarsa servet kazanılacaktır. Bir örümcek tılsımı da aynı mesajı taşır. Altın veya gümüşten yapılan bu tılsımlar eski Roma'da çok yaygındı ve alışverişte başarılı olmak için taşınırdı.

Dünyanın öteki tarafında, Polinezya'da da henzer bir geleneğin olması ilginçtir. Burada küçük bir örümcek insanın önünde ipliğinden sarkarsa değerli bir armağan alınacağına inanılır. Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı bölgelerinde örümcek öldürmenin uğursuzluk getireceğine, öldürüldüğü takdirde havanın kötüleşeceğine inanılır. Futınalardan korunmak için örümcek korunmalıdır. Pek çok ülkede bir odada iri bir ev örümceğinin bulun-

masının servet ve mutluluk getireceğine inanılır.

Örümceğin büyük Koruyucu olduğu fikrini yerleştirmiş olan çok eski bir söylence vardır. Çocuk Hz. İsa (veya anlatının inancına göre: Hz. Davud, Hz. Muhammed veya Büyük Frederick) bir mağarada askerlerden saklanırken bir örümcek mağaranın girişine büyük bir ağ örmüş, askerler gelip de bunu görünce uzun bir süredir içeri kimsenin girmemiş olduğunu düşünmüşler ve mağarayı araştırmadan yollarına devam etmişler. Böylece içerde bulunan 'büyük kişi' kurtulmuş. Bazı Kızılderili kabilelerinde kötü rüyaları yakalayıp götürmesi için beşiklerin üzerine yapay bir örümcek ağı yerleştirilir. Bu ağlara rüya-yakalayıcısı denilir.



Pek çok insan örümcekten nefret eder, ama bazıları bunları koruyucu sayarlar ve gerdanlık olarak takarlar.



KIRMIZI MERCAN

'Okyanusun Yaşam Ağacı' olarak adlandırılan Dalı Kırmızı Mercan yüzyıllardır tılsım yapımında kullanılmıştır. Bazen doğal şekliyle kullanılır (Koruyucu olarak en etkili olduğu sanılan şekli) ya da boncuklar, pantiğerler, broşlar ve kolyeler yapılır.

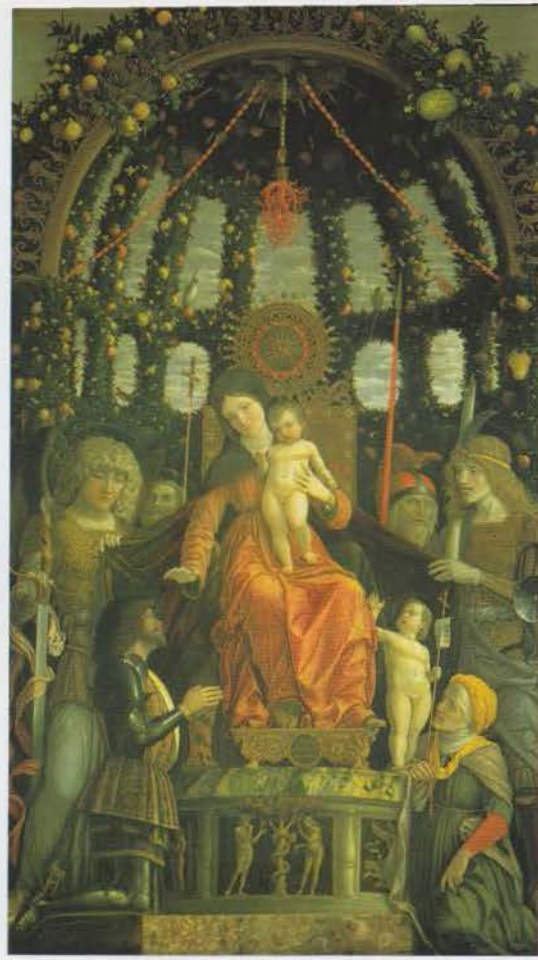


1496'dan kalma bir
Meryem Ana tablosu.
Başının üzerinde Koruyucu
kırmızı mercan asılı.

ESKİ BİR Yunan efsanesine göre kahraman Perseus korkunç Medusa'nın kafasını kestiğinde canavarın kanı fışkırıp denize dökülmüş ve burada kırmızı mercanlara dönüşmüştür. Denizciler ve balıkçılar bu nedenle üzerlerinde bir parça kırmızı mercan taşımalarının kendilerini denizin tehlikelerinden koruyacağına inanırlar. İtalyan balıkçıların çoğu günümüzde bile üzerlerinde bu Koruyucu olmadan denize açılmaz.

Kırmızı mercan tılsımının nazardan, cinlerden, büyücülerin büyüünden, delilikten ve her türlü hastalıktan koruma sağladığı kabul edilir. Kırmızı mercan suyun hareketini de sembolize ettiğinden (öldürülmüş bir canavarın kanından güzel kırmızı 'mücevherler' yapan su) kısırlığa karşı da çok güçlü bir koruma olarak görülürdü.

Kadınlar hormon düzensizliklerinden korunmak için kırmızı mercan takarlar ve hamileyken kolay doğum yapmak için üreme organlarının yanında bir tane bulundurulardı. Kırmızı mercan bebeklerin de koruyucusu kabul edilirdi ve bir zamanlar bebekleri sokağa çıkarmadan önce boynuna kırmızı mercan takmak çok yaygın bir uygulamaydı. Kırmızı



mercanın bebeğin dış çıkarmasında çok etkili olduğu söylenirdi.

Kırmızı mercanın gücüne inanç o kadar yayıldı ki sonunda çok amaçlı bir Koruyucuya dönüştü.

Taşınabilir tılsım şekli dışında altı şekilde kullanılırdı:

- ♣ Kötü etkilere karşı eve asılırdı.
- ♣ Gece korkularına karşı yatak ucuna asılırdı.
- ♣ Yıldırıma karşı çatı kirişleri arasına konulurdu.
- ♣ Fırtınaya ve geminin batmasına karşı gemi direğine asılırdı.
- ♣ Verim azlığına karşı meyve ağaçlarına bağlanırdı.
- ♣ Çekirge sürüsüne karşı ürünler arasına yerleştirilirdi.
- ♣ Kuduza karşı köpeğin tasmaına bağlanırdı.



Mücevherelere
kırmızı mercan
eklemekle
bunlara koruyucu
nitelikler
verildiğine
inanılır.



LADES KEMİĞİ

Lades kemiği, tavuğun (ya da hindinin) U şeklindeki köprücük kemiğidir. Batı'da uzun yıllardan beri tavuk yendikten sonra bu kemiği saklayıp küçük bir 'şans' ritüelinde kullanmak âdet olmuştur. Kemik gevrekleşene kadar üç gün kurutulur. Sonra iki kişi birer ucundan tutup çeker.



LADES KEMİĞİNİN talihli açması için uygulanması gereken özel bir yöntemin vardır. Kemiyi iki kişi küçük parmaklarının çevresinde dolayarak tutar. İşaret verilince her ikisi de kemiği kendilerine doğru çekmeye başlar. Kemiğin ikiye kırılır ama bu hiçbir zaman en sağlam yerinden, yani ortasından gerçekleşmez. Uzun parça kimde kalırsa o kazanmış olur. Kazanan bundan sonra bir niyet tutar ve eğer bunu kimseye söylemezse isteğinin gerçekleşeceğine inanılır. Günümüzde bunun ince noktalarına pek dikkat edilmez. Taraflar yemeğiyer yemez kemiği çekip koparırlar.

Lades kemiği ile niyet tutmak en çok iri hindilerin sofraları süslediği Noellerde âdet olmuştur. Kuzey İngiltere'de epey eski bir geleneye göre, evlenmemiş genç bir kadın Noel kutlamalarında lades kemiğini ele geçirecek kadar talihliyse bunu kimseye paylaşmadan evinin kapısına asmalıdır. Eğer bunu yaparsa yeni yılın ilk günü kapısından giren erkekle evlenecektir. Yani lades kemiğini bir tür doğurganlık tılsımı olarak kullanmaktadır. Bir kısmet açıcısıdır aynı zamanda. Bazıları da lades kemiğinin gücünün yalnızca, U şeklinden, uğurlu nala benzemesinden kaynaklandığına inanır.



Lades kemiğinin Koruyucu tılsım olarak kullanılması pek nadirse de, kimi zaman küçük bir broşta bir motif olarak karşımıza çıkar.

Diğerleri ise lades kemiğinin kökenlerini eski kehanetlere bağlarlar. Eski

çağlarda tavukların geleceği söyleyebildiklerine inanılır ve buğday tanelerinin harf şeklinde dizildiği törenler yapıldı. Tavuk buğdayları gagaladıkça tılsımlı sözcükler ortaya çıkardı, tavuk da ondan sonra kurban edilirdi. Lades kemiği çıkartılır, temizlenir ve kurutulurdu. Ondandır belirlen bir konuda şansının açılmasını isteyen kişi bunu tutardı.

Günümüzde altın ya da gümüşten yapılmış küçük bir lades kemiği bulmak mümkündür. Genelde broş biçiminde dizayn edilmişlerdir. 1930'larda Kuzey Amerika'da piyasaya sunulan demir şans paralarının üzerinde de lades kemiği resmi bulunmaktaydı. Kimbilir belki de 'şeytanın hacağını kırmak' deyimini de lades kemiğinin ikiye kırılması ve böylece talihin açılmasıyla ilgili inanışın deyimlere yansımış şeklidir. Bu, hayvan yaşamının koruma altına alındığı, hayvan haklarının savunulduğu bugünlerin 'doğru' kültürel havasına uymadığı için artık popülerliğini kaybetmektedir.

Lades kemiği kimi zaman ikiye kırılacak yerde bütün olarak saklanıp uğır getirmesi için duvara asılır.



ENGEREK TAŞI

Yedinci yüzyılda bir manastır başrahıbesi olan Azize Hilda'nın söylencesinde, kadının İngiltere'nin kuzeydoğı kıyısında Whitby tepelerinde inşa etmek istediğı manastırın arazisini istila eden zehirli yılanlardan nasıl kurtulduğı anlatılır. Kadın özel dualar ve büyüler yardımıyla yılanların sınısıkı top haline gelip yamaçtan aşağı yuvarlanmalarını sağlar. Bunlar o top halleriyle aşağıdaki kayalık kıyıya çarpar ve ölürler. Ölürlen çıkardıkları tükürük katılaşıp taşa dönüşür, yılanlar ise fosilleşirler. Bunların fosilleşmiş parçaları yüzyıllarca Koruyucu tılsım olarak kullanılmıştır.

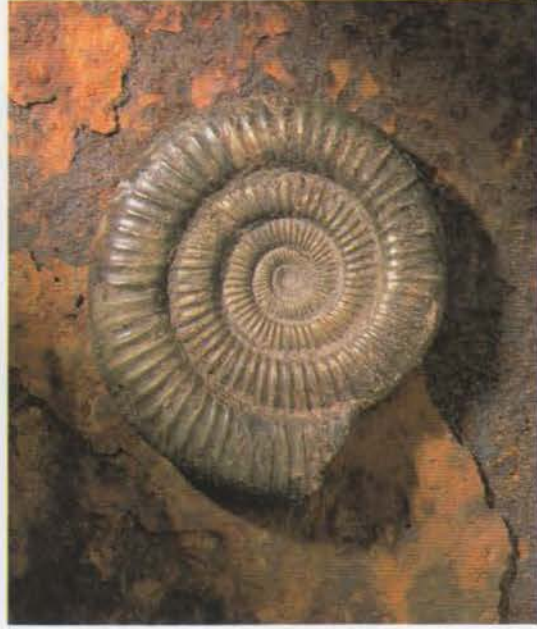


ASLINDA Whitby kıyılarında bulunan fosiller yılanlara değil tarihöncesi yumuşakçalara aittir. Bunlar o bölgede pek yaygın olan amonitlerdir. İrileri insanın üzerinde taşınamayacak ya da çantasına sığmayacak kadar büyük olduğundan bahçe veya ev Korumucuları olarak kullanılır. En küçüklerinden ise pandomitler yapılır. Yerel halk günümüzde bunları satmadan önce kabuk helezonunun tepesine bir yılan başı eklerler.

Bu küçük amonitler yılanlarla bu efsenevi bağları nedeniyle kırsal kesim halkınca yılan ısırmasına karşı korunmak için kullanılır. Victoria döneminden kalma belgelerde bir 'bilge kadının' yılan ısırması birinin hasta yatağına çağırıldığı kayıtlıdır. Kadın hastanın ısırılmış ve şişmiş yerine Yılan Taşını sürmüştü ve şiş hemen inmiştir. (Gerçek şudur ki, İngiliz engerek yılanlarının ısırılmaları pek şiddetli değildir ve şiş, amonitlerin yardımı olmaksızın da kısa sürede iner.)

Bunlar çok güçlü tılsımlar olarak insanları ateşli hastalık, boğmaca, göz hastalıkları ve karabasanlar gibi çeşitli talihsizliklerden korumak için de kullanılmıştır. Karabasanlar için Kızılderili Rüya-yakalayıcıları gibi geceleri yatağın üzerine asılırlar. (Bkz: *Rüya-yakalayıcıları*.)

Engerek taşının bu adı almasının nedeni engereğin İngiltere'deki tek zehirli yılan olmasıdır; böylece Ortaçağlarda Whitby'nin yüksek kayalıkları arasında gerçekten yılan sürüleri var idiyse, bunlar o türden olmahtı. Bu tılsım, Yılan Taşı veya Azize Hilda Taşı olarak da adlandırılır. Bu efsane ile Aziz Paul'un Malta'nın zehirli yılanlarını kovması hikâyesi arasında ilginç bir benzerlik vardır. (Bkz: *Aziz Paul'un Dili*).



Bu amonitler'in kabuk helezonunun tepesine kolayca küçük bir yılan başı eklenir.



Azize Hilda, manastırını 17. yüzyılda, İngiltere'nin kuzeybatısında, Whitby'nin kayalıklarında inşa etmiştir.

AT BOYNUZU



BOYNUZLU AT, zoolojik bir çelişki olarak görülse de Akdeniz'deki küçük Malta adasında *karrozin* adı verilen eski tip arabaları çeken atların başlarında küçük madeni boynuzlar takılıdır. Bunlar atın yularının parçası olan bir kayışa bağlıdır ve atlara, Malta'nın çiftliklerini süsleyen o büyük boynuzların benzeri bir koruma sağlar. Bunlar da Hristiyanlık öncesi çağların eski boynuzlu tanrısının gücünü çağırır. Bir zamanlar sadık taraftarlarının büyük Koruyucusu olan bu putperest çağı tanrısı daha sonra kilise tarafından en büyük düşman olan şeytan'a dönüştürülmüştür. Malta kadar tutkulu şekilde Hristiyan bir ülkede bu eski inançların böyle ciddiyetle uygulandığını görmek gerçekten ilginçtir.

Sihirli görevleri atı kötü ruhlardan korumak olan boynuzların ortasına genellikle bir tavuskuşundan ya da sülünden alınan büyük bir tüy yerleştirilmiştir.

Malta'nın coğrafi yerinin orta Akdeniz'de Sicilya'nın hemen güneyinde olduğu göz önüne alındığında tavuskuşu tüyünün Koruyucu olarak kullanılması biraz gariptir. Çünkü, Avrupa'da talihsizlik getirdiğine inanılır ve üzerindeki göz biçimi de kem gözün ta kendisi olarak görülür. Bu motif ancak doğuya doğru gidildikçe kimlik değiştirerek talih motifine dönüşmektedir. Örneğin İran Şahı tavus tüyleriyle süslü bir tahta otururdu ve Hindistan'da tavuskuşu gözü yaklaşan her türlü tehlike için sürekli tetikteydi. (Bkz: *Tavuskuşu Yelpazesi*)

Kimi zaman bu yalancı boynuzlara bir de yalancı yakut Koruyucu olarak eklenir. Herhalde oraya hayvanın sağlığını kollaması için konulmuştur.



Malta adasında araba çeken atlar kötülüklerden bir çift madeni boynuzla korunurlar.



UĞURBÖCEĞİ



UĞURBÖCEĞİ olarak bilinen sırtı siyah noktalı küçük kıvrımlı böcek mütevazı görünüşüyle kıyaslanamayacak uluslararası bir üne sahiptir. Ünü pek çok ülkeye yayılmış olup doğaüstü kökenine olan ortak inancı yansıtan garip adlarla anılmaktadır. İngilizcede Ladybug veya Ladybird'e ek olarak Ladybeetle (Hanımböceği), Tann'ın Büyük İneği, Meryem'in Kuşu ve Meryem'in Böceği diye de adlandırılır. Fransa'da *Poulette a Diet* dir (Tanrının Pilici); İtalya'da *Palomilla*; Almanya'da *Marienkaefer*; İspanya'da *Muri-quita*'dır.

Böcek Ortaçağ'da Meryem Ana'ya adanmıştı ve o zamandan beri de şans sembolü olarak dünya çapında üne kavuşmuştur. İnsanın yakınına konduğu görüldüğünde "Ladybird, ladybird, uç git evine, evin yarıyor ve

çocukların yanacak" demek âdet olmuştur. Diğer böceklerin kaderi olan öldürülmek yerine bu küçük böcek, zarar görmesin diye uçup gitmesi için teşvik edilir.

Uğurböceği bahçelere zarar veren küçük böcekleri yediği için insanlar için gerçekten de uğurludur. Uğurböceğine ilişkin rivayetlere göre böceğin, bir tılsım olarak takanlara büyük başarılar ve servet getireceğine, hasta biri taktığı takdirde böceğin hastalığı alıp götüreceğine inanılır.

Leylek gibi uğurböceği de çocuk getirir ve bazı yerlerde sırtındaki kara leke sayısının bir kadının kaç çocuk sahibi olacağını gösterdiği söylenir.



Uğurböceğinin talih sembolü olarak ünü pek çok ülkeye yayılmıştır.



DİĞER HAYVAN TILSIMLARI

BUNDAN ÖNCE sözü edilen belli başlı hayvan tilsimlerinin yanısıra şu daha az önemli olanlar da vardır:

Ayı

Bazı kültürlerde ayı tilsiminin bir kadını güç ve sancılı doğumdan kurtardığı söylenir.

Arı

Arı, tilsim olarak akı, mutluluğu, refah ve doğurganlığı simgeler.

Akrep

Akrep tilsiminin, takanı her türlü kötülükten, özellikle düşmanlarının saldırısından koruduğuna inanılır.

Aslan

Güç, cesaret, şeref, sağlık, servet ve başan timsali olan aslan tilsimi, özellikle tehlikeli yolculuklara çıkmak zorunda olanlar için çok değerlidir.

Boğa

Cinsel iktidarsızlığa koruma aracı olarak popüler olan boğa sevişmeden önce başarılı olmak için yatağın altına yerleştirilir.

Buldog

Bu köpek türü kuvvet ve inatçılık sembolü olup özellikle spor dünyasında bu nitelikleri için tilsim olarak kullanılmıştır.



Canavar

Batı'nın ağzından alevler fışkıran canavarı ile karıştırılmaması gereken Çin'in kutsal ejderi bir cesaret, ihtiyatlılık ve güvenlik sembolüdür. Bugün bile tilsim olarak mutsuzluğa, kırsılığa karşı kullanılır.

Çekirge

Çiftçiler kimi zaman bol ürün alıp zengin olmak için boyanmış madenden yapılmış küçük bir yeşil çekirge taşırlar.

Geyik

Gösterişli çiftleşme alışkanlıkları nedeniyle olsa gerek, geyikler cinsellik sembolü olmuştur. Geyik boynuzlarından ya da toynaklarından yapılan tilsimlerin kırsılığa ve diğer cinsel sorunlara karşı Koruyucu olduğu söylenir.

Güvercin

Barış ve Kutsal Ruh sembolü olan güvercin özellikle savaş ve karışıklık zamanlarında tilsim olarak kullanılmıştır. Bir pendentif olarak zincirin ucuna takılan güvercinin yangına, ölüme, yıldırım çarpmasına karşı ve aşksız bir yaşamdan korunmak için kullanıldığı söylenir.

Kaplan

Gümüş ya da yeşim taşından kaplan şeklindeki bu Çin tilsimlerinin çok özel koruyucu gücü olduğuna ve takanı fiziki zayıflıktan ve erken ölümden koruduğuna inanılır.

Kaplumbağa

Kara ve deniz kaplumbağaları çoğunlukla efsane ve folklorde birbirine karıştırılır. Bunlar pek çok mitolojide Koruyucu varlıklar olarak görülmüşlerdir. En ünlü efsanede kaplumbağa ebedi yaşam sembolüdür ve dünyayı sırtında taşır. Seyrek olarak ani hareket yapar ama yaptığında da depremi olur. Bu 'kozmik kaplumbağa' uzun yaşamın, akıllılığın, güçlü-lüğün, dengeliliğin, iyi yürekliliğin ve sabrın

Bu uğurlu karakedi broşu ünlü kuyruksuz Marx türünün vatani olan Man Adası yapımıdır.



**Kutsal ve mistik bir yaratık olduğu için
Doğu'da ejderha sembolleri uğur olarak
kullanılmaktadır.**

sembolü olmuştur. Ani ölümden, cahillikten, acele kararlardan ve öteki zayıflıklardan korunmak için takılır. Altından yapılanı yaratıcılık ve merhamet kaybından insanı korur.

Kelebek

Yetişkinliğinde ömrü sadece birkaç gün süren kelebeğin uzun yaşamı ve ölüm, süzüğü simgelenesi belki de şaşırtıcıdır. Ancak zarif uçuşu ve güzelliği onu ruhun, bu nedenle de ebedi yaşamın sembolü yapmıştır.

Keçi

Keçi tılsımları her zaman kısırlığa karşı ve cinsel iktidarı artırmak için kullanılmıştır.

Kedi

Kedi bazı ülkelerde uğurlu, bazılarında uğursuz olarak nitelenir. Eski Mısır'da kedi kutsaldı ve kazılarda binlerce kedi tılsımı bulunmuştur. Bir mezar yazıtına göre kedi 'insana her gün hayat, refah ve sağlık' verir. Ortaçağda kilise, kediyi şeytanın hizmetkârı olarak ilan etti. Böylece kedi görmenin, özellikle kara kedili görmenin şanssızlık getireceğine inanılmaya başlandı ve kedi tılsımları kullanılmaz oldu. Daha sonraları bir kara kedi görüp de şeytanın hemen gazabına uğramayan insanın çok talihli olduğuna inanıldı. Giderek kara kedi tılsımı takmanın insanı şeytanın gazabından koruyacağı inancı doğdu. Ama günümüzde rağbet edilen bir tılsım değildir.

Kırlangıç

Bir evin çatısı altında yuva kurmuş kırlangıcın ev sakinlerine şans getireceğine inanılması, küçük gümüş bir kırlangıcın takı olarak kullanılmasına neden olmuştur.

Koç

Eski Mısır'dan günümüze kadar popülerliğini korumuş olan koç o güçlü saldırısıyla sporculann gözdesidir. Kadınlar içinse doğurganlık sembolüdür.

Kuzu

Balık ve haç gibi kuzu da yüzyıllardır Hz. İsa'nın sembolü olarak görülmüştür. Bu ne-



denle takanı korur, kısırlığı önler, huzur getirir.

Tek Boynuzlu At

Tek boynuzlu atın uzun boynuzu biçiminde bir tılsımın insanı bekâret kaybına karşı koruduğuna inanılır. Bir çelişki olarak görülecekse de, aynı zamanda kısırlığa ve cinsel iktidarsızlığa karşı takılır.

Tilki

Tilki tılsımı yoksulluğa karşı kullanılır. Tilki kuyruğu bir süre sürü ve kurnazlığı artırmak için ve kısırlığa karşı kullanılmıştır.

Tüy

Eski Mısır'da tüyün iş alanında refah ve servet getirdiğine inanılırdı.

Yumurta

Yumurta açıkça bir doğurganlık sembolüdür ama bu ününe rağmen bir tılsım olarak nadiren takılır. Bunun nedeni biçiminin takı olarak kullanıma uygun olmamasıdır. Ancak taş yumurtalar evlerde pek yaygın olarak sergilenen nesnelerdir ve çeşitli renklerde satılırlar.

Yunus

Denizciler arasında popüler olan yunus denizdeki tehlikelere, özellikle gemi kazalarına karşı tılsım olarak kullanılmıştır.



Çağlar Boyunca Taşlar

MİNERAL KORUYUCULAR

Geleneksel tılsım sembollerinin çoğunun, özellikle de bayvan kökenlilerin artık 'etik olarak doğru olmadığı' bilinmektedir. Günümüzde gençler daha 'temiz' bir tılsım biçimi aramaktadır. Ve saf metallere, kristallerden ya da değerli taşlardan daha temiz bir şey olamaz. Bunun sonunda son yıllarda mineral tılsım ve uğurlara karşı bir ilgi artışı olmuştur. 'New Age' merkezleri her tarafa yayılmakta, buralarda pendentif ve broş şeklinde ya da cepte, çantada taşımak üzere çok çeşitli taş ve kristaller satılmaktadır. Her jeolojik örneğin genellikle burçlarla ilişkili olarak çeşitli tedavi edici ya da Koruyucu nitelikleri olduğu söylenmektedir.





TAŞLAR

KRİSTALLER ve bazı taşlar güzellikleri ve çok nadir bulunmaları nedeniyle yüzyıllardır tılsım olarak kullanılmıştır. Aslında hemen hemen bütün takı türleri koruma amaçlı taşınır; yüzük, pendentif, gerdanlık, bilezik, halhal, taç veya broşların en eski örnekleri sahiplerine şans getiren ya da kötü ruhları uzaklaştırsın diye takılırdı.

Kralın tacındaki parlak mücevherler orada sadece onun hâkim rolünü vurgulamak için değil, aynı zamanda kendisini düşman doğaüstü güçlerden ve talihsizliklerden korumak için de bulunurdu. Yerli büyücülerin juju tılsımlarından, sarayların en zarif süslerine kadar mücevherler, hemen hemen bir tek istisna bile olmadan eski çağların batıl inançlı zihinlerini öylesine korkutan esrarengiz ve kötü etkilerin üstesinden gelecek araçlar olarak görülürdü.

Bu özgün amacın yerini giderek iki başka düşünce aldı: güzellik ve statü. Kuyumcular ustalaşıp teknikleri gelişince üretimleri de büyük sanat eserlerine dönüştü. Bu eserler si-

hirli bir niteliğe sahip oldukları için değil, zarafetleri nedeniyle aranır oldu. Süslenmenin ardındaki itici güç olan batıl inançlar estetik tarafından silinip atıldı. Ve bu karmaşık yeni eserler çok pahalı oldukları için yüksek statünün önemli sembolleri oldular.

Modern mineralojinin bilimsel açıklamaları daha eski inançları ortadan kaldırmaya başlamışsa da, artık güzel mücevher geleneği başka temellerde kök salacak kadar yerleşmişti. Günümüzde, herhalde bilimin çok yerde çevreye zarar verecek derecede kötü kullanılması nedeniyle pek çok insan eski mistik inanç sistemlerine dönmektedir. Kristallerin sihirli kullanımı bir kere daha popüler olmuştur ve çoğu şimdi eski yöntemlerle kullanılmak için satışa sunulmuştur. Yaşadığımız bin yılın sonunda minerallerin Koruyucu güçlerine olan inancın yeniden canlandığı görülmektedir. Genç kuşak dekoratif ve statü belirleme amacı gütmeyen bir kere daha kristal ve değerli taş takıları kullanmaya başlamıştır.



Kristaller, kayalar, taşlar ve çakıllar yüzyıllardır çeşitli Koruyucular için hammadde oluşturmuşlardır.

Bazı insanlar kristal gibi inorganik bir maddeye mistik güçler yüklenmesine şaşırırcı bulmakta, anlam verememektedir. Ama helki de yapı ve görünüşleri çoğu biyolojik formun düzensiz yumuşaklığı ile canlı bir çelişki oluşturduğu için bu nesneler bu özel çekiciliklerini elde edebilmiştir. Doğanın bir parçası olmakla birlikte parlak ve geometrik yüzeyleri başka bir dünyaya ait oldukları hissini verir. Parlak bir kristal gibi çamurdan, toprak ve çimenden daha uzak bir şey olamaz. Sanki başka bir gezegenden gelmiş gibidir. Ve her şeyin eskisinden çok daha hızlı değişebildiği modern çağda kristallerin ve taşların kalıcılığı bir güvenlik ve huzur duygusu verir.

Taş ve kristallerin özel çekiciliği ve sihirli gücü için üç neden gösterilir. Birincisi, şekilsiz bir kaya gibi gözükken taş bu işin ustasının elinde şekillenince hayranlık uyandıran bir görünüş kazanır; kesilmiş ve hazırlanmış bir kristal bu yüzden, içindeki parıltılı ruhu göstermek için kaba hayvansal vücutundan sıyrılmış bir insan ruhunu çağırır. İkincisi, yontulmuş kristalin zıtlıkların sunulması gibi görüldüğü o mistik 'şeffaflık durumu'dur: taş dokunduğumuzda sert olduğu için vardır, ama şeffaflığı nedeniyle arkasını görebildiği-

miz için de yoktur. Ele sert ama göze sıvıdır. Üçüncüsü, bazı kristallerin içinde gizli bir güç olduğuna ve manyetik alanı andıran bu gücün taşlarla ilişki kuran insanları etkileyeceğine inanılır.

Bir mineral, Koruyucu bir tılsım ya da bir süs takısı olarak kullanıldığında ondan mücevher veya değerli taş olarak söz edilir. Belirli bir mücevherin değeri sadece rengine ve nadir olup olmadığına değil özellikle sertliğine bağlıdır. Ona 'gücünü' ve kalıcılığını veren budur. Basit bir sertlik ölçüsü (Mohs Ölçeği) vardır ve burada on numarayla elmas başlıdır. Diğerleri hangi taşın hangisinin yüzeyini çizdiğine göre sıralanırlar.

En çok tanınmış taşlar şunlardır:

Elmas: 10 — Yakut ve safir: 9 — Zümrüt, gökzümrüt ve Topaz: 8 — Lâl ve kuvars: 7 — Akik, yeşim ve aytaşı: 6-7 — Hematit, lacivert taşı, opal ve Turkuvaz: 5-6 — Bakır taşı: 3-4

Bu değerli veya yarı değerli taşların her birinin keneline has Koruyucu etkisi olduğuna inanılır ve bazılarında doğaüstü güçler yüklenmiş, ya da daha doğrusu 'yeniden yüklenmiştir'. Şimdi başka taş koruyuculara değinelim.



AMETİST (MORYAKUT)

Ametist sözcüğü Yunancada 'sarhoş olmayan' anlamına gelen sözcükten türetilmiştir ve bu mor taşı bir şölende üzerinde bulunduran kişinin sarhoşluktan korunacağına inanılırdı. Bu garip inanç, ametisti hem eski Mısır'da hem eski Yunan'da çok popüler kılmıştı.



ARİSTO, bu güzel taşla ayıklık durumu arasındaki esrarengiz ilişkiyi şöyle açıklar: Bacchus sarhoş bir anında Amethyst adında güzel bir genç kıızı iğfal etmek amacıyla yakalamış. Kız hemen kendisini koruması için bekaret tanrıçasına dua etmiş ve Bacchus'ün nasırlı elleri arasında birden parlak bir mücevhere dönüşmüş. Bacchus o anda ayılmış ve yaptığından utanmış. Pişmanlığını göstermek için parlak taş en sevdiği o soluk mor rengi vermiş ve o günden sonra böyle bir taş taşıyan herkesin kendisinin sarhoşluğunda yapacağı saldırgan hareketlerden korunacağına yemin etmiş.

Eski söylencelerden daha az renkli başka bir açıklamaya göre de bir zehirlenme girişimi söz konusudur. Öldürücü zehir ametistten bir kadehe konulmuş, ama kurban o kadehten içince zehirlenmemiştir. Ve ondan sonra da ametist taşı taşıyan bir kimsenin içkiden etki-

lenmeyeceğine, içine ne kadar güçlü bir zehir katılmış olursa olsun o kişinin zarar görmeyeceğine inanılmıştır.

İnsanın kanından alkolü çekip alma ametistin pek çok gizli güçlerinden sadece biridir.

Diğer nitelikleriyle şu adları almıştır: Piskopos Taşı, Hayırlı Taş, Tedavi Taşı, Huzur Taşı ve Aşk Taşı... Tedavi Taşı olarak bağışıklık sistemindeki zayıflıklara karşı koruduğuna inanılır. Bazıları üzerinde ametist taşımamanın kan pıhtılarına ve kansere karşı koruma sağladığı fikrindedirler.

Huzur Taşı'nın insanı strese ve şiddete, korkulara karşı koruduğuna ve yataкта bulunurken uykusuzluğa iyi geleceğine inanılır. Eski çağlarda kişiyi hırsızlara karşı koruduğu da söylenirdi. Ve sevgililer gününde sevgililerin birbirlerine verebilecekleri en güzel hediye olduğu söylenir.



Brezilya üretimi olan bu ametist anahtarlığın insanları sarhoşluktan koruduğuna inanılır.

OPAL



GÖKKUŞAĞI TAŞI olarak bilinen opalin epey karışık bir geçmişi vardır ve pek çok kişi ondan uzak durmayı yeğler. Gevrek dokusu ve değişken rengi nedeniyle sadakat sembolü olamadığı için sevgililer ya da karı koca tarafından tılsım olarak kullanılmaz.

Bazıları opalin herkes için talihsizlik getiren bir taş olduğunu ileri sürseler de bu genelde kabul edilen bir görüş değildir. Opal sözcüğü sanskritçede 'Değerli Taş' anlamındaki *upala*'dan türemiştir. Güvensizliğe ve düşmanların eylemlerine karşı korunmak için taşınır. Ayrıca negatif duyguları emdiğine ve depresyona, duygusuzluğa ve strese karşı koruma sağladığına inanılır.

Taşın başka bir bağlamda göz hastalıklarına karşı etkili olduğu kabul edilir. Bu nedenle zaman zaman 'Göz Taşı' ya da 'Dünyanın Gözü' diye adlandırılmıştır. Viktoria döneminde hugüne dilden dile gelmiş şu sözler opalin

umudu artırma gibi bir ünü olduğunu da gösterir bize: "Ekimde dünyaya gelen çocuklar bir kederin içine doğar ve hayatlarının bu yazgıdan kurtarılması gerekir, eğer bir opal konursa çocuğun göğsüne bütün elem ve kederler yok olur umudun gücüyle."

Opal çelişkili taşlardan biridir. Bir yandan taşıyanı felaketlerden koruduğu, diğer yandan sahibine talihsizlik getirdiği söylenir. Sir Walter Scott romanlarından birinde opali kötülemiştir ki, taşın negatif niteliklerinin çoğunun bu kaynaktan çıktığı ileri sürülmüştür.

Ancak taşın ününün yayılmasını önleyen bir kaynak daha vardır. Eski bir Avustralya söylencesinde opal, yerin altında yaşayan ve insanları 'kötülük büyüsü' panltılarıyla kendisine çeken yarı insan yarı yılan bir şeytan olarak gösterilir. Bu, kötü bir gününde taş ararken bir çukura düşmüş biri tarafından uydurulmuş olmalıdır. Avustralya'nın opali Milli Taş olarak seçmesinin sırrı da çözülebilmüş değildir.



KUVARSA



KİMİ ZAMAN 'Güç Taşı' olarak anılan kuvars kristali yüzyıllardır sihir ve tedavi alanlarında kullanılmıştır. Yakın zamanda kristallerin metafizik yanları konulu bir kitapta kuvarsın Koruyucu ve tedavi edici niteliklerine tam elli iki sayfa ayrılmıştır.

Kuvarsın özellikle güç ve canlılık kaybına karşı koruma sağladığına inanılır. Zihinsel konsantrasyona çok yardımcı olduğu iddiası da vardır ki, bu da kristal küreler halinde kâhinler tarafından geleneksel kullanımını açıklar.

Şeffaf kuvarsa geleneksel olarak 'Kaya Kristali' adı verilirse de, başka türleri de vardır. Pembe kuvarsa 'Aşk Taşı' denir. Takanı öfkeden, suçluluk-

tan, korku ve kıskançlıktan koruduğu söylenir ve kısırlığa karşı bir Koruyucu kabul edilir. İnsan yalnızken taşı üzerinde bulundurursa gerilim, üzüntü ve yalnızlık duygularından kurtulur. Sütümsü kuvars mat beyaz bir türdür. Bu taş yüzyıllardır büyü ve tedavi törenlerinde kullanılır ve her türlü kötü etkiye karşı Koruyucu bir tılsımdır. Şeffaf kuvars gibi bunun da canlılık kaybına karşı koruma sağladığına inanılır. Bir bakıma yaşam kaynağı olduğu düşünülür.

Dumanlı kuvars biraz daha koyu renkli olup 'Rüya Taşı' olarak bilinir. Umutsuzluğa, üzüntüye, öfkeye, depresyona ve diğer negatif etkilere karşı insanı koruduğuna inanılır.

Dumanlı kuvars biraz daha koyu renkli olup 'Rüya Taşı' olarak bilinir. Umutsuzluğa, üzüntüye, öfkeye, depresyona ve diğer negatif etkilere karşı insanı koruduğuna inanılır.



Kuvars zihinsel konsantrasyon sağlamak için küçük bir pendentif olarak günümüzde sıkça kullanılmaktadır.

DOĞAL MIKNATIS



BU KOYU renkli, ağır ve yüksek derecede mıknatıslı taş yüzyıllardan beri mistik alanlarda kullanılmıştır. Eski Mısır'da tanrıça Arsinoe'ye adanmış bir tapınağın çatısını bu maddeden yapmak için bir plan vardı; böylece tanrıça çatının çekimi ile havada asılı kalacaktı. Ancak ne yazık ki, bu büyük kuram sınanamadan mimarı ölmüştü.

Manyetik gücü bilinen taş, nesneleri kendisine çektiği için birbirlerini seven çiftler için etkili bir tılsım olarak kabul edilirdi. Bu nedenle nişan yüzüklerinde çok sık kullanılmıştır. Çin'de buna *tsu şı* yani 'Sevgi Taşı' da denir. Eski Asur'da çiftler sevişmeden önce vücutlarına bu taşı sürerlerdi. Meksika'da ise taşın yeni müşteri çekmesi için fahişeler arasına da pek gözde olduğu söylenir.

Taş sadakatsizliğe karşı da kullanılmıştır. Eğer sevilen kişinin sadakatsizlik ettiğinden kuşulanılıyorsa yapılacak tek şey bu taşı yastığının altına koymaktır. Kadın gerçekten kocasına ihanet etmişse taşın etkisiyle yataktan düşerdi.

("Eğer işlemişse zina, düşer yataktan aşağıya.") Kadın yataktan düşmediği takdirde kuşuların yersiz olduğu kabul edilirdi. Bu inancın ilk başta, sadık eş tarafından mı yoksa sadakatsiz eş tarafından mı icar edildiğini tahmin etmek güç olmasa gerek.

Eğer manyetik alanlardaki küçük değişikliklerin insan vücudunu etkileyebileceği fikrinde bir gerçek payı varsa o zaman doğal mıknatısın bunu bir tılsım olarak taşıyanlarda bir etki yaratması mümkün olabilir ve doğaüstünün belirsizliğinden çok bilimsel olarak kesin bir etki olur. Manyetik alanlardaki değişikliklerin posta güvercinlerinde karmaşık tepkilere neden olduğunu biliyoruz; o nedenle buna benzer bir şeyin bizim türümüzde de olabileceğini düşünmek fazla bir hayalgücü gerektirmez. Bunu kabul edersek bir doğal mıknatıs taşının hassas manyetik tepkileri arttırmaktan çok bozacağına inanmak da güç değildir. Ancak şu aşamadaki bilgimizle bundan emin olamayız.



BAKIR TAŞI (Malakit)



YEŞİL BAKIR taşı çocuklar için çok güçlü bir Koruyucu olarak kullanılmıştır. Beşiklere konulan taşın kötü ruhları uzaklaştıracağı ve bebeklere rahat bir uyku vereceğine inanılırdı. Yeşil taşıdaki helezoni çizgilerin özellikle nazara iyi geldiği söylenirdi. Bakır taşının takı olarak kullanılması ya da taşınması insanı sakinleştirir, depresyona engel olur inancı yaygındır.

Bazı yazarlar ise onun uğurunu reddedip tam aksini dile getirerek, bakır taşının esrarengiz güçlere sahip olmasından dolayı taşın kendisinin başlı başına bir kem göz olduğunu iddia etmişlerdir. Bu çelişkinin taşıdaki doğal çizgilerin tavuskuşu kuyruğundaki desen-

leri ve renkleri anımsatmasından kaynaklandığı kuşkusuzdur. Bu nedenle bakır taşına İtalya'da 'Tavuskuşu Taşı' denir ve tavuskuşu da tılsımlı ünü ülkeden ülkeye çok büyük farklılıklar gösteren bir kuştur. Bazı yerlerde kötülüğe karşı koruma sağlarken bazı yerlerde ise kötülüğün ta kendisidir. Bakır taşının birbirine zıt iki inancı da barındırması, bu egzotik kuşa olan benzerliğinden kaynaklanmaktadır.



Afrika'nın malakitten yumurtaları, koyu ve açık yeşil desenleriyle bu taşı özelliğini verir.

KANTAŞI



KANTAŞI, üzerinde kırmızı noktalar olan koyu yeşil bir taşır. Eski Mısır'da bunun küçük parçalarının çok güçlü tılsımlar olduğuna inanılırdı ve söylencelerde büyük Koruyucu tanrıça İsis'le ilişkilendirildi. 'İsis'in kanı' da denilen taş kendi sembolüne sahipti.

Kantaşından yontulan kimi tılsımlar genellikle ölüyü koruması için mezara yerleştirilirdi. Yaşamda ise kadınlar için özellikle yararlı olup onları aybaşı sorunlarından ve doğumdaki güçlüklerden korurdu.



Yıldız biçiminde bir kantaşı günümüzde hâlâ strese karşı korunmak için kullanılmaktadır.

Yeni bir dinin eskisinden bazı şeyleri alması kantaşı söylencesinde de görülmektedir. Hristiyanlık, İsis'in kanını alıp Hz. İsa'nın kanına dönüştürmüştür. Yeşil taştaki kırmızı noktalar, çarmıha gerilme sırasında Roma askerinin mızrağını vücuduna saplaması üzerine Hz. İsa'nın kayalara dökülen kanı olmuştur. Bu durum kantaşına önemli bir dini tılsım olarak yeni bir yaşam vermiştir. Romalı gladyatörler ve askerler savaşa giderken yaralandıkları takdirde kan kaybından ölmek için kantaşı tılsımları taşırlardı. Hem Romalı hem Yunan atletler de yarışlarda başarılı olmak için yanlarında kantaşı bulundururlardı. Kantaşları yılan ısırmasına karşı da popüler korunma araçlarıydı.

Ortaçağda kantaşının kuraklıktan koruyacağına ve yağmur getireceğine inanılmaya başlandı.

Eski görkemini kaybetmiş olsa da, kantaşı günümüzde popüler bir Koruyucudur ve pek çok talihsizlikten, özellikle kanama, 'yorgun kan' ve diğer dolaşım bozuklukları gibi kanla ilişkili sorunlardan koruduğuna inanılır.



SİTRON

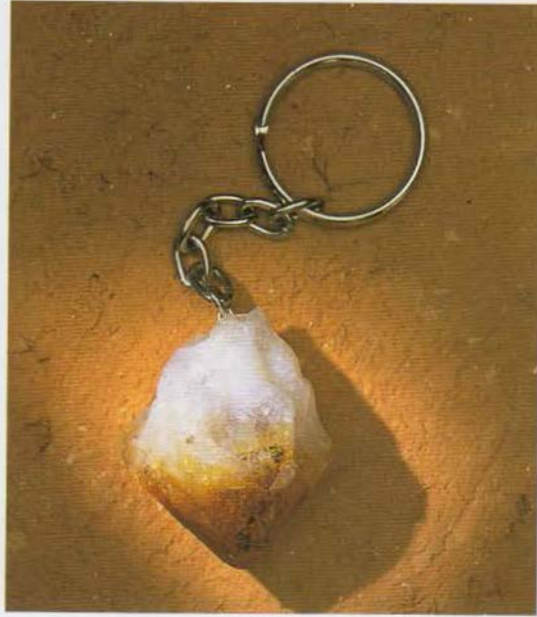


SİTRON TAŞININ insanın kendini küçük görmesini, umut ve yaratıcılık kaybını, intihar eğilimini, enerji eksikliğini önlediğine inanılır. Kötü eğilimleri ve diğer duygusal sıkıntıları yenilgiye uğratmanın en iyi yolunun bu tılsımı taşımak olduğu söylenir.

Zihnin bulanıklığını gidermek, dikkat dağınıklığını engellemek asıl özelliği olup, bedensel rahatsızlıklar için de kullanılmaktadır. Özellikle hazımsızlığa ve solunum yolları hastalıklarına iyi geldiğine inanılır.

Sarıdan açık kahveye doğru değişen rengiyle bir kuvars türü olan sitronun bir adı da 'Tüccar Taşı'dır. Bazıları kasalarına bir ya da birkaç kristal yerleştirmenin parasal geliri artıracığına inanır. Kristallerin servet sahibi olmakta ve serveti korumakta da yardımcı güç olduğuna inanılır.

Bir de kötü ünü vardır, bazı kimseler bunun talihsiz taşlardan biri olduğuna inanır ve ne olursa olsun el sürmemeye çalışırlar.



Uğur getiren sitron bir anahtarlık. Sarıdan açık kahveye değişen rengiyle sitron bir kuvars türüdür.



ELMAS

Elmas sadece 'bir kadının en iyi dostu' değildir. On birinci yüzyıldan beri erkeklere savaşta sibirli koruma sağladıklarına inanılmaktadır. Taşların en sert olan elmas, doğal olarak yenilmezlikle ilişkilendirilmiştir.



BUNCA EK OLARAK elmasın (her iki cins için de) delilikten, başarısızlıktan, zayıflıktan ve korkaklıktan korunmada yararlı olduğuna inanılmıştır. Armağan olarak alınan bir elmasın satın alındıktan daha güçlü olduğu söylenir. (Bu da akıl sağlığının, başarının, kuvvet ve cesaretin parayla alınamayacağını söylemenin bir başka yoludur.) Elmas inancı, ilhanı, dayanıklılığı ve konsantrasyonu güçlendirmek için de kullanılır. Ve bu kadar yetmezmiş gibi takanı büyüden, zehirden, vebadan, karabasandan, öfkeden, dost kaybından ve başkalarının elinde oyuncak olmaktan da korur.

'Kristallerin Kralı' olarak bilinen elmas bir kadınla erkek arasındaki sevgiyi artırma gücüne sahip olduğuna da inanıldığından nişan yüzüklerinde kullanımı çok popülerdir. Elmas daha fazla etkili olması için vücudun sol yanında bulundurulmalı ve özellikle altın içine yerleştirilmelidir.

Şimdi, elmasın Kontyuculuğunun, büyüklüğüyle doğru orantılı şekilde arttığını düşünebilirsiniz.

Sanıldığının aksine çok büyük elmaslar uğursuzluk getirir ve asla takılmamalıdır. Hatta bazılarının lanetli olduğu bile söylenir. En ünlüleri olan Regent, Koh-i Noor ve Hope Elmasları taş kendilerindeyken sahiplerine akla gelebilecek her türlü talihsizliği getirmişlerdir.

En karanlık tarihçesi olan Hope Elması'dır. Sahipleri ya da elması takanların başlarından şunlar geçmiştir:

Marilyn Monroe
şarkısında, 'Elmaslar bir kızın en iyi dostudur,' demişe de sonunda hüsrana uğramıştır.

- 1 İflas.
- 2 Büyücülük ve çocuk kurban etmeye karışmaktan itibar kaybı.
- 3 Linç ve kafası kesilme.
- 4 Soygün ve ardından sefalet içinde ölüm.
- 5 İdam.
- 6 İntihar.
- 7 Esrarengiz ölümler.
- 8 Evlilik ardından sefalet içinde ölüm.
- 9 İntiharla sonuçlanan delilik.
- 10 İflas.
- 11 Cinayete kurban gitme.
- 12 Uçurumdan aşağı atılarak öldürülme.
- 13 Taht kaybı.
- 14 Boğularak ölüm.
- 15 Elması almaya giderken Titanik'in batmasıyla boğularak ölüm.
- 16 Elması satın aldıktan kısa bir süre sonra ana, oğul ve iki hizmetçinin ölümü.
- 17 Delirme.
- 18 Kız evladın intiharı.
- 19 Bıçaklanarak ölüm.

Birkaç yüzyıla yayılmış olan bunca felaketten sonra Hope Elması'nın lanetli olduğuna inanılmasına şaşmamak gerekir.

Elmaslar konusunda pek garip bir Fransız geleneği vardır: eğer kadının yastığı altına bir elmas konulacak olursa kocasına sadakatsizlik edip etmediği ortaya çıkacaktır. Bu karara nasıl varılacağı hakkında bir açıklama yoktur. Bir tahmin; ertesi gün hem elmas hem kadın ortadan kaybolduğu takdirde, kocasına sadakatsizliği kusursuza yakın bir derecede doğrulanmış olacaktır.



KARA KEHRİBAR



KÖMÜRÜN YOĞUN bir biçimi olan bu taş Ortaçağ'da 'Kara Kehribar' olarak bilinirdi ve takanı çeşitli hastalıklara, büyüye, cinlere ve melankoliye karşı koruduğu için çok popülerdi. En büyük etkisinin delilik durumunda ortaya çıktığı söylenirdi. Taşın zehire, yılan ısırmasına, sara hastalığına ve karabasanlara da iyi geldiğine inanılırdı. O yoğun kara rengiyle negatif etkileri emip ortadan kaldırdığı düşünülürdü.

Kara kehribar İtalya'da boynuz veya incir işareti yapan eller şeklinde küçük tılsım yapımları için en gözde maddelerden biriydi. Bu birleşim karanlık güçlerine çifte bir mesaj göndermiş oluyordu: hem taş, hem biçim, nazardan en üstün korumayı sağlamaktaydı.

İnsanların tılsım yapmak için bu taşı elde etme çabaları inanılır gibi değildir. Hz. İsa'nın doğumundan yüzyıllar önce eski Mezopotamya'da kullanılan bu taşların Kuzey İngiltere'de Whitby'den çıkarıldığı kanıtlanmıştır. Hristi-

yanlık öncesi tüccarların, herhalde Fenikeliler'in, bu Yorkshire taşını uğur getiren tılsımlar yapılması için ta Ortadoğu'ya kadar taşımaları eski uygarlıklarda bu nesnelere verilen önemi vurgulamaktadır.

Kömürün yakıt olarak kullanılması fikrinin bile sihir törenlerinde küçük kara kehribar parçalarının yakılmasıyla doğduğu iddia edilmiştir. Kara kehribarın kendisi yakıt olarak kullanılmayacak kadar değerliyse de, arasıra küçük parçaları yakılırdı ve çıkan dumanın yılanları kovduğuna inanılırdı. Kara kehribarın daha yaygın bulunan biçiminin –yani kömürün– yakıt olarak kullanılabileceğinin keşfi, eski gezginlerin bunların toprak üstünde kayalar halinde bulundukları yerlere ulaşmasıyla başlamıştır. Gezinler ülkelerine döndüklerinde kuzey bölgelerinde yaşayan yerlilerin 'Kara Kehribar'ın değerini bilmedikleri için bunları ısınmak için yaktıklarını büyük bir şaşkınlıkla çevrelerindeki insanlara anlatmışlardır.



LÂCİVERT TAŞI (Lapis Lazuli)

KİMİ ZAMAN 'Gece Taşı' ya da 'Gerçek Taşı' olarak da anılan bu güzel mineral binlerce yıldır kuyumcuların gözdesi olmuştur. Lacivert renginden dolayı göklerin sembolü olarak kabul edilmiştir. Zaten 'lapis lazuli' de 'Göklerin Taşı' anlamına gelir.

Taşın takanı her türlü zarardan koruduğuna, daha özel olarak depresyondan, üzüntüden ve kederden uzaklaştırdığına, sadakati, sevgiyi ve ruhsal duyarlılığı artırdığına inanılır. Lacivert rengi mavi gözle ilişkilendirildiği için göz hastalıklarına karşı koruma sağladığı da düşünülür.

Kimi zaman 'Çocuk Taşı' da denilen lapis lazuli küçük çocukları korkudan ve solunum yolları hastalıklarından uzak tutar. Eski Mısır'da çocukları ensestten ve neden olduğu ruhsal bozukluklardan koruduğuna inanılırdı. Daha genel bir görevi de utangaçlık ve içeka-panıklığı önlemek, otistik çocuklara yardımcı olmaktır.

Lapis lazuli'nin bunların dışında doğurganlık tılsımı olarak kullanılması da yaygındır. 'Durdurma Taşı' diye de anılır. Bunun nedeni, bazı kadınların, taşı, çocuk düşürmeye karşı korunmak üzere takmalarındandır.



KIRMIZI AKİK (Cornelian)

BU MİNERAL iyileştirici güce sahip olduğu için 'Dost Taş' diye de anılır. İnsanı pek çok hastalıktan, bedensel ve ruhsal enerji kaybından, dikkatsizlikten, anti sosyal duygulardan koruduğuna inanılır. Özellikle insanı haşkalarının kıskançlığından korur. Ayrıca konuşma yeteneğini güçlendirdiği ileri sürülmektedir.

Parıltılı turuncumsu rengi, onun, eski Mısır'dan bu yana pek gözde bir Koruyucu taş olmasına yol açmıştır. Mısır'da kalp biçimindeki tılsımlar için bu taş tercih edilirdi. Ortado-

ğu'daki İslam ülkelerinde üzerine Kuran'dan âyetler yazmak için seçilen taşların başında gelir. Napolyon'un Mısır'dayken, üzerinde Arapça bir yazı olan bir kırmızı akik taşı aldığı ve bunun Koruyucu gücü nedeniyle yanından hiç ayırmadığı söylenir.

Taşın adı konusunda bazı tereddütler vardır: Günümüzde pek çok kişi buna yanlış olarak '*carnehan*' derler. Bu yanlışın nedeni sözcüğün Latince'de 'et' demek olan *carne* den geldiğinin sanılmasıdır. Oysa sözcüğün kökeni Latince'de kalp demek olan *cord*'dur.



ZÜMRÜT



BU KRİSTALİN, yeşil olduğu için, yağmur yağdırdığı ve 'ekolojik bilincimizi arttırdığı' söylenir. Yaratıcılığı, hayal gücünü, refahı, belleği ve zekâyı da güçlendirdiğine inanılır. Özellikle kısırlıktan koruması ile ünlüdür. Bir evin uygun yerine yerleştirilen bir zümrüt, kötü ruhları uzak tutar.

Zümrüte kimi zaman 'Koşulsuz Aşk Taşı' adı da verilir. Takanın sevme yeteneğini koruduğuna inanılır ve bir sevgilinin diğerine vereceği en iyi armağandır. Bu özellikle mayıs ayında doğan kadınlar için geçerlidir: "Baharın güneşliğini ilk kez tatlı mayıs ayında görüp de yaşamı boyunca zümrüt takan kadınlar sevilen ve mutlu bir eş olacaktır." Bazılarına göre zümrüt takana refah getirirse de, iri bir zümrütün çok büyük olan değeri düşünüldüğünde bunun batıl inançtan çok mali gerçeğe dayandığını söylemek daha doğru olabilir.

Eskiden zümrüt, insanı hastalıktan korumak için de takılırdı. Özellikle dizanteri, göz hastalıkları, cüzam, sara hastalığı ve zehirlen-

meye karşı etkili olduğuna inanılırdı. Doğum yapan anneyi sancıdan ve güç doğumdan korurdu. En iyi etkiyi elde etmek için boyuna takılmalı ve göğüs üzerine yerleştirilmeliydi.

Bazı İslam ülkelerinde zümrüt tilsiminin gücünün, üzerine Kuran'dan bir âyet yazılarak daha da arttırıldığına inanılır. İran'da eski zamanlarda yolcular zümrütü yeşil bir kordonla sol kollarına bağlarlardı. Yılandan korkan yolcular için zümrüt çok gerekliydi; yılan zümrütü gördüğünde gözleri kamaşır, hatta kör olurdu: "Zümrütün bakir ışınlarına baktıklarınla kör olan yılanlar gibi."

Hristiyan kilisesi yeşil renkten pek hoşlanmamış ve zümrütü şeytanın taşı olarak görmüştür. Bahar ve doğurganlık rengi olduğu ve birinin adı 'Zümrüt Taşı Prensi' olan çeşitli pagan tanrılarla ilişkilendirildiğinden dinin ilk kurucuları zümrüte iyi gözle bakmamışlardır. Ancak bu hoşnutsuzluk, değerli bir taş ya da Koruyucu bir tılsım oluşuna pek zarar vermemiştir.



YEŞİM



ESKİ ÇAĞLARDA çok kullanılan yeşim taşının akıl hastalıklarına, dahili hastalıklara, göz bozukluğuna ve hastalıklarına ve doğum sancılarına karşı koruma sağladığı iddia edilirdi.

Takanı çok zengin yaptığı düşünülüyordu. modern çağlarda kumarbazların, özellikle at yarışı bahisçilerinin gözde tılsımı olmuştur.

İyi bir yeşim parçasının bütün taşların en değerlisi olduğuna inanılan Çin'de hayvan biçiminde yontulmuş yeşim tılsımların çok uzun bir geçmişi vardır. Takanı erken ölüme karşı koruyan yarasa ve leylek formunda şekillendirilmiş yeşim taşları çok gözde Koruyuculardır. Düğünlerde sonsuz sevgi sembolü olarak yeşim taşından kelebekler armağan edilir.

Çin'de çok değerli bir taş olarak kabul edilen yeşim taşı, bir efsaneye göre büyük Çin Ejderinin yeryüzüne boşalttığı tohumlarının donmuş biçimidir. Şimdi bile bazı Çinli işadamları ellerinde yeşimden tılsım tutmadan önemli bir alışverişe girmezler.

Bu Koruyucunun en garip yanlarından biri Kolomb'un gelişinden önce Amerika kıtasında kullanılmakta olmasıdır. Avrupa'dan bu yeni topraklara gelen İspanyollar yeşim taşından tılsımların özellikle böbrek hastalıklarından korunmada çok yararlı olduğu inancını taşıyorlardı. Yeni Dünya yerlileri olan Kızılderililerin de böbrek rahatsızlıkları ve safra kesesi taşları için yeşim tılsımlar taktıklarını görünce şaşırmışlardı. Bu olağanüstü rastlantı açıklanamamıştır.



HEMATİT

BU, AĞIR ve metalik siyah taş bedensel zayıflıklara, strese ve cesaretsizliğe karşı koruma sağlar. Özellikle karar verme güçlüklerine birebirdir. İnsanı eski çekingenliklerinden kurtanp 'kişisel çekiciliği' arttıracığı iddia edilir.

Romalılar hematiti savaş tanrıları Mars'a adadıkları ve onun kutsal taşı yaptıkları zaman bu taştan yapılan tılsımlar ordu içinde çok popüler oldu ve özellikle savaşlarda korunmak için kullanıldı.

Modern çağlarda bu taş tılsım için en ilgi çekici iddia 'belsoğukluğuna iyi geldiği'dir. Bunu nasıl yaptığı açıklanmasa da, 'sinir sistemindeki yin ve yang enerjilerinin akışına yardımcı olduğu' kuramıyla bir ilgisi olabilir.



JASP



Psişik tedaviler arasında çok popüler olduğu için 'Üstün Tedavici' olarak bilinen jasp'in (bir tür yeşim taşı) insanı her türlü hastalıktan -özellikle karaciğer ve mesane hastalıklarından- koruduğuna inanılır. Aynı zamanda bağışıklık sistemini harekete geçirdiği ve yaşlanmayı yavaşlattığı söylenir. Yılan ısırıklarına karşı da birebirdir.

Son zamanlarda kimi zaman büyük maddi ve manevi kayıpları izleyen derin depresyonları iyileştirmek için kullanılmıştır. Bu her derde deva taşın ayrıca su kaynağının nerede olduğunu gösterdiğine de inanılır. Bazı yazarlar jasp'in manyetik gücünün cinsel performansı artırdığını yazmaktadır. Başka bir söyleme göre ise iradeyi artırdığı, aşırı tutkuyu kontrol altında tutmaya yardımcı olduğu ileri sürülmektedir.



YAKUT



BÜTÜN TAŞLARIN en değerlilerinden biri olarak kabul edilen 'Soyluluk Taşı', gerçek güvercin kanı rengiyle insanı şunlara karşı korur: mutsuzluk, talihsizlik, kavga, küçümsenme, kötü düşünceler, düşman saldırısı, zehir, hastalık, zihinsel bozukluklar, cinsel aşırılık, erken ölüm, fırtına ve sel.

Yakutun; tasa, endişe, kuşku gibi insanın içine huzursuzluk salan duygulara karşı etkili bir Koruyucu olduğu rivayet edilir. Bu özellik temmuz ayında doğanların taşları üzerine yazılmış şu dizelerde de belirtilmiştir:

"Temmuz sıcaklığında doğanlar süslemeli bu parlak yakutla. ● zaman aşkını kuşku ve tasalarından uzak kalırlar."

Burina'da takı olarak kullanılmak yerine yakut sahibinin etine veya dişine yerleştirilerek daha fazla güç vermesi sağlanır. Yakutun bu şekilde kullanılmasının kişiyi savaşta yaralanmaktan koruduğuna inanılır. 'Değerli Taşların Efendisi' adını aklığı Hindistan'da yakuta kral ailesinin Koruyucusu olarak bakılırdı. Böyle ilişkilendirilmesinin sebebi herhalde sadece kral soyundan gelenlerin yakut takı takacak kadar varlıklı olmasıydı.



Yakutların zehirlenmeden cinsel aşırılıklara kadar pek çok şeye karşı insanı koruduğuna inanılır.



SAFİR (Gökyakut)



KRALLAR TARAFINDAN kötülükleri uzaklaştırmak için taşınan safirin, hilekârlığı sezmede, büyülere karşı kymada etkili olduğuna ve düşmanı sindirdiğine inanılırdı. Aynı zamanda özellikle göz hastalıkları olmak üzere birçok hastalığa karşı Koryucudur.

Lapis lazuli gibi bu taş da gücünü gökleri temsil ettiğine inanılan renginden alır. Bu rengin taşa doğruluk ve namusluluk erdemlerini yüklediği söylenir. Ve taşıyanı masumluğun kaybına karşı korur. Papa III. Innocent bu nedenle on ikinci yüzyılda piskoposların safir yüzük takmalarını emretmiş olmalıdır.

Safirin bulutsu bir biçimi ve şeffaflığı vardır, parlandıktan sonra belirli bir ışıktaki bakıldığında altı köşeli bir yıldız görülür.

Bu taşlara Yıldız Taşı veya Kader Taşı da denilirdi ve sevgilileri koruyan özel güçlere sahip olduğu söylenirdi.

Dilden dile günümüze gelmiş şu anonim



Papa III. Innocent piskoposlarına renkleri göğün sembolü olan safir yüzükler takmaları talimatını vermişti.

sözlerde safirin saflığı ve iyileştirici gücü rivayet ediliyor: "Güz yaprakları ekimin esintisiyle hışırdarken, bir kız doğarsa eğer, bir safir yerleştirilmelidir iki kaşının arasına ki zihni aydınlık ve hastalıklardan arınmış olsun."

AKİK

AKİK TAŞININ taşıyanı tehlikeden, uyumsuzluktan, korkaklıktan, uykusuzluktan, karabasandan, nazardan ve hatta metabolizma bozukluklarından koruduğu söylenir. Vücudu ateşlendirdiğine ve yeni enerji verdiğine inanıldığı için kimi zaman 'Ateş Taşı' olarak da anılır. Değişikliği teşvik ettiği düşünüldüğünden kimi zaman 'Gezgin Taşı' olarak da adlandırılmıştır.

Bir geleneğe göre akik taşı toprağın korunmasında özellikle önemlidir. Bu inanca göre eğer bir bahçıvan elinde akik taşı bulundursa bahçesi gelişecektir. Bir çiftçi tarım araç-

lanna bir akik taşı taktığı takdirde daha çok ürün alacaktır. Ortadoğu'da topraktan bol verim alma kavramı, akik taşının gücünün gömüleri bulmaya yaradığını söyleyecek kadar abartılmış ve yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Romalılar, taşın büyümlü gücünün en verimli şekilde kullanılması için tılsımın yüzük parmağına takılmasından yanaydılar. Geçmiş 2000 yıl öncesine uzanan akik yüzüğün gücüne inanç, Victoria döneminde doruğa ulaşmıştır: "Yaz geldiğinde bu topraklara, eğer küçük bir kız doğarsa hazıranda, sağlıklı ve uzun ömürlü olsun diye, akikten bir yüzük tak ona."



GÖKZÜMRÜT (Aquamarine)

KRİSTALLEŞMİŞ DENİZ suyunu andıran bu soluk mavi-yeşil taş, 'Sakin Taş' olarak da bilinir. Zihin açıklığı verdiği, takanı sakinleştirdiğine, günün streslerinden koruduğuna inanılır. Günümüzde ise insanı uyuşturucudan uzak tutacak en etkili tılsım gözüyle bakılmaktadır.

Gözkümrüt, 'Cesaret Taşı' olarak da bilinir ve sahiplerine özellikle ölüm karşısında cesaret verdiği söylenir. İnsanı aynı zamanda gereksiz karınsarlıktan da kurtardığına inanılır.

Gözkümrüt, rengi nedeniyle uzun zamandan beri denizcilerin gözde tılsımıdır ve onları okyanusun tehlikelerinden kurtardığı söylenir. Eğer balıkçıysalar kendilerine verimli av sağlar.

Deniz suyunu andıran rengi ve yarı şeffaf yapısından dolayı kâhinlerce geleceği görmek için de kullanılmıştır. Bu yüzden 'Kâhin Taşı' olarak da anılır.



DOĞAL CAM (Obsidyen)



'KARA KADİFE' olarak da bilinen bu koyu renkli volkanik camın taşıyanı kararsızlıktan ve zihinsel engellerden koruyacağına ve negatif enerjiyi emeceği inandır. Eğer yatağa obsidyen bir tılsımla girilirse uykuda kötü rüyalar görülmesini engeller.

Bu taşın düşkünleri obsidyenin virüslü iltihaplara iyi geldiğini iddia ederler. Obsidyenden yapılmış aynalar Orta ve Güney Amerika'da yıllarca kehanet amaçlı olarak kullanılmıştır. On altıncı yüzyıl Avrupasında bazı otoriteler meleklerin bu olağanüstü taşın yapılmış disklerle mesajlar gönderdiğine ciddi olarak inanırlardı.

Bu güzel taşın en popüler şekli kara yüzeyinde kar taneleri gibi beyaz lekeleri olan 'kar taneli obsidyen'dir. 'Safak Taşı' olarak bilinen bu türün yaşamdaki istenmedik ve gereksiz unsurları kaldırıp basit ve sakin bir denge yarattığına inanılır.



AYTAŞI



HİNDİSTAN'da kutsal olarak kabul edilen bu taşın sevgilileri daha ihtirash yaptığı söylenir ve kimi zaman damat düğün gününde geline bu taşı verir. Transa geçmek için kullanılan taşlardır. Kimi zaman Toprak Ana Taşı da denilen aytaşı kadınların üreme sorunlarına, özellikle kısırlığı ve güç doğum yapmayı engellemesi için de taşınır. Oburluğa ve hencillığe karşı kullanıldığı da olmuştur.

Tehlikeli yolculuklara çıkanların gözde tılsımlarından biri olduğu için başka bir kültürde buna 'Yolcu Taşı' adı da verilmiştir. Güçlü yapay ışığın olmadığı eski günlerde aytaşı

taşımının yolculara açık ve mehtaplı bir gökyüzü sağlayacağına inanılırdı.

Ay ile ilişkisinden dolayı (ayın taşın parıltısını yansıtuğı söylenir), uyuyanları karabasanlardan koruduğuna ve gecenin düşman yaratıklarını uzaklaştırmaya yardımcı olduğuna inanılırdı.

Hindistan'da her yirmi bir yılda bir ayın ve güneşin özel bir duruma geleceklerine ve bunun da denizin mavi aytaşlarını kıyıya taşıyacağına inanılır.

Aytaşı tılsımı hakkında en garip iddia da takan insanı 'hem ünlü hem görünmez' yapacağıdır.



YILAN TAŞI

YILAN TAŞI genelde bokböceği yapılan eski Mısır'dan bu yana tılsım üretiminde kullanılmıştır. Aslında mat bir taşsa da, çok değerli olup 'soylu' yılan taşı adı verilen şeffaf bir türü de vardır.

Taşın yüzeyi yılan derisine benzetildiği için en başta yılan ısırması, böcek sokması ve diğer zehirlenmelere karşı kullanılır.

Zehirlere karşı korumanın yanısıra parçaları vücudun ağrıyan yerlerine bağlandığı takdirde romatizmaya da iyi geleceği söylenir. Usulüne uygun kullanıldığı takdirde yaralardan cerahat akıtma gibi bir ünü de vardır.



KAPLAN GÖZÜ



KUVARSIN BİR başka türü olan bu taşın rolü insanı sindirim bozukluklarına, korkaklığa, algılama eksikliğine karşı korumaktır. Eski çağlarda nazardan da koruduğuna inanılırdı.

Kaplan Gözü'ne kimi zaman 'Bağımsızlık Taşı' adı da verilmiştir. Taşı üstünde bulunduranları başkalarına daha az bağımlı yaptığına inanıldığı için Kaplan Gözü konusunda bir karışıklık vardır. Bu özelliği bir yandan karakter güçlenmesine yol açarken diğer yandan ortaklıkları bozar ve bundan da boşanmaya teşvik ettiği anlamı çıkarılmıştır.

Araplar arasında bambaşka bir gelenek vardır. Orada bir koca uzun bir yolculuğa çıkarken karısına kendi Kaplan Gözü tılsımını batırdığı sütü içirir. Eğer böyle yaparsa, kadın yokluğunda kendisine ihanet etse bile âşığından hamile kalmayacağına inanılır. Bu garip gebeliği önleme biçimi nasıl ortaya çıktı bilinmez; ama, aldatılmaktan korkan koca en azından biraz rahatlayabilmek için, Kaplan Gözü'nü sembolik olarak karısına 'gözüm üstünde' demek için kullanmış olabilir.



SARI YAKUT (Topaz)



Bereket Taşı olarak da bilinen bu mineral o kadar güçlüydü ki, hem körlüğü hem de vebayı iyileştireceğine inanılırdı. Pek çok rengi olan topazın sağlıksızlıktan, korkaklıktan ve namussuzluktan koruduğu da söylenir. Ortaçağda nazardan korunmak için altın bir bileziğe takılmış olarak sol kolda taşınırdı.

Aynı zamanda 'Aşk Taşı' da denilen topazın, takanı iki âşık arasına girebilecek bir soğukluktan koruduğuna inanılır. Victor'a döneminden kalma şu sözlerdeki gibi: "Kim gelirse dünyaya; sevgili kasımın sisine ve karına, ödül olmalı ona Topaz –amberin kızıl rengi, o ki arkadaşlığın ve aşkın amblemi."

Roma İmparatoru Hadrian'ın en sevdiği taş buydu. Parmağındaki tılsımlı yüzükte üstünde Tanrının doğaya galebe çalacağı yazılı bir topaz vardı. Romalılar yolculukta kendilerini tehlikelerden ve kötülüklerden koruyacağına inandıklarından topaza 'Güç Taşı' adını da vermiştir.



En gözde tılsımı üzeri yazılı
bir topaz olan İmparator Hadrian.



LÂLTAŞI (Garnet)



AYNI ZAMANDA 'Hayal Kuran' olarak da bilinen bu kristal, taşıyanı bedensel zayıflıklara ve merhametsizliğe karşı koruduğuna inanılır. Diğer tılsım taşlarında olduğu gibi hastalıklara, zehire ve bunalıma karşı koruması da vardır.

Lâлтаşı 'Merhamet Taşı' olarak da bilinir. Sadakat artırıcı olarak lâлтаşı ocak ayının doğum-taşı olarak şu popüler Viktoryen dizelerde de anılır: "Bu ay doğan kadınlar bu taştan başkasını taşımazlar; lâлтаşı onlara sebat, gerçek dostluk ve sadakat sağlar."

Ayrıca cinsel enerjiyi ve duyarlılığı artırdığı

ve cinsel dengesizlik eksikliğine karşı koruma sağladığından kimi zaman Tutku Taşı olarak da bilinir. Tılsım olarak (özellikle kalp şeklinde) kullanıldığında eşi cezbetmeye yardımcı olduğuna inanılır. Geceleri yastık altına konulursa kötü rüyaları ve gecenin kötü ruhlarını kovar. Bu kadarı yetmezmiş gibi yıldırım çarpmasına karşı koruması da vardır.

Garnet, Latince *granatum* sözcüğünden gelmez; anlamı 'nar'dır. (Verimliliğin ve dölenmenin sembolüdür.)

İtalya'da 'Dul Taşı' olarak bilinir, çünkü İtalyan dullarının favori kolyesidir lâлтаşı.



Bu 17. yüzyıl İtalyan dulü depresyonlara karşı lâлтаşıyla korunurdu.

TURKUVAZ (Firuze)



TURKUVAZ veya 'Türk Taşı' ya da 'Talih Taşı' bütün tılsım taşlarının en popüleridir ve taşta pek çok koruyucu nitelik yüklenmiştir. Zehire panzehir ve hastalıklara merhem olmasının yanı sıra sahibini başarısızlıktan, yoksulluktan koruduğuna inanılır. Şu dizelerde de dediği gibi: "Eğer doğduğun ay soğuk Aralıkta, karın, huzun ve şenliğin ayı, turkuvazın yeri avucunun içi, başarı seni kutsayacak sen de onu."

Eski çağlarda taş, hayvanları zarar görmekten korumak için at tılsımı olarak da kullanılırdı. Türkiye'de turkuvaz 'Atlı Tılsım' olarak bilinirdi ve üzerinde bu taşı taşıyan bir binicinin atından düştüğü takdirde zarar görmeceğine inanılırdı.

Aztekler ise taşta 'Tanrıların Taşı' adını vermişlerdi. Bir saldırıda etkinliklerini artırmak için kimi zaman silahlarına turkuvaz tılsımlar takarlardı.

ONİKS

BU DEĞERLİ taşın eski çağların dünyasında çok saygın bir yeri varken her nedense Ortaçağda ününü kaybetmiştir. O dönemde bu taşı üzerinde bulunduranların 'cinlerin çarpmasına uğrayacağı' ve geceleri kötü şeyler göreceği söylenirdi. Ayrıca arkadaşlar arasında davayla sonuçlanacak tartışmalara neden olacağına inanılırdı. Bu nedenle de zaman zaman 'Ayrılık Taşı' olarak anılmıştır.

Taş, şimdilerde eski iyi ününü tekrar kazanmış görünmektedir; görüş ve zihin açıklığı kaybına karşı koruma sağladığına inanılmaktadır. Konsantrasyona yardımcı olduğuna, üzüntüyü uzaklaştırdığına; yanlış karar vermemeye, özdisipline ve özdenetime yardımcı olduğuna inanılır. Oniks nazara karşı da kullanılır.



Uyarıcı not

En gözde 'Sihirli Taşlar' bunlardır. Her biri için sahip olduğu, söylenen Koruyucu niteliklerin ayn ayrı kaynaklardan alındığını ve bu kaynakların her zaman birbirleriyle uyumlu olmadığını belirtmek gerekir. Bazı minerallerin belirli bir zarara karşı çok etkin olduklarına inanılırsa da, çoğu geniş bir koruma yelpazesine sahiptir.

Burada listesi verilen 27 taştan 8'i günümüzde ucuz 'uğur' pendantsifleri olarak pazarlanmaktadır. Bunlar ametist, şeffaf kuvars, sitrin, hematit, malakit, pembe kuvars, kaplan gözü ve turkuvazdır. İnternette ve artık pek çok kentte görülen 'New Age' dükkânlarında uygun fiyatlarla satılmaktadır.

Bu kristal tılsımlar uğur, meditasyon aracı ya da tedavi edici taşlar olarak giderek popülerleşmekteyse de, bunlar için söylenenler doğru olsaydı, bu taşlardan sadece bir avucunun sahibini yaşamı boyunca tüm hastalıklar-



Bu 'turuncu hayalet' kuvarısı gibi kristaller tedavi amacıyla kullanılmaktaysa da, bilimadamları değerleri konusunda hayli kuşkuludurlar.

dan, kötülüklerden ve belâlardan koruması gerektiği söylenebilirdi. Ama ne yazık ki, yaşam böyle değildir. Hepiniz zaman zaman bedensel ve ruhsal sıkıntılar içine düşeriz. Tüm bunların çözümü için küçük ve ucuz bir kristal taşımak yeterli olsaydı, tüm insanlık bunu yapardı ve böyle bir şeyin yapılmıyor olması, gerçeği ortaya koymaktadır. Ama yine de güzellikleriyle göz alıcı bu taşları taşımak birçok insan için oyunla karışık bir inanıştır.

Günümüz New Age mağazaları

kristallerle dolup taşmaktadır.

Bunların tedavi edici özellikleri

kanıtlanmamışsa da güzel oldukları kesin.



METALLER

METALLERİN SİHİRLİ etkileri' konusundaki iddialarda bilimsel bir geçerlilik yoktur. Bunlara ilişkin söylencelerin şaşırtıcı yanı modern çağlara kadar erişebilmiş olmalarıdır. Ancak günümüzde bile yeni bilimsel bilgiye sırt çevirip simyacıların ilkel mistik uygulamalarına dönmekte ısrar eden insankar bulunmaktadır.

Ortaçağ simyacılığına tam olarak dönecek kadar yeterli sayıda egzantrik insan bulamayacaklarını bilen yeni 'Uygulamacı Simyacılar' simyanın daha geniş bir anlamda, topraktan çıkarılan kristaller, değerli taşlar ve madenlerle çalışıp bunun "sihirli dönüşüm sanatı" olarak düşünülmesini ileri sürmektedirler.

İskandinavya'nın
Küçük Altın Adam'ı
eski bir tılsımın
modern kopyası.
Altın altını çeker.



Bunun simyaya yeni bir kimlik vererek kabülünü kolaylaştıracağına inanmaktadırlar.

Kullanılan yöntemler ortaçağ laboratuvarında madenleri altına dönüştürmeye uğraşan simyacının yöntemleri değil, çeşitli madenleri, taşları, kristal veya değerli taşları birbirine eklemek veya bunları ellerinde tutarak ruhsal yenilenme düşünceleri üzerine yoğunlaşmaktır. Günümüzde dikkatler daha çok kristal türleri üzerine çevrilidir. Bunlar 'Kristal Tedavisi'nde ya da 'Kristal Tıbbı'nda kullanılmaktadır. Ayrıca pendentif, broş, yüzük, bilezik, halhal, kolye veya broş şeklinde kristal tılsımlar olarak da takılmaktadırlar.

Altın

Sihir dilinde altın gayet güçlü iyileştirici enerjiye sahiptir. Yenilendirir, 'bilinçlenmeyi artırır', 'insan doğasının erkeksi yanını uyardır', 'hastayı iyileşmeye doğru motive eder.' Sihirbaz için altının yüzyıllardır Koruyucuların temeli olarak kullanılmasının nedenleri bunlardır. Bilimadamı içinse altının kararmaması ve o sarı parıltısını asla kaybetmemesi ona bu çok güçlü çekiciliği sağlamaktadır.

İskandinavya'da sahiplerini talihsizliklerden korumak için yeni bir eve küçük bir altın armağan getirmek âdeti; burada hâkim olan ilke 'altının altını çektiği'dir. Genç çifte düğün günü ilk evlerine koymak üzere altın bir tılsım verilirdi. Tılsımın mesajı 'Altını evime ve aileme gelmeye ve bana talih ve servet getirmeye çağırıyorum'du. Bu karakteristik bir biçimi olan 'Küçük Altın Adam'dı. Boyu bir santimden küçüktü ve geleneksel olarak evi tutan direklerden birinin temeline konulurdu. Bu ev koruma 400 yılında başlamıştır ve arkeologlar Norveç, İsveç ve Danimarka'da örneklerini





**Bu Afrika bileziği gibi
madeni bilezikler
modern 'uğur'ların
en popülerleridir.**

bulmuşlardır. Bugün stilize edilmiş 'Küçük Altın Adam' uğur takısı olarak kullanılmaktadır.

Bakır

Bakırın zihinsel görüntüleri netleştirdiğine, sevgi, uyum ve barışçı duygulanı arttırdığına inanılır. İyileştirici enerjiyi en iyi ilettiği kabul edilen bakır sihir araçlarının üretiminde kullanılır.

Mistik bağlamda altının güneş, gümüşün ayla ilişkilendirildiği gibi, bakır da Venüs gezegeni ile ilişkilendirilmiştir. Bunun nedeni eski çağlarda bakırın ana kaynağının Kıbrıs adası olmasıydı. Ve Kıbrıs resmen tanrıça Venüs'ün kutsal adasıydı. Bakırın sihirli niteliklerine sahip olmasının nedeni bu bağlantıdır.

Cıva

Bu tehlikeli maddenin kişiliğin gizli yanını ortaya çıkardığına ve yaşamı uzattığına inanılırdı. Cıva gerçekte sadece zarar verdiği için bu inancın nasıl doğduğunu anlamak güç.

Demir

Demirin pek de görünür bir neden olmadığı halde üreme enerjilerini harekete geçirip artırdığı söylenir. Bazı kültürlerde demirin insanı cinlerden ve diğer kötü güçlerden koruyacağına inanılır. Burada talih getirmesi için tahtaya vuracak yerde 'demire vururlar.'

Gümüş

Erkeksi altının karşısı, karakteri dışı olan gümüştür. Altın güneşin madeniye, gümüş de ayın madenidir. İyileştirici niteliği, algılamayı ve önsezileri artırmaktır. Kişiliğe sakinlik getirdiği söylenir.

Bir kadının niyet tutmak istediği zaman bunu elinde gümüş bir sikke çevirirken aya bakarken yapması gerektiğine inanılır.

Kurşun

Ciddi kurşun zehirlenmesi tehlikesine rağmen kurşunun insanın düşüncelerini toplamasına yardımcı olduğuna, fiziki ve zihinsel yorgunluktan koruduğuna inanılır. Ve yine gariptir ki, müzik, spor ve iş idaresinde başarısızlığa karşı korunma sağladığı söylenir.

Teneke

Mat rengine rağmen tenekenin servet ve büyüme sağlayacağına, duygusal ve ruhsal nitelikleri arttıracığına inanılır. Tenekenin insanı kendini beğenmişlikten, haksız üstünlük duygulanından, düşüncesizlikten, mantık eksikliğinden koruduğu söylenir. Her ne nedenle, böcekleri uzaklaştırmak için evde ve bahçede kullanılması tavsiye edilir.

AT TAKILARI

Bir fuarda parıl parıl pirinç at takılarıyla süslenmiş iri bir at görkemli bir sahne oluşturur. Çağımızda bu takılara yalnızca dekoratif olarak bakarsak da bunun bir başka önemi daha vardır. Atçılığın aksesuarları olan at takıları bugün koleksiyon amaçlı olsa da kökenleri çok önemli olup bunlar putperest çağdan gelen önemli ve sihirli Koruyuculardır.



AT, BİNLERCE YIL insanın bir yerden bir yere gitmesini sağlanmış ve bu nedenle de her türlü korumaya layık çok değerli bir varlık olarak görülmüştür. Böylesine yararlı ve etkileyici bir hayvan olduğu için batıl itikatlı zihinler onun karanlık güçler için çekici olacağını düşünmüşlerdir. Ve kötü ruhların her fırsattan yararlanarak ata saldırıp hayvana bir zarar vereceğine ve bu güçlerin önemli kutlama törenlerinde geçit alayı yapan hayvanlara mutlaka saldıracaklarına inanılmıştır. Atların ortalıkta olduğu büyük bir geçit alayı, gösterişli bir tören varsa kem göz de o yokedici bakışını oraya çevirecek ve baktığı her şeye zarar verecektir.

Yüzyıllar önce tören atlarını pagan tanrıların imajlarıyla nazardan korumaya karar verildi. Bu imajlar doğaüstü güçleriyle kötü ruhları kovacak ve onları çıkıtkları karanlık dünyaya gönderecekti. Bu imajlar arasında güneşler, hilaller, kalpler ve lotus çiçekleri vardı ve bunlar güneş tanrıdan, ay tanrıdan ve eski Mısır'ın tanrılarından yardım çağrısında bulunuyordu. Kullanılan diğer eski semboller arasında göklerde yuvarlanan güneş rolünde gamalı haç kutsal eller, yıldızlar, tekerlekler ve boynuzlar vardı. Bu süslerin kutsal etkileri dışında özel bir nitelikleri de, at güneş altında yürürken ışığı yansıtarak parlamalardı. Bu da kem gözü yansıtmak ek avantajını veriyordu ve bu nedenle bu özelliklerini geliştirmek için sürekli parlattırıyorlardı. Kötü olan, ata bakınca parlak pirinç yüzeylerde kendi gözünü görecekti ve böylece yenilgiye uğrayacaktı. Bu nedenle ilk at süslerinin en önemlisi küçük bir aynayı



Güneşte parılayan pirinç at süsleri hayvan hareket ettikçe sallanarak kem gözü kamaştırır.

andırın düz ve yuvarlak bir diskti. Bu genellikle atm alının ortasına yerleştirilirse de, kimi zaman yürüdüğünde sal-

lanması için boynuna asılırdı.

Viktorya çağında bu süslerin Koruyucu değeri giderek azalmıştır. İnsanlar batılardan uzaklaşıyor, statülerini ve servetlerini gözler önüne sermeyi daha önemli buluyordu. Ülkenin en süslü atına sahip olmak yarışı başlamıştı. Bu da koşumlara takılan süslerin sayısını ve çeşitlerini artırmak demekti. Bunun için yüzlerce yeni dizayn ortaya çıktı. Bir otoriteye göre 700 farklı figür süsü ve bin soyut desen vardı. Bir başka otorite bu rakamı üç bine kadar yükseltmektedir. Bu yeni tasarımların hiçbirinin Koruyucu önemi olmayıp hepsi de dekoratifti. Koruyucunun dekoratifin altında ezilmesi yirminci yüzyılda da devam etti ve at süslerinin özgün önemi genelde unutuldu.

Bu pirinç süslere ek olarak at koşumlarına hayvan yürüdükçe sallanan küçük çingiraklar da takılırdı. Bu çingirakların çıkardığı sesin onu zararlı etkilerden koruyacağına inanılırdı. Günümüzde at takıları koleksiyoncuları o kadar artmıştır ki, imal edilen takılar evlerin duvarlarına asılmak üzere satılmaktadır. Bir ata asla takılmayacak olan bu nesneler Koruyucu tılsımların özgün bağlamaları dışına çıkıp kendi varlıklarına sahip olmalarının bir örneğidir.



Mantegna tarafından 15. yüzyılda yapılmış bu resimde, çeşitli tılsımlarla süslenmiş bir at görülmektedir.



OK BAŞI

Yontulmuş bir ok başı kimi zaman tılsım olarak kullanılmıősa da biğbir zaman büyük bir Koruyucu rolü olmamıştır. Bunun nedeni herhalde geręek bir ok başı bulmanın güç olması ve ucuz kopyaların da etkili kabul edilmemesidir.



NEOLİTİK ÇAĞDAN kalma bir ok başı tılsım olarak taşındığı takdirde sahibini düşmanlardan, kıskançlıktan, hastalıktan, talihsizlikten ve her türlü kötü ruhtan kurtaracağına inanılırdı. Bir arabaya ya da evin kapısının üstüne asıldığında hırsızlar için caydırıcı etken olduğu da söylenir.

Ok başlarının değerli 'aşk tılsımları' olduğu ve bir tanesini takmayla sevilen kişinin sevgiye karşılık vereceği de iddia edilirdi. Ok başının bu rolüyle, Eros'un sembolik olataak sevilen kişinin kalbini delen oku olarak görüldüğü kuşkusuzdur.

Ok başı tılsımının kullanımı yüzyıllar öncesine dayanır. İki bin yıl önce Pliny bir ok başının aşk tılsımı olarak etkili olabilmesi için ne gerektiğini yazmıştır: vurulmuş birinin vücudundan çıkarılmış olmalıdır.

Ortaçağda ok başı tılsımlarının periler tarafından yapıldığı için çok güçlü sihirli nitelikleri olduğuna inanılırdı. Bunlara 'Peri Okları' adı verilir ve nazara karşı kullanılırdı. Perilerle ilişki ok başlarının bulunuş şekline göre değişirdi. Kırsal bölgede şiddetli bir yağmur toprağın

üst tabakasını silip götürdüğünde kimi zaman ortaya yüzlerce yıldır orada gömülü olan ok başları çıkardı. Bu yontulmuş garip taş parçaları aniden görüldüğü için oralarda yaşayan halk bunları perilerin yerleştirdiğine inanmış olmalıdır. Japonya'da ise ok başlarının uçan periler tarafından kazayla düşürüldüğüne inanılırdı.

Ortaçağda ok başı hastalıkları tedavi için de kullanılırdı. Bunun için ok başı suya batırılır ve sonra da o suyun özel iyileştirici bir nitelik kazandığına inanılırdı. Diğer bir deyişle, ok başı suyu 'kutsanmış' ve ona sihirli özellikler vermiştir. Bunun nedeni tılsımın 'iyi perileri' yardımıyla çağırıldığına, bunların da hastalığa neden olan karanlık güçleri yenilgiye uğrattığına olan inançtır.

Eski çağlarda ok başları dünyanın her tarafında kullanılmış olduğu için değişik kültürlerin ok başı tılsımlarının değeri hakkında kendi yorumlarını geliştirmiş olmalarına şaşmamak gerekir. Her kültür, tılsımları kendi inanişine göre yorumlamıştır. Bu yorumlar bazen birbiriyle örtüşmekte, bazen de çelişmektedir. Birkaç örnek vermek gerekirse ok başları İtalya'da nazardan korumak, Arabistan'da kanı korumak, İrlanda'da orman perilerini korumak, Malaya'da şans getirmek, Acoma Kızılderilileri arasında çocukları korumak, Zuni kadınları arasında da gece yolculuklarında korunmak için kullanılmıştır ve bu liste böyle uzayıp gider.

Ok başı tılsımları binlerce yıl kullanılmış olup günümüzde de pek çok ülkede satılmaktadır.



Ok başlarına çok değer verildiği için bunlar altın montürlere yerleştirilirdi.



BEZOAR TAŞI

Soyluların zehirlenmekten korktukları eski günlerde sibirli bir koruma için şarap veya su bardağına bir Bezoar taşı atmak âdet olmuştu. Taşın zehiri tespit edeceğine, hatta etkisizleştireceğine inanılırdı.

Bu önlem, bilimin yaygın batıl inanç uygulamalarının çoğunun geçersizliğini kanıtladığı on sekizinci yüzyıla kadar devam etmiştir.



ONSEKİZİNCİ yüzyılın başında 1730 Bailey Sözlüğü'nde bezoar hâlâ şöyle tanımlanıyordu: "Doğu ve Batı Hindistan Adalarından getirilen ve çok etkili bir panzehir olduğuna ve kalp rahatlığı verdiğine inanılan bir tedavi taşı." Ancak bu tanımlama çok geçmeden değişecekti. 1788'de Howard's Cyclopaedia'da şöyle anlatılıyordu: "Keçilerin, atların



**Keçilerin bağırsakları
tılsımlı Bezoar
taşlarının başlıca
kaynağıdır.**

eşeklerin, ineklerin ve diğer hayvanların midederinde oluşan ve eski çağlarda panzehir olduğu sanılan taş oluşumları... dükkânlarda doğu ve batı bezoarı olmak üzere iki türü bulunur." Diğer bir deyişle okumuş kişiler artık bezoar taşlarına tanınan sihir gücüne gülüyorlardı ama bu aydın tavrına rağmen taş ticareti de sürmekteydi. Hatta taşlar o kadar popülerdi ki, sahteleri bile yapılmaya başlanmıştı. İran şahı tarafından İmparator Napolyon'a gönderilen üç taş incelendiğinde işe yaramaz taklitler olduğu görülmüştü. Gerçekleri ağırlığınca altından daha değerliydi.

Taşlar kuşkulu içkilerin içine atılmasından başka kimi zaman toz haline getirilip içilir, ya da "Koruyucu olarak boyuna asılırdı." Diğer bir deyişle, sadece sihirli nesneler olarak değil, ilaç ve Koruyucu tılsım olarak da kullanılırlardı. Peki ama bunlar neydi?

Taşların gerçek kökeni hakkında bir karışıklık vardır. En eski metinlerden birinde bunların zehirli bir yılan tarafından ısırıldıktan sonra ıstırabından ağlayan bir geyiğin taşlaşmış gözyaşları olduğu yazılıdır. Daha sonraki bilimsel eserlerde taşlar 'pek çok geviş getiren hayvanın, özellikle de bezoar keçisinin dördüncü midesinde bulunan taşımı oluşumlar'

hayvan kesildiğinde bulunmuş olmalıydı. Şekli de küre gibi ve yüzeyi düz ve parlak olduğundan kısa zamanda sihirli nitelikler yüklenmiştir.

Ancak çok başka bir kaynak daha vardır. Bazı bezoarlar taştandır ve hafif, uzun, dilimli bir şekle sahiptir. Bunlar av hayvanlarının içinde değil, kayalara gömülü olarak bulunur. Bu garip şekilleri nedeniyle de diğer bezoar taşları gibi sihirli özelliklere sahip oldukları düşünülmüştür. Aslında bunlar tarihöncesi hayvanların pisliklerinin taşlaşmış kalıntıları olup özel bir tür fosildir. Bunların gerçek mahiyeti Victoria döneminde İngiliz jeologu William Buckland tarafından bulunmuş ve 'koprolit' (bok taşı) adı verilmiştir.

Diğer Koruyucu nesnelerin çoğu gibi ünlü bezoar taşı da modern çağda tümüyle unutulmuş değildir. 1879'da -panzehir olmakla ilgili ortaya çıkıktan çok sonra- Texas'ta bir tane, o zaman çok büyük bir para olan 250 dolara satışa çıkarılmıştı. Ve 1933'te Tennessee'de bir gazetedeki bir küçük ilanla bir tanesi satılmaya çalışılıyordu. Alternatif tıbbın uygulandığı modern Çin'de 'zehirli maddeleri temizlemek' isteyenler için hem atın bezoar taşı hem de ineğin bezoar taşı hâlâ bulunmaktadır.

BONCUKLAR

Günümüzde bir dizi boncuğun hiç değeri olmayıp süslenmenin en önemsiz parçalarından biridir. Ancak bu her zaman böyle değildi. Eski çağlarda boncuklara büyük önem verilir ve hatta çok güçlü Koruyucu nitelikleri olduğuna inanılırdı.



BONCUĞUN, ortalarında delik taşların özel niteliklere sahip olduğuna inanıldığı tarihöncesi çağlardan beri kullanıldığı iddia edilir. Bugün bile dünyanın çeşitli yerlerinde deniz kıyısında ortası delik bir taş bulunması uğurlu sayılır. Bu taş, yatağın başucuna asıldığı takdirde sahibini karabasanlardan korur.

Ahırlara asıldığında ise atlara 'cadıların binmesine' engel olur. Çoğunlukla dar ve sağlıksız olan Victoria dönemi ahırlarında atlar çoğunlukla sabahları bitkin bulunduğu için geceleri bunları cadıların çaldığı ve sabaha kadar bindikleri batıl inancı doğmuştu. Aslında bunun nedeni ahırın sağlıksız, sefil koşullarıydı ama seyisler bunu asla kabul etmezler, onun yerine delikli taş gibi cadı-kovucu tısumlarla donatırlardı ahırını. (Ne yazık ki bu taşlar atları seyislerin budalalıklarından korumada etkili değildi.)

Delikli taşlardan boncuk kavramına geçmenin ne kadar kolay olduğu bellidir. En eski boncuk örnekleri büyük ve kaba sabadır. Teknoloji geliştikçe bunların boyları ufalmış, daha düzgün yapılmaya başlanmıştır. Süs olarak kullanılması fikri, zamanla eski Koruyucu işlevlerin önüne geçti.

Boncukların eski rolü birkaç alanda hâlâ devam etmektedir. Boncuğun yapıldığı maddenin güçlü bir Koruyucu yanı varsa –kırmızı mercan gibi– o zaman özgün işlevin, yapıldığı maddeden dolayı yaşamaya devam ettiğini görüyoruz. Dünyanın pek çok yerinde ve özellikle de Akdeniz kıyılarında kırmızı mercan kolyeler çocukları nazardan, kem gözden korur. Ve iş insanının 'dualarını saymaya' geldiğinde boncuk dizisinin seçileceği kuşkusuzdur.

Bugün ilk çağların 'boncuk sihri'nden geriye kalan bir örnek tespihin 'boncuklarını saymak'tır.



Eski Mısır'dan kalma bir boncuk kolye. Bunun gibi boncuklar binlerce yıldan beri takılmaktadır.

BİYOELEKTRİK KALKAN

İngiltere başbakanının karısının 1998 Temmuz'unda çekilen bir fotoğrafında madeni bir kılıf içinde 'stres giderici' bir kristal taşıdığı görülmüştü. Pandantifin 'çağdaş büro araçlarının yaydığı elektomanyetik radyasyonu yansıtıcı kuvars ve diğer kristallerin sihirli bir bileşimi' olduğu söylendi.



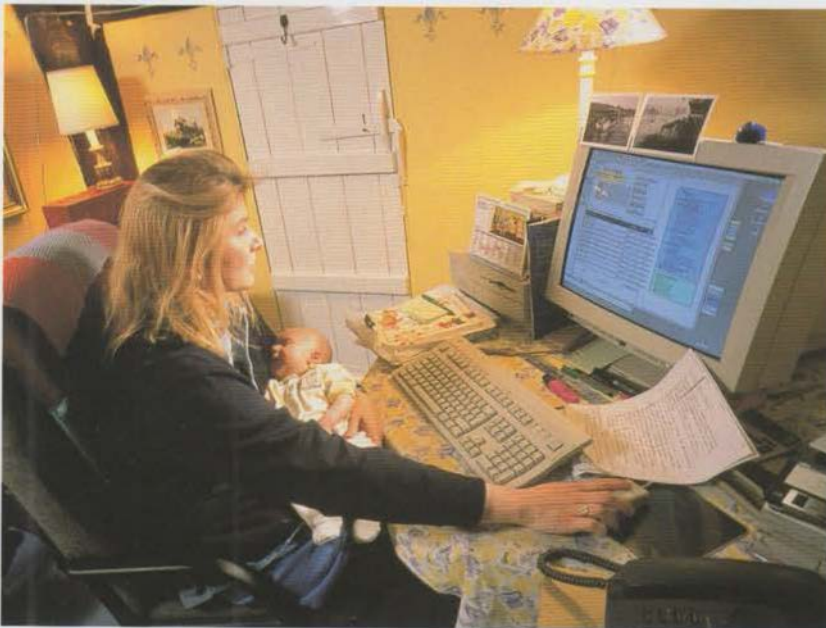
1990'LARIN BAŞARILARINDA Dr. Charles Brown tarafından icat edilen ve 105 ila 749 sterlin arasında değişik fiyatlarla satılan 'kalkan' büyük popülerlik kazanmıştır. Amerika'nın Biyoelektrik Kalkan Şirketi ürettiği bu nesnelerden ilk sekiz yılda 22.000 adet satmıştır. Pandantifin gizli formülü Dr. Brown'a Montana'daki dağ evinde yatariken bir dizi görüntü olarak gelmiştir. Kafasının içinde minerallerin özel karışımını, miktarlarını, kullanması gereken şekli söyleyen sesler duymuştu. Dr Brown şöyle diyor: "Kalkan insanın çevresine bir koza örüyor. Kozanın dışında ağı ören bir tabaka vardır. O tabaka insanı bir bekçi gibi korur." Madalyonun gücü o kadar fazladır ki, "sevilen insanların stresini bile kaldırır" ve hatta "cep telefonlarının radyasyonunu köreltir." Madalyonun bakımı, içindeki kristalleri şarj etmek için sadece ayda en az bir kere güneşe tutmakla yapılmaktadır.

Charles Brown'ın bir terapist olan kansı kalkanın insanları büro malzemesinden korumakta özellikle yararlı olduğuna inanmaktadır:

"Çoğunuz rücutlarımızda olup biteni bilmeyiz. Bilgisayarlardan yayılan elektromanyetik radyasyon fiziki olarak ölçülebilir bir etki yaratmaktadır. İnsanların saniyede 8-10 devir bızına sabip bir enerji alanları vardır. Eğer bilgisayar karşısında oturuyorsanız sizin enerji alanınızın 45 katı bızla gelen bir şeyle çarpışmaktasınız demektir ve bu da doğruca yüzünüze ve kalbintze yönelmektedir... Kalkanı tukan birine gelen bu tür enerji yansıtılır."

Cherie Blair de aynı görüşü savunmaktadır. Ağustos 1998'de kendisiyle yapılan bir röportajda şöyle bir açıklama yapmıştır: "Biyoelektrik kalkan bilgisayarından yayılan kötü dalgaları emiyor, köreliyor."

Tıp dünyası bu iddiaları kabul etmemektedir. Surrey Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada normal plasebo etkisinin işlerliği kabul edilmekte ve kalkanın 'korunmadıkları bir şeyden korunduklarını sandıkları için insanlara zararlı olabileceği' vurgulanmaktadır.



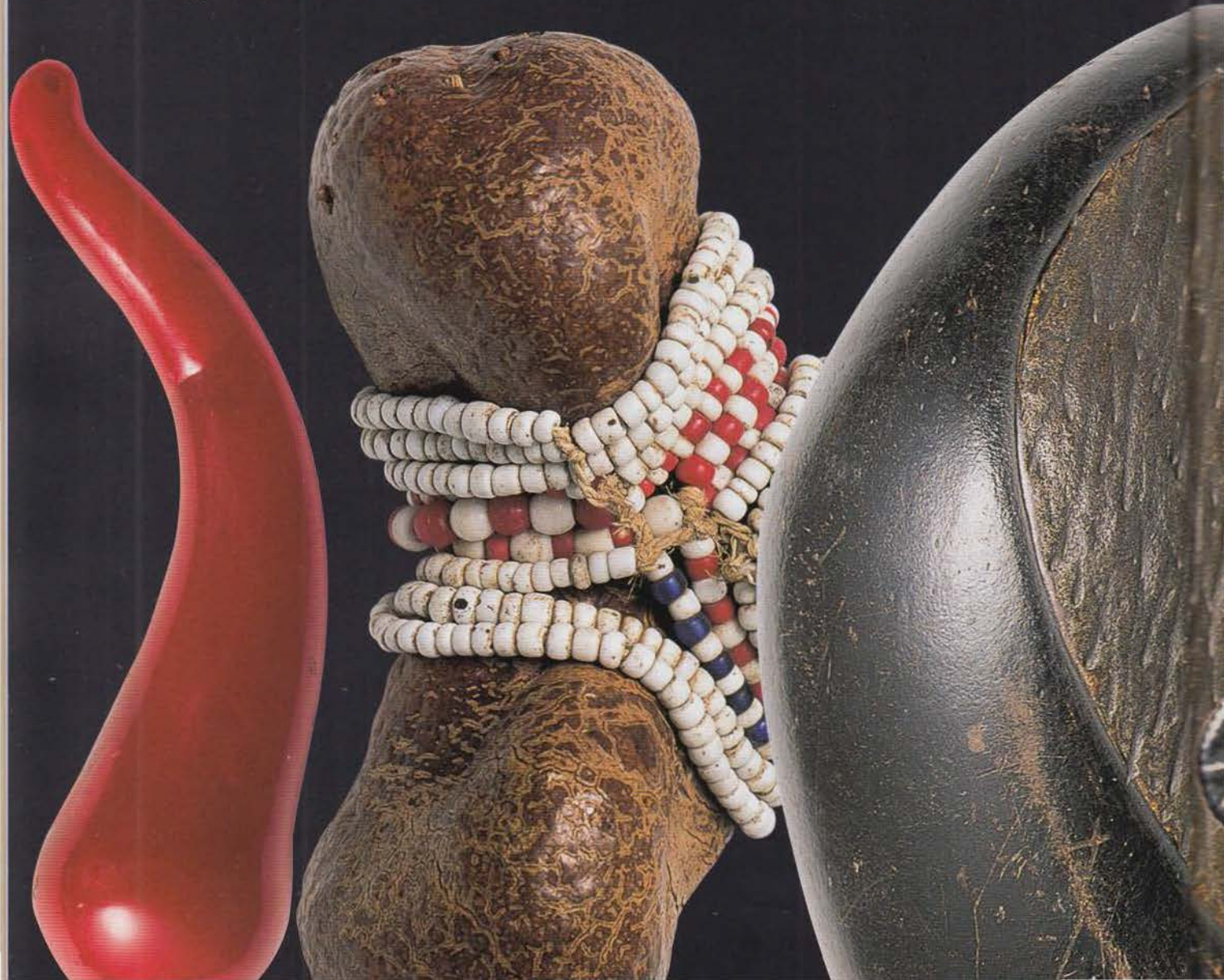
İngiltere başbakanının karısı Cherie Blair yakın zamanda Biyoelektrik Koruyucu takarken görülmüştü.



Bitkilerin Gücü

BİTKİSEL KORUYUCULAR

Tedavi edici güçleri ve doğal güzellikleri nedeniyle pek çok çiçek, meyve ve bitki dünyanın her yanında Koruyucu olarak kullanılmıştır. Bunların bazıları doğal hallerinde takılır. Bu da özgün 'yeşil güç'lerini korumalarına yardımcı olsa da, genellikle kısa ömürlü olmaları sık sık değiştirilmelerini gerektirir. Daha kalıcı bir alternatif bitki, yaprak ya da çiçeğin şeklini altın ya da gümüş gibi bir madende kopya etmektir. Yeni bir yöntemle gerçek botanik örnek bir tür kalıcı madenle kaplanmakta ve takana her iki dünyanın korumasını sağlamaktadır.





SARIMSAK

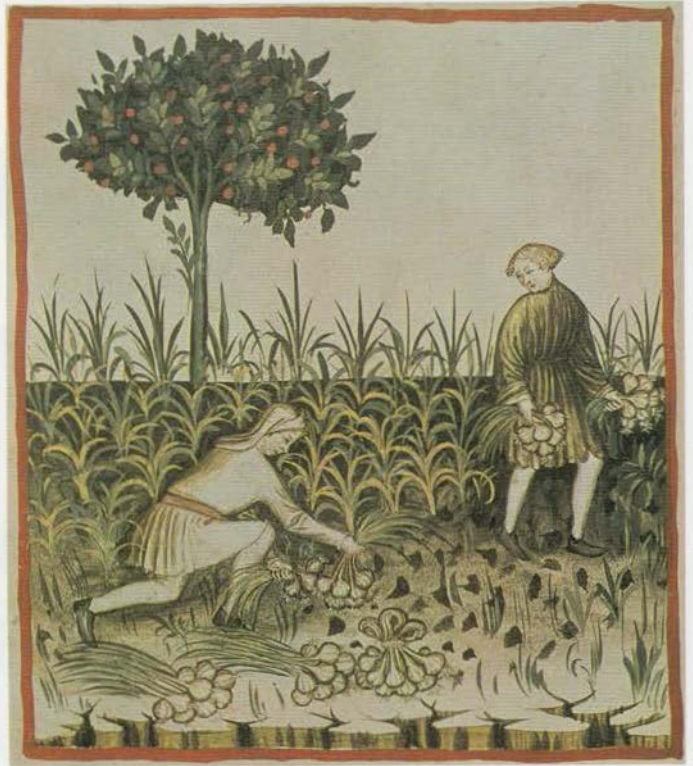
Sarımşağın, korku filmlerinden, vampirlere karşı korunmak için kullanıldığı iyi bilinir. Eskiden insanlar evlerine sarımsak dizileri asarak kan emicilerden korunacaklarına ve kokunun vampirleri eve girmekten alıkoymasına inanırlardı. Tehdit ağırsa, geceleri boyunlarına sarımsak asıp yatarlardı.



KORUYUCU sarımsak imajının çok uzun bir geçmişi vardır ve en az iki bin yıl geriye; Avrupa ve Ortadoğu'dan ta Uzakdoğu'ya kadar uzanır. Romalı askerler sarımsağı kendilerine cesaret vermesi için kullanırdı. Ortaçağda sarımsak yaralanmaya karşı savaşlarda taşınırdı. Denizciler yola çıktıklarında geminin batmasına karşı ve daha birçok tehlikeden korunmak için yanlarına sarımsak alırdı. Dağcılar kötü havanın tehlikelerinden ve fırtınalardan onunla korunurdu. Almanya'da madenciler tünel çökmelerine neden olan kötü ruhları uzaklaştırmak için madene inerken yanlarına sarımsak alırdı. Bolivya'da boğa güreşçileri arenaya çıkarken üzerlerinde bir diş sarımsak bulundururdu. Düğünlerde gelinler kem gözden ve kötülükten korunmak için elbiselerinin içinde bir diş sarımsak taşırdı.

Sarımsak bebeğin geceleri rahat uyuması için yastığın altına konulurdu ve bu özellikle bebeğin kutsal suyun korumasından uzak olduğu doğumla vaftiz arasındaki dönemde çok önemliydi.

Bu bitkiye ait inançların bir kısmı günümüze kadar gelmiştir. Sarımsak çeşitli zamanlarda canavarlardan, hırsızlardan, kıskanç ziyaretçilerden ve düşman dayağından korunmak için insanın üzerinde taşınmış ya da evine asılmıştır. Sarımsağın aralarında bağırsak kurdu, kuduz, yatak ıslatma, çiçek, diş ağrısı, zehirlenme, güneş çarpması, isteri ve hatta cüzam gibi çok çeşitli hastalıklara bile korunma sağladığı ileri sürülmüştür. Kimi zaman bu koruma özel önlemler gerektiriyordu. Örneğin sarılığı önlemek için on üç diş sarımsak bir ipe geçirilir ve on üç gün boyunca taşınırdı. Çocukları boğmacadan korumak için sarımsak dişleri çoraplarının içine yerleştirilirdi. Aslında söylendiği gibi doğaüstü bir gücü olmasa da sarımsak, yendiği takdirde gerçekten de vücut



14. yüzyılda sarımsak toplayan köylüler.

Bu kokulu bitki yüzyıllar boyunca kötü güçlere karşı kullanılmıştır.

direncini artırmakta ve insanları hastalıklardan korumaktadır.

Bu soğanı andıran bitkinin Koruyucu rolünün kökeni pek belirli değildir. Ama bu geleneğin kurnaz sarımsak satıcılarının başının altından çıktığı da düşünülebilir; en azından bu inancın yayılmasına yardımcı olmuşlardır. Eski zamanlardan gelen bir söylenceye göre sarımsak cennetten kovulan şeytanın ayakizinden bitmiştir. Ancak çok daha akla yatkın bir açıklama sarımsağı Koruyucu gücünü veren şeyin sarımsak yemiş bir insanın kokan nefesi olduğudur. Bu koku o kadar güçlüdür ki karanlık güçlerin burunlarının direklerini sızlatarak bunların insanlığa verdikleri bütün hastalıkları ve kötülükleri süpürür atar. Bu fikri destekleyen bir şey de, sarımsak kadar olmasa bile keskin kokusuyla ün yapmış olan soğana da Koruyucu nitelikler yüklenmiş olmasıdır.



FESLEĞEN



FESLEĞEN, Tanrı Vişnu ve Krişna'ya adanmış kutsal bir Hint bitkisidir. Yüzyıllar önce ilk kez İngiltere'ye geldiğinde yenmez, sadece varlığı ile 'beyni rahatlatması' beklenirdi. Ayrıca sahibini sancıdan, özellikle kadınları doğum sancılarından koruyacağına inanılırdı. Kadın doğum sırasında elinde bir fesleğen kökü tutarsa 'sancı çekmeden' doğururdu. Kem göze karşı da bir Koruyucudur. Korkunç canavarların fesleğene bir bakış atması ölümlerine sebep olur.

Fesleğenin sihirli ve Konuyucu özellikleri Malta adasında garip bir ritüele yol açmıştır. Eğer evde bir bakire varsa, kızın ek bir korumaya ihtiyacı olurdu ve bunu da fesleğen sağlardı. Bakirelerle fesleğen arasındaki bağlantı şuydu: eğer bir aile evlilik çağına gelmiş genç bir kızları olduğunu ilan etmek istiyorsa yapacağı tek şey bakire-Koruyucusu fesleğeni evin dışına koymaktı. Bunun için bütün eski Malta evlerine yukarı kat pencerelerinden birinin önüne küçük bir taş çıkıntı yapıldı, ki bu günümüzde hâlâ görülmektedir.

Bu fesleğen göstermenin nedenini sormak mantıksız olmayacaktır. Yanıt günümüzün sosyal ortamında çok garip gelecektir. Eski çağlarda genç bir kızın evinden çıkmasına nadiren izin verilirdi. Evden iki kere, evlenirken ve öldüğünde çıktığının söylenmesi fazla bir abartı sayılmaz. Kendisini dış dünyanın bütün tehlikelerinden uzak tutan dört duvar arasında yaşardı. Bu nedenle evlenme çağına geldiğini bildirmek için fesleğen gerekliydi.



Eski bir Malta evinin ön duvarında özel taş çıkıntısı üzerinde bir fesleğen saksısı.



DEFNE AĞACI



AKDENİZLİ defne ağacının Koruyucu olarak uzun ve karmaşık tarihçesi ta antik Yunanistan'a kadar dayanır.

Günümüzde eve giren birinin arasından geçmesi için sokak kapısının iki yanına küçük bir defne ağacı dikmek yaygın bir uygulamadır. Şimdi dekoratif olarak kabul edilen bu âdet eskiden sihirli bir Koruyucuydu. Defne ağacının evi zarardan koruduğuna inanılırdı. 16. yüzyıl yazarlarından Thomas Lupton şöyle yazıyor: "Defne ağacının olduğu yerde yaşayanları hastalık ve cinler etkilemez." Ve Shakespeare *II. Richard*'da seyircilerin hemen anlayacağı ve konuyu daha çabuk kavrayacağı bir imge olarak kullanmıştır. İzleyenlerin defne ağacının tılsımı işlevini bildiklerini ve büyük bir felaket meydana geldiğinde bunun ancak defne ağaçlarının sihirli görevlerinde ba-

şansız olduklarını anlayacaklarını çok iyi biliyordu:

**"Kral öldü diyorlar: burada kalmayacağız
Ülkemizdeki defne ağaçları bep kurudu."**

Eski Yunanistan'da defne Apollo'ya adanmış ve zafer ve şeref sembolü olmuştu. Zafer taşları defne yapraklarından yapılmıştı. Apollo yıldırımları yaratan Cyclops'u öldürdüğü ve bu yüzden kendisine yıldırım çarpmayacağı için defne yıldırıma karşı kalkan olarak da kullanılmıştır. Böylece evin dışına dikilen defne ağaçları paratoner görevi görmekteydi.

Bu koruma zamanla her türlü kötü havayı daha sonra büyücülüğü ve şeytanı da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.



**Kapının iki yanına
yerleştirilmiş ve evi
kötü ruhlardan
koruyan iki defne
ağacı.**



KIRMIZI BİBER

Kırmızı biber ilk bakışta nazara karşı korunmak üzere garip bir seçim olarak görünse de buna İtalya'da aşırı derecede inanılmaktadır.

Bunun açıklamasının biberin 'acı' olmasıyla bir ilgisi yoktur.

Önemli olan küçük bir hayvan boynuzuna benzeyen biçimi ve rengidir.



HAYVAN BOYNUZU pendantsifler İtalya'da yüzyıllardır popürlüğünü korumaktadır. *Corno* adı verilen bu nesneler altın, gümüş, kırmızı mercandan olabilir. Kırmızı mercan özellikle popülerdi ve İtalyanlar Güney Amerika'dan ithal edilen ilk kırmızı biberi gördüklerinde akıllarına gelen buydu. Bu yeni biberler mutfağın gözdesi oldular ve yemekler dışında kırmızı mercan ve boynuz tılsımlarına benzedikleri için de tılsım olarak mutfaklara asıldılar. Buradan evin diğer odalarına ve sonunda dükkanlara yayıldı; nazara karşı ucuz ve kolayca bulunabilir tılsımlar olarak popürlükleri giderek arttı.

Nazara karşı genel kullanımları dışında kırmızı biber seven kişinin ihanetinden de koruma sağlardı. Eşlerden birinin gözü dışarıda olmaya haşladığında, kuşkulanan eş yastıklarının altına iki iri kuru kırmızı biber koyardı. Biberler kırmızı bir kurdeleyle haç biçiminde bağlandıkları takdirde güçleri artardı. Kırmızı biberler lanete uğramış insanları korumak için de kullanılmıştır. Ancak bu durumda insanın üzerinde taşınmaz, evin içine dağınık olarak serpiştirilirdi.

Yakın zamanda doğal biberin yerini kırmızı plastik biberler almıştır. Bu süreçte garip bir değişim olmuş, biberler daha çok boynuz benzemiştir. Rengi ve eğik biçimi biberi andırıyorsa da, tılsımın düzgün sertliği boynuz benzemektedir. Diğer bir deyişle bu yarı biber yarı boynuz bir nesnedir ve doğal ikisinin de tılsım gücünü kendinde toplamıştır. Kırmızı biberden daha dayanıklı ve kentsel dünyada boynuzdan daha kolay bulunma gibi ikili bir avantajı da vardır.

**Kırmızı biberler
kimi zaman
İtalya'da ucuz
Koruyucu tılsım
olarak kullanılır.**



Bu plâstik biber-boynuzla çeşitli yollarla başvurulmaktadır. Artık nazardan korkmayan insanlar bunu uğur olarak kullanmaktadır. Kumarbazlar bahse girmeden, zarları atmadan ya da kâğıt çekmeden biberi okşarlar. Aşçılar yemeğin iyi olmasını garanti için mutfaklarında mutlaka bir boynuz-biber bulundurlar. Sürücüler trafik sıkışıklığından, kazalardan ve kötü hava koşullarından korunmak için bu tılsımları arabalarına asarlar. Hatta ciddi işadamları bile bazen önemli bir iş görüşmesi yapacakları zaman bu tılsımın yardımına başvururlar.

Pek çok İtalyan için vazgeçilmez tılsım olan plastik biber-boynuzun artık çok gelişmiş biçimleri de görülmeye başlanmıştır. Zarif bir pendantsif olarak kullanılacak altın ve gümüş modeller vardır. Bunlar plastikten daha ince olduklarından bir karışıklığa neden olmuş, kimi zaman 'biber', kimi zaman da 'boynuz' olarak adlandırılmıştır.



AKDİKEN

AKDİKENİN muska olarak kullanılması-
nın nedeni cadıların bu ağacın şekline
girdikleri inancıdır. Herhalde 'cadıyı ca-
dıyla avlamak' ilkesinden yola çıkarak evlerin,
özellikle pencere ve kapıların dışına küçük
akdiken dalları konulur ve böylece evin ve
içindekilerin kötü ruhlardan korunacağına
inanılırdı. Eve girmeye çalışan cadının diken-
lere takılacağı ve kurtulmaya çalışırken parça-
lanacağı düşünülürdü. (Ancak akdikenin evin
içine almak uğursuzluk sayılırdı.)

Eski Roma'da farklı gelenekler vardı ve
uyuyan bebekleri korumak için beşiklerinin
yanına akdiken dalları konulurdu. Bazı bölgeler-
de bu uygulama hâlâ devam etmektedir.
Kadınlar doğurganlıklarını arttırmak için akdi-

ken taşırlardı. Bu bitki, bazen de yeni evli çift-
leri korumak için kullanılırdı.

Yunanistan'da bazı kadınlar düğünlerin-
de üzerlerinde hâlâ bu bitkiden bir parça ta-
şırlar.

Fransa'nın kırsal kesimlerinde Paskalya
kutlamaları sırasında dindar Hristiyanlar Hz.
İsa'nın çarmıha gerildiğinde başına konan di-
kenli tacı sembolik olarak hatırlatması için
şapkalarına bir akdiken dalı yerleştirirler.

Akdiken, yıldırım çarpmasına, karabasa-
na karşı ve fırtınaların evlere zararından ko-
runmak için de ideal bir Koruyucudur.

Bazı bölgelerde balıkçılar akdiken dallar-
ını bir torbada taşımakla iyi bir av elde ede-
ceklerini umarlar.



KINA



KUZEY AFRİKA'dan Orta-doğu ve Asya'nın bazı bölgelerine kadar gelinlere gerdek gecesinden birkaç gün önce özel bir süsleme yapılır. Deri üzerine çok ince ve desen çizimi için kullanılan turuncu boyanın adı kınadır.

Kına, *Lawsonia* (kına ağacı) adlı küçük bir bitkinin yapraklarının toz haline getirilmişidir. Müstakbel gelin törensel bir yıkanmadan sonra düğün elbisesini giyer ve gözleri kapalı olarak hiç kıpırdamadan oturur. Bir kadın, gelinin eline ve ayaklarına zarif desenler yapar. İşini bitirince gelinin elleri sarılır ve kınanın bozulmadan kuruması için iki işlemeli torbanın içine sokulur. Ayaklar da bez parçalarıyla sarılabilir. El ve ayaklar genellikle bir gece böyle kalırlar. Ertesi gün açıldıktan sonra kına desenleri genellikle üç dört hafta çıkmadan kalır ve bundan sonra istenirse yenilenebilir.

Bu süslemenin yapıldığı geceye 'kına geces'i' adı verilir. Yıldız ve haçı anımsatan desenlerin gelini kötü ruhlardan koruduğuna



Günümüzde kına boyama genelde dekoratif olmakla birlikte asıl görevi büyü korumadır.

inanılır. Düğün töreninin o huzurlu mutluluğunun, kötülük güçlerinin dikkatini çekeceğine ve bu nedenle çiftin daha güçlü bir Koruyucu sihir dozuna

ihtiyaçları olduğuna inanılır. Nazardan korunmak için en iyi yol vücudu ince ve Koruyucu işaretlerle örtmektir. Kınanın kullanımı arındıran ve şeytanla işbirlikçilerinin saldırılarına karşı bağışıklık sağlayacak bir tür 'erdeme' sahip olduğu söylenir.

Kadın el ve ayaklarına kınayla desen çizmek batıl inançların artık ciddiye alınmadığı ve bu işin gerçek anlamının anlaşılmadığı kültürlerde bile devam etmektedir. Örneğin Batı'da kınayla resim yapma popüler bir 'alternatif moda' olmuşsa da, bu bağlamı içinde sihirli ve Koruyucu olmaktan çok bir tür vücut süslemesi olarak görülmektedir.



POMANDER (Buhurdanlık)

Ortaçağda kent sokakları o kadar pis kokardı ki, halk hastalıklarından çoğunun nedeni olduğuna inandıkları 'kötü havadan' korunmak için çareler arardı. Bulunan çare pomander, yani içinde kokulu bitkiler ve baharatlar bulunan delikli bir 'koku hokkası'ydı. Buradan yayılan güzel kokuların insanı sağlıklı kent koşullarının yarattığı hastalıklardan koruyacağına inanılırdı.

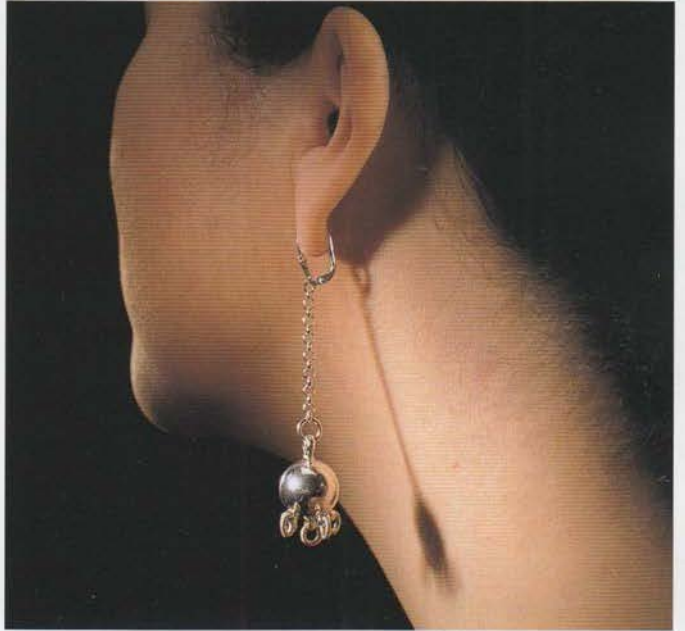


BU KOKUNUN vebayı bile önlediği iddia edilmekteydi. O günlerde hastalığın gerçek nedeni bilinmediğinden ve bilimsel araştırma da olmadığından bu nesnel her derde deva idi. Bunları takan pek çok kişinin vebadan ölmüş olması bile diğerlerini geleneği sürdürmekten alıkoyamamıştı. Bunların gücüne olan bu körü körüne inanç yüz yıllarca devam etmiştir.

Popülerliklerinin iki nedeni vardı. Birincisi sihirli tedavi ediciliğinin yanı sıra kötü sokak kokularını hoş bir kokuyla maskeliyorlardı. İkincisi, bir başka âdetle güçlü bir bağırları bulunuyordu. Binlerce yıldır ve dünyanın belibaşlı dinlerinin çoğunda kutsal törenlerde özel reçineler yakılırdı. Bu reçineler, içinde yanan kömür olan küçük delikli kaplara yerleştirilir ve bunlardan da havaya keskin bir duman yükselirdi. Sıcak olmaları nedeniyle bunlar genellikle zincirlerin ucunda taşınırdı. Zincirler bir çubuğun ucundan sallandığı için bu buhurdanlıklar ileri geri sallanarak dumanın yayılmasını sağlardı. Yükselen bu dumanların inananların dualarını göklere ve tanrılara taşıyacağına inanılırdı. Bunlar buhurdanlıklardı ve daha sonra kilise ayinlerinin vazgeçilmez parçası haline geldi. Ancak buhurdanlık sıcak olduğu için vücutta taşınmıyordu. Yani birer tılsım olarak kullanılmaları mümkün değildi. Bu da pomanderin icadıyla çözümlendi. Ya boyunda bir zincirle, ya da parmakta kafesi andıran iri yüzükler biçiminde taşınabiliyordu. Ateşin yerini keskin koku alınıyordu.

Uzun zamandır varolan buhurdanlıklar yeni icat edilen pomanderlerin önemini arttırdı. Buhurdanlık Koruyucu dumanlar çıkaran sihirli bir madde taşıyan delikli bir top veya kutu geleneğiydi. Pomander ise bu geleneğin

daha kolayca taşınan ikinci kuşağı oldu. İskandinavya'da küçük gümüş toplar şeklinde minyatür pomanderler tılsım olarak kullanılmıştır. Daha kuzeyde gelinler düğün giysilerinin bir parçası olarak pomander taşırlar ve yatakların kenarlarına asarlardı. Şimdilerde pomandere ilgi yeniden canlanmıştır. Modern pomander üreten bir şirket şu iddiada bulunmaktadır: "Gözle görünmeyen sihirleri doğrudan doğruya vücudun elektromanyetik alanını etkiler, iç ve dış uyumu artırırken koruma sağlar." Bu modern pomanderlerin bronzitten, hormon dengesizliğine, migrenlere, depresyona, karabasana ve yatağı ıslatmaya kadar pek çok derde deva oldukları iddia edilmektedir. Farklı renklerde üretilirler. Her birinin kendine özel Koruyucu özellikleri vardır. Örneğin beyazı için şöyle denilmektedir: "Yaraları kapatır ve kanamayı durdurur... radyasyona, havadan geçen alerjilere, sinüzite ve çevre kirliliğine karşı koruma sağlar." Ancak şirket daha sonra şunları da ekleyerek bizi kuşku içinde bırakmaktadır: "Şirket, ürünlerinin hastalıkları önleyeceği veya iyileştireceği iddiasında bulunmamaktadır."



**Koruyucu baharat
topu/buhurdanlığın
minyatür bir Alman örneği.**



ÜÇLÜ CEVİZ



KENYA'NIN ISSİZ bölgelerinde bugün bile ilkel rolünden farksız olarak kullanılan modern bir doğurganlık muskası vardır. Bu garip 'Üçlü Ceviz' genel amaçlı bir uğur değildir. Görevi sahibinin hamile kalma şansını arttırmak ve başarılı bir doğum yapmasını sağlamaktır. –Bu ilginç meyvenin tılsımlı gücünün en verimli şekilde kullanılabilmesi için elbiselerin içinde vücutla direk temas edebileceği bir yerde taşınmalıdır. Bu tılsım sadece doğurganlık amaçlı bir tılsımdır; nazar için, şans getirmesi için taşınmaz.–

Pek çok muskanın aksine Üçlü Ceviz bir zincir ucunda boyuna takılacak kadar küçük değildir.

Meşin kordonlar, renkli boncuklar ve deniz kabuklarıyla süslü bu garip nesnenin her biri yaklaşık 300 gram ağırlığında ve on iki santim boyundadır. Çengeli veya bağlanacak bir halkası yoktur. Muska kadının elbisesinin kıvrımları arasında taşınır. Bir tanesine hafifçe dokunmanın bir kadını hamile bıraktırmaya yeterli olduğuna inanılır.

Üçlü Ceviz'in sembolizmi epey belirsizdir. Başı ve iri, süt dolu memeleriyle bir kadın gövdesi olarak, ya da iri hayaları ve kısa bir penisi ile stilize edilmiş erkek üreme organı olarak görülebilir. Her ne olursa olsun, en önemli yeri insanın cinsel işaretlerinin en ilkel ve temeli olan çifte kürelerdir.



MEŞE PALAMUTU

MEŞE PALAMUTU kutsal meşe ağacının meyvesi olduğu için özel güçleri olduğuna inanılmış ve meşe palamutundan tılsım yüzyıllardan beri takılagelmiştir. Hastalıklara, özellikle de koleraya karşı bir Koruyucudur.

Meşe ağacının doğal ömrü insanınkinden çok uzun olduğu için ağacın sonsuza kadar yaşadığına inanılırdı ve bu yüzden uzun yaşamı temsil ederdi. Bu büyük ağacın ömrü 250 yıldır. Bu nedenle meşe palamutu da uzun ömrün, ölümsüzlüğün ve doğutgarılığın sembolü olmuştur. Bir kadının çantasında bir tane taşıdığı takdirde hiç yaşlanmayacağına inanılırdı.

Eski çağlarda meşe palamutunun pencere pervazına konulduğu takdirde eve yıldırım düşmeyeceği inancı yaygındı. Bu yüzden eski moda perdelerin kordonlarının ucunda meşe palamutu şeklinde makaralar vardır. Misk yağına batırılıp cepte ya da çantada taşınan meşe palamutunun insanı karşı cinse karşı çekici kıldığı söylenir. Çingeneler üç gece boyunca yastık altına yerleştirilen meşe palamutunun kaçmış olan sevgiliyi geri getireceğine inanır.



MİNE ÇİÇEĞİ



BU KÜÇÜK BİTKİ eski çağlarda büyük önem kazanmış olup İran, Yunanistan, Roma ve Britanya'da sihirli bir bitki olarak kabul edilmişti. O kadar kutsaldı ki, Keltler bitkiyi yerinden çıkaran birinin yaptıklarının karşılığı olarak oraya bir petek koymasında ısrar ederlerdi. Fransa'da ve Yunanistan'da kutsal bitki, Galler'de şeytan âfeti olarak tanınmıştı. Sık sık kara büyüye karşı kullanılır, eski Romalılar kötü ruhları uzaklaştırmak için evlerinde bulundururlardı.

İranlılar mine çiçeğinin sevgi arayanlara uğur getireceğine inanırdı. Sihirli etkisiyle bir düşman bile dost olurdu. Romalılar da bu inancı benimsemişlerdi ve elçileri bir düşman lideriyle görüşmeye giderken üzerinde bitkidenden bir dal bulundururdu. Ayrıca küçük bir dalını taşımanın insanı nazardan koruyacağına inanılırdı. Daha yakın zamanlarda bu bitkinin yoksulluktan, karabasandan, yaşlanmadan, fırtına ve yıldırımdan korunmak için kullanıldığı görülmüştür. Bitkinin duyguları sakinleştirceği ve yaşlanmayı önleyeceği de söylenir.



DENİZ CEVİZLERİ (Coco de Mer)

Bugün Hint Okyanusu'nda Seyşel Adalarına gidecek olursanız dükkânlarda uğur olarak satılan garip, cinsel çağrışımlı bu nesnelere rastlarsınız. Bir kadın gövdesinin belinden baldırlarına kadar olan kısmını andırır; dünyanın başka yerinde görülmeyen bu nesnenin ilginç bir hikâyesi vardır.



SEYSEL TAKIMADALARI'NIN Praslin adasında benzersiz bir vadi vardır. Vallee de Mai adındaki bu vadiyi 1881'de Hartum'lu General Gordon ziyaret etmiş ve vadiye ayak bastığında gördüğü garip meyvelere çok şaşırmıştı. Her biri 23 kilo ağırlığında olan ve içlerinde dünyanın en büyük tohumlarını taşıyan ikiz hindistan cevizi bu. Gordon'u şaşırtan sadece meyvelerin boyutları değil, aynı zamanda şekilleri olmuştu. Kendisi bu dev cevizlerin "dışının kalbe, içininse bir kadının göbük ve baldırlarına" benzediğini söylemişti.

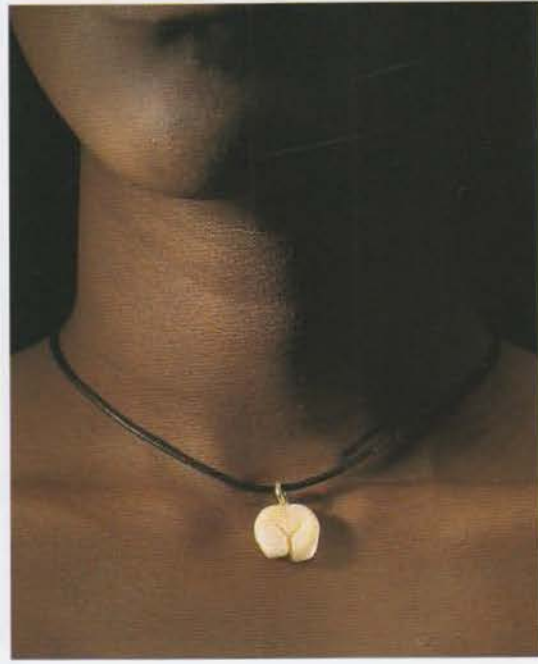
Gordon bir anda her şeyi anlamıştı: Kendisi Cennetteydi ve çevresindekiler de Yasak Meyve'nin ta kendisiydi. Eğer Havva, Âdem'e masum bir elma yerine bunlardan birini göstermişse o zaman İlk Erkek, İlk Kadının hangi yerinin kendisi için ilginç olabileceği konusunda hiç kuşku duymamış olmalıydı.

Çifte cevizin çifte sembolizmi olması -kadın pelvisini saran kalp şekli- bunu daha da etkileyici yapıyordu.

Daha da şaşırtıcı olanı artık bu 'yasak meyve'lerin yetiştiği 40 metrelik ağaçların olgunlaşma çağının insanınkinden daha uzun olduğunu ve dişi ağaçların 25 yaşından önce meyve vermediklerini biliyoruz. Bu ağaçların cevizlerinin büyüüp olgunlaşması da yedi yıl sürmektedir. Ağaçların her biri bin yıl yaşadığı için bugün gördüklerimiz 'Bilgi Ağacı'ndan sadece bir kaç kuşak sonrasındır.

Bu dev cevizlere 'Coco de Mer', yani 'deniz cevizleri' adı verilir. Bu adın verilmesinin nedeni gerçek kökenleri anlaşılmadan önce insanların bu meyveleri, deniz altındaki büyük bir palmye ağacının meyveleri sanmasıydı.

On yedinci yüzyılda henüz kaynağı bilinmediği ve çok azının görüldüğü sıralarda Kutsal Roma İmparatoru II. Rudolph bir teknesi için 500 süt ineği vermeyi kabul etmişti. *Vallee de Mai* keşfedilmeden önce meyve-



**Bugün Seyşeller'de muska olarak takılan
Coco de Mer'in minyatür
kopyası.**

ler o kadar esrarengizdi, o kadar nadir bulunuyordu ki, Çin'e birkaç tane gittiğinde küçük sihirli muskalar yapımında kullanılmışlardı: bu da herhalde Koruyucu olarak ilk kullanımıydı.

Cevizlerin cinsel çağrışımları nedeniyle çekirdeklerinin afrodizyak olduğu iddia edilir ve bu erotik doğaları ağaçların üreme sistemiyle de vurgulanır. Erkek ağaçların bir metre boyunda penisi andıran çiçekleri vardır, dişi ağaçlar ise dev meyveler verir. Dişi ve erkek ağaç birbirlerine yakındır ve yerli söylencelerine göre geceleri çiftleşme sesleri duyulur. (Gerçekte bu garip ses şiddetli rüzgârlarda 6 metre uzunluğundaki palmye yapraklarının birbirlerine sürtünmesinden çıkmaktadır.)

Günümüzde Coco de Mer'lerin küçük örnekleri hâlâ bereket sembolleri olarak bir kordon ucunda boyunda taşınmaktadır.



ÜVEZ

ESKİ BİR söylenceye göre üvez ağacı güçlü bir Koruyucudur. Bir vampiri kalbine bir kazık sokarak öldürmek için kazığın sadece bu ağacın tahtasından yapılması gerektiği söylenmiştir. Koruyucu olarak tanrıça Brigit'in kutsal ağacıydı ve kötü büyülerini bozduğuna inanılırdı.

Koruyucu bir muska olarak iki parça dal kırmızı bir kurdeleyle haç şeklinde bağlanarak taşınırdı.

Gemilerde üvez ağacı fırtınalara, evlere yıldırım düşmesine, mezarlıkta ölen kişinin ruhunun gelmesine karşı etkilidir. Bir evin yakınına dikildiğinde hem ev, hem de içindekileri talihsizlikten korur.

SEDEFOTU



BU OLAĞANÜSTÜ bitki yemek için oldukça keskin kokulu ve ekşi olduğu için genellikle evcil hayvanları 'zehirli yaratıklardan' korumak için çiftliklerin yakınlıklarına dikilirdi. Ayrıca yargıçları 'cezaevi vebasından' korumak için yaprakları mahkeme salonuna serpiştirilir; askerlere savaşa gitmeden önce kılıçlarının ucuna sedefotu yaprağının suyunu sürerek kendilerini yaralanmaz yapmaları öğütlenirdi.

Sedefotu Koruyucu olarak iki şekilde kullanılır. Hollanda ve Belçika'da sara nöbetlerine karşı bileklik olarak takılır. İtalya'da yaprakları toz haline getirilerek boyunda küçük bir kese içinde taşınır. Bitkinin Koruyucu niteliğinin bilimsel bir gerçeğe dayanması ilginçtir. Yaprığı parçalanıp ezildiği zaman çıkan özsuyunun kokusu kedi gibi burnu hassas olan hayvanları uzaklaştırır. Bahçeye ekildiği zaman hiç de sihirli olmayan kimyasal bir yolla kedileri oradan uzaklaştırır. Çiftliklerin çevresine 'sihirli bir koruma' için ekilmeleri buradan kaynaklanmış olsa gerektir.



SARI KANTARON (Aziz John Kökü)



KÖTÜ güçleri kovmak için en etkili bitki de Aziz John Kökü olarak bilineniydi. Romalılar buna 'şeytan kovan' adını takmışlardı. Eve bu kökü asmak, binanın ve içindekilerin tılsımlı korumaya sahip olacağı ve 'içeri kötü ruhların giremeyeceği' demektir. Kök, kötülük güçlerini kovmanın dışında ölümden koruma sağlar ve binayı yıldırımlardan korurdu.

Bitkinin en çok asıldığı zaman Aziz John'un (Vaftizci Yahya) 24 Haziran'daki yortusuydu. Bu, aynı zamanda yazın başlangıç

günüdür. Kök o gece sokak kapısı üzerine asılır ve kötü ruhların eve girmesini önlerdi. Köke 'şeytanın kaçıışı' adı da verilmiştir. Fransa'da, 'Her Derde Deva' ve İrlanda'da da 'Mary'nin Görkemi' adlarını almıştır.

Bu bitki ile Aziz John arasındaki ilişkilendirme azizin kafası kesildiğinde kanının bitkiye damlayıp yaprakları üzerinde kırmızı lekeler bırakış olması fikrine dayanır. Bitkinin bir türünün yaprakları ışığa tutulduğunda kırmızı, şeffaf lekeler görünmesi de bu inancın bir başka kaynağıdır.



DÖRT YAPRAKLI YONCA

Dört yapraklı yonca bütün uğurların en popüleridir. Birleşik Devletler’ de her yıl dört milyon tanesi camı veya plastik içine yerleştirilip zincirlere asılarak Koruyucu kolyeler olarak satılır. Hatta Florida’da 1939’dan beri “Gerçek Dört Yapraklı Yonca” satan bir Yonca Spesiyalite Şirketi bile vardır.



SIRADAN ÜÇ YAPRAKLI yoncanın uğurlu olduğu söylenir (özellikle İrlanda'da), o yüzden az bulunan dört yapraklı türünün daha da uğurlu olduğuna inanılması normaldir. ("Dört yapraklı yoncayı üzerinde taşıyan kötü büyüden korunmuş" olur.)

Bütün Koruyucular gibi bunun da renkli bir tarihçesi vardır. Popüler bir söylenceye göre İlavva cennetten ayrılırken yanına dört yapraklı bir yonca almıştı. Yoncanın, hatta dört yapraklısının, boyu düşünüldüğünde, eğer bu bir utanma davranışıysa önleminin biraz eksik okluğunu düşünmemek elde değildir.

Büyücüler aracılığıyla düşman cinleri görüp onlardan kaçınabildikleri için insanlar dört yapraklı yoncaya çok değer verirlerdi. Yonca insanları deliliğe karşı da korurdu. Hristiyanlar da Kutsal Çarmıh dört parça olduğu için dört yapraklı yoncanın özel güçleri olduğuna inanırlar, onu bir denge, birlik ve bütünlük sembolü olarak görürlerdi.

On yedinci yüzyılda bir gelinin bütün kötü ruhları kendisine çekecek olan en mutlu gününde korunması için yoluna dört yapraklı yonca serpmek âdeti vardı.

Dört yapraklı bir yonca bulununca yapılacak çeşitli şeyler vardır. Bir kaynağa göre yoncayı ayakkabı içinde saklamak şans getirecektir. Bir başkası İncil içine saklanmasını önerir. Bir kız dört yapraklı bir yonca bulduğu takdirde karşısına çıkacak ilk erkekle evlenecektir. Bir erkek dört yapraklı yonca bulur ve üzerinde taşırsa askerlik hizmetinden kurtulacaktır.

Dört yaprağa çeşitli sembolik anlamlar verilmiştir. Bir kaynak bunların umut, inanç, sevgi ve şans olduğunu iddia eder. Bir diğeri için dörtlü motif 'dünya sembolü'dür; yapraklar kuzey, güney, doğu ve batıyı, ortada birleştikleri yer de koruyucu ruhlarını gösterir.



**Bu Alman Yılbaşı kartında
on beş tane dört yapraklı yoncayla
şans dileğinde bulunmaktadır.**

Bir de şöyle bir deyiş vardır: "Bir yaprak şöhret, bir yaprak servet, bir yaprak sadık bir âşık ve bir yaprak da sağlık için." Bu bir bakıma zayıf bir varlık olan insanın bütün büyük korkularını özetler: önemsizlik, yoksulluk, cinsel ihanet ve hastalık korkuları. Küçük bir bitki böylesine büyük felaketleri uzak tutmayı başarıyorsa girişimci tüccarların yılda dört milyon tane satmalarına hiç şaşmamak gerekir.

Yoncaların beş yapraklılarına hatta altı, yedi ve sekiz yapraklılarına da rastlanmaktadır. Yaprak sayılarına göre her birinin ayrı ayrı tılsımlı özellikleri vardır.

Beş yapraklı yonca zenginliği, altı yapraklı aşkı, yedi yapraklı ise kötülüklere karşı koruma sağlar.



YONCA (Shamrock)

Bir İrlandalı, tehlikeli bir işe girişeceğinde, geleneksel uğurlu yoncanın Koruyuculuğunu arayacaktır. Bu yüzden bu özel Koruyucu, düğünlerde ve savaşlarda sık sık görülmektedir. İrlandalı sevgililer sözlendiklerinde, askerler savaşa giderken yanlarında yonca taşırlar.



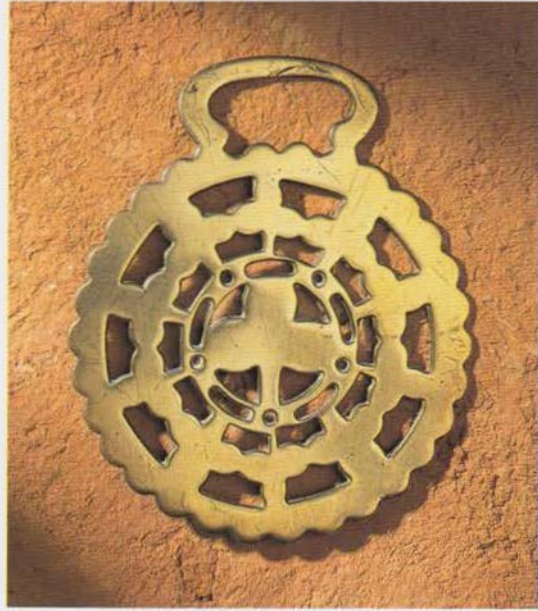
İRLANDA üç yapraklı yoncası, Beyaz Yonca'nın (*Trifolium repens*) bir türü olan Sarı Yonca'dır (*Trifolium repens minus*). Bu familyadan gelen diğer bitkilerin de uğurlu olduğu fikri ileri sürülse de ufak yonca genellikle gerçek tılsımlı yonca olarak kabul edilir.

Üç yapraklı yonca yüzyıllardır şans çağırıcı bir tılsım olarak bilinir. Kökeninin eski Hindistan'a dayandığı anlaşılmıştır. Beş bin yıl önce İndus Vadisi uygarlığından kalan bir figürde 'üç yapraklı yonca' amblemleriyle örtülü sakallı bir adam heykelciği vardır. Aynı motif Arap sanatında da rastlanır ve bazı kaynaklar modern shamrock'un adını İslamiyet öncesi Araplar'ın Üçlü-ay Tanrıçasının amblemi olan *shamrakh* tan aldığını iddia ederler.

Üç yapraklı yonca çok sonraları eski Keltlerin Hristiyanlık öncesi muskası olarak ortaya çıkmıştır ve merkezinin İrlanda değil, Galler olduğu belirlenmiştir. Orada yoncanın kalp biçimindeki üç yaprağı Kelt folklorünün Üç Annesinin ya da Ana Kalbi'nin, sembolüydü. Hristiyan kilisesi daha sonra buna karşı çıkmak yerine benimsemeyi tercih etmiştir.

Hristiyan söylencelerine göre üç yapraklı yoncayı kutsal bir sembole dönüştüren İrlanda'nın Koruyucu Azizi sayılan Aziz Patrick olmuştur. Ülkeyi Hristiyanlık'a kazandırmak için misyoner olarak İrlanda'ya geldiğinde eski güneş-tanrılarına çok bağlı olan halkın büyük ölçüde muhalefetiyle karşılaştığı söylenir. Aziz Patrick bunun üzerine Kral Leoghaire ile konuşurken yerden bir yonca kopartmış ve üç yaprağın Kutsal Üçlü'yü simgelediğini söylemiştir.

Her yıl Aziz Patrick Günü olan 17 Mart'ta üç yapraklı yoncalar toplanır, her yer bu bitki-



**Yonca öylesine güçlü bir uğurdur ki,
Koruyucu at takılarında bir motif olarak
sık sık kullanılmıştır.**

lerle donatılır. Bunlar özellikle 'shamrock'u boğma' popüler töreninde takılır. Bu eski âdet gereğince yakınlardaki bütün meyhaneler doluşup bir yılı koruması için üç yapraklı yonca şerefine sürekli içerek teşekkür edilir.

On sekizinci yüzyılda üç yapraklı yonca İrlanda'nın simgesi haline gelmişti hatta, bazen insanlar İrlanda'ya Yoncadiyanı diyerek birbirleriyle şakalaşırlardı.

Günümüzde İrlanda Yoncası pendentif, broş ya da iğne olarak kullanılmaktadır. Özgül bitki, ya cam ya da plastik içine yerleştirilir, ya da alından veya gümüşten yapıp süs olarak kullanılırlar. Pek çok İrlandalı göçmen yurtlarından ayrılırken yanlarına bir yonca alırlar. Bunun sonucunda da İrlanda Yoncası sadece İrlanda'da değil Amerika Birleşik Devletleri'nde de popülerliğini korumuştur.



KEHRİBAR

Kehribar, çam ağaçlarının fosilleşmiş reçinesidir. Aldığı mineral biçim nedeniyle çoğunlukla 'taşlar ve kayalar' arasında amlsa da botanik Koruyuculardan sayılması gerekir. Reçinenin içinde geneliikle küçük böcekler görülmesi ve sürtüldüğü zaman elektriklenmesi nedeniyle sibirli ünü daha da artmıştır. Zaten 'elektrik' sözcüğü de Yunanca'da kehribar (elektrum) anlamına gelir.



GÜNÜMÜZDE hâlâ kullanılan kehribar Koruyucuların yüzyıllar öncesine dayanan bir geçinişi vardır. Kehribarın takana iletilen özel güçleri olduğuna inanılırdı. Tılsım olarak hem kör talibe karşı korunma hem de talihi kendine çekme için kullanılmıştır. Ayrıca çok eski çağlardan bu yana çeşitli hastalıkları haştan savmak için ve sağlığı çağırma için kullanılmıştır. Yaklaşık iki bin yıl önce Romalı yazar Pliny, 2000 yıl önce yazdığı *Doğal Tarih* adlı kitabında şöyle yazar: "Küçük bebeklerin boynuna takılan kehribar boncuklarından bir kolye onları gizli zehirlenmelere ve büyüye karşı korur."

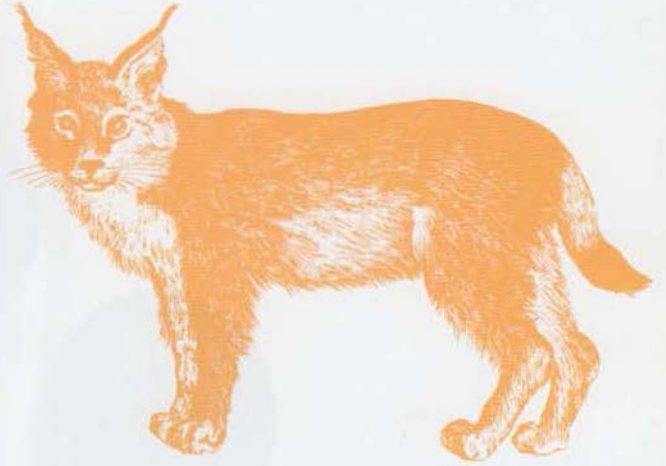
Wallis Budge 1888'de şöyle yazmış:

"Kehribardan yapılmış bir penis nazara ve her türlü kötü ruh saldırısına karşı en güçlü koruma sayılırdı... Kehribardan yapılmış boncuklar insanı her tür iç hastalığa karşı korurdu... Pek çok Avrupa ülkesinde kehribar büyücü ve cadılardan ve hatta kötü talibten korunmak için takılır... Doğu Asya'da kehribar tılsımlar aslan, tavşan, köpek, kurbağa ve balık gibi bayyanlar şeklinde yapılır ve bunların erkeklerin iktidarını, kadınların doğurganlığını arttırdığına inanılır."

Eski çağlarda kehribar bir tılsım çok değerliydi. Pliny bir amber heykelciğin bir köleden daha pahalı olmasından şikayet etmektedir.

Eski çağlarda kehribara sihirli nitelikler yükleyen yazarlar, buna egzotik bir 'köken' vermeye çalışmışlardır. İnsanın hayalini zorlayan söylenceler arasında şunlar da vardır:

- ♣ Kehribar vaşağın katılmış çışinden yarıtan 'vaşak taşı'dır.
- ♣ Kehribar güneş perilerinin (heliad'lar) kardeşleri Phaeton'un ölümü nedeniyle



Bir zamanlar idrarının katılarak kehribarı oluşturduğuna inanılan Avrupa vaşağı.

ağlamalarından oluşmuştur. Kardeşlerine yıldırım çarptığında periler kavak ağaçlarına dönüşmüşler, bunların her yıl çıkardıkları gözyaşları da kehribar olarak katılmıştır.

- ♣ Kehribar tanrıça Freya'nın katılmış gözyaşlarıdır.
- ♣ Kehribar batan güneşin sıcak ışınlarının yeryüzünden yansması sonunda kabaran denizin kıyıya getirdi 'yağlı ter'dir.
- ♣ Kehribar ağlayan kuşların gözyaşlarıdır.

Bu söylenceler artık ciddiye alınmasa da, kehribar hâlâ değerli bir Koruyucu nesne olarak tavsiye edilmektedir. 1997 yılında 'kristal tıbbı' hakkında bir kitabın yazarı 'yaşamınıza sadık ve cömert insanlar çekmek için kehribar takılar kullanın' diyordu. Bilimsel çağda bile eski inançlar inatla direnmeye devam ediyor.



ŞANS FASULYESİ



ŞANS FASULYESİ muskası Hindistan'da çıkmış ama daha sonra Batı'da popüler olmuştur. Önemsiz bir Koruyucu olan kınıımızı fasulye iğne ile delinip şans getirmesi ve 'kötü büyücülerden' korunmak için boncuklu bir kolyeye eklenirdi. Daha gelişmiş bir şekilde fasulyenin ortasına açılan deliğe küçük bir fildişi fil yerleştirilirdi. Böylece tılsımın iki kat güçlenmesi sağlanmış olurdu.

Bir geleneğe göre de, bir çiftin kavga etmeleri durumunda kadının ipek bir kordona geçirilmiş üç fasulyeyi iki gün boyunca taşıdığı takdirde kavganın sona ereceğine inanılır. Bir erkeğin Koruyucu olarak bir çift fasulye taşımasının iktidarsızlığı önleyeceği kabul edilir. Bu inanç, fasulyelerin erkeğin hayalarını andırdığı için doğmuş olabilir.

Uzakdoğu'da özel bir şans fasulyesi vardır. Bu Japon balıkçıların denizden çıkartıp uğur olarak sakladıkları 'deniz fasulyesi'dir. Bunlar parlak, düz, daire şeklinde ve koyu kahverengi olup boyları beş santim kadardır. Adlarına rağmen gerçek fasulye değil, dalgalarla açığa sürüklenen sert çekirdeklerdir. Özellikleri, uzun ömürlü esrarengiz nesneler olmalarıdır.

'Deniz fasulyeleri'nin satın alınmaktan çok bulunmaları, bunları Koruyucu muskalar olarak daha değerli yapmaktadır. Örneğin bir nal veya tespihi satın almanın o nesnenin sihirli özelliklerini sileceği söylenir. En iyi muskalar bulunanlar, imal edilenler veya armağan olarak gelenlerdir. Çalıntı bir muskanın bile satın alındıktan daha etkili olduğu söylenir.



ADAMOTU



ADAMOTU, kökü çatallı ve etli bir Akdeniz bitkisidir. Bu kökün şekli insan vücudunu andırır ve bu da pek çok garip inancın doğmasına yol açmıştır. Bunlardan birine göre topraktan bir adamotu çeken insan bitkinin ısırap çığlıklarını duyunca delirecektir. Bunu önlemek için adamotu toplayıcıları akla durgunluk verecek yöntemler geliştirmişlerdir. Bunlardan biri bir ipin bir ucunu adamotuna diğerini aç bir köpeğe bağlamaktır. Ondan sonra köpeğin yakınına bir parça et atılır ve öldürücü çığlığı duymamak için kulaklar kapatılır. Köpek eti görünce ona erişmeye çalışacağından adamotu da topraktan sökülür olur. Adamotunun kökü, kadınları kısırlıktan koruyan değerli muskallardır. Bunlar kısır kadınlar için o kadar değerliydi ki, ilk çağlarda bile sahtelerinin epey yaygın bir ticareti vardı. Bu sahteler insan şekli verilmiş başka kök-

lerden yapıldı. Böyle yontulan köklerin 'kasıkarası' bölgesine açılan yarıklara tohumlar yerleştirilir, sahte kökler sonra toprağa gömülüp tohumların yeşermesi beklenirdi. Sonra topraktan çıkartılıp bir bıçakla kırılarak 'kıl' öbekleri oluşturulurdu.

Adamotuna yıllar boyunca renkli adlar verilmiştir: Aşk Elması, Şeytan Elması, Aptal Elması, Şeytan Hayaları, Tarla Pen'isi, Cin Yumurtası, Beyin Hırsızı, Büyücü Kökü.



Kimi Zaman Cadı Kuklası da denilen adamotu çeşitli garip biçimlerde görülür.



DIĞER BİTKİ TILSIMLARI

Abanoz

Abanoz tahtasının Koruyucu olduğuna inanılır ve özellikle nazarlık olmak üzere muska yapımında kullanılır. Latin Amerika'da bu tahtadan küçük *figga*'lar (incir işareti yapan eller) yontulduğundan çok popülerdir. Bu muskalar çocuklara kötü ruhlardan korunmaları için verilir. Bu tahta o kadar sihirlidir ki, abanozdan yapılan sihirbaz değneklerinin sihirbazlara 'saf ve katışıksız güç' verdiği söylenir.

Eğreltiotu

Uğur olarak taşınan eğreltiotunun kişiyi büyük zenginliklere yöneltme gücü olduğu söylenir. Eğreltiotu evlerde Koruyucu güçleri nedeniyle çiçek düzenlemelerine eklenir. Düğün süslerinde bu kadar çok görülmesinin nedeni budur. Eğreltiotu bazı ülkelerde evleri, içeri girmeye çalışan kötü ruhlardan korumak için kapı eşiğinin yakınlarına dikilir. Eğreltiotunun ayrıca kuraklığa, yılanlara, yoksulluğa, hastalığa, diş ağrısına ve yaşlanmaya karşı koruma sağladığına da inanılır.

**Mercanköşk bitkisinin
depresyonu giderdiği
söylenir.**



**Kadife çiçeği evleri
kötülükten korumak
için kullanılır.**



Kadife çiçeği (Marigold)

Mahkemeye çağrılan biri yanında kadife çiçeği taşırsa o kişiye adaletli davranılacağına ve yargıcın lehinde karar vereceğine inanılır. Bu çiçek evi kötü ruhlara karşı korumak için de kullanılmıştır. Kötü ruhların eve girmesini önlemek için kadife çiçeği çelenkleri kapının çevresine asılır. Rüyaların gerçekleşmesi ve insanın uyurken korunması için yatağın altına kadife çiçekleri serpiştirilir.

Mercanköşk (marjoram)

Taşıyanı kötü ruhlardan koruduğuna inanılan bir çiçek de mercanköşktür. Özellikle depresyona karşı kullanılır. Kışları üşütmeye ve diğer hastalıklara karşı yararlı olduğu söylenir. Her odaya küçük ve taze bir parçası yerleştirildiğinde evi de kötülüklerden korur. Bahçede yetiştirildiği takdirde evin çevresine Koruyucu bir kalkan oluşturacağına inanılır.

Beyaz süpürgeotu

Beyaz süpürgeotu şans getirmesi için ve insanı başta ırza tecavüz olmak üzere bütün şiddet eylemlerine karşı korumak için taşınır. Yol kenarında yabani bir şekilde büyüyen süpürgeotu gören çok kimse durup arabalarını süslemek ya da yakalarına takmak için bir dal koparırlar ve bunun uğur getireceğine inanırlar. Beyaz süpürgeotu Koruyucu bir muska olarak sarhoşluğu da önler.

Kekik

Kekik taşınmak insanı korkaklıktan, enerji eksikliğinden, hastalıktan ve psikik güçlerin kaybindan korur. Yastık altına konulduğunda kişiyi karabasanlardan koruduğu da söylenmiştir. Saçlarında bir dal kekik taşıyan kadınların aşkta şanslı olacaklarına inanılır.



**Beyaz süpürgeotuyla
bir uğura dönüştürülmüş bir broş.**

**Kekiğin karabasanlara
engel olduğuna
inanılır.**



Pelin otu

Yol kenarlarında yetişen ve Avrupa'nın her yerinde bulunan bu ot, eski çağlardan beri bir ilaç bitkisi olarak kabul edilmektedir. İçki sonrası sıkıntıları ve diğer bazı iç rahatsızlıkları geçirdiği için yüzyıllardır her derde deva olarak kullanılmaktadır. İlaç olarak kullanımının yanı sıra bir uğurdur da. Bitkinin köklerinin sevilen kişinin yastığı altına yerleştirildiği takdirde aşkı arttıracak rüyalar görmesi sağlanır.

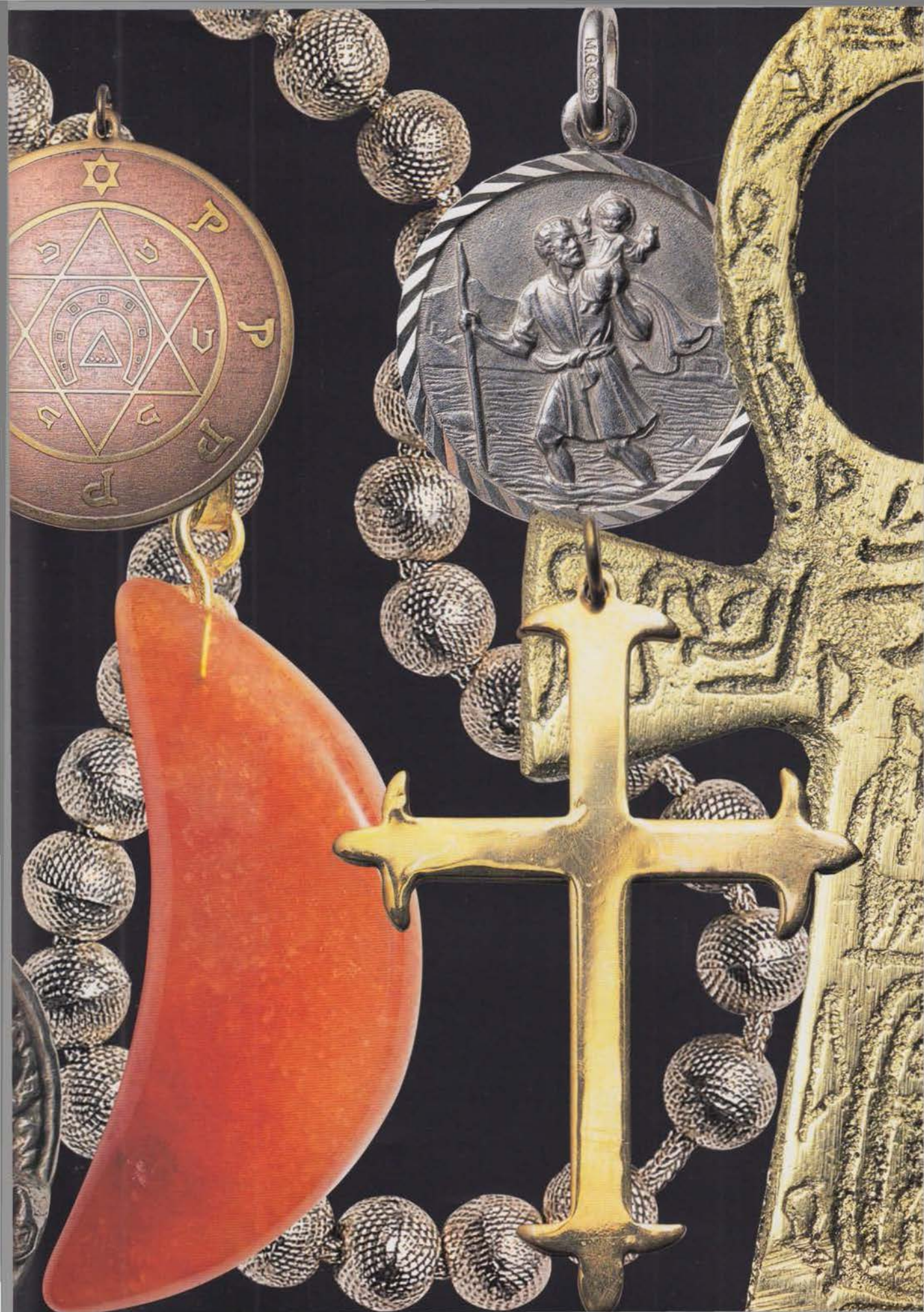


Tanrı Yardımcımız Olsun

DİNİ KORUYUCULAR

Dini bir inanca sabip olanların inançlarını sembolize eden kutsal bir nesneye güvenmeleri mümkündür. Bunu vücutlarında taşımak veya gözönünde bulundurmak, inandıkları tanrı ya da tanrıların bütün güçlerini ve etkinliğini çağırmak, günün sıkıntılarıyla başa çıkabilmek için yardımlarını istemek demektir. Hristiyanlar için haç ve Aziz Christopher madalyonu; Sibler için Kara; Müslümanlar için Hilâl; Yabudiler için Davud Yıldızı; ve Budistler için Gülen Buda vardır. Bir doğaüstü gücün mistik yardımını ibtiyaç duyanlar ama modern büyük dinleri benimsemeyenler için Mısır'ın Ankh ve Tau'su, Çin'in Pi Disc'i ve Vikinglerin Thor'un Çekici gibi daha eski inançlara ilişkin alternatifler vardır.





AZİZ CHRISTOPHER

Yolculuğa çıkanlar için en popüler Koruyucu, Aziz Christopher madalyonudur. Bugün bile kısa da olsa bir yolculuğa çıkarken bir zincir ucunda boyunlarına ya da arabalarının bir yerine Aziz Christopher madalyonunu asmadan veya çantalarının, cüzdanlarının içine koymadan yola çıkmayan sayısız insan vardır: Aziz'in resmine bakan kişinin o gün ölmeyeceğine inanılır.



BU KADAR ÇOK kulları-
lan bir muska olmasına
rağmen Aziz hakkında
bildiklerimiz şaşırtıcı derecede
azdır. Söylenti şöyle özetlenebi-
lir:

Christopher güçlü, çirkin,
sakallı, 'köpek yüzlü' dev gibi bir
insandır ve genelde elinde asa-
sıyla resmedilir. Kenan ülkesinin
güçlü bir kralının hizmetinde ça-
lışırken kralının şeytandan kork-
tuğunu görünce sadakat yemini-
ni bozup şeytanın hizmetine gir-
di. Sonra bir gün şeytanın da İsa
adında birinden korktuğunu öğ-
renince onu aramaya koyuldu. Bulamadı ama
bir keşiş, kendisine istediğini elde etme fırsatı-
nı ancak tehlikeli bir nehrin yanında tek ba-
şına yaşayıp insanların karşıya geçmelerine
yardımcı olursa bulabileceğini söyledi.

Offero bu öğüdü tuttu ve bir süre çok
hızlı akan bir ırmağın sığ bir noktasında tek
başına yaşamaya başladı. Boyu altı metre ile
sekiz metre arasında olduğundan (Golyat'ın
boyunun iki katı) yolcuları kolaylıkla karşıya
geçirebiliyordu. Bir gün ırmak kıyısına gelen
küçük bir çocuk yardımını istedi. Offero çocu-
ğu omzuna alı ve suya girdi. Ancak ırmağın
ortasına gelince çocuğun o müthiş ağırlığına
dayanamayıp boğulacağını sandı. Çocuk *ken-
di* omuzlarında tüm dünyayı taşıdığı için bu
kadar ağır olduğunu anlattı. Offero, omzun-
daki kişinin dünyayı omuzlarında taşıyan İsa
olduğunu anladı, ama çocuk bir anda gözden
kayboldu.

Bu mesel, Hz. İsa'nın kudretini kabul et-
menin, insanın sırtından büyük bir yükü kaldı-
racaklarını açıkça anlatmaktaysa da, Aziz Chris-
topher hakkında çok az bilgi vermektedir. Ta-
rihte Christopher'in üçüncü yüzyılda Roma
tanrılarına saygı göstermeyi reddetmesi üzen-



**Aziz Christopher nehri geçiyor.
Giovanni Bellini'nin eseri (1468).**

ne başı kesildiği kaydedilmiştir.
Bu olayın Anadolu'da Lycia'da
Roma İmparatoru Decius döne-
minde 250 yılı civarında olduğu
tahmin edilmekteyse de, bunun
dışında fazla bir bilgi yoktur ve
kilise otoriteleri yakın zamanlar-
da Christopher'in güzel bir on i-
kinci yüzyıl hikâyesinden başka
bir şey olmadığı kararına varmış-
lardır. Ancak kamuoyu onun bu
rütbe tenzil durumunu görmez-
likten gelmiştir ve adı Yunanca

'İsa'yı taşıyan' anlamına gelen Christophoros,
günümüzde de dünyanın her yanındaki yolcu-
ların Koruyucu Azizi olmayı sürdürmektedir.
Özellikle Kuzey Amerika, Meksika, İrlanda ve
(Vatikan küçümsemesine rağmen) İtalya'da
çok popülerdir. Aziz Christopher'in koruması
altına girenlerin daha ayrıntılı bir listesine ba-
kınca şunları görürüz: okçular, bekârlar, kayık-
çılar, meyve satıcıları, denizciler, Pazar hamal-
ları, araba kullananlar, taksi sürücüler ve tabii
diğer bütün yolcular. Eski çağlarda madalyo-
nunun vebaya, fırtınaya ve suya karşı koruma
sağladığına da inanılırdı. Bu tür konulara
olan inanç Ortaçağ'da en yüksek düzeyine
erişmiş, ancak on yedinci yüzyıl geldiğinde
epey zayıflamıştı.

1970'li yıllarda Amerika Birleşik Devletle-
rinde başlayan yeni bir modaıyla Aziz Chris-
topher madalyonu, bir genç kız ile bir delikan-
lı arasında romantik bağın göstergesi oldu.
Gençler âşık olunca birbirlerine bir Aziz Chris-
topher gerdanlığı armağan ediyordu. Madalyo-
nun geleneksel yolculuk koruması işlevine ar-
tık birine sözlü olmanın açıkça gösterilmesi de
katılmış oldu. İlişki sona erdiği takdirde ger-
danlık geri veriliyordu.



ANKH

Eski Mısır'ın üzerinde bir ilmek bulunan haçı Ankh'ın, 'yok olmaz yaşam gücü'nü temsil ettiği kabul edilir ve bugün bile Koruyucu bir nesne olarak kullanılmaktadır. Basitçe "yaşam sembolü" olarak söz edilen biçime Crux Ansata adı da verilir ve yüzyıllar öncesine ait olsa da, Hristiyan haçının 'akrabası' olarak görülür.



ANKH'IN basit biçimine bakıp anlamının da açık olmasını bekleyenler bir şoka hazır olmalıdır; çünkü bu, sanat tarihinin en karmaşık ve en akıl karıştırıcı şekillerinden biridir.

Ankh'ın Koruyucu bir tılsım olarak kendisini takanı (ya da taşıyanı) hastalığa, kısırlığa ve pisişik güçlerin kaybına karşı koruduğu söylenir. Ayrıca bu dünyada değilse bile en azından öteki dünyada ölümsüzlük verdiğine inanılır. Ve çok gariptir ki, öteki dünyada verdiği ölümsüzlük ebedi olmayıp "yüz bin milyon yılla" sınırlıdır.

Ankh'ın biçimi 'yaşam ağacı', penis, kılıfında bir el aynası, tılsımlı bir düğüm ya da ufukta yükselen güneş olarak yorumlanmıştır. Ayrıca erkek ve dişi üreme organları bileşimi olarak açıklanmış ve bu da doğurganlık sembolü olarak kullanılmasına yol açmıştır.

Bazıları Ankh'ı tılsımlı bir anahtar -'Yaşam Anahtarı', 'Nil Anahtarı'- ya da daha egzotik olarak 'Esrarların ve Gizli Bilgeliliğin Bilgisinin Anahtarı' olarak görmüşlerdir. Bazıları içinse, anahtar 'Ölüm Kapılarını açmak için bir araçtır' ve bu nedenle Ankh'ın ölümsüzlük sunduğu sanılır. Bu düşünceden hareket eden bazı araştırmacılar üstteki ilmeği sonsuzluk işaretleri olarak görürler ve ondan aşağı ve yanlara uzanan çizgiler de uzatılmış bir sonsuzluğu belirler.

Ustaca ortaya atılmış bir kurama göre Ankh ruho yapılmış bir papirüs ta-

Günümüz Ankhlardan bazıları altından olup pahalı aksesuarlar olarak kullanılmaktadır.



Ankh yakın zamanlarda Hristiyan haçına bir alternatif olarak yeniden popülerlik kazanmıştır.

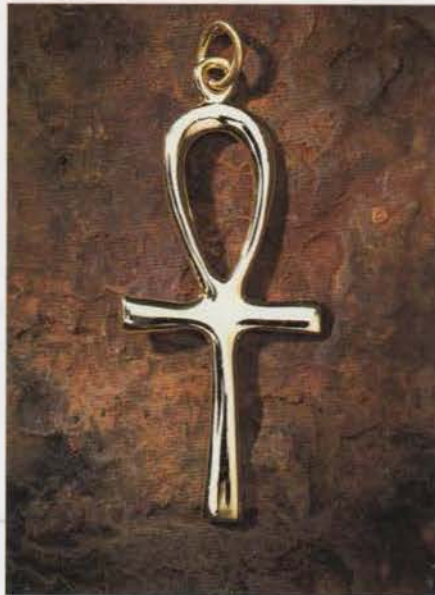
bakasıdır. Bu açıklamanın ardında yatan fikir, papirüsün üzerinde kutsal bir büyü yazılı olduğu ve bu

sözcüklerin aktif Koruyucu unsuru oluşturduğudur.

Gerçek şu ki, Ankh'ın neyi temsil ettiği bilinmemektedir ve bilinen tek şey onun eski Mısırlılar'ın en önemli ve en popüler muskaları olduğudur. Popülerliği o kadar yaygındı ki, Koptlar tarafından ilk Hristiyan sembollerinden biri olarak seçilen tek Mısır muskasıydı. British Museum'da bir Kopt muskasında Meriem Ana bir elinde Hristiyan Haçı, diğerinde bir Ankh tutarken resmedilmiştir. Daha sonra Hazreti İsa doktrini dinde bir dünya gücü olarak yayıldığında Ankh gerilemiş ve Hristiyan Haçı egemen olmuştur.

Yakın zamanlarda Batı'da, eski inançlara karşı romantik bir ilgi doğunca Ankh yeniden moda olmuştur. Bunda Jacqueline Susan'ın 1969'da yayımlanan romanı *The Love Machine* (Aşk Makinesi)'in büyük etkisi olmuştur. Ancak bu süreç içinde Ankh o yoğun kutsal niteliğini kaybetmiş, ama her nasılsa yaşamı kutsayan zarif bir sembol olarak Koruyucu çekiciliğini elde tutabilmiştir.

Her ne nedenle olursa olsun Hristiyan haçını takınak istemeyen için Ankh ideal bir 'Alternatif Haç' olmaktadır.



GÜLEN BUDDHA



BUDİZM, 2500 YIL kadar önce kuzey Hindistan'da ortaya çıkmış ve Asya'da hızla yayılmıştır. Bugün 500 milyon budist olduğu tahmin edilmektedir ve özellikle Tayland'da olmak üzere bazı bölgelerde küçük bir Buddha muskası takmak yaygın bir gelenektir. 'Pha' adıyla tanınan bu popüler Koruyucu bağdaş kurmuş oturan, gülümseyen, uzun kulaklı, toparlak yüzlü, şişman, şiş göbekli 'Gülen Buddha' figürüdür. Talih getirdiğine ve tıkanları ani ölümden koruduğuna inanılır. Maitreya Buddha'sı ya da Geleceğin Buddha'sı olarak da bilinen Gülen Buddha mutluluğun, şefkatin ve masum zevklerin sembolüdür. Büyük zenginlikler getireceğine inanılır; eski zaman Çin'inde kuyumcuların Koruyucu aziziydi. Toparlak göbeği mutluluğun ve zenginliğin simgesi olarak görülmektedir ve herhalde iyi yiyecekler yiyebildiği ve yemek-

ten zevk aldığı fikrini yansıtmaktadır. Karnını günde bir kere okşamanın, insana onun talihi ni paylaşma şansını vereceği söylenir.

Son yıllarda Gülen Buddha muskasının ünü yaygınlaşmıştır. Asya'da olduğu kadar Orta ve Kuzey Amerika ile Avrupa'da da ilgi görmektedir.

1998'de Bangkok sokaklarında bir trafik kazasında başbakanın konvoyunu koruyan araçlardan biri bir başka arabaya çarpmıştı. Başbakan o gün yaralı polis memurunu hastanede ziyaret ettiğinde, bir Bangkok gazetesinin yazdığına göre, polise "Hangi Buddha muskasını takıyorsun?" diye sormuştu. Polisin muskasının kendisini ölümden mi kurtardığı, yoksa daha iyisini taşıyor olsaydı hiç kaza olmayacağını mı merak ettiği anlaşılamamıştır. Ancak en azından Tayland'da bu muskanın hâlâ çok gözde olduğu sanılmaktadır.



PADMA SAMBHAVA



PADMA SAMBHAVA, Tibet Budizminin kurucularından biri sayılır ve heykelciği Tibetlilerin çoğu tarafından muska olarak taşınır. Bazı dindar Tibetliler Padma Sambhava'yı 'ikinci Buddha' olarak kabul ederler. Adının anlamı 'Lotus'tan doğan' demektir ve efsaneye göre Indus nehrindeki bir lotustan doğmuştur.

Padma Sambhava şeytani güçleri yenilgiye uğratmaktaki zaferiyle tanınmış Hintli bir mistik ve sihirbazdı, bu ünü daha sonra kendisini Koruyucu bir tılsım yapacaktı.

Padma Sambhava sekizinci yüzyılda Tibet kralı tarafından ülkesinde Budizmi kurması için davet edildi. Din değiştirme daha önceden başlamıştı ama yerel cinlerin (yani eski yerel Bon dininin ilahları) direnmekte olduğu söylendiğinden Padma Sambhava bunları yenmek için çağırılmıştı. Onları öldürerek değil, işbirliğine gidip yeni öğretinin Koruyucuları yaparak başarılı oldu. Diğer bir deyişle eski

dini inançları Budist dini içine ustaca katmayı başardı. Padma Sambhava, skolastik ve monastik gelenekli Budizm'e göre daha renkli ve mistik bir Tibet Budizmi geliştirdi. Bu iki ayn dal birbirleriyle pek uyuşamadılarsa da birlikte yaşamaya devanı ettiler, biri daha eski ve daha ilkel Bon dini taraftarlarının doğaüstü eğilimlerini tatmin etti, diğeri düzen ve derin bir bilgi getirdi. Bundan da, Budizm'in daha disiplinli, daha ortodoks biçiminden alınacak bir simge yerine Tibet'te popüler Koruyucu olan Padma Sambhava'nın figürünün kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bu Koruyucu, aradan geçen bin kûsur yıldan sonra hâlâ aynı görevi üstlenmeye devam etmektedir.

Çin'in Tibet'i işgali ve Tibet Budizmi'nin yasaklanma çabalarına rağmen bu küçük muskaların bugün hâlâ Katmandu Vadisi'nde Newari'ler tarafından gümüşten yapılıyor olmaları, doğaüstü bir güç olarak direnebilmesinin kanıtıdır.



İSTAVROZ

Önünde çarmıha gerilmiş İsa olsun olmasın Hristiyan İstavrozu yüzyıllardır genellikle boyuna kordon veya zincirle asılan Koruyucu nesneler olarak kullanılmıştır. Teknik açıdan sadece çarmıha gerilmiş İsa figürü olanlara istavroz denilirse de bu ayrım her zaman yapılmaz.



ÇARMIHA GERİLMİŞ İSA figürünün bulunmadığı Hristiyan İstavrozları daha popüler, daha yaygın ve çeşit bakımından daha zengindir. (Bunlar ilk kez 4. yüzyılda ortaya çıkmıştır.) Gerçek istavrozlar (ki, bunlar 8. yüzyıla kadar görünmemiştir) daha geleneksel ve gerçekçiye de, diğerleri en sade haçlardan inanılmaz derecede karmaşık ve süslü olanlara kadar çeşitlilik gösterir. En süslüleri --öyle ki, istavroz oldukları bile çok güçle anlaşılır-- Etiyopya istavrozlarıdır.

Bir otoriteye göre korunmak için Hz. İsa'nın ruhu gücünden yardım umanlar zaman içinde 285 farklı tür istavroz taşımışlardır. Bunlar altın, gümüş, taş, kristal ve diğer pek çok maddeden yapılmıştır. Dünya çapında sayı olarak Koruyucuların en yaygını istavroz olmalıdır. Tanrıya inancın giderek azaldığı gelişmiş Batı çevrelerinde bile istavroz, sadece bir süs eşyası ya da bir moda aksesuarı bile olsa, varlığını sürdürmektedir. İnsan durup düşündüğünde, bir işkence aracının böyle saygı gören bir imaja dönüşmesinin garipliğini farkecektir.

Haç, sahibinin göğsü üzerinde asılı durur ve Koruyucu varlığını ilan eder. Ancak zaman zaman daha aktif bir rol üstlendiği de olur. Her sinema seyircisinin bildiği gibi, kahramanın, üzerine gelen kan emiciyi uzaklaştırmak için kollarıyla ya da iki rahta parçasıyla haç işareti yaptığı bütün vampir filmlerinde yer alır. Papazlar tehdit edildiklerinde çoğunlukla haçlarını çıkartıp tehlikeye doğru tutarak haçı şeytana gösterirler.

Okuryazar olmayan bir kişinin bir belgenin altına adını yazmak yerine bir haç

yapması da eski bir gelenektir. Bu 'ellerinden ancak gelen' bir şey olarak görülürse de, aslında daha derin bir anlam taşır. İmza yerine bir haç çizen kişi o belgeye Koruyucu bir sembol yerleştirmiş; onu ve içindekileri kötülüklerden korumuştur. Yani kişi kendi özel muskasını o sayfaya geçirmiş olur.

Koruyucu haçın en garip şekillerinden biri de yakınlarda Hristiyan din adamlarına satılmaya başlanmıştır. Üç boyutlu olan bu haçın içinde elektronik bir alarm vardır. Bir düğmeye basıldığında araba alarmlarını andırın iki ses tonu çıkarır. Bu yüksek teknoloji haç kentlerde yaşayan rahipleri ve piskoposları sokak serserilerden korumayı amaçlamaktadır. Her tür haçtan yayıldığı kabul edilen ilahi yardıma böylece daha pratik bir yardım çağrısı eklenmiş olur.

Alarmlı haçtan daha garip olanı Madras'taki Azize Anne Manastırı rahibelerinin haçlarının yeni Koruyucu rolleridir. Hindistan'ın arka sokaklarına Hristiyan sevecenliğini getirmek için çabalayan bu çalışkan rahibeler o kadar çok tecavüze uğramışlar ki, sonunda kendilerine öz savununa eğitimi verecek bir dövüş uzmanı tutmuşlar. Uzman, rahibelere avuçları içinde sivri uzun ucu parmaklarından dışarı taşıyacak metalik haçlar taşımalarını önermiş. Böylece rahibeler bunları kendilerine saldıranlara karşı muştı olarak kullanabilmişler.



Bu tür Doğu haçları hastalıklara ve kazalara karşı kullanılırdı.



Etiyopya'da pek popüler olan karmaşık desenli gümüş bir haç.



HAÇ

Dindar Hristiyanlar, Hazreti İsa çarmıha gerilmeden binlerce yıl önce küçük haçların Koruyucu muskalar olarak takıldığını öğrenince şaşıracaklardır. İÖ 4000 ve 2500 yılları arasında Kıbrıs'ta Chalcolithic dönemde pek popülerdi. Burada gösterilen soluk yeşil sabuntaşından basit bir haç olup üstünde asabilmek için bir delik vardır.



BU KADAR ESKİ dönemden kalma yazılı belgeler olmadığı için bu haçların Koruyucu amaçlı taşındığını düşünebiliriz. Ama bazı önemli ipuçları da yok değildir. Basit haçlar, bazıları çok daha ayrıntılı ve bu nedenle çok daha açıklayıcı olan bir dizi küçük muskanın parçasıdır. Bunlardan en süslüsünde dizleri kıvrılmış ve kolları iki yana uzatılmış bir kadın figürü bulunmaktadır. Bu çömelme pozisyonu kadının doğum yapuğu anı göstermekte olabilir ve bu küçük taş figürlerin kolay doğum yapmak ya da hamile kalmak için doğurganlık tılsımları olarak takıldığı düşünülebilir. Ünlü bir örnekte, bir kadın figürünün kendi boynunda bunlardan biri vardır, ki bu da böyle bir muskanın insanın üzerinde bulundurulmasının ne kadar önemli olduğunu vurgular.

Basit haç ile kadın figürünün ayrıntılı olarak verilmesi arasında çeşitli farklılıklar vardır. Bu farklılıkları şöyle sıralayabiliriz:

- 1 Ayakları, bükülmüş dizleri, yana açık kolları, boyundaki gerdanlığı, göz, burun ve saçları olan figür.
- 2 Ayakları, bükülü dizleri, yana açılmış kolları, gözü, burnu ve saçları olan figür.
- 3 Ayakları, bükülü dizleri, yana açılmış kolları ve başı olan figür.
- 4 Ayakları, yana açılmış kolları ve başı olan figür.
- 5 Yana açılmış kolları ve başı olan figür.
- 6 Yana açılmış kolları olan figür, yani haç.

Bu sıra izlendiğinde haçların Hristiyan Haçı ya da Çarmıha Gerilmiş Figür değil de, insan dışısının doğum yaptığını gösteren çok basitleştirilmiş ve stilize edilmiş tasvirler olduğu ortaya çıkar. Binlerce yıl sonra Hristiyan-



Doğal olarak haç biçimi taşıyan bu taşlar korunma amacıyla kullanılırdı.

ların kendi korumuna nedenleriyle benzer haçlar takmış olmaları sadece bir rastlantı olabilir. Ya da Koruyucu haç takma geleneği ilk Hristiyanları etkileyip bu sembolü benimsemeleri sonucunu yaratacak kadar uzun sürmüş olabilir. Bunu asla bilemeyeceksek de, Kıbrıs adasındaki bu Bakır Çağı Haçları bize basit haç biçiminin Koruyucu muskalar dünyasında nasıl bir güce sahip olduğunu göstermektedir.



Kendi formunda bir muskası olan bu haç biçimli tılsım 4000 yıl önce Kıbrıs'ta kullanılmıştır.



TAU



BÜYÜK T HARFİ biçimindeki Tau, Mısır, Orta ve Batı Avrupa'nın bazı kısımlarında bulunan eski bir semboldür. Bilgelik, kudret, yaşam ve hareket anlamına gelir ve genellikle Koruyucu bir uğur olarak takılırdı. Daha özel olarak deri hastalıklarından, yılan ısırmasından, zehirden ve savaş zamanlarında yaralanmalardan korunmak için kullanılırdı.

Romalılar bir savaştan sonra kimin sağ kaldığını anlamak için yoklama yaptıklarında orada olduğunu bildiren askerin adının yanına bir Tau işareti konulur ve böylece ölümden kurtulduğu gerçeği sembolize edilmiş olurdu. Bazı otoriteler T şeklinin Hz. İsa'nın gerildiği

çarmıhın şekli olduğunu ileri sürmüşlerse de, herhalde Tau haçının Hristiyanlıktan çok yaşlı olması nedeniyle bu fikir pek taraftar bulamamıştır.

Bugün Tau'ya ancak yarışıların, müzayede yönetenlerin ve komisyon başkanlarının otoritelerini korudukları zaman kullanıldığı tokmakta biçim değişirilmiş olarak rastlanmaktadır. Bazıları Tau'yu Kuzeyli yıldırım tanrısı Thor'un çekiciyle özdeşleştirdiği için, 'çekiç' bu yolu da izlemiş olabilir.



Tau eski çağlarda hastalıklara ve yılan sokmasına karşı Koruyucu olarak kullanılmıştır.

**Fildişi bir
Anglo-Saxon
Tau göğüslüğü.
1030 yılından kalma
(British Museum).**



THOR'UN ÇEKİCİ



ISKANDİNAVYA'DA en popüler muska Vikinglerin yıldırım tanrısı Thor'un çekicidir. Bu müthiş taş silaha sahip olan Büyük Koruyucu, düşman güçlerine, özellikle de Kuzeyin Buz ve Kar Devlerine karşı savaşırdı. Arabası gökyüzünde uçarken gökgürültüsü duyulurdu. Ve düşmanlarını yere serdiği zaman çekik darbeleri şimşek biçiminde görünürdü.

Mjølhnir (Yokedici) olarak bilinen çekici hedefini asla şaşırılmaz ve düşmanını öldürdükten sonra sihirli bir şekilde eline geri dönerdi. Çekiş daha sakin dönemlerde evlilikleri kutlamak için kullanılırdı ve evli çiftlerin Koruyucu sembolü olmuştu.

Thor bugün bize çok uzak gibi gelse de adını her Perşembe (Thursday) günü kullanmaktayız. (Eski çağlar Almanya'sında Thor, Donar olarak tanınıyordu ve Almanca'da Perşembe *Donnerstag*'dır.) Thor'un Çekici bin yıldan uzun bir süredir hoyuna geçirilen bir kordonun ucuna asılı küçük bir pendentif olarak kullanılmaktadır. İskandinavya'da bugün hâlâ

pek popülerse de, son zamanlarda İsveç'te politik bazı tartışmaları neden olmuştur. Aşırı sağcı bazı gençler bunu gruplarının sembolü olarak benimseyerek takmaya başlamışlardır. Bu durumda bazı İsveçliler çekice ırkçı bir gözle bakmaya başlamışlarsa da, çoğunluk için herhangi bir politik fraksiyon tarafından elkonulamayacak bir İskandinav kültürü sembolüdür. Sonuç olarak Koruyucu bir takı olarak hâlâ yaygındır.

Çağdaş örnekler altın, gümüş, bakır ve akik taşındandır. Bazısı eski örneklerin kopyası olup epey karmaşık, diğerleri stilize ve sade uyarlamalardır. *Tor's Magiska Amulet* (Thor'un Sihirli Muskası) adı verilen özel bir uğurlukta da bir halka üzerinde küçük bir çekik, ateş yakmak için bir çakmak taşı ve bir orak bulunmaktadır. Üçü bir arada olunca takanı sırasıyla bütün düşmanlarından, soğuktan ve açlıktan koruyacağına inanılır. Modern muskaların kopya edildiği Vikingler zamanından kalma orijinalleri Danimarka'da bulunmuştur.



HİLÂL

*Yeni ayın sembolüdür ve Ay Tanrıçasının korumasını sağlar.
Muskalardan hilâl, boynuz ve nal arasında bir karışıklık vardır.
Güçleri, U şeklinden kaynaklanır ve kimi zaman birinin diğerlerinin
mesajını taşıdığı söylenir.*



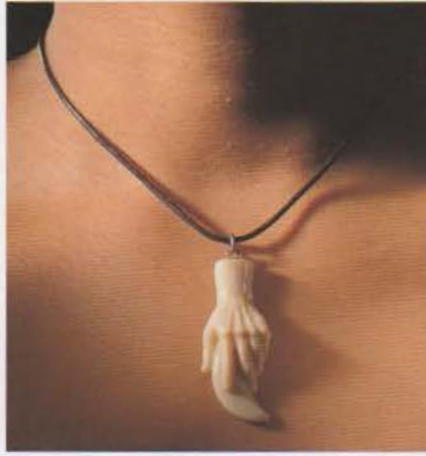
ESKİ MİSİR'DA hilâl İsis'in sembolüydü ve annelerle çocukları korumak, gözetmek gibi bir özelliğe sahipti. Roma'da genç kadınlar sağlıklı çocuk sahibi olmak ve kendilerini

büyülerden, isteriden ve aşta başarısızlıktan korumak için gümüş hilâl takarlardı. Hilâlin yeni doğmuş çocuklarla olan güçlü ilişkisi onun da küçük ve 'yeni doğmuş' ay olmasındandır. (Ve hilâl hep yeni doğan aydı, sona eren değil.) Kadınlarla ilişkisi de, onlar gibi düzenli bir aylık döngüden geçmesiydi. İlk Hristiyanlarca delilikten korunmak amacıyla da kullanılmıştır.

İki ucu arasında bir tek yıldız olan hilâl de Türkiye'nin Koruyucu sembolüdür. Yüzyıllardır bayraklarında taşıdıkları semboldür hilâl. Bu bağlamda kullanılması on beşinci yüzyılın ortalarında Türkler'in İstanbul'u fethine kadar uzanır. Türkler kente ilk girdiklerinde bu şekli o sırada Hecate adını almış olan ve kentin Koruyucusu olan İsis'in bir heykelinin kaidesinde görmüşlerdir.

Dişi olmasına rağmen hilâl şekli çok yaygın bir İslami sembol haline gelmiştir. Türkiye'nin yanı sıra Cezayir, Azerbaycan, Komor Adaları, Malezya, Maldiv Adaları, Moritanya, Pakistan, Tunus ve Türkmenistan bayraklarında da görülür. Hristiyanlık'ta olduğu gibi Müslümanlık'ın da erkek hâkimiyetinde bir din olduğu düşünülürse bu gerçekten gariptir.

**Büyük bir hilâl şeklinde bir
pandantifi olan Sasani
gerdanlığı (250-650 yılları).**



**Bu tılsımın
bir türünde hilâl,
bir el tarafından
tutulmaktadır.**

Dinin erkek liderleri, İslamiyet öncesi Arabistan'ın tanrıçası ay-ana Al-Lat'ı Al-Lah şeklinde erkekleştirilmişler ancak her nasılsa

dişi hilâl bu transformasyondan kaçarak yaşamaya devam etmiştir.

Bugün batıda hilâl şeklinde muskalar satılırsa da bunlar pek popüler değildir ve konuyucuları çok dekoratif amaçla kullanılmaktadır. Batılıların bu imajı en çok kullandıkları yer kahvaltıdadır ve bir zamanlar ay tanrıçasına kutsal aklık olarak sunulan ve şimdiki sadece *croissant* olarak anılan hilâl şeklindeki çöreği yemektirler.



YILDIRIM



TİBET, Hindistan ve Nepal'de dinsel törenlerinde *Dorje* ya da *Vajra* adında garip ve sihirli bir asa kullanılır. Batıda yıldırım olarak bilinen bu asanın karmaşık bir tarihi ve epey karışık bir sembolizmi vardır. Asa iki başlı bir gürzü andırır ve şöyle tanımlanmıştır:

- ♣ Kudret ve yenilmezlik sembolü.
- ♣ Erkeklik organı sembolü.
- ♣ Tanruların silahı –kutsal bir gürz.
- ♣ Maksimum aktif enerji olarak 'yıldırım çarpması' sembolü.
- ♣ Yağmurcu.

Bir efsaneye göre yıldırım kuraklık yaratan yılanları yuttukları suyu kusmaya zorlar ve böylece toprağı dölleyen yağmuru getir.

Bronzdan yapılan yıldırımların çoğu Koruyucu muskalar olarak taşınmayacak kadar büyük ve ağırdır.

Keşişler ve sihirbazlar bunlara çok değer verirler ve kutsal törenlerde yaygın olarak kullanırlar. Ancak bunlar birkaç santim uzunluğunda da yapırlar ve pاندانتif olarak kullanılırlar. Bu rolleri ile tarkanı zararlı büyüye ve kötü ruhlara karşı korurlar. Aynı zamanda sahiplerine bolluk, bereket ve zenginlik getirirler.



TEKERLEK



DÖNEN TEKERLEK sembolü çok eski çağlardan beri gökyüzünün sonsuz döngülerine bağlanmıştır. Pek çok din sisteminde tekerleğe ruhsal yaşam modelinde önemli bir rol verilmiştir. Tekerlek evrendir, güneşin gücüdür, güneşi göklerde taşıyan büyük arabanın desteğidir; güneş-tanrının özelliğidir, göbeği güneşin kendisidir ve çubukları güneşin ışınlarıdır, ve tekerlek yenilenme ve yeniden doğuştur.

Tekerlek bütün bunlar ve daha pek çok şey olduğu için en eski çağlardan beri kudretli bir muska okarak hizmet görmüş, sahibine doğanın en büyük güçlerinin korumasını sağlamıştır. Tekerlek şeklini takmak kudretli güneş-tanrı tarafından kollanmak demektir. Bir başka anlamda ele alındığında, tekerleğin dö-

nüşü Romalıların Fortuna adını verdikleri tekerlek-tanrıçasının kontrolü altındaydı. Fortuna mevsimlerin değişimini yönetir ve insanların kaderlerini tayin ederdi. Ancak yüzyıllar sonra Fortuna'nın tekerleği boyca küçülüp gücü azaldı ve kumarbazların 'şans tekerleği' oldu. Mistik tekerlek rulet tekerleğine dönüştü. Sonunda da bir televizyon oyununa adını vererek dilbe vurdu (Çarkıfelek).

Büyük tanrıça Fortuna şimdi 'bayan şans' olmuştur. Bu çöküşe rağmen sembolik tekerlek yaşamaya devam etmiştir.

Muskaların en popülerleri denilenezse de, yine de pek çok kültürde zaman zaman karşımıza çıkar. Ve güneş kirli havanın arasından görüldüğü sürece herhalde varolmaya da devam edecektir.



KARA

Sih dininden olanlar, Kara adlı sembolik Koruyucu olmadan kendilerini savunmasız hissederler. Sürekli olarak sağ bilekte bulunması gereken bu dinsel bilezik demir ya da çelikten yapılmış olmalıdır. Altın ya da gümüş bilezik kullanılması yasaktır.





Bir Sih için Kara çok önemli bir yaşam yoldaşdır.

GÜNÜMÜZDE Batı'da çalışan Sihler bu sembolik takıyı sürekli olarak kullanmalarının kendileri için alışılmadık sorunlar yarattığını görmüşlerdir. Kara'sını çıkarmayı reddeden bir Sih kadını 1998'de çalıştığı bir İngiliz gıda fabrikasında kendisine ırk ayrımcılığı yapıldığını iddia etmişti. Yönetim herhangi bir mikrop kapma durumunu önlemek için 'mücevherat' takılmasını yasaklamış ve kadından bileziğini çıkarmasını istemişti. Bu, bileziği kesilerek çıkarılmasını gerektiriyordu, ancak kadın bileziği kolaylıkla sıyırıp çıkaracak durumda olsaydı bile dini inançları bakımından bunu yapmayacaktı. İki taraf da ısrarlı oldukları için sonunda kadın fabrikanın başka bir tarafına nakledildi.

Üretim bandındaki diğer kadınların nişan yüzüklerini taşımalarına izin verildiğini gören Sih kadını resmen bir ırk ayrımcılığı şikâyetinde bulundu ve mahkemede şunları söyledi:

"Bir nişan yüzüğü de mikrop yuvası olduğu için Kara hakkında söyledikleri saçmalamaktan başka bir şey değildir. Kara Sihler için çok önemlidir: biz onun bizi kötülüklerden ve

ayartılmalardan koruduğuna inanırız." Resmen görevi bir güçlülük ve birlik sembolü olmaksa da, Sihlerin Kara'yı bu rolde gördükleri kuşkusuzdur. Demir ya da çelik güçlülüğü, haşı ve sonu olmayan daire biçimi de birliği sağlamaktadır. Ancak Kara'yı takan bir Sih'in bunu takmadığı takdirde bütün tehlikelere açık olduğuna kesin inancı vardır.

Kara, Sihler için o kadar önemlidir ki, adı futbol yasasında bile geçmektedir. Yasaya 1996-1997'de yapılan ekte şöyle denilmektedir: "Takemler oyuncuların diğer oyunculara ya da kendilerine zarar verecek eşyaları giymemelelerine ve takmamalarına dikkat edeceklerdir... Ancak tehlikeli olmadığına inanılan ve korunmak için yeterli bir örtünmeye sahip bulunan dini sembollere (örneğin Sih dininden birinin maçta Kara takmasına) izin verilmelidir."

Sih dininin prensiplerinden birinin "Put ya da batıl inançlara yer verilmemesi..." olması ilginçtir. Kara resmen Koruyucudan çok bir semboldür. Ancak halk arasında takanı kötülükten koruyan herhangi bir muskadan fark-sızdır.



Pİ DİSKİ



SİNGAPUR'DA bir Çin pazarnı ziyaret eder de uğur getirecek bir şey isterseniz büyük bir olasılıkla size çok basit bir şekli olan bir nesne uzatacaklardır. Bu, ortasında bir deliği olan yeşim taşından yuvarlak ve düz bir diskidir. Bunun Çin cennet sembolü olduğu, adının *pi* diski olduğu ve sizi sıkıntılı günlerden koruyacağı söylenecektir. Eğer bir sıkıntı bekliyorsanız bundan korunmak için bu diski parmaklarınızla ovuşturmalı ve tehlikeye geçene kadar ovuşturmaya devam etmelisiniz.

Koruyucu *pi* diski geleneği yüzyılları ötesinden gelmekte, hatta bu Çin'de beş bin yıl önceki Neolitik çağı kadar uzanmaktadır. Mıttan önce dördüncü bin yıldan kalan bir mezar da 'ölünün Koruyuculuğu olarak' bir cesedin üzerine yerleştirilmiş 24 *pi* diski bulunmuştur. Ölenin dostlarının onun cennete gitmesini garantilemek istedikleri bellidir.

Batılılar için cenneti, bir Polo nane şekeri gibi, ortasında bir delik olarak hayal etmek

çok garip gelecektir. Bu şöyle açıklanmaktadır: "Bu daire şeklindeki nesnenin ortasındaki delik transandans yolunu göstermektedir." Diğer bir deyişle, düz diskin ortasındaki delikten geçerek cennete varılabilir. Diske dikkatle bakarak o delikten geçip göklere yükseldiğinizi hayal edebilirsiniz.

Ölümlere öteki dünyaya geçişlerinde yardımcı olmanın yansı bu diskler ilk Çin İmparatorları tarafından hayvan kurbanlarını içeren saray törenlerinde de kullanılırdı. Bugün bu ulvi amaçlı statülerini kaybetmiş ve popüler uğurluklar düzeyine inmişlerse de basitlikleri nedeniyle kullanılan herkeste kalıcı bir etki bırakan esrarengiz bir niteliğe sahiptirler.

Modern *pi* diskleri Doğu pazaryerlerinde pek ucuza satılırsa da, eskileri çok pahalıdır ve müzayedelerde 4000 dolara kadar yükselenleri vardır. Bunların en zarıf örnekleri 'minimalist' *pi* geleneğinden ayrılmış olup kenarlarında çok ince işlenmiş ejder figürleri yer alır.



HZ. SÜLEYMAN'IN MÜHRÜ



HZ. SÜLEYMAN'IN MÜHRÜ eski çağlarda çok kudretli bir muskaydı ve her türlü tehlikeye, talihsizliğe ve kötülüğe karşı korunmak üzere takılırdı. Bu aynı zamanda 'İçiçe Geçmiş Üçgen' ya da Altıgen olarak da bilinir. Biri aşağıya diğeri yukarı bakan iki üçgenden oluşur ve bunlar birleşince altı köşeli bir yıldız meydana gelir.

Bu şekil binlerce yıldır kullanılmıştır ve bugün Davud Yıldızı, Davud Kalkanı adıyla Musevilik'in simgesidir.

Eski Hindistan'da iki üçgen erkek ve dişi idi. Yukarı bakan üçgen tanrı Şiva'yı ve aşağı bakan da tanrıça Kali'yi temsil ederdi. Bunlar sürekli bir cinsel birleşmeyle iç içe geçmişlerdi. Evrendeki tüm canlıların bu sihirli birleşmeden doğduğuna inanılırdı.

İki üçgenin sembolizmi zamanla ve yerden yere önemli değişiklikler göstermiştir. Yukarı bakan üçgene 'iyi olan her şey' ve aşağı bakana 'kötü olan her şey' denilmiş ve ikisinin bu birleşmesi iyinin kötüye, ruhun maddeye galip gelmesi olarak görülmüştür.

Yukarıdaki üçgenin üç yanı pek çok büyük dinin merkezi kavramı olan kutsal üçlüyü temsil etmektedir. Bu üçlülerin örnekleri:

DİN	KUTSAL ÜÇLÜ
Eski Mısır	Osiris, İsis ve Horus
Hindular	Brahma, Vişnu ve Şiva
Budistler	Buda, Drahma ve Sangha
Keltler	Mistik üçlü
Hristiyanlar	Baba, Oğul ve Kutsal Ruh
Genel olarak	Sevgi, gerçek ve bilgelik

Altı üçgenin üç kenarı da Dünya'yı, Er'i ve Şeytan'ı ya da Haset, Nefret ve Kötülüğü temsil eder. Altı uçlu yıldız kimi zaman kendi başına görülürse de, genellikle Mührün ek unsurları vardır. En yaygını yıldız içine almış dairedir. Bazılarında ● çağlarda bilinen yedi gezegeni temsil eden yedi disk veya başka mistik işaretler bulunur.



TESPİH

Dua, genelde Koruyucu amaçla kullanılır. İnsanlar Tanrı'dan kendilerini kollamasını, tehlike ve felaketten korumasını isterler. Bu bedeni kollama çabası olabilir ama bir Koruyucusu yoktur. Dua çoğunlukla bir kâğıda yazılıp boyuna geçirilen bir muskaya ya da uğurluğa yerleştirilir. O zaman bu nesne bir Koruyucu olur. Burada ana unsur duadır.



DUA İLE İLİŞKİLİ bir nesnenin de Konuyucu olmasının bir yolu daha vardır. Pek çok ülkede tespih çekmek de bir ibadet türüdür. Eğer aynı dua (sessiz veya sesli) belirli bir sayıda tekrarlanacaksa bunun hesabının kolaylıkla yapılmasını sağlar. Eski çağlarda bazı din adamları bu sorunu yanlarında küçük taşlar bulundurarak çözümlemişlerdi. Duayı tamamlayınca taşlardan birini alıp öteki yana geçirirler ve bu işlemi taşlar bitene kadar sürdürürlerdi. Daha sonra düğümler atılmış bir ip parçası kullanılmaya başlandı. Dua bittikçe elde tutulan ipin bir düğümü ileri atılır, ipin sonu geldiğinde dua da tamamlanmış olurdu. Bunun daha popüler bir örneği ise ipin bir gerdanlık gibi iki ucunun bağlanması oldu. Bundan sonraki adım, düğümler yerine boncuk dizisi kullanılmasıydı. Dairenin bir yerinde daha iri bir boncuk ya da bir püskül yerleştirilmesi sayımın tamamlanmışlığını işaret ederdi.

Tespih pek çok insana, bir dua yardımcısından, dinsel bir araçtan çok daha fazla şey ifade eder, kendi başına kıskançlıkla korunan bir muskaya dönüşmüştür. Dindarlığa ilişkin bir nesne, özellikle kutsanmış veya kutsal bir nesneyle bir ilişkisi olmuşsa, kötülüğe karşı koruma getirir. Sienna'lı Azize Catherine ve İsveçli Azize Bridget tespihleri hastaları iyileştirmek için kullanmışlardı. Polonyalı köylüler yıldırım düşmesini önlemek için ellerinde bir çingirak, bir mum ve bir tespihle evin çevresinde üç kere dolanırlar. Avusturya'da 'İhtiyaç Boncuğu' olarak bilinen özel bir tespih çocukların hastalıktan ve nazardan korunmaları için kullanılmaktadır.

Batıda insanlar tespihi genellikle Katolik aksesuarı olarak düşünürlerse de, boncuklardan oluşturulan bir halkadan ilk olarak Hindistan'da söz edilmiştir ve bu da Ariler öncesi ne dayanan eski bir kült olan yaratıcı ve yoke-



Joos van Cleve'in 16. yüzyıl tablosunda Bebek İsa, Meryem Ana'nın tespihi ile oynuyor.

dici Şiva kültüyle ilişkilendirilmişti. Şiva heykellerinde daima tespih bulunmaktadır. Bazı Şivacı rahiplerin aksesuarı olan tespih daha sonra yaygınlaşmış ve Budizm tarafından benimsenmiştir.

Hindistan'dan Tibet'e, Çin'e, Çin'den de Japonya'ya geçmiştir. Yine Persler ve Araplar Hindistan'la ilişkileri nedeniyle tespihi benimsenmişlerdir. Hristiyan tespihleri 1000. yıl civarında görülmeye başlanmıştır.

Bir tespihteki boncuk sayısı dinden dine, bir döngüyü tamamlamak için okunması gereken dua sayısına göre değişir. Katolikler 150 dua okumak zorundadırlar ve tespihleri onar boncukluk on beş diziye ayrılmıştır. Her bir onluk diğerinden daha iri bir boncukla ayrılır ve tespihin bir yerinde döngünün sonunu (ve yenisinin başlangıcını) işaret etmek üzere genelde haç biçiminde özel bir şey bulunur. Daha yaygın bir kullanım için sadece elli boncukluk bir 'küçük tespih' vardır ki, burada her boncuk üç dua sayılmaktadır.

Tibet, Burma, Çin ve Japonya'da Budist tespihlerinin her biri hemen hepsi 108 boncukludur. Müslüman tespihi 99 boncuklu olup bir de imame'si vardır. Yine Müslüman tespihinin (Katolikler gibi her bir boncuğu üç dua yerine geçen) 33'lük çeşitleri de vardır. Bütün Müslüman tespihlerinin sonunda sallanan bir püskülü olan özel bir düğüm bulunur.

Tespih ile diğer muska biçimleri arasında önemli bağlar kuran bazı yerel âdetler de vardır. Bir tespih tanesi Koruyucu bir kırmızı mercan, bir erkek domuz dişi, nazarı geri çevirecek küçük bir ayna ya da talih getirecek bir taş olabilir. Böylece dualar eski çağların pagan tılsımlı nesneleriyle sayılırlar ki, bu da din ile batıl inancın ustaca bir karışımı olur.

Kelimesi Kelimesine

YAZILI KORUYUCULAR

Pek çok ülkede insanların üzerinde taşıdıkları muskalarda açıklamalar, deyişler ya da adlar bulunur. Bunlara muska adı verilmesi gerekirse de bu ayırım her zaman yapılmamaktadır. Bu tür Koruyucuların ardındaki fikir, yazıdaki mesajın her türlü zararlı ruh tarafından görülüp anlaşılacağı ve onları kişiden uzaklaştıracağıdır. Bu yazılı metinler genelde dinseldir –Kuran'dan veya İncil'den ya da başka bir kutsal kitaptan alınan sözcükler–, istisnalar da vardır. Sözcükler kimi zaman sözde eski mistik güçleri olan pagan büyüklerinden alınır. Bazı muskalar içlerindeki metni gururla teşbir ederler, bazıları saklarlar.



A
AB
ABR
ABRA
BRAC
BRACA
RACAD
RACADA
ACADAB
ACADAB
CADABR

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل في كل شيء
لنا من نعمه ما نرجو
والمسلمون هم رعايا الله
والمسلمون هم رعايا الله
والمسلمون هم رعايا الله



ALLAH

Müslümanların gözle görünür bir İslam Koruyucusu tasarımları kolay değildir. İnançları Allah'ın ya da Hz. Muhammed'in resminin çizilmesini yasaklamıştır. Bu nedenle yazılı sözcükle sınırlı kalmalıdır. Bu, onları büyük önemleri olan kutsal muskalar takmaktan alıkoymazsa da, bu nesnelerin görüntü etkilerini ortadan kaldırır.



EN POPÜLER İslami muska, üzerinde Kuran'dan bir âyet yazılı olan ve genelde altın ya da gümüşten yapılmış küçük, düz ve dört köşe bir levhadır. Kutsal kiptan küçük bir sayfayı andıran levhada Arap harfleriyle özel bir âyet bulunur. Harfler okunmayacak kadar küçükse de her dindar Müslüman bunu ezbere bildiğinden bu bir sorun değildir. Âyet-el-Kürsi adı verilen âyet şöyledir:

*"Allah odur, ondan başka Yoktur,
o diridir, o durur; ne uyuklar ne uyur.
Göklerde ve yerde olanlar onundur.
Allah'ın izni olmadan kim şefaatte
bulunabilir?"*

*Allah onların hem yaptıklarını hem
yapacaklarını bilir.*

*Onlar Allah neyi dilerse ancak onu bilirler.
Onun bilgisi göğü ve yeri kaplamıştır; O onları
korumaktan ve kollamaktan yorulmaz,
O uludur ve yücedir."*

Burada resmi görülen âyet muskasının yazılı kısmı sadece 7 mm'ye 9 mm'dir ve bu da sözcüklerin çok küçük yazılmış olduğu anlamına gelir. Allah'ın muskayla korumasını dilemenin başka bir yolu da yazılan sözcüklerin sayısını azaltmaktır. Bu bebeklerini korumak isteyen anahabaların en gözde nazarlığı olan *Maaşallah*'ta görülür. Bebeklerin giysilerine takılan bu muskada Âyet-el-Kürsi'nin 104 sözcüğü yerine sadece üç sözcük bulunur (*Maa Şa Allah*). *Maşallah* 'Allah'ın istediği olur' anlamına gelir. Allah'ın yaratıklarına duyulan hayranlığı dile getirir ve kısa olmasına rağmen değerli bebeğe



**Maaşallah –Allah'ın istediği olur– muskası,
çocuklarını korumak isteyen
ana-babaların gözdesidir.**

zarar verebilecek her türlü zararlı etkiye yeterli bir savunma olarak kabul edilir.

Bunun daha basit bir örneği de küçük mavi Allah/Muhammed boncuğudur. Bu nazarlıkta Arap harfleriyle yazılmış sadece iki sözcük bulunur: Bir tarafında *Allah*, bir tarafında *Muhammed*.

Diğer büyük dinlerinkilerle kıyaslandığında bu üç İslam nazarlığı pek etkileyici görünmezse de, bu özel Korumucuların gücü biçimlerinde değil, üzerlerine yazılan ya da kazılan sözcüklerde mevcut olan büyük kudrettedir.

**Bir yanında Allah, diğer yanında
Muhammed yazan Korumucu
tespih boncuğu.**



GA'U



KORUYUCU nazarlıkların belki de en güzeli Tibetlilerin mücevher kakmalı 'uğur kutuları'dır. Ga'u (veya gahu ya da gawo) olarak adlandırılan bu kutular yüksek düzeydeki Tibetliler tarafından talihsizliklerden, kazadan ve hastalıktan korunmak için taşınırlar.

Gayet süslü, tipik bir kutu olup içinde Sanskritçe elyazısıyla yazılmış ya da basılmış bir hüyük bulunur. Mesaj genelde kısa bir dini metindir. Kutulara bundan başka bir lama tarafından kutsanmış nesneler, bir keşişin cüppesinden parçalar ya da bir tanrının ya da Koruyucu azizin resimleri konulabilir.

Ancak ne yazık ki, bu Koruyucular bugün meşru sahiplerinin boynuna asılı olacak yerde antikacı dükkânlarında ve müzelerde bulunmaktadır. Çinlilerin yurtlarını işgal etmelerinden sonra nülteci Tibetliler geleneksel ki-

şisel eşyalarının çoğunu satmak zorunda kalmışlardır. Bu satılan Ga'uların ilginç bir noktası açıldıkları zaman içlerinin boş olmasıdır. Tibetliler değerli mücevherlerini satmak zorunda kalmış olabilirler, ancak bunu yaparken en önemli şeylerini –yani kutsal ve koruyucu sözcükleri- kendilerine saklamayı ihmal etmemişlerdir. Bu tılsımlı kâğıt parçacıkları belki de şimdi çok hasit –ve ticari değeri olmayan- kutularda saklanmakta ve inanç sahiplerinin bedenlerinde taşınarak o eski savunmacı rollerini oynanaktadırlar.

**Büyük bir Gahu'yu
takınmış, geleneksel
giyimiyle Tibetli bir kadın.**



TEFİLLİN



TEFİLLİN içinde kutsal İbrani metinleri bulunan ve Musevilerin dua ederken üzerlerinde taşıdıkları iki küçük siyah kutudur. Bunlardan biri metinler kalbe doğru gelecek şekilde kola, diğeri beyne yönelecek şekilde başa takılır. Alına takılanın -küçük bir şapka gibi- komik bir görüntü oluşturmaya talihsizlikse de, aslında Musevi dinsel töreninde gayet ciddi bir rolü vardır.

Tefillin dua çarkları, tespihler, Kuran'dan âyetlerin bulunduğu muskalar ya da Tibetlilerin Ga'u kutuları gibi Koruyuculardır. Bunların hepsi kutsal metinlerin ya da duaların sağladığı kutsal korumaya yardımcı olmak üzere insanın üzerinde taşınırlar. Bunlar olmadan da korunma için dua edilebilir ama varlıkları, duaya daha bir güç katmaktadır.

Kutuların yapımı ustalık ister. En iyi kutular sığırın yanaklarından ve boynundan alınan kalın deriden yapılır. Her sığırdan bir çift

kutuluk deri çıkar. Deri üç ay kurutulmaya bırakılır ve üretim süreci on bir ay kadardır. Kutular damarlardan veya sinirden yapılan ipliklerle dikilir. En iyi kalite bir çift kutu 774 dolara kadar çıkabilir ki, böylece dinsel Koruyucuların en değerlisidir.

Baştaki Tefellin'de Torah'tan 4 kutsal paragraf bulunur. Bunlar ayrı ayrı parşömenlere yazılıp kutunun içindeki dört bölmeye yerleştirilir. Koldakinde ise bir tek bölmedeki bir tek parşömenin üstünde aynı dört paragraf bulunur. Bu metinler birçok şeyin yanı sıra insanı kuraklıktan da korur, böylece ürün ve evcil hayvanlar, yiyecek, şarap ve yağ bol olur.



**Yapılacak ayine
hazırlık olarak
Tefillin'in bağlanması.**



ABRAKADABRA

'Abrakadabra' sözcüğünü taşıyan muskalar, yüzyıllarca hastalıklara karşı tılsım olarak kullanılmıştır. Sözcüğün hastalık getiren bir cini temsil ettiğine inanılır. Muskaya sözcüğün tamamı yazılır ve sonra tekrar tekrar kopya edilir, ama her seferinde bir harf eksik yazılarak sonunda bir tane A kalır. Harfler eksildikçe, cinin gücünün de eksildiğine inanılır.



BU GARİP tılsımlı sözcüğün tarihçesi çok büyük tartışmalara neden olmuştur. Bazıları Roma kökenli olduğunu ve imparatorun hastalığını tedavi amacıyla bir saray hekimi tarafından icat edildiğini iddia eder. Bazıları ise sözcüğün kökeninin daha eskilere dayandığını ve 'sözcük gibi yok ol' anlamına gelen Babilce 'Abbada Ke Dabra'dan geldiğini savunurlar.

Eski çağların putperest inançlarında bulunan tılsımları büyük dinler alıp sık sık kendi amaçları için kullanırlar. Kabalist Musevi bilginleri abrakadabra sözcüğünün kutsal üçlünün İbranice sözcüklerinden alındı-

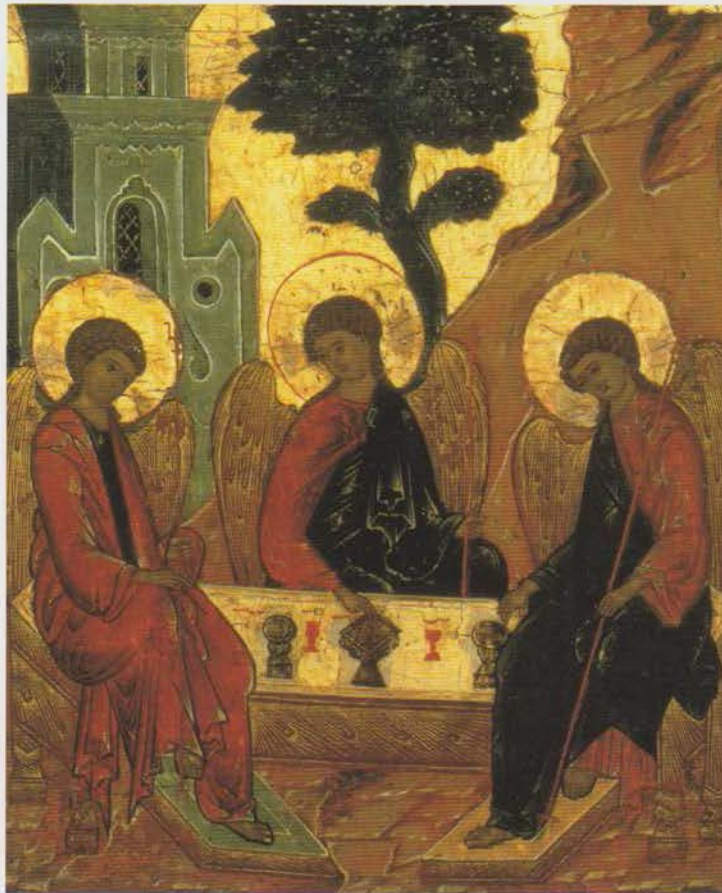


Abrakadabra tılsımı
Ortaçağ'ın en popüler
muskaalarındandı.

ğını ortaya atmıştır: Baba bir (ab), oğul (ben) ve Kutsal Ruh (ruah akadah). Bununla sihirli sözcüğü içeren muskaların kötü ruhlara karşı güçlü bir Korumacı olduğu yorumunu getirmişlerdir.

Abrakadabra muskaları genellikle üçgen biçimindedir ancak üçgenin sivri ucunun yukarı mı yoksa aşağı mı bakması gerektiği tartışmalıdır. Sivri uç aşağıya bakarsa sözcüğün aşağı indikçe küçüleceği ve böylece kötü gücün etkisinin giderek azalacağı kabul edilmiştir. Sözcüğün tümü üçgenin altına yazılmışsa, o zaman muska da herhalde aşağıdan yukarı doğru okunacaktır.

Büyülü Abrakadabra
sözcüğünün bir
açıklaması da Kutsal
Üçlü'nün üç figürünün
İbranice sözcüklerinden
çıktığı şeklindedir.



Beden Parçaları

ANATOMİK KORUYUCULAR

Koruyucu bir nesne olarak insan gövdesinin belirli bir parçasının imajını kullanmak çok yaygın bir uygulamadır. Bu özellikle kalbi, başı, yüzü, kulağı, dili, parmakları, eli, kolu, bacağı ve erkeklik organını gösteren nazarlıklar eski Mısır'da çok popülerdi. İnsan vücudunun bu parçalarının bir kısmı bugün de çeşitli kültürlerde kullanılmaktadır. Bunlardan günümüze kalanlar arasında kalp, göz, el, bacak ve erkeklik organı vardır ve bunların her biri belirli bir şeyi sembolize eder. Nazara karşı göreviyle göz ve pek çok Koruyucu jestleriyle el, o kadar önemlidir ki, bunlar ayrı ayrı bölümlerde incelenecektir.





KALP

Eski Mısır'da kalp yaşam sembolüydü. Bir muska olarak kalbin 'istenmeyen bir ses çıkarmasını' önlemek için tasarlanmıştı.

Aynı zamanda kalpten ruhu çalmak isteyen kötü güçlerin çabasını boşa çıkarmayı amaçlıyordu. Mısırlılar, ruhun kalbi terketmesi durumunda bedenin yok olacağına inanırdı. Kalp-ruh'un ilk dönem Hristiyan sanatı ve muskalarında da önemli bir yeri vardır.



GÜNÜMÜZDE Orta-doğu'da Kuran'dan âyetler yazılı kalp şeklinde bir muska hâlâ 'kem gözlere' karşı korunmak için takılmaktadır.

Yıllar boyunca kalp muskaları altından adi plastiğe kadar akla gelebilen her maddeden yapılmışsa da, eski çağlarda en etkililerin, değerli ya da az değerli kırmızı taştan yapıkların olduğuna inanılırdı. Yakut, kan taşı, kırmızı yeşim ve lâl taşı çok gözde taşlardı; eski Mısır'da kırmızı akik çok popülerdi. Mısırlılar'ın ünlü *Ötüler Kitabı*'nın bir bölümünün başlığı 'Kırmızı akik taşından kalbin bölümü'dür. Daha ucuz kalp muskaları ise kırmızı camdan, kırmızı porselenden veya kırmızı balmumundan yapılmıştır.

Modern kalp muskasının ilginç bir yanı da şeklidir. En eski örneklerde kalpler çoğunlukla gerçekçi modellerdir. Burada gösterilen kırmızı akik taşından kabaca yontulmuşsa da, kalp şekline daha sonrakilerden daha yakın-



Kalp imgesi bütün dünyada Koruyucu olarak kullanılır ve hatta İslam ülkelerinde kimi zaman üzerine Kuran'dan âyetler yazılır.

dır. Günümüzde ister iki ister üç boyutlu olsun herhangi bir kalp resminde ar-

tık zorunlu olan tepedeki yarığın kalple bir ilgisi yoktur. Gerçek kalpte böyle bir şey yoktur elbette. Bu, başka bir insan beden sembolünün -kadın kalçaları yarığının- bu alana müdahalesidir. Sanki özgün kalp şekli iki yarıya bölünmeye başlamış gibidir: böylece de romantik 'yaşam ve ruh' unsurunu cinsel 'çifte yarıküreler' unsuruyla birleştirerek gayet güçlü bir çifte etki yaratmaktadır. Buna ilişkin olarak son zamanlarda kalp imajının anlamını hafifçe değiştirerek yaşam sembolünden sevgi sembolüne kaydığını da söylemek gerekir. Diğer muskalara nazaran bu tilsimin her din ve kültürde helli bir karşılığı vardır. Tamamen global bir tilsimdir diyebiliriz.

Geçmişten günümüze her dönemde popüleritesini korumuş olan bu tilsim, birinin diğerine sevgisini sunması anlamına geldiği gibi aynı zamanda şans getirsin diye de kullanılır.

Kalp tılsımları günümüzde birçok maddeden yapılır. Bu örnek, kar-tanesi obsidyenindendir.



1920'lerin bir sigara kutusu üzerinde eski Mısır kalbi resmi.



ERKEKLİK ORGANI

Nazara karşı en eski ve en yaygın korunma erkeklik organıydı. Dikilmiş bir penis gibi tabu bir nesnenin gösterilmesinin kötülük güçlerini şaşırtacağına inanılırdı. Böylece penis tılsımı taşıyan kişi onların yıkıcı etkilerinden kaçınabilirdi. Saldırının püskürtülmesine ek olarak bunu göstermede düşmanı kaçırtabilecek bir karşı-tehdit de vardır.



ESKİ ROMA'DA penisi temsil eden tılsımlara *fascinum* adı verilirdi.

Bunlar çeşitliydi, kimileri evleri ve bahçeleri korumak için büyü, kimileri insanın üzerinde taşınmak üzere küçüktü. Bu penis tılsımları çeşitli biçimler almışlardır. En popüler olanlarından biri dikilmiş ve eğik bir penis olup bir yanında penisin başı diğer ucunda incir işareti yapan bir el vardır. Ortasından da uyarılmamış erkeklik organları

sarkar. Bunun popülerliğinin nedeni herhalde üçlü mesaj vermesi olmasıydı –bir tane fiyatına üç erkeklik işareti.

İkinci bir şekil de kanatlı kamıştı. Bir başkasına küçük çıngıraklar asılmıştı. Bir diğeri kocaman bir ereksiyonu olan penis başlı bir hayvandır. Bunların hepsi eski Roma'da gayet yaygın olarak kullanılmıştır ve çoğu günümüze kadar kalmıştır. Dünya müzelerinde yüzlerce çeşidi bulunmaktadır.

Roma'da bu tılsımlar sokakta görünür bir şekilde taşınırdı ve askerler savaşa giderken mutlaka bunları yanlarında bulundururdu. Çocuklara bile nazardan korumak için takılırdı. Günümüzde penis tılsımı o kadar yaygın değildir.

Modern zamanlarda İtalya'da penisten çok penisi andıran el hareketlerini gösteren tılsımlar tercih edilmektedir. Buna rağmen penis tılsımı tümüyle kalkmış değildir. Özellikle Uzakdoğu'da, Tayland ve Japonya gibi ülkelerde bunlara hâlâ rastlanır. Ancak bunların çoğu kapalıdır ve görünen sadece zararsız bir imaj olup açıldığında ortaya penis çıkar. Böylece bunu takan arkadaşlarını ya da sokaktan gelip geçenleri rencide etmeden güçlü bir cinsel imajla korunur. Tayland'da özellikle popü-



Eski zamanlarda penis sembolleri çekinilmeden kullanılırdı.

ler modern penis tılsımı şaşırtıcı derece belirgin olan *palad kbik* tir. Bunun anlamı 'saygın penis vekili'dir ve Tayland'a sekizinci yüzyılda Kamboçyalı keşişler tarafından getirildiği sanılmaktadır. Erkek bunu iki amaçlı olarak kullanır: Üreme organına bir zarar gelmesin diye ve karşı cinsten olanların karşısında şansını artırmak için. Bu çok güçlü *palad kbik* genellikle erkeğin elbisesi altında bele bağlanan bir ipe ge-

çirilir ve böylece gözden uzak tutulur.

Bazı erkekler şanslarını daha da artırmak için bunlardan birkaç tanesini birden taşırlar. Batılı zihninin bunların adı pornografik tılsımlar değil gayet ciddi dini nesneler olduğunu anlaması kolay değildir. Her penis tılsımında artık bunları takan çağdaş Taylandlı erkeklerin anlamadığı eski yazıyla Budist metinleri bulunur. En güzel örnekler oymacılıkta uzmanlaşmış keşişlerin boynuzdan, kemik ya da tahtadan yaptığı örneklerdir. Daha ucuz olanları ise dökme bronzdan ya da plastikten yapılır.

Palad kbik tılsımlarının çok farklı çeşitleri vardır: penis kimi zaman bir hayvanın arka ayaklarına sahiptir; kimi zaman da üzerine bir hayvan oturmuştur. Bu hayvanlar arasında kertenkele, timsah, maymun, kaplan, aslan ve hatta salyangoz bulunur. Hayvanın yukarı kalkık kuyruğu genellikle kordonun geçirileceği halkayı oluşturur.

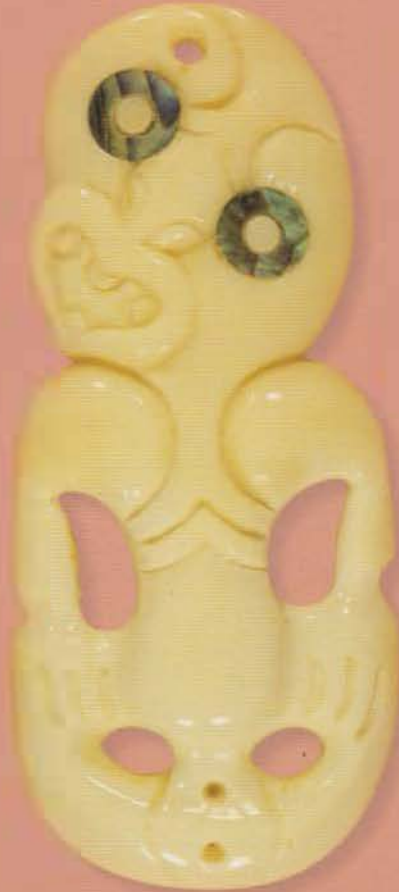


Eski Roma'dan bu penis tılsımına üretici gücü arttırması için bir boğa başı eklenmiş.



CENİN

Hei-Tiki kabile sanatları içinde bulunabilecek en garip figürlerden biridir; üç parmaklı elleri, bükülmüş kol ve bacakları, kocaman iri gözleri ve bir yana eğilmiş kocaman kafasıyla bir insan gövdesidir. Eşi benzeri yoktur ve uzun, esrarengiz bir tarihçesi vardır.



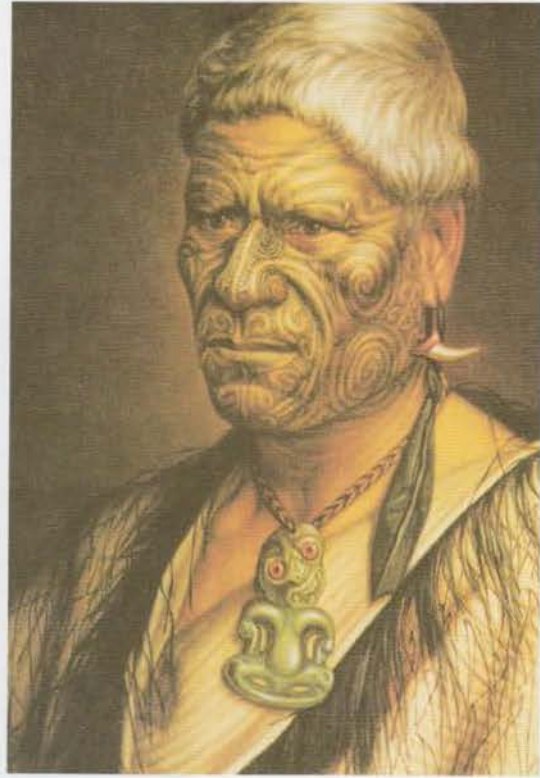
KÖKENİ POLİNEZYA OLAN Hei-Tiki'nin (ki, 'bağlı olan Tiki' demektir) Yeni Zelanda Maorilerinin 'atalarını' temsil ettiği kabul edilir. Boyuna asılan bu muska cilalı taştan yapılırdı her Maori ailesi bunu en değerli mirası olarak görürdü. Hei-Tiki'yi ailenin büyükleri takar ve ölmeleri halinde sıradaki varislerine geçerdi.

Hei-Tiki böylece kuşaktan kuşağa geçtiği için aile adının, aile geçmişinin ve geleceğinin Koruyucusu olarak tanımlanmıştır. Her Tiki'ye özel bir ad verilirdi, kendisine şarkılar okunur, karşısında ağlanırdı ve böylece de basit bir süsten çok daha fazla anlam ifade ederdi.

Fakat bu Tiki'nin o ilginç pozunu açıklamamaktadır. Tiki normal ve yetişkin bir insan değildir. Bir ata ya da tann figürü –İlk Maori' olarak anatomisi çok gariptir. Kendi içine çekilmiş gibidir. Bunun açıklaması onun bir yetişkin, hatta bir çocuk bile olmadığıdır. Bu rahim içindeki bir cenindir. O yüzden kol ve bacakları öyle geriye bükülmüş, baş bir omuz üzerine eğilmiştir ve baş vücuda kıyasla o kadar büyüktür.

Bu yorumu getirince Tiki'nin Koruyucu rolü daha bir belirgin ortaya çıkar. Bunun doğurganlık ve doğumla ilgisi olduğu açıkça bellidir. Bir efsaneye göre ilk Tiki babası tarafından Doğum Tanrıçası *Hineteiwaiwa* için yapılmıştır. Ondan sonra bu Maorilerde, canlılara kızdıkları için ölü doğan çocukların kışkanç ruhlarına karşı bir Koruyucu olarak üst düzeydeki kadınlar tarafından kullanılmıştır.

Geleneksel Tiki'nin en garip niteliklerinden biri de bunun yapımına harcanmış



Bir Maori yaşlısının taktığı

bir Hei-Tiki.

(Auckland Müzesi'ndeki bir tablodan).

olan büyük emektir. Her pandantif olağanüstü sert olan bir tür akik taşından yüzlerce saatlik el emeği ile ortaya konulabilmiştir. Bunların boyları beş santimden yirmi santime kadar, renkleri koyu yeşilden açık yeşile kadar değişmektedir. İncelenen 85 Hei-Tiki'den 58'inin başı sağa, 24'ünün sola dönüktür.

Eski Hei-Tiki'lere günümüzde çok seyrek rastlanırsa da, zaman zaman kabile sanat piyasasında ortaya çıkmaktadırlar. Yakın zamanlarda bir müzayedede fiyatlar 200 ila 2000 sterlin arasında değişmiştir. Daha ucuz bir alternatif olarak Yeni Zelanda'da yeşil taştan oyulmuş modern Hei-Tiki'ler hâlâ alınabilmektedir. Yeşil plastikten ucuz taklitleri de vardır ama plastiğe özel Koruyucu güç tanınması biraz kuşku lu olsa gerektir.



1920'lerin

**bir sigara kutusunda
Maori Hei-Tiki'si.**



ÜREME ORGANLARI



MUNACHI, yani 'Çiftleşme Taşı' Andlardan gelen popüler bir üreme organı tılsımıdır. Bolivya ve Peru'da bulunan bu tılsımın iki işlevi vardır. Birincisi cinsel sevgiyi sağlamak, ikincisi sağladıktan sonra korumaktır. Quechua kabilesinin dilinde 'Munachi', 'sevgiyi öldürmek' demektir.

Tılsımın özelliği cinselse ve bir erkekle kadın arasındaki cinsel birleşmeyi betimliyorsa da bunu gayet nazik bir şekilde yapmaktadır. Sevişen çift birbirine sarılmıştır ve kadın erkeğin kucığında ve öpüşür durumdadırlar. Sanki aynı anda doyuma varmışlar gibi tavana bakmaktadırlar. Kolları ve bacakları birbirlerine sıkıca sarılmıştır. Cinsel birleşme yapıldığı anlaşılmaktadır ama her ikisinin de cinsel or-

ganları aldıkları pozla saklıdır.

Genelde sabun taşından veya topraktan yapılır ve öpüşürken birleşmiş dudakların hemen altına bir delik açılır. Batıda 'uğur' olarak yaygın bir kullanımı olan Munachi genelde bir kordonla boyunda taşınır, ancak geleneksel kullanımı daha farklıdır. Andlı Quechualar arasında bu delikten başka bir şekilde yararlanılır. Sevgililerden birer tel saç alınır, delikten geçirilir ve özel bir düğümle bağlanır. Muska ondan sonra önemli bir yere saklanır: belki yataklarının altına, evlerinde döşemenin altına ya da evin hemen dışında toprağa gömülür. Ve orada sonsuza kadar kalır, sıhrını gerçekleştiren, sevgililerin birbirlerine olan bağlıklarının özel bir sembolü olur.



BACAK



BACAĞIN dizden aşağı kısmı ile ayak biçimindeki tılsım 4000 yıl önce eski Mısır'da çok popülerdi. Diğer unsurlarla birlikte bir ayak bilekliği ya da halhal olarak kullanılırdı ve görevi sahibine hareket imkânı sağlar veya daha önemlisi bacağına kaybetmeye karşı korurdu. (Mısır yazısında bacak hiyeroglifi hareketi gösterirdi.) Bu tılsım için en gözde madde kırmızı akik taşı ise de, kimi zaman fildişi ve bakırdan da yapılmıştır.

Bacak tılsımı basit bir desen olduğundan yapımı kolaydı ve genellikle bir boncuk dizisine eklenirdi. Boncuklar dış ülkelere gönderildikçe tılsım da yayıldı ve sonunda İskandinav'a'ya kadar uzandı. Engeli arazide yolcu-

luklarda, insan bacaklarının sürekli tehlikede olduğu İskandinav'a'da kırıklara karşı ve kırıkların önlenemediği yerlerde kırık kemiğin iyileşmesini hızlandırmak için yine tılsım olarak kullanılmaya başlandı. İskandinav arkeologları kemikten yapılmış örnekler bulmuşlardır.

Aradan yüzyıllar geçince İskandinav manastırları bu tür putperest sembollerin kullanılmasına karşı çıkınca popülerliği azaldı. Ancak dinin artık ağır basmadığı son zamanlarda yine gözde bir duruma gelmiştir. Modern İsveç'te Koruyucu bir süs olarak satılmaktadır ve yerel sporcular, özellikle de yüksek risk taşıyan kayakçılar arasında gözdedir.



KAMBUR

Eskiden bir kamburun sırtına dokunmanın şans getirdiğine inanılırdı. Özellikle İtalya'da, kamburu okşamanın nazara karşı koruma sağladığı düşünülürdü. Gobbo adı verilen kambur muskaları kırmızı mercandan, altın, gümüş ve fildişinden yapılmıştır. Özellikle kumarbazlar Gobbo'yu elinde tutar ve rulet tekerleği dönerken, zar atılırken kamburunu okşardı.





Kambur Gobbo'nun
atası olduğu sanılan
Mısırlı Bes.

GOBBO'NUN ÜNÜ, Akdeniz'in büyük bir kısmına yayıldı. On dokuzuncu yüzyılda İstanbul'un çarşılarında küçük gümüş kambur tıslımların çok yaygın olarak satıldığı kayıtlara geçmiştir. Aynı dönemde Monte Carlo kumarhanelerinde de şans getirmesi için tercih edilen tıslımlardandı. Parisli borsacılar borsada oynamadan önce bir kambura dokunmayı âdet edinmişlerdi.

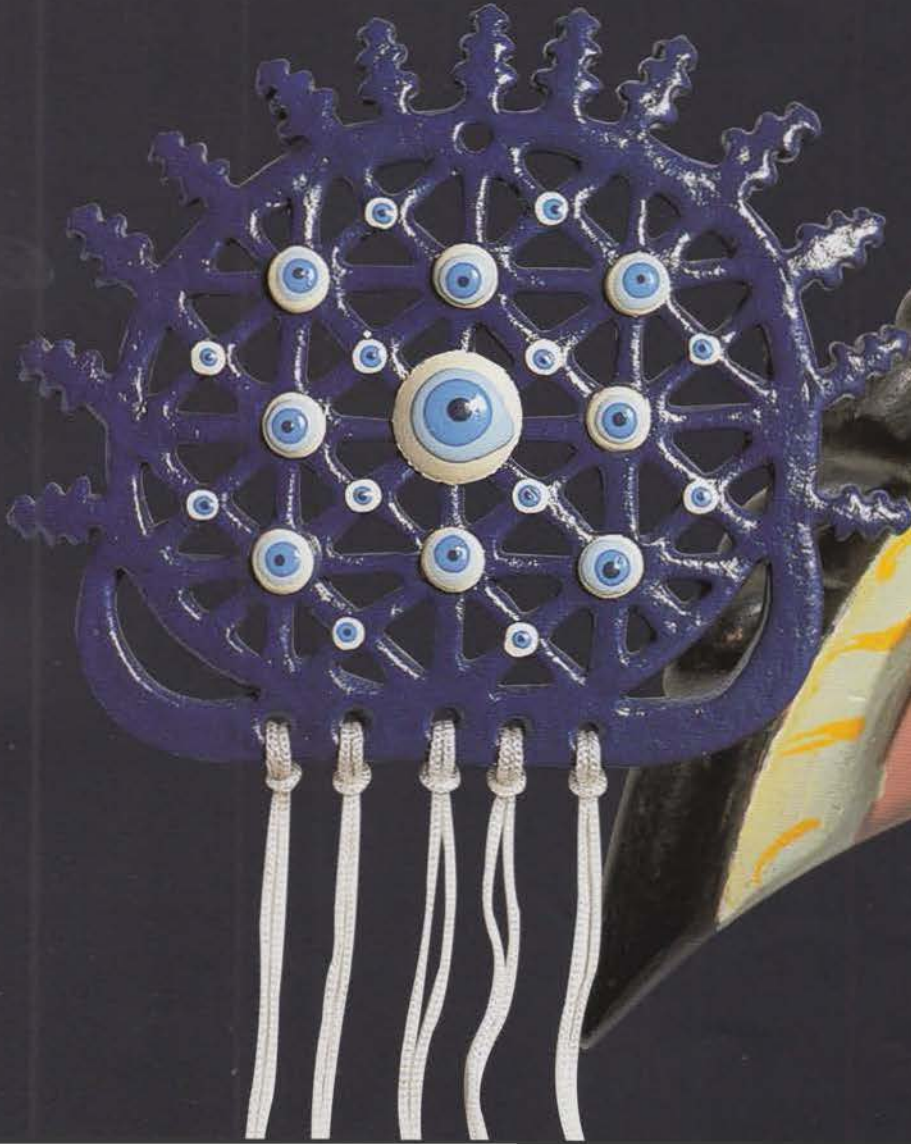
Bugün bile çağdaş İtalya'da insan sakatlıkları konusunda gösterilen 'saygı'ya rağmen nazardan korunmak için adi plastikten bir Gobbo anahtarlığı satın alınmak mümkündür. Bu Gobbo'nun etkinliğini artırmak için bir eline bir nal tutturulmuştur, diğer elinin parmaklarıyla da *cornuto* boynuz işaretini yapmaktadır. Gobbo hep erkek kamburdu. Kadın kamburların uğursuzluk getirdiklerine inanılırdı.

Bir otonteye göre Gobbo eski Mısır'ın cüce tanrısı Bes'in soyundan gelmektedir. Bes çarpık, şişman ve bücür boyu, sakallı iri kafası ve ağzından fırlayan diliyle aşırı derecede çirkin olmasına rağmen kötü ruhları kovmak için kullanılan en popüler tıslımlardan biriydi. Bir Maori savaşçısının selamını hatırlatan o tehdit edici yüz ifadesiyle ve elindeki müzik aletlerinden çıkardığı gürültülerle kötülerini kovması beklenirdi. Eski Mısır'da resmi her yerdeydi, sadece insanın üstünde taşınmaz, binalara ve ev eşyalarının üstüne de yapılırdı. Mısırlı Bes MÖ 1500'den MS 400'e kadar iki bin yıl Koruyucu tıslım olarak kullanıldı. Yunanlılar ve Romalılar tarafından da benimsendi. İtalyan Gobbo'suyla son bulan geleneği başlatan herhalde Bes'in Mısır'dan eski Roma'ya nakli olmuştur.

Göz Göze

İNSANA BAKAN KORUYUCULAR

Nazara duyulan korku nedeniyle ona rakip bir göz takmak yüzyıllar boyunca pek çok farklı kültürde popüler olmuştur. 'Göz idolleri' tarihöncesi çağlardan beri bilinmektedir ve eski Mısır'da ünlü Horus Gözü kutsal muskaların en önemlilerinden biriydi. O zamandan beri göz, mücevherlerde, binalarda, büyük gemilerde, küçük balıkçı kayıklarında, teknelerde kullanılmıştır. Bugün hâlâ Portekiz'den Türkiye'ye ve Malta'dan Bali'ye kadar dünyanın dört bir yanında, pek çok kültürde rastlanmaktadır.





HORUS'UN GÖZÜ

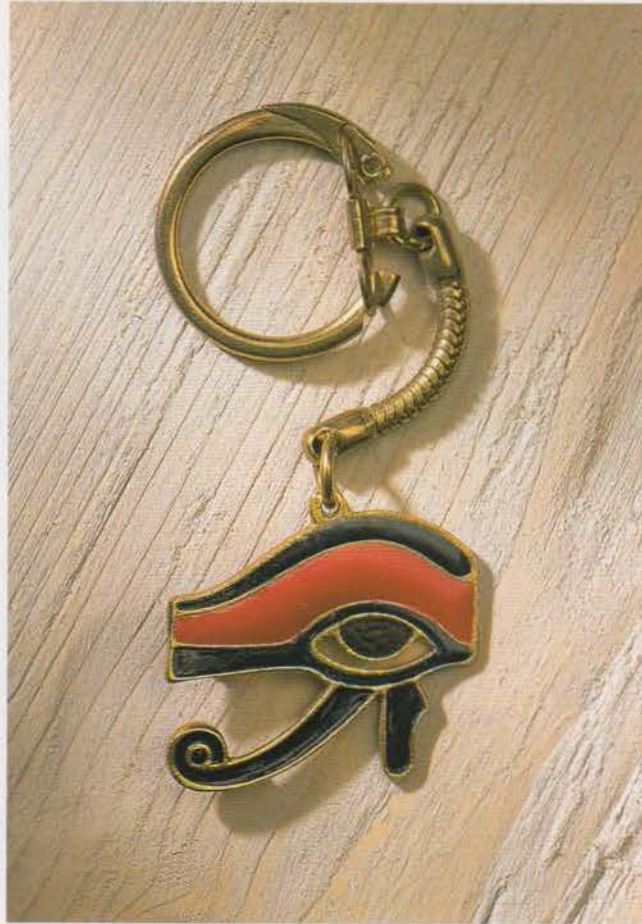
Eski Mısır mitolojisinde güneş ve ay, Şahin Tanrı Horus'un sağ ve sol gözleriydi. Horus gözlerini açınca ortalık aydınlanır, kapatınca karanlık olurdu. Bu inanç nedeniyle Horus'un Gözü tılsımları bütün Mısır Koruyucularının en önemlisiydi ve büyük güçlere sahipti.



UDJAT' VEYA WEDJAT Gözü olarak da bilinen bu her şeyi gören gözün dünyada yer alan bütün kötülükleri görebildiğine inanılırdı. Gözün etkisi Mısır'dan Yunanistan'a, Roma'ya ve Akdeniz kıyılarındaki diğer kültürlerle yayıldı. Bugün hâlâ tılsım olarak çok popülerdir ve hırsızlığa, cehalete, yoksulluğa ve hastalığa karşı birebir koruma sağladığı iddia edilir.

Horus'un Gözü hep aynı karakteristik yapıya sahip şekilde çizilir. Kalın bir kaş, oldukça belirgin gözkapakları, iri ve yuvarlak bir gözbebeği ve gözün altında iki garip işaret. Bunlardan biri alt gözkapağının ortasından doğruca aşağı iner. Diğeri ise küçük bir kıvrımla son bulan diyagonal bir çizgidir. Eğer bu bir insan gözü olsaydı dikey işaretin gözyaşı, diyagonalin ise bir tek kocaman kirpik olduğu söylenebilirdi. Ancak Afrika'nın Lanner Şahini'ne baktığımızda bu iki işaretin kuşun yüzünün bir yanındaki kara lekelerin stilize edilmiş şekilleri olduğunu görürüz ki, bu da bunun gerçekten büyük Şahin Tanrı'nın gözü olduğunu doğrular.

Eski Mısır'da, kapılara, tabutların üstüne, lahitlere bir çift göz yerleştirilirdi. Sonsuza kadar açık kalacak bu gözler, mummyaları ölümünden sonraki yaşama yaptıkları yolculukta hiçbir engelle karşılaşmamaları ve huzurlu olmalarını için gözetir.



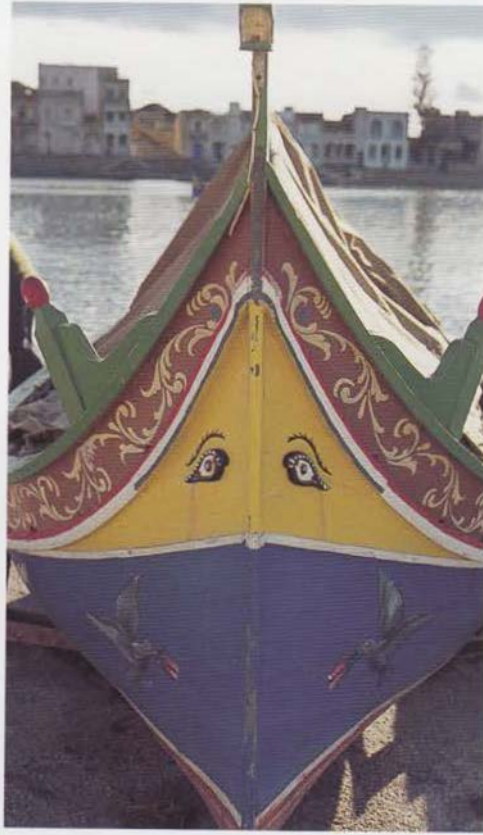
**Horus'un Gözü
ile modern bir
anahtarlık.
Karşı sayfadaki
eski Mısır tılsımı
birkaç bin yıl
daha yaşlıdır.**



TEKNE GÖZLERİ

İnsanlar özellikle yolculuklarda sayısız tehlikelerle karşı karşıya kaldıkları için otomobilleri, kamyonları, yük atlarını, gemileri ve küçük tekneleri pek çok Korumacıyla donatmışlardır.





Bir çift gözle
süslenmiş bir Malta
balıkçı teknesi.

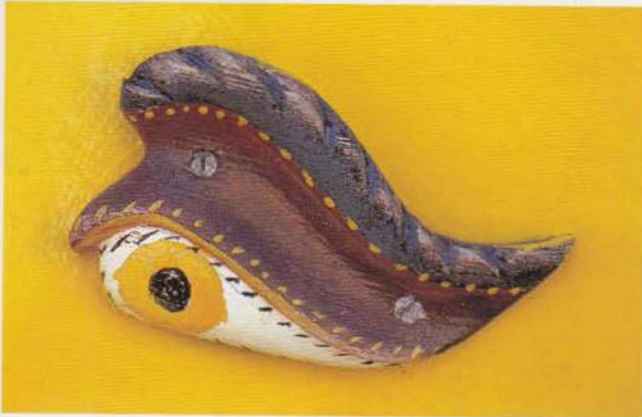
AKDENİZ'DE seyreden tekneler iki bin yıldır kem gözden korunmuşlardır ve bu uygulamanın günümüzde azaldığını gösteren herhangi bir belirti yoktur. Boğulma ya da balıkçılar için avlanamama riski denizde eski batıl inançların hâlâ canlı ve aktif olduğunu göstermektedir.

Tekne Koruyucusunun başlıcası teknenin pruasının iki yanına bir çift göz çizmek olmuştur. Bu gözler karşısına çıktığı takdirde kem gözü bakışlarıyla ürkütüp kaçırmaya ha-

zırdır. Eski Mısır, Yunan, Etrüsk, Roma ve Fenike gemilerinde varolan bu gözlere günümüzde sadece küçük balıkçı teknelerinde rastlanılmaktadır.

Çağımızda tekne Koruyucularının en ilginç Güney Portekiz, Malta ve Gozo'daki balıkçı teknelerinde rastlanır. Portekizliler genelde teknenin ahşabı üzerine kara çizgilerle uzun ve kıvrık kaşlarıyla gözler çizerler. Malta ve Gozo gözleri daha üç boyutludur, kalın ve kıvrık kaşları vardır ve kimi zaman ahşaba gömülmüş cam gözler kullanılır. Tahta üzerine boyanarak ya da oyma sanatıyla yapılan bu gözler de teknelerin gövdesi gibi parlak renklerle bezelidir ve insanda 'hasmını ürkütme tılsımı' görevini yerine getireceğine dair hiç kuşku bırakmaz.

Malta tekne gözleri
genelde ahşaptan elle
yontulur ve sonra parlak
renklere boyanır.



GÖZLÜ AKİK TAŞI



GÖZLÜ AKİK TAŞI (kimi zaman 'göz taşı' ya da 'Halep taşı' olarak da bilinir), eski çağlardan beri nazara karşı kullanılmıştır. Katmanlı akik taşının daire şeklinde bir göz şekli çıkacak şekilde kesilebileceği anlaşıncı tılsımlı boncuk ve yüzük yapımında popülerlik kazanmıştır. Doğal bir taşın içinde bir 'göz'ün bulunabilmesi herhalde bu taşın olağanüstü bir sihir yüklemiştir. Gözlü akiklerin ilk örneklerine hem eski Mısır'da, hem de Doğu'da rastlanır.

Sudan'da beyaz daireleri olan siyah akik taşları canlı göz tılsımları yapmak için idealdir ve bunların gücünün özellikle etkili olduğuna inanılır.

**Ucuz, modern
göz boncukları bugün
uğur olarak taşınır.**

Eski zamanlarda gözlü akik çok pahalı olduğundan yaratıcı zanaatkarlar cam göz boncukları şeklinde daha ucuz bir madde bulmakta gecikmediler. Bunların iki bin yıl önce birbirlerinden bağımsız olarak eski Mısır ve eski Çin'de icat edildikleri anlaşılmıştır. Bunlar daha sonra bütün dünyada popüler olmuştur ve günümüzde bile hâlâ çok sayıda üretilmektedir.



MAVİ GÖZ



TÜRKİYE'DE en yaygın Koruyucu nesne Mavi Göz'dür. Burada buna nazar boncuğu ya da nazar taşı adı verilir ve süs olarak takılır, anahtarlık olarak kullanılır, arabalara ya da otobüslere asılır veya evlere yerleştirilir.

Bir tek mavi gözden çok karmaşık ve süslü gözler kümesine kadar binlerce çeşidi vardır. Bunlarda ortak iki şey bulunur: en az bir göz ve mavi renk. Bu nesnelerden birine

sahip olmanın insanı kem gözden ve genelde talihsizliklerden koruyacağına inanılır.

Kimi Türk nazarlıkları diğer bazı Koruyucu sembollerle birleştirilerek çifte koruma sağlanır. Örneğin çok sayıda mavi gözle süslü at nalları, avcunun ortasında bir mavi göz olan Fatma'nın Eli... Bu varyasyonlar yakın zamanlara aittir ve turistlere yöneliktir. Yerel halk hâlâ bir tek, iri ve çok basit ve parlak camdan yapılmış mavi gözü takmayı tercih etmektedir.



Mavi Göz nazarlığının ünü çok yaygındır. Buradaki Mısır'dan bir örnektir.



Yardımcı Eller

JESTLERLE KORUNMA

El bareketleri, korunmak için kullanılmıştır ve el tilsimleri olarak 'dondurulmuştur'. Avantajları insanın üzerinde taşınırken Koruyucu bareketi sürekli olarak yapmaya devam etmeleridir. Koruyucu bir el bareketi birkaç saniyelik bir şeydir, ancak o hareketin şeklinde yapılan bir tilsim yıllarca taşınabilir. Bu tür Koruyucunun günümüzde kalesi İtalya ise de, jest tilsimleri İspanya, Portekiz ve bunların Güney Amerika'daki eski sömürgelerinde de popülerdir. Bu jestlerin çoğu düşmancadır ve takanı, düşman güçleri tehdit ederek ve kovarak korurlar. İçlerinden birkaçı ise dostça olup takanı olası düşmanlarına barış elini uzatarak korur.





İNCİR İŞARETİ

İncir işareti eli kapatıp başparmağı birinci ve ikinci parmaklar arasından çıkartarak yapılır. Uzun ve epey karmaşık tarihçesi olan eski bir jesttir ve sadece geçici bir el işareti olmayıp, ta antik çağlardan günümüze kadar yontulmuş tılsım biçimlerine rastlanır.

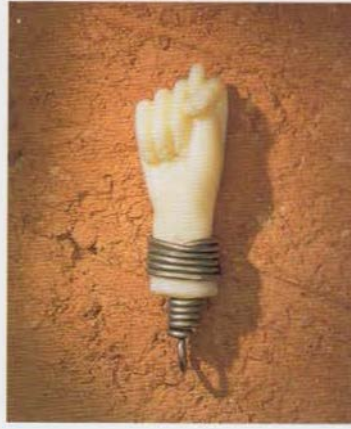


BUNUN MÜSTEHCEN
BİR işaret olduğu bel-
lidir. Başparmağı bü-
külü parmaklar arasında çı-
karmanın cinsel sembolizm
olduğu, bunun vajinaya gir-
miş penisi temsil ettiği, kıvrık
parmakların da kadının vaji-
nasının dudakları olduğu
söylenir. Ancak bir görüşe
göre başparmak bu sembolizmde ikincil du-
rumdadır ve sadece kadın cinsel organını be-
lirtmek için oradadır. Eğer bu doğru ise incir
işareti yapmak aslında erkek unsurunu katma-
dan kadın cinselliği hakkında bir şey söyle-
mek demektir.

Bazı ülkelerde, özellikle de Portekiz ve
Brezilya'da incir işareti Konuyucu bir mesaj
iletir, ki burada amaç kem gözü şaşırtmaktır.
Doğaüstü bir gücün tehdidinde olan kişi eliy-
le kadın cinsel organı işareti yapınca kötü ruh
buna aldanır ve kötü amacını unuttur. işareti
yapan da bir zarara uğramadan oradan kaçır.
"Eski Yunan'da Cinsel Yaşam" araştırmasında
Hans Licht şunları yazmaktadır:

*"Bir kadının üreme organını göstermesi
-ki 'flico' (incir) jesti bununla ilişkilendirilir-
büyüyü bozardı ve bu nedenle de onun imajı
ya da sembolü bir tılsım olarak taşınırdı.
Organların teşbiri özellikle doluya, kötü ba-
vaya, dentzdeki fırtınalara karşı etkiliydi...
Tılsımlarda gerçek dişi organını göstermek
yerine bu sembolle ve genelde incir şekliyle
ifade edilirdi... Bunlar her türlü maddeden ve
çok değişik boyutlarda yapılır; tek tek ya da
bir araya getirilmiş diziler halinde taşınırdı...
Açıkça ya da gizli taşınabildiklerine göre
insanlar bunun üzerinde bile bulundurulma-
sının etkili olacağına inanmışlardı."*

Bu tılsımlar günümüzde pek çok ülkede
sihri ve cinsel kökenlerini geride bırakmış
olup sadece 'uğur' olarak satılmaktadır. Dün-



**Ucuz plastikten altına kadar
birçok maddeden yapılan
incir işareti tılsımına
rastlanmaktadır.**

yanın her yerinde dükkânlar-
da yüzlercesi bulunmaktadır
ve canlı elle yapılan incir işa-
retinin anlamı hemen hemen
bilinmemesine rağmen Londra gibi kentlerde
satılmaktadır. Bu küçük fildişi, taş veya tahta
elleri satın alanların ve sonra da takanların
sembolik bir dişi cinsel organı taşıdıklarını bil-
dikleri çok kuşkuludur.

Bu jeste neden 'incir' işareti adı verildiği-
ne gelince, görünüş benzerliği nedeniyle inci-
rin eski çağlardan beri dişi üreme organlarının
sembolü olarak kabul edildiği söylenebilir.

Bazı geleneklerde cennet bahçesindeki
Bilgi Ağacı bir elma değil, incir ağacıdır. Hav-
va Âdem'e ağacın meyvesini verdiğinde ken-
disine masum bir elma değil, kendi incirini,
yani cinsel organını sunuyordu. Ve daha son-
ra organını bir incir yaprağı ile örtmüştü -ya-
ni bir incir ağacından kopartılan bir yaprakla
değil, kendi incirini 'örtün' bir yaprakla.

Cennet Bahçesi hikâyesini bu şekilde yo-
rumlamak çok daha mantıklı olur ve eski din-
sel törenlerde Bacchus idolünün hep incir
ağacı tahtasından yapılmasının ve Bacchanal
törenlerinde en kutsal nesnenin bir sepet incir
olduğunun nedeni daha iyi anlaşılır.

**Birçok kişi
incir işaretinin
gerçek
anlamını
bilmeden
takmaktadır.**



V İŞARETİ

Bu işaret, insanın yaşadığı yere göre değişen birbirinden çok farklı iki anlamı içeren epey akıl karıştırıcı bir işarettir. Eğer Britanya Adalarından iseniz düşmanca bir mesajı vardır. Eğer dünyanın başka bir yerindenseniz 'Victory' (zafer) anlamını taşıyan dostça bir kutlama işaretidir.



BU NEDENLE bir V tılsımı takmış birine rastlanınca anlamını yorumlamadan önce o kişinin milliyetini bilmek önemlidir.

Düşmanca anlam:

Britanya ve İrlanda'da V işareti bilinen en ağır hakarettir. Bunu Korumacı bir tılsım olarak kullanmak bütün düşmanlara sürekli ve güçlü bir tehdittir. Aslında işaret o kadar nefret doludur ki, tılsım olarak pek seyrek görülür.

Jestin kökeni tartışmalıdır. Bunlardan birine göre el hareketi on beşinci yüzyılda Agincourt Savaşı'nda başlamıştır. Fransızların savaştan önce zaferi kazandıktan sonra İngiliz okçularının 'ok parmaklarını' (sağ elin işaret ve orta parmaklarını) keseceklerini söyledikleri hikâye edilir. Savaş İngilizlerin zaferiyle sona erip de Fransız tutsaklar götürülürken İngiliz okçular, tehditlerini yerine getiremediklerini hatırlatmak için ok parmaklarını havaya kaldırmışlardır. Böylece iki parmağını havaya kaldırmak İngiliz erkeklerinin başlıca hakaret jesti olmuştur. Bu açıklamayı destekleyen bir şey de jestin günümüzdeki dağılımıdır.

Ayrıntılı bir coğrafi araştırma sonunda hareketin İngiltere, Galler, İskoçya, Kuzey İrlanda ve İrlanda'da herkes tarafından anlaşıldığını, ama Fransa'da ve diğer Avrupa ülkelerinde kimse tarafından anlaşılmadığını ortaya koymuştur.

Dostça anlam:

Britanya Adaları dışında V işareti hemen hemen her zaman Zafer anlamına gelmektedir. Bu nispeten çağdaş bir jest olup kısa zamanda bütün dünyaya yayılmıştır. İşareti 14 Ocak 1941'de Victor de Lavelaye adında Belçikalı bir avukat yaratmıştır. Lavelaye savaş zamanı direniş hareketi için grafiti olarak kullanıldığında Nazileri de kızdıracak bir sembol arıyordu. Daha önce Avrupa'nın işgal edilmiş ülkelerinde 'RAF' harfleri kullanılmıştı ama 'Royal Air Force' sözcükleri diğer dillere uymuyordu.

Oysa 'Victory' (zafer) sözcüğü pek çok dilde aynı harfle başlıyordu ve mesajı çok daha açıktı. Bu fikri benimseyen BBC buna V'nin Mors sinyali (nokta-nokta-nokta-çizgi) ekledi ve Beethoven'in Beşinci Senfonisi'nin ilk dört notasıyla müzikal karşısını hazırladı. Winston Churchill V işaretini bir el hareketine dönüştürerek fikri daha da ileri götürdü. V-for-Victory (Zafer için V) kampanyası Avrupa'ya bir anda yayıldı ve Naziler bunun karşısında çaresiz kaldılar. Ancak bir püf noktası vardı.

Aristokrat aile geçmişiyle Winston Churchill V işaretinin müstehcen anlamından tümüyle habersizdi. Törenlerde ilk dönemlerinde çekilen resimlerinde V işaretini avuçiçi kendisine dönük olarak yapmakta olduğu görülür. Aslında bu hareketiyle askerlerine 'nah sana' diyordu ki, askerler gördükleri bu işaret karşısında epey şaşırmış olmalıydı. Daha sonraki



Bazı V-işareti nazarlıklar kötülik güçleri üzerine zaferi belirtir.

fotoğraflarında hareketi avucu dışarı gelmek üzere yaptığı görülür. Biri kendisine durumu anlatmış olmalıydı; Churchill de V-for-Victory kampanyasından vazgeçmek yerine onu müstehcen biçiminden ayırt edilecek şekilde değiştirmeyi seçmişti. Günümüz Britanya Adalarında her iki versiyon da aralarında kesin bir ayırım yapılarak uygulanmaktadır.



Diğer V işareti nazarlıklar ise müstehcen bir tehditle kötülik güçlerine karşı koyar.



ALOHA

Kimi zaman dostça bir selamlama, bir Koruyucu düzeyine erişir ve insanlar bunu üzerlerinde taşımaya başlarlar. Jest 'mutlu ol' demektir ve sahibi bunu bir tılsım olarak taktığı takdirde hoş olmayan karşılaşmaların olasılığını azaltmaktadır.



BU YÖNDE GELİŞMİŞ DOSTÇA bir jestin güzel bir örneğine bugün Hawaii Adalarında rastlanır. Buraya özgü bir selamlama biçiminde baş ve küçük parmakların dik tutulan el havaya kaldırılır. Hawaiiili bu şekilde tuttuğu elini hafifçe havada sallar. Bu, 'Aloha!' demenin jest biçimidir. Adaların her yerinde bu jesti yapanlara rastlanır. Ayrıca tilsun olarak taşındığı gibi, arabalarda çıkartma biçiminde de kullanılır.

Adalar halkının pek azı bu jestin kökenini bilmektedir. Kökenler unutulduğu zaman verilen yanıt da genelde 'geleneksel olduğu'dur.

Tarihçesi, değişiklik geçirmiş bir İspanyol jesti olduğunu göstermektedir. Hawaii Adalarının tarihinin bir noktasında İspanyol denizciler ya da Orta ve Güney Amerika'nın İspanyol kültürlerinin göçmenleri bunu oralara taşımış olmalıdırlar. Adalara geldiklerinde dost olduklarını göstermek için yerlileri bir içki içmeye davet ettikleri kuşkusuzdur. İspanyollar o eski günlerde küçük meşin şişeler kullanırlardı ve bunu da havaya kaldırıp içkiyi açık ağızlarına boşaltırlardı. İspanya'da günümüzde turistler bu şekilde içmeye teşvik edilmektedir ve bunun nedeni bu eski usulü denerken kendilerine sunulan içkinin kalitesine dikkat etmeyecekleri umudu olabilir. Bugün bile İspanya ve Güney Amerika'da 'gel bir içki içelim' jesti meşin şişeyi ağıza götürmenin taklididir. İspanyolca konuşan ziyaretçiler de adaya ilk geldiklerinde yerlilere bu hareketi yap-



Modern Hawaii'de
'şans' rozeti olarak Aloha jesti.

mış olmalıdırlar. Hawaiiililer bunun dostça anlamını kavramışlar ve taklit etmeye başlamışlardır. Ancak bugün 'gel bir içki iç' yerine 'dostluk selamı' anlamını yüklediği için hareketin ağıza yönelişinden vazgeçmişlerdir. Böylece baş parmak dudakları işaret edecek yerde, el havaya kaldırılır ve ileri geri sallanır. Aradan geçen zamanla jestin eski şekli yavaş yavaş unutulmuş ve bu hareket yerel dostluk selamı olarak yerini almıştır. Bugün bu jesti yapanların hiçbiri İspanyolların yüzyıllarca eski içki işaretini yapmakta olduğunu bilmezler.

Jest şimdi 'Aloha' olarak bilinmektedir.

Ada yerlilerinden bazıları buna 'Shaka' jesti de demektedirler; bunun nedeni yerel televizyonda "Lucky Luck" adlı bir komedyenin hareketi çok sık yapması ve o sırada da 'it's a shaka' (it's a shocker = 'müthiş bir şey') demesidir.



Aloha jesti Hawaii'de
arabalarda da görülür.



İŞARET PARMAĞI



KUZEY AMERİKA'nın yeniden-doğmuş Hristiyanları son zamanlarda işaret parmağı dimdik havaya kaldırılmış, diğer parmaklar bükülü olarak özel bir işaret yapmaya başlamıştır. Bu sadece bir tek gerçek Tanrı –kendi tanrıları- olduğunu göstermektedir. Jestte sert bir dini mesaj vardır ve Hristiyan olmayanlara, kendi tanrılarının gerçek tanrı olmadığını tehditkâr bir biçimde ima eder.

Bu jestin tılsımları yakın geçmişte çıkmışsa da

fazla popüler olmamıştır. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi bu tür tılsımların çok yaygın olan Hristiyan haç imajı ile rekabet etmek zorunda olmasıdır. İkincisi de spor ve eğlence dünyasında bunun rakibi bir jest vardır, ki zaffer kazanan biri genellikle 'Ben 1 Numarayım' demek için işaret parmağını havaya kaldırır.



Hristiyan haçı ile birlikte işaret parmağı, 'TekYol' rozeti olarak kullanılmaktadır.



SAKLI BAŞPARMAK



ESKİ ROMA'da gladyatörler Colosseum'da dövüşürlerken, seyirciler bu mücadeleden hoşlanıp hoşlanmadıklarını bir el hareketiyle gösterirlerdi. Eğer yenilen adam kötü dövüşmüştü onu bıçaklama hareketi yaparlardı. Bu 'başparmaklar aşağı' işaretiydi. Eğer iyi dövüşmüştü ve sağ kalmasını istiyorlarsa başparmaklarını '*pollice compresso*' (sıkıştırılmış başparmak) denilen bir hareketle österlerdi. Bir yanlış çeviri sonunda

Uğur gerdanlığı olarak 'gizli başparmak' işareti.



bu 'kapatılmış başparmak' hareketi 'başparmak havada' işaretine dönüştü ve bu şekliyle de modern çağlara kadar gelerek çok iyi bilinen OK işareti oldu. Ancak hareketin başparmak saklı olarak gerçek şeklinin kullanımı hâlâ bazı yerlerde sürmektedir ve hâlâ madenden veya kemikten yapılmış küçük Koruyucu tılsımları bulunmaktadır. Özgün şekliyle yaşam başışlayan bu onaylama işaretini üzerlerinde taşıyan insanlar başkalarına gösterdikleri bu cömertlik jestinin kendilerine de benzer ödüller getireceğini umarlar.



PARMAK PARMAK ÜSTÜNE ATMAK

Batı'nın bütün Koruyucu jestleri içinde en yaygını 'parmak parmak üstüne atmak'tır. Popülerliği yüzünden de bu şekilde bir el, kimi zaman tılsım olarak kullanılmaktadır.



BU HAREKETTE orta parmak kıvrılıp işaret parmağı üzerine getirilir, diğer iki parmak iyice bükülür ve başparmağın altına sokulur; böylece 'kilitli' işaret parmağı ve orta parmak ya yukarı bakar ya da el ileri doğru uzatılıp kilitli parmaklar yatay tutulur. Bir başka yaygın şekil de kilitli parmakların vücudun arkasından



Bir blucin üzerinde Amerikan bayrağından bir çapraz parmak işareti giyenin arkasını koruyor.

da ya da başka bir gizli pozisyonda tutulması ve bunu bir dostun görmesine imkân verirken üçüncü kişinin görmemesidir.

Bu jestin en popüler açıklaması din kökenlerinden kopup 'ortak batıl inanç' olan dinsel bir işaret olduğudur. Böyle kabul edildiğinde parmak parmak üstüne atmanın Hristiyan haçı işareti yapmanın gizli bir şekli olduğu kabul edilebilir. Bir Hristiyan normal bir haç işareti yapmak yerine kendini kötülük güçlerinden korumak için, bunu hoş karşılamayacak gözlerden kolayca saklanabilecek küçük bir işaret yapmaktadır. Jest yapan bir riskle karşı karşıya ise ve Tanrı'nın yardımını istiyorsa ya da örneğin bir yalan söylüyorsa ve buna karşı bir misillemeden kurtulmak istiyorsa bu korunma yoluna başvurur. Bugün bu hareketi şans getirmesi için yapan pek çok kişinin bundan haberi yoktur. İngilizce'de harekete eşlik eden cümle genelde "parmaklarımı senin için kilitliyorum"dur ve böylece paylaşılan bir risk korkusunu ve bundan kurtulma ortak isteğini belirtir. Bu hareketin tarihçesinin en olası açıklaması budur. Ancak başka iddialar da ileri sürülmüştür. Bunlardan biri Hristiyan kutsamasında kullanılan eski el hareketi *Mano Puntea*'nın özel bir biçimi olduğudur. Bu kutsamada başparmak, işaret parmağı ve orta parmak dik, diğer iki parmak bükülü olarak el havaya kaldırılır. Üç dik parmak Kutsal Üçlü'yü temsil eder: başparmak Tanrı, işaret parmağı Ruhülkudüs ve orta parmak Hz.

İsa'dır. Orta parmak, işaret parmağı üzerine kıvrılırsa bunun anlamı "Muzaffer İsa"dır. Bu El Greco'nun "Toledo Katedralindeki İsa" tablosunda ve Venedik'te Aziz Mark'ta "Pantokrator İsa" mozayikinde ve daha eski Ravena mozayiklerinde görülür.

İkinci bir alternatif Hristiyan etkisini reddeder. Buna göre birine şans dilerken parmakları kilitlemek, tılsım nesneleri birbirine bağladığı inancına dayanır. Burada iki parmak inandırıcı bir haç yapmaya çalışmak yerine düğümlemeye çalışmaktadır. Bu kabul edilebilir açıklama değildir. Eğer doğru olsa bu jestte "parmaklarını bağlamak" adının verilmesi gerekirdi.

Yalan söylerken parmakları kilitlemenin yalanın kötülüğünü 'sildiği' ya da 'günah işleme anında şeytanın ruhunu kapmasına' engel olduğu iddia edilmektedir. Çocukların bu hareketi çok sık olarak böyle kullandıkları doğrudur. Ancak bir parmağı öteki üzerine atmanın, bir şeyi silme hareketiyle bir ilişkisi olmadığı da açıkça bellidir.

Çeşitli yerlerdeki insanlara parmaklarıyla bu hareketi yapmalarının anlamı sorulduğunda aralarında şunların da bulunduğu yanıtlar alınmıştır:

"Şanssızlığa karşı"; "nazara karşı"; "barış"; "kötülüklere karşı savunma"; "bir mezarlık yanından geçerken korunma"; "kendini koruma"; "şeytan çıkartmak için kullanma." Hareketi yapanın (1) gelecekte iyi bir şey olması için engellenmesine karşı, (2) gelecekte kötü bir şey olmasına karşı ve (3) o anda yapılmakta olan kötü bir şeyin sonuçlarına karşı korunma aradığı bellidir.



BOYNUZLU EL

İtalya'da çok tanınmış bir el hareketi olan mano coriuta (boynuzlu el), nazara ya da kötü, tehdit edici olduğuna inanılan kimselere karşı kullanılır. Bu jest öylesine güçlü bir mesaj taşır ki, basit bir el hareketinden kötülüğe karşı sürekli bir savunma aracı olarak takılabilen küçük bir tılsım düzeyine yükselmiştir.





**Boynuz El nazarlığı
günümüzde uğur
olarak kullanılırsa da,
insanlar genelde
uzun tarihten
haberdar değildir.**

HAREKETİ YAPARKEN, işaret parmağı ile küçük parmağı yatay bir şekilde uzatılmış el ileri doğru yöneltilir. Diğer iki parmak bükülerek üzerleri başparmakla örtülür ve böylece ele sanki saldırmak üzere olan kaba bir boynuzlu hayvan görüntüsü verilir. El kimi zaman kıpırdamadan tutulur, kimi zaman da havada sallanır. Eğer hareketi yapan, bunu yönelttiği insandan saklamak istiyorsa elini yanında, hatta cebinde tutar.

Bu el hareketi Romalılarından önce ortaya çıkmış olup iki bin beş yüz yaşındadır. Eski Etrüsk mezarlarının duvar resimlerinde ve milattan önce birinci bin yılın ortalarında merkezi İtalya'nın doğusunda bulunan Daunian kültürünün çanak çömleklerinde bu işarete rastlanılmıştır.

Boynuz işaretiyle kişi kendini kötülük güçlerine, kem göze ya da başka bir talihsizliğe karşı korumaya alıyordu. Bu kapsamda büyük bir boynuzlu hayvanın, büyük bir olasılıkla da boğanın savunma gücü temsil edilerek birincil sembolik rolünde kullanılmaktaydı. Jestin bu şekilde kullanımı daha eski bir uygulamayı yansıtmaktadır: bu da bir binayı ve içindekileri kötülük güçlerinden korumak için duvarına bir boynuz yerleştirilmesidir.

Eski çağların kutsal boğalarından boynuzlu bir tanrı çıkmış, bu da Hristiyanlığın yükselişi ile zamanla boynuzlu şeytan figürü-

ne dönüşmüştür. İnsanlar bugün boynuz hareketinden 'şeytanın boynuzları işaretini yapmak' diye söz ederler; ve bunu koruma amaçlı olarak yaptıklarında ise şeytana eski savunucu ilah rolünü geri vermektedirler. Günümüz İtalyasında dindar Hristiyanların büyük düşman ve Karanlık Prensi olarak şeytana söverken, aynı anda kendilerini talihsizlikten koruması için onun işaretini yapıyor olmaları doğrusu çok ilginçtir.

Bütün bunlar ilkel bir batıl inanç olarak görünürse de, durumun çağdaş İtalya'da pek değişmediği hatırlanmalıdır. 1966 yılında verilen bir haberde Roma'da bir kasabın yanında ki dükkâna bir cenaze levazımatçısının taşınması üzerine dükkânını Koruyucu boynuzlarla süslemek zorunda kaldığı bildirilmişti. Kendi anlatışına göre müşterileri "cesetlerin pirzola-lara nazarları değdiğine" inandıkları için dükkânından içeri girmiyorlardı ve bu kötü etkiye karşı koyabilmek için "Roma mezbahasından bir kamyon boynuz ancak yeterdi."

Boynuz biçimli elleri gösteren tılsımlar 2000 yıldan beri kullanılmaktadır ve bugün altından plastiğe kadar pek çok çeşidi hâlâ satılmaktadır. Bütün Avrupa'da ve kuzeyde Londra'dan güneyde Kanarya Adalarına kadar her yerde bulunan bu tılsımlara 'uğur' denilmektedir ve satanlarla alıcıların bunların uzun ve eski tarihçesini bildikleri pek kuşkuludur.



ORTA PARMAK



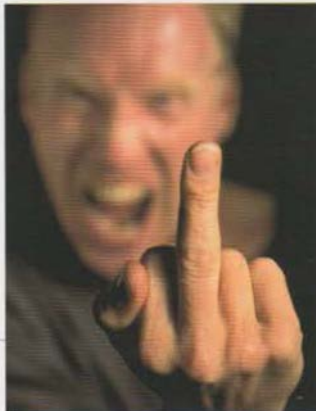
ORTADOĞU'nun bir Koruyucusu olarak günümüzde zaman zaman yapılan daha yaygın bir düşmanlık belirtisi jesti de 'Orta Parmak'tır. Bu harekette ortak parmak yukarı kaldırılır, diğer parmaklar tamamen kıvrılmışlardır. Parmak kabarmış penisi, diğer kapalı parmaklar da iki yanında hayaları temsil eder. Çok güçlü bir erkeklik organı jesti olarak ancak yoğun öfke veya küçümseme anlarında yapılır.

Bu bütün müstehcen el hareketlerinin en eskisidir ve eski Roma'da çok popüler olup *digitus impudicus* (müstehcen parmak) olarak adlandırılmıştı. İmparator Caligula

tebaasından birini elini öpmeye çağırdığında kendisine orta parmağını uzatırdı.

Orta Parmak işareti dünyanın pek çok yerinde bilinirse de, çağdaş kalesi sadece 'Parmak' olarak anıldığı Kuzey Amerika'dır.

Bu tılsımı takan kişi, kem göze ve başına gelebilecek tüm kötü şeylere karşı meydan okuyan bir hava takınmış olur. Bu tehditkâr havanın belâyı baştan savacağı düşünülür.



Eski Roma penis jesti bugün Amerika'da ağır bir hakaret olarak kullanılmakta olup kimi zaman uğur olarak da taşınmaktadır.



MUTZA



KENDİNİ KORUMANIN bir yolu da, insanın karşısına çıkacak görülmeyen her türlü kötülük güçlerine sürekli bir tehdit oluşturacak çok müstehcen bir el işareti sembolü olan bir tılsım taşımasıdır. Günümüz Yunanistan'ında bütün parmakları sonuna kadar açılmış bir el şeklinde bir takı satın alıp boyuna asmak mümkündür. Yunan olmayanlar için bu masum bir işaret olarak görülse de –size doğru uzatılmış açık bir el- Yunanlar için çok ağır bir hakarettir.

Mutza kökeninde bir Bizans jestidir ve her nasılsa kendisini doğuran nedenler ortadan kalktıktan çok sonra bile yaşamaya devam etmiştir. Eski çağlarda suçlular zincire vurur ve halk tarafından hakaret görüp işkence edilsin diye sokaklarda dolaştırılırlardı. Bu hakaretin bir yolu da yerden bir avuç pislik alıp

mahkûmların yüzüne bulaştırmaktır. Açık elin ileri doğru uzatılması bu hareketin sembolize edilmiştir.

Bu gaddar Mutza hareketi şaşırtıcı derecede ınatla devam etmiştir. Bu tür küçültücü cezaların moda olmasından bu yana yüzyıllar geçmiş ve jesti yapan çağdaş el hem boş hem temizse de ve Yunanların çoğu hareketin eski çağlardaki kökenini bilmiyorsa da 'avuç gösterme' bugün bütün Yunan hakaretlerinin en ağıdır.

Bu tür yerel kaba işaretlerin sorunlarından biri de yabancıların bunu anlamamalarıdır. Yunan olmayan biri için işaret 'geri dur' der gibidir. Turistler birisine gerilemesini söylemek için bu hareketi yapmak yanlışına düştüklerinde hiç beklenmedik sonuçlarla karşılaşmaktadır.



FATMA'NIN ELİ

Günümüzde Ortadoğu'nun en popüler Koruyucularından biri aşağıya dönük bir eldir. Parmaklar bitişik, el düzdür. Bunun küçük örnekler takı olarak kullanılırken büyükleri evlere asılır.



BU NESNE genellikle Fatma'nın Eli olarak bilinirse de Araplar arasında Hamse Eli olarak da anılır. Hamse, 'beş' demektir ve elin parmak sayısını gösterir. Hindular Humsa Eli, Museviler Hameş Eli ya da Miriam'ın Eli derler.

Bunun kökeni şudur:

Hazreti Muhammed'in kızı Fatma bir gün yemek hazırlarken kocası Hz. Ali beklenmedik bir anda eve gelir. Fatma kocasının yanında genç ve güzel bir odalık görür. Kocasının bu haline üzülsün de sesini çıkarmaz. Şaşkınlığından ne yaptığını farkında değildir. O sırada bir tencere içinde sıcak helva pişirmektedir ve kocasını yeni sevgiliyle görünce elini helvaya daldırır, karıştırmaya başlar. Üzüntüsünden hiçbir acı hissetmemiştir, ama kocası durumunu görünce dehşete kapılır ve karısını bağırarak uyarır. Kadın ancak o zaman elinin yanmakta olduğunu fark eder, sıcak tencerenin içinden çıkartır.

Bu olayın sonunda Fatma'nın aşağıya dönük eli Ortadoğu'da önemli bir sembol olmuştur. Bu el yüzyıllardır küçük ellerden oluşan bir gerdanlık, bir zincir ucunda bir tek tılsım olarak ya da duvara asılarak kullanılmaktadır. Sahiplerine şans getirdiğine ve onlara sabir ve sadakat erdemleri verdiğine inanılır.

Fatma'nın Eli'nin çeşitli şekilleri vardır. Parmaklar iki ayrı şekilde gösterilir. Daha ger-



**Kudüs kentinde Fatma'nın Eli'nin Yahudi örneği.
(Hameş Eli)**

çekçi bir versiyonunda bir başparmakla dört parmak vardır. Daha stilize olan bir diğerinde üç orta parmakla iki yanda birer kısa başpar-

mak tılsıma simetri verir.

Bazı ellerin avuçlarının tam ortasına bir göz yerleştirilmiştir, bu da nazarlığın ek korumasını sağlar. Bazı daha büyük, seramik ellerde ise güçlerini artırmak için kutsal yazılar bulunur. Bazen da parmaklar mavi boncuklar ya da küçük çingiraklarla uzatılır.

Hinduların versiyonu olan Humsa Eli'nde ortadaki göz, çevresindeki elden daha önemli olmuştur. Muskanın çok güçlü bir Koruyucu olduğuna inanılan Asya'da buna 'Merhametin Her Şeyi Gören Gözü' adı da verilir.

Musevilerin versiyonu olan Hameş Eli ise kimi zaman yukarıya dönüktür ve bu durumdayken 'bileğinden' dört küçük balık sallanıyor olabilir. Doğru olan aşağıya dönük tiplerde ise dört balık dört parmağın üzerine resmedilmiş olabilir.

Bu Koruyucu el şimdi Yeni Dünya'ya da yayılmış olup bugün California'da satılan Musevi tipi, çevresine çok uyum sağlamıştır. İnsanları sadakatsizlik karşısında öfkeden korumak yerine (bu California'da zaten imkânsız olurdu), sahiplerini deprem tehlikesinden koruduğuna inanılır.



Gerdanlık olarak takılan ve ortasında Koruyucu nazarlık olan küçük bir Türk Fatma'nın Eli.



HALKA İŞARETİ

Başparmakla işaretparmağının bir daire oluşturacak şekilde birbirlerine doğru bükülmesi olan Halka işareti birden fazla anlamı olan yaygın jestlerden biridir. Dünyanın pek çok yerinde bu her şeyin yolunda gittiğini gösteren OK işaretidir. Ancak bazı bölgelerde, özellikle de Ortadoğu'da, halka şekli, insan vücudunun deliklerinden birini sembolize eder ve çok kaba bir işarettir.



HALKA işaretinin ('her şey yolunda' mesajının)

Amerika'nın bir yirminci yüzyıl ihracatı olup Avrupa'nın büyük bir kısmına hızla yayılarak pek çok yerde daha eski ve müstehcen mesajın yerini aldığı anlaşılmaktadır. Örneğin, İspanya'da çok kimsenin bu jesti yeni şekliyle yorumladığı görülmektedir. Ancak bu her zaman böyle değildi. British Museum'da halka işareti yapan bir el şeklinde bir İspanyol Koruyucu tılsımı vardır. El fildişinden yontulmuş olup iki parmağında biri lâl, diğeri zümrüt taşı iki altın yüzük bulunmaktadır.

Bu tılsım on altıncı yüzyılda İspanya'da takılmaktaydı ve resmi kayıtlara şöyle geçmişti: "Nazara karşı yumruk biçiminde bir tılsım olan higa, başparmakla işaret parmağının karakteristik pozisyonu ... kötülüğe karşı güçlü bir jest..." Müze şunları ilave etmektedir: "Tah-ta, emaye ve gümüş karışımı buna benzer bir el şekli pandantifin İspanya Kralı V. Karlos'a ait olduğu..."

Frederick Elworthy, "Kem Göz" (1895) konulu klasik eserinde Koruyucu el tıslımlarına bir bölüm ayırır ve halka işaretinden özellikle söz eder:

"... bu pozisyonadaki el... nazara karşı bir tılsım olarak yapılır ve satılırsa da jest aslında nazara karşı değildir.. Jest olarak ağır bakarettir... bir meydan okuma vardır ve belki de bu nedenle tılsım formu olarak benimsenmiştir... Bu jestte Fallik El adı verilir."

Elworthy'nin burada 'fallik' terimini kullanması gariptir; bunun tek açıklaması, elin penisin sokulacağı bir delik oluşturmaya niyetiyle böyle yorumladığıdır.



Bu tahta halka işaretinin anlamını bilmek için hangi ülkeden çıktığını bilmek gerekir.

Elworthy halka işaretini yapan iki el tılsımını resmi vermektedir: Bunlardan biri kişisel takı

şeklinde mercandan yapılmış küçük bir örnektir; diğeri ise 'at takısı' olarak kullanılan madeni ve daha büyük bir tipidir. Bu ikincisi bir at arabasında bulunmuş olup atı, arabacıyı, yolcusunu ya da üçünü de korumak üzere kullanılmış olmalıdır. Elworthy bu şekildeki at tıslımlarının pek gözde olduğunu da belirtmektedir.

Bu tılsımın çağdaş örneklerine Kanarya Adalarında rastlanılmıştır. Satıcı bunun sembolizminin kaynağını hilelemiş, sadece 'şans getirmek' için kullanıldığını söylemiştir. Müstehcen el hareketinin koruyucu bir unsur olarak kullanıldığı, kem gözü şaşırtıp dikkatini başka yöne çekmek ve böylece tehlikeden kurtulmak amacını taşıdığı düşünülebilir.



**Cinsel halka işareti 19. yüzyıl
Napoli'sinde bir atlı arabayı korumak
için kullanılmıştır.**

Ev Kadar Güvenli

EV KORUYUCULARI

Yaşadığımız evler bizim için o kadar önemlidir ki, onları ve içlerinde olduğumuz zaman kendimizi korumak için özel önlemler alırız. Modern bırsız alarmlarına, güvenlik sistemlerine ve bekçi köpeklerine ek olarak zaman zaman daha eski yöntemlere de başvururuz. Bahçeye tılsımlı, Koruyucu nesneler yerleştirilir, sokak kapısı kenarına veya duvara asılır. Bu 'ev Koruyucularının' gerçek 'insan Koruyucular' olmadıkları iddia edilebilirse de, bu tür nesnelerin birincil amacının binadan çok evin içindekileri korumak olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.





RÜYA-YAKALAYICILARI

Örümcek ağı, böcekler için nasıl bir kapan olabiliyorsa, onu boşa gitmeyen şeyler için bir kapan olarak görmek fazla bayalgücü gerektirmez. Kuzey Amerika Kızılderilileri böylece rüya-yakalayıcısını yaratmışlardır. Çocuğun yatağının başına asılan bu ağ, kötü rüyaları yakalar ve uyuyan kişinin kafasına girmelerini önler.



KIZILDERİLİ söylencesine göre: "Gece havasında iyi ve kötü rüyalar vardır. İyi rüyalar ağdan geçip uyuyana girerler, kötü rüyalar ise ağa takılırlar ve sabahın ilk ışıklarıyla yok olup giderler."

İlk rüya-yakalayıcıları uyuyan çocukları karabasanlardan korumak için kullanırdı. Günümüzde bunları yetişkinler de kullanılmaktadır ve sevdiklerine mutlu rüyalar getireceğini uman sevgililer arasında çok popülerdir.

Son zamanlarda satışa da çıkarılmıştır. Burada görülen soyut, daire şeklinde bir ağ olup örümceği temsil eden bir boncuğu vardır. Ağın dış halkasına asılı yedi uzun tüy de mavi boncuklarla birleştirilmiştir. Bu tüylerin iyi rüyaların uçmasına yardımcı olduğu söylenir.

Rüya-yakalayıcılarının ortak yanı bir ağ ve asma parçalarını içeren bir halkadır. Bu halka özgün olarak söğüt dalından yapılır ve adaçayı ile kaplanırdı. Bugün ahşap veya maddeden yapılmış olup deriyle kaplıdır. Ağ eski zamanda geyik sinirlerinden yapılırdı, ancak şimdi bu yasak olduğu için modern rüya-yakalayıcıları yapay sinirden yapılmıştır. Ağ kimi zaman bir, kimi zaman çok sayıda boncukla süslenir, bazılarında ise hiç boncuk yoktur. Bazı ağların ortasında iyi rüyaların geçeceği iri bir delik vardır. Diğerlerinde bu delik yoktur ve rüyalar bulabildikleri yarıklardan geçerler. Halkadan sarkan tüy sayısı da genelde üç ilâ yedi arasında değişirse de, bazılarında sadece bir tane vardır.

Rüya-yakalayıcısı geleneğinin Ojibwa Kızılderilileri arasında başladığı ve sonra diğer



**Bazı Rüya-yakalayıcıları
Koruyucu pandomf olarak
boyunda taşınır.**

Algonquian kabileleri arasında yayıldığı kabul edilmektedir. Kabilelerin çoğu iyi rüyaların ağdan geçtikleri ve kötülerinin takıldığı görüşünde birleşmekteyseler de bunun bir istisnası vardır. La-

kota kabilmesine göre bunun aksi doğrudur: Büyük öğreunen İktomi bir örümcek kılığına girip yaşlı Lakota büyücüsüyle konuşmaya başlar:

Örümcek, İktomi konuşurken büyücünün tüy, atkuyruğu kılı, boncuklarla bezeli söğüt çemberini alıp bir ağ örmeye başladı. Örne işi bitince ağı büyücüye verdi ve şöyle dedi: Ağ ortasında bir delik olan tam bir dairedir. Ağdan halkının hedeflerine erişmeleri için yararlan, onların fikirlerini, rüyalarını ve hayallerini kullan. Eğer büyük ruha inanırsan ağ iyi fikirlerini tutacaktır ve kötülerini delikten düşüp gidecektir.

Söylence şöyle devam ediyor:

"Büyücü gördüğü bayali halkına ilettil ve şimdi Kızılderililer rüyalarını ve hayallerini elekten geçirmek için yataklarının üzerine bir rüya ancısı asarlar. İyiler yaşamı ağında kalır ve halka götürülür, ama rüyalarındaki kötülükler ağın ortasındaki delikten düşer ve bunlar artık onların yaşamlarının bir parçası olmaz."

Modernleştirilmiş rüya-yakalayıcıları bütün dünyaya yayılmış bir tılsımdır. Karabasanları ve kâbusları içine hapis eder; güzel rüyaların ise ağlarından rahatça geçerek uyuyan kişiye ulaştığı bu tılsımın temel mesajı şudur: Sahibine iyi bir gece geçirtmek.



SVASTİKA (Gamalı Haç)

Eski zamanın svastikası kadar kötü ünlenmiştir. Bu yaşam tekerleği, yüzyıllardır takan herkesin Koruyucusu olmuştur. Ancak sonra Hitler ve Naziler tarafından benimsenince birkaç dehşet dolu yıl için dünyanın en nefret edilen sembolü haline gelmiştir. Saygı gören bir Koruyucu rolüne kavuşması belki de yüzlerce yıl alacaktır. Şu anda ancak gözden düşmeden önceki sembolik varlığına bakabiliriz.



GAMALI HAÇ, Koruyucu bir sembol olarak şu kültürlerde görülmüştür: Asya (Hindu, Jain, Brahman ve Budist); Uzakdoğu (Çin ve Japonya); Amerika (Maya ve Navaho); Avrupa (Etrüsk, Roma, Germen, Kelt); İskandinavya; Akdeniz (Libya, Sicilya, Malta Girit, Mikenos, Kıbrıs, Rodos, Yunanistan); Ortadoğu (İran ve Mezopotamya).

İkinci Dünya Savaşı'ndan uzak kalmış bazı ülkelerde gamalı haç hâlâ eski Koruyucu rolü ile kullanılmaktadır. Örneğin kırsal Tibet'te çiftçiler kötü ruhların girmesine engel olmak için evlerinin kapısı üstüne bir gamalı haç asarlar. Dünyanın öteki yanında Kızılderili Navaho büyücüleri törenlerinin bir bölümünde renkli kumla yere Koruyucu gamalı haçlar çizerler.

Svastika adı Sanskritçe'de refah veya talih anlamına gelen *svastika* dan alınmıştır. Kesin sembolizmi tartışılmalıysa da şu anlamlar verilmiştir: Kutsal ateş, canlı alev, üretici güç, güneşin günlük dönüşü, güneş tekerleği, refah, bereket, yıldırım, fırtına, Thor'un çekici, rüzgâr, varlığın dört düzeyi, mevsimlerin hareketi.

Ancak Churchill'in deyiimiyle 'çarpık haç'ın 'iplik eğirme çarkı'nı temsil ettiği konusunda genel bir kabul vardır. Basit bir haç dönmekte ve dönüşü kollarının ucundaki dik açılı parçalarla belirtilmektedir. Bütün çeşitli varyasyonlara rağmen ana tema güneş ve gökyüzündeki hareketi gibi görülmektedir. Güneş ısı, ışık ve enerji verdiği için svastika da yaşamın her gün yeniden doğuşunu simgelemektedir. Güneşin insanları soğuk ve karanlıktan koruması gibi svastika da onları kötülükten korurdu. Böylece de çok farklı kültürlerin ço-



Nepal'de Patan'da bir evin kapısı üstündeki Budist svastikası.

ğunda talih sembolü olmuştur.

Svastikanın şans getirmesi için ne yöne bakması gerektiği konusu tartışmalıdır. Eski zamanlarda saat yönünde döndüğü düşünülürdü, amblemi Nazi ha-

reketine sokan Friedrich Krohn da Hitler'e bunu önermişti. Ancak her nedenle Hitler saat yönünün aksine bir hareketi gösteren şeklini seçmiştir. Eski zaman kültürlerinin çoğunda bu talih değil, talihsizlik anlamına gelirdi. Hitler helki de kendisini eski ve kutsal değerlerden uzak tutmak istemiştir. Nazi hareketiyle yeni bir pagan kültü ortaya çıkmıştı ve marşı da şöyle başlıyordu: "İlaç zamanı geçti artık, şimdi Güneş-tekerleği doğacak..." (Bir svastikanın dönüş yönünü bulmak için her kolunu dönme yönünü işaret eden bir ok olarak düşünün.)

Hitler için svastika özel bir yeniden doğuşu -milli yaşamın canlanmasını- sembolize ediyordu. Svastika 1935'ten 1945'e kadar on yıl süreyle Alman milli bayrağının amblemi olmuştur. Hitler'in Nazi hareketiyle ilişkilendirildikten sonra bütün eski anlamlarını kaybetmiştir. Dünyanın en büyük Koruyucu sembollerinden biri, en çok nefret edilene dönüşmüştür çünkü.

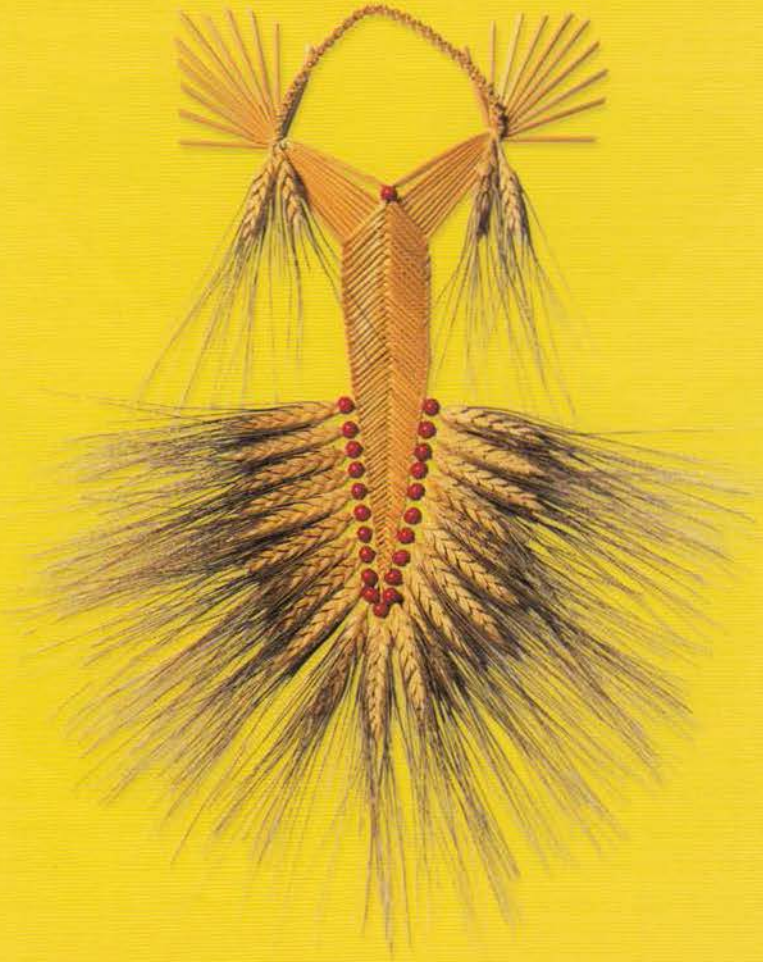


1923 yılının bir sigara paketinde Koruyucu svastikalı pandomt.



SAMAN KUKLALAR

Samandan küçük kuklalar yapmak yüzyıllardır süregelen popüler bir halk sanatıdır. Pek çok kasaba panayırında çeşitli geleneksel desenlerde yapılmış türlerini satan bir iki standı mutlaka rastlanır. Bazıları küçük kadın figürleridir, bir kısmı çana ya da fenere, kalp ya da başa benzerler.



SATIN ALINIP evlerimize as-
tıgımız bu puta tapına dö-
neminden kalan nesneler
günümüzde masum köylü süsle-
ri olarak görülmektedir. Oysa
bunlar hiç de göründükleri ka-
dar masum değillerdir. Eğer ger-
çek anlamları bilinseydi çok baş-
ka bir gözle bakılacağı kuşku-
suzdur.

Saman kukla özgün haliyle
bir bereket töreninin bir parça-
sıydı. Harman mevsiminde ürün biçilirken,
Buğday Ruhu biçilmemiş ekinlerin arasına
kaçmak zorunda kalırdı. Sonunda son bir de-
met biçilmemiş başak kalırdı. Eğer bu düşün-
cesizce biçildiği takdirde Koruyucu Buğday
tanrıçasının yok edilmesiyle bir sonraki yıl
ürün alınmazdı. Çiftçiler bu felaketten kurtul-
mak için bu son demetin samanından küçük
bir 'Ana Tanrıça' figürü yapıp evlerine götü-
rürler, onu bir dahaki bahara kadar özenle
saklardı.

Ana Tanrıçayı hasat mevsimi geçtiğinde
evlerine taşırlardı (aynı zamanda Harman kra-
lıçesi, Yaşlı Kadın, Bakire, Cadı diye de anılır-
dı), evde çiftçileri gelecekteki kıtlıklardan ko-
rurdu. Bahar gelince yine tarlaya götürülür,
ruhunun bir sonraki yılın ürününün tohumla-
rına geçmesi sağlanırdı.

Tarım makineleştikçe çiftçilerin batıl i-
nançları da azaldı ve Buğday Tanrıçası önemi-
ni kaybetmeye başladı. Saman kuklalar da halk
kültüründen silindi. Ancak birkaç uzak bölge-
de devamlılığını sürdürebilenler yirminci yüz-
yılında dekoratif bir form olarak yine ortaya çık-
tı. Putperest önemleri tümüyle gözardı edildi,
sembolizmleri unutuldu formları çeşitlenmeye
çok çok daha estetik üretilmeye başlandılar ve
kültürel olarak 'doğru' olmaya başladılar.



**Bir zamanlar çiftçilerin ürünlerini
koruyan eski, putperest çağı
doğurganlık tanrıçası günümüzde
Toprak Ana Başak Bebeği olarak
yaşamaktadır.**

Eski inançlarla pek ilgisi ol-
mayan bir dizi modern motilin
eklenmesi de bu sürece yardım-

cı olmuştur. Günümüzde geleneksel formlar
dışında Hristiyan haçları, Kalpler, Taçlar, Ço-
ban Asaları ve hatta Şemsiyeler vardır. Ancak
eski motifler de devam etmiştir ve günümü-
zde Herefordshire Yelpazeşi, Sakallı Yelpaze,
Galli Kukla, Boyun Kuklası ve Toprak Ana di-
ye anılmaktadırlar. Bu daha eski formların di-
zaynından sözkonusu sembolizmin yoğun bir
cinselliğe sahip olduğu görülmektedir. Buğ-
day Tanrıçası ürünün bereketi ile ilişkili oldu-
ğundan ve sembolik olarak kadın formunu al-
dığından, bir sonraki adımın onun üreme or-
ganlarına yönelmek olması kaçınılmazdı. Ge-
leneksel 'yelpaze' şekli aslında kadın üreme
organının abartılı bir biçimidir. Bunlar masum
gözleri rahatsız etmeyecek kadar 'soyutlaş-
mış' olsa da, puta tapma dönemindeki doğur-
ganlık tapınma araçları olarak uzun geçmişle-
ri, gerçek mahiyetleri konusunda kuşkuya yer
bırakmamaktadır. Evlerde ve sanayi çağı ön-
cesi çiftliklerin duvarlarında ilk çiftçilerin ya-
şamları için o kadar önemli olan verimli top-
rakların mükemmel Koruyucularıydı.

Günümüzde putperest kültürünün sanat
eserleri olarak kabul edilen bu kuklalar, Avru-
pa'da oldukça rağbet görmektedir. 1970'lerin
sonlarına doğru Güney Amerika'da satış
amaçlı yapılmaya başlanmıştır.



SHEELA-NA-GIG

Pek çok dindar Hristiyan için, eski kiliselerin bazılarının müstebcen taş yontmalarla süslenmiş olmaları şaşırtıcıdır. Bunlar genellikle binanın dış duvarına yerleştirilir ve gayet büyük yapılmış üreme organlarını gösteren çıplak bir kadın figüründen oluşurdu. Durumu daha da kötüleştiren şey kadının cinsel organını iki eliyle tutup açıyor olmasıdır.



BU ESKİ kiliselerin Hristiyan tasarımcılarının taşçı ustalarına böyle müstehcen süslemeler yaptırtmalarının nedeni ne olabilir? Bu yanıtı bugün artık biliyoruz. Şeytan ve akrabaları cinsel motiflere özellikle düşkündürler. Müstehcen eylemler dikkati dağıtır ve karanlık güçlerin dikkatlerini üzerlerine çekip başka bir kötülük yapmalarına engel olur. Kiliselerin dışında bu müstehcen figürlerin bulunması onları öyle meşgul edecektir ki, kutsal binaları girip ortalığı dağıtmak isteklerini unutacaklardır. Böylece de Hristiyanlar şeytan müdahalesinden korunmuş olarak dualarını yapacaklardır.

Bu olağanüstü kadın figürlerine esraren-giz 'sheela-na-gig' adı verilir. İngiltere, Galler ve İrlanda'da yüzlerce örneği vardır. Bunlara benzer figürler Fransa ve İspanya'daki kiliselerde de görülmektedir. Genel rolleri sonradan

koruyucu olmuşsa da, kökenleri çok daha karmaşıktır. İlk yapıldıklarında cehennem konusunda uyarıcıydılar. Kadınlar güzel değil, son derecede çirkindir. Bunlar cehennemde yanmaya mahkûm edilmiş fahişelerdir ve binalara ilk olarak dindar ve kurtarılmışlarla şehvet düşkünü ve yitirilmişler arasındaki farkı göstermek için konulmuş olmalıdırlar. Ortaçağ kiliselerinin mesajı açıktı. Şimdi kurtuluşunuz için dua edin, yoksa sonunuz bunlar gibi olur. Ya da bir başka deyişle: dua güzel, şehvet çirkindir.

Ancak insanlar her yerde batıl inançlıdır- lar ve bu özellikle de ortaçağda çok yaygın bir davranış olduğundan Sheela-na-gig'in çok geçmeden nazara karşı bir silah olarak görülmesi kaçınılmazdı. Bir ahlak dersi olarak baş- layan şey sonunda 'Şeytan Kovan'a dönüş- müştü.



**Herefordshire'da
Kilpeck'te bir
kilise duvarında
Sheela-na-gig
(sağda).**

**Karşı sayfada:
Modern
pandantif tılsımı
biçiminde küçük
bir Sheela-na-gig.**

ÖKSEOTU



NOEL'DE ökseotu altında öpüşme âdeti bu garip ve parazit bitkinin evleri'n ve ahırların Koruyucusu olarak daha derin sembolik bir anlamı olduğu gerçeğini saklamaktadır. Ökseotu yüzyıllar boyunca bir binanın içine ya da dışına asıldığında cinlere, cadılara ve şeytanlara karşı korunma aracı olarak kullanılmıştır. Kötü ruhların sokak kapısı açıldığında girmelerini önleyecek ilk yer hol olduğu için ökseotu dalı buraya asılırdı. Aynı zamanda ziyaretçi geldiğinde burada öpülerek karşılandığı için ökseotu ile öpüşme arasında bir bağlantı kurulmuştur. Ökseotunun yakınlığı, öpüşen çifti, kötülük güçlerine çok çekici gelen o mutlu anlarında korumada da yardımcı olmuştur.

Zehirli bir parazit bitki olan ökseotunun bu güçlü sembolik rolü nereden gelmektedir? Eski mitolojide öteki dünyadan güvenle geç-

mek için kutsal meşeden koparılan bu dal neden 'Altın Dal' olarak anılmaktaydı? Bu konuda pek çok tahmin yürütülmüştür:

- ♣ **Meşe ve ökseotu erkek ve dişi olarak görüldü: güçlü erkek ağaç ve ona sarılan zarif dişi bitki. Onların birbirlerine bu yakınlıkları ökseotuna, kendisini bereket sembolüne dönüştüren bir cinsellik vermiştir.**
- ♣ **Ökseotunun büyük meşe ağacına yıldırım çarptığı yerde yetiştiği düşünülmüştü. Böylece ağacın yıldırım çarpmasının ateşinden kurtuluşunu simgelemektedir ve böylece binanın yanmasına karşı güçlü bir koruma oluşturur.**
- ♣ **Hız. İsa'nın çarmıha gerildiği haçın tahtasının ağacı bundan öyle utanmıştır ki, büzülerek yaşamını sonsuza kadar başka ağaçlara sarılarak sürdüreceği bir sarmaşığa dönüşmüştür. Ökseotu böylece Kutsal Haç'ın sembolü olarak bulunduğu her binayı korumaktadır.**



KIRMIZI KURDELE



GÜNEY AMERİKA'da bebeklerde ve çocuklarda 'mal de ojo' ya da 'Nazar' olarak bilinen bir hastalık görülür. Belirtileri kusma, ishal, sancı ve susuz kalmadır. Aileler bunun bakımsızlıktan, zehirlenmeden ya da bir virüs enfeksiyonundan değil de bebeğe birinin nazarının değmesinden kaynaklandığına inanır.

Nazarı değen kişinin vücut enerjisi çocuğa geçmiştir ve bu enerji hassas çocuğa uygun olmadığından hirtakım iç rahatsızlıklara yol açmaktadır. Bu nedenle çocuğun yatağının kenarlarına ya da arabasına kırmızı kurdeleler bağlanır. Bunun, nazarı dokunan kişinin dikatini çekeceği ve gözlerini çocuktan ayırıp

kurdeleye bakmasıyla nesnenin kişinin gözlerindeki enerjiyi emeceği ve nazarın gideceği düşünülür.

Bu, Yahudi toplumlarında da bu yaygın bir âdettir. Yahudiler kırmızı kurdele sayısını her gün artırırlar. Eve bebeği görmek ve güzelliğini övmek için (genelde yapılan gelenekleşmiş bir şeydir bu) her ziyaretçi geldiğinde anababa bir kırmızı kurdele ya da '*ro'ye baendel*' eklerler. Bu kurdelelerin her birine '*kayn aynuborah*' denilir ki, bu da 'sana hiçbir kötülük dokunmasın' diye çevrilebilir.

Bazı yerlerde bu Konuşucu kurdeleler bebeğin el veya ayak bileklerine, saçlarına ya da giysilerine bağlanır.



NAL

Bir evin, ahırın, samanlığın ya da kilisenin kapısının üstüne eski bir nal asarak binayı ve içindekileri kötü güçlerden korumak Batı'da çok eski bir gelenektir. Bu geleneğin uzantısı olarak nalların küçük örnekleri insanın üzerinde uğur olarak taşınmak üzere yapıp satılmıştır.



Minyatür nallar kadınlar tarafından broş veya pendentif olarak uğur getirmesi için kullanılır. Erkekler de atnalı biçiminde kol düğmeleri veya kravat iğneleri kullanırlar.

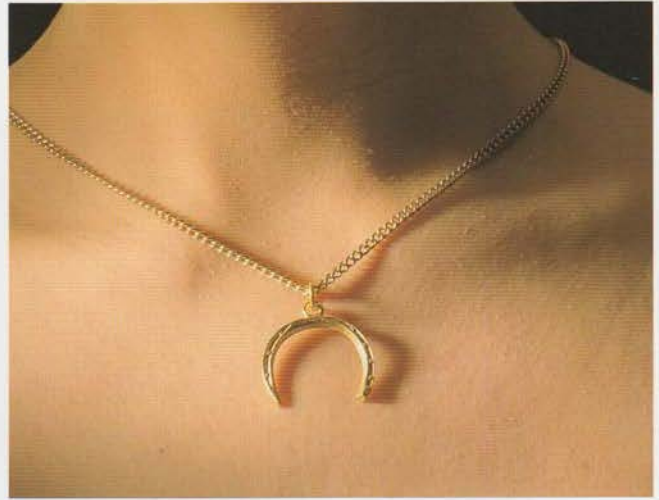
KADINLAR İÇİN nal biçiminde broşlar, pendentifler ya da bilezik uçları ve erkekler için nal şeklinde kravat iğneleri uzun yıllar boyunca Koruyucu aksesuarlar olmuştur ve bunlar günümüzde de varlıklarını sürdürmektedir. Bazı ülkelerde geline düğününde uğur getirmesi için nal biçiminde bir süs armağan edilir. Eskiden denizciler her denize açılışlarında bir yaşam mücadelesi verirdi. Bulabildikleri her türlü yardıma ihtiyaçları vardı ve uğurları çok sık kullanırlardı. Denizde bir at uğuru kullanma fikri uygunsuz gelse de, pek çok gemi, direğine bir nal çivilemiş olarak denize açılmıştır.

Nalın daha değişik bir biçimde yakın zamanlarda yeniden ortaya çıktığı pek fark edilmemiştir. Nalın korumasına inanan taksi sürücüler U harfli bir plaka almak için büyük çabalar harcarlar. Böylece sembolik bir nala kavuşmuş olurlar.

Bir nalın açık ağzı aşağıya gelmek üzere binaya yerleştirilmesi durumunda talihin akıp gideceğine inanılır. Başarılı bir koruma için iki ucu yukarıya gelecek şekilde çivilenmelidir.

Nal şeklini şeytanın boynuzları olarak gören buna rakip bir düşünceye göre de 'içindeki şeytanın düşmesi için' ters U şeklinde yerleştirilmelidir. Üçüncü bir görüş ise nalın yanlamasına yerleştirilip uçlarının sağa bakmasını savunur. O zaman bu Christ (Hz. İsa) anlamına gelen C harfini oluşturacaktır, ki bu durumda binaya Hristiyanlık'ın koruması sağlanacaktır.

Nalın yerine sağlam bir şekilde tutturulmadığı takdirde talihsizlik getireceği de söylenir: kapı açıldığında yerinden kopup insanın başına düşeceği için!



Nal gibi basit bir nesnenin neden sihirli güçlere sahip olduğu konusunda beş açıklama vardır:

- ♣ **Nal demirden yapılmıştır.** Demir eski zamanlarda o kadar değerliydi ki, doğaüstü güçleri olduğuna inanılırdı. Bazı kültürlerde kötü ruhların saldırısından korumak için ölümlerin üzerine demir nesneler konulurdu. Yine bazı kültürlerde insanlar talih getirmesi için tahtaya değil de demire vururlar. Hindu gelinler düğünlerinde Koruyucu bir demir halka takarlar. Bir kurama göre ilk önemli demir kaynakları meteorlar olduğu için batıl inançlı kimseler bu madeni 'taoırların armağanı' olarak görmüş olabilirler.
- ♣ **Nal cinsel bir semboldür.** Bazıları nalın kadın üreme organını andıran şekli nedeniyle güçlü bir sembolik etkisi olduğuna inanırlar. Bu uzak bir olasılık olsa da bazı eski kadın üreme organları resimleri nala benzeyecek şekilde stilize edilmiştir. Şeytanın dikkatini çekip şaşırarak ve binaya girmesini önlemek için kapının üzerine cinsel bir sembol koymak gayet yaygın bir inanıştır.
- ♣ **Nal yeni doğmuş ayın sembolüdür.** Bazıları nal biçimi ile hilâl arasında bir bağlantı görürler. Yeni doğmuş ayın hilâl şekli sık sık Koruyucu bir nesne olarak kullanılır ve nalın uçları da hilâlin uçları olarak görülmüş olabilir.



- ♣ **Nal boynuzun sembolüdür.** Bazıları ise madenin U şeklini hayvan boynuzuna benzetirler. Akdeniz bölgesinde evleri korumak için boynuz kullanıldığından eski bir nal da, boynuz yokluğunda aynı işi görmüş olabilir.
- ♣ **Nal bayvana ıstırap vermeden atı korur.** Atın ayağının anatomisi anlaşılmadan önce nalbantın ateşinden akkor halinde alınmış bir maden parçasının atın toynağına takulmasını ve hayvanın bundan bir acı duymaması garip ve sihirli bulunuyordu. Acı vermeden toynağı yakabiliyorsa mutlaka Koruyucu özellikleri olması gerekirdi.

Nalın Koruyucu gücü nedeniyle onu yerine tutturun çivilerin bile sihirli nitelikleri olduğu düşünülmüştür. Bu çivilerden yapılan yüzüklerin takana nal kadar koruma sağladığına inanılırdı. Ve 'uğurlu sayıların' en önemlisi yedi iken her bir nalda yedi çivi olması bu sihirli gücü artırmaktaydı.

Mimaride yarım daire şeklinde kavisiyle kemerin de nalın ters U biçiminin önemine sahip olduğu ve basit dört köşe kapıların yerine kemerli kapıların özgün işlevinin kiliseleri ve diğer önemli yapıları korumak olduğu iddia edilmiştir.

Dünyanın en olağanüstü nal sergisi İngiltere'de Rutland'daki Oakham Şatosu'ndadır. Burada 12. yüzyıldan kalma salonda 200'den fazla nal asılıdır. Şatoda oturan Normandiya baronu kendisini ziyarete gelen her soylunun kapılara asılmak üzere bir nal bırakmasını şart koşmuştu. Günümüzde nallar korunmak için içeri taşınmıştır.

En eski Oakham Şatosu nalları işaretsiz olduğundan bu âdetin ne zaman başladığı tam olarak bilinmiyorsa da, uygulamanın 500 yıl



**Oakham Şatosu'nun atnallarının bulunduğu
Büyük Salonu.**

sürdüğünü ve günümüzde de devam ettiğini biliyoruz. Sergideki bilinen en eski nal Kral IV. Edward'ın 1470'te ve en yenisi de İngiltere Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın 1981'de verdiği.

Bu nalların bazıları çok büyüktür. 1470'ten kalan 100 santimetre eninde olup normal bir nalın yedi katı büyüklüğündedir. Kralın yerel halkı etkilemek istediği ve şato kapıları için özel olarak bunu yaptırdığı anlaşılmaktadır. Daha sonrakilerin çoğu amblem ve armalarla süslüdür. 1967'de bir nal bırakan Kraliçe II. Elizabeth bu 'gösteriş' eğilimine uymamıştır. Normandiya baronunun özgün isteğine kendi yarış atlarından birinin nalını vererek yerine getirmiştir.

Eğer nal, bulunduğu yapıya şans getirecekse Oakham Şatosu'nun kesinlikle dünyanın en talihli yapısı olduğunu söyleyebiliriz.





Eğer bir tek nal bir binaya ve sakinlerine
şans getirecekse, o zaman çok nal çok şans
demektir.



EKEKO



GÜNEY AMERİKA'nın And dağları bölgesinde en popüler ev Koruyucusu, Aymara şans tanrısı ya da Bereket tanrısı Ekeko'dur. Onun heykelciğini eve yerleştirmekle, her türlü talihsizlikten korunacağına ve bütün dileklerin gerçekleşeceğine inanılır.

Ekeko özgün şekliyle taştan yontulmuş yerli bir kamuhurdu. Modern çağlarda taş yerine parlak renklere boyanmış seramik kullanılmış ve İspanyolların etkileriyle yerli insanın bütün dileklerini sırtında taşıyan beyaz derili, açık ağızlı, bıyıklı bir figüre dönüşmüştür.

Ekeko 25 Ocak'ta bir festivalde kutlanır, bir sonraki yılda şans getirmesi için Kızılderili pazarlarındaki Şamanlardan yeni heykelcikleri satın alınır. Yeni yıl için özel istekler de sıralanır ve

Ekeko'yu mutlu etmek için sigara verilmelidir. Külü ne kadar uzun olursa o kadar çok şans getirecektir.

bunlar örneğin minyatür bir yiyecek torbası, minyatür bir televizyon ya da paralar olarak boynuna asılır. Şaman, Ekeko'yu eve götürülmeden önce bir buhurdanlığın dumanından geçirerek kutsar.

Özel dileklerle örtülü olan Ekeko yeni sahibinin evine yerleşir ve evsahibi kendisine içki, koko yaprakları ve bir sigara ikram ederek tanrıyı memnun etmeye çalışır. Ekeko'nun ağzının açık olması yakılan bir sigaranın dudakları arasına yerleştirilmesi içindir. Eğer Ekeko, sigarayı içmeye devam ederse yıllık dileklerin gerçekleşmesi olasılığı artacaktır.

Bugün yaklaşık iki milyon insan hâlâ dört bin yıllık Aymara dilini konuşmaktadır. Bunlar aslında Bolivya'daysalar da Peru ve Şili'nin kuzeyine de yayılmışlardır. Katolik kilisesine bağlı olmakla birlikte özellikle yıllık festival ve kutlamalarda, Ekeko gibi eski geleneklerini sürdürmektedir.



RUH TOPU



GEÇMİŞ YÜZYILLARDA Avrupa'da (ve bugün bile bazı ülkelerde) nazardan korunmak çok önemliydi. Bunun bir yolu kem göze, bakarak karşılık vermekse de, daha iyi bir yolu kem gözün kendi aksini göreceği bir ayna kullanmaktı. Ancak bir tek ayna sadece bir yöne baktığı için kem göz başka bir yönden içeri girer ve ayna da bir işe yaramazdı. Bu sorunun çözümü gözü her yönden yansıtan renkli camdan bir 'büyücü küresi'yd.

Ökseotu gibi bu ağır cam küreler ziyaretçi kabulü için kapı açıldığında kötülüğün içeri girmemesi için hollere asılırdı. Ama sonra bunları daha hafif yapmanın yolları bulununca

Noel ağaçlarına asılmaya başlandılar. Günümüzde pek çok kişi bunları güzel süsler olarak görürler ve Koruyucu nesneler olarak sihirli kökenleri hakkında bir fikre sahip değildir.

Son zamanlarda bahçeleri korumak için bu kürelerin büyüklerini bulmak mümkündür. Venedik Küreleri olarak anılan bu 15 cm. çapındaki cam toplar genellikle mavi, yeşil veya gümüş rengi olup ahşap direkler üzerinde çiçek tarhlarına yerleştirilir ve bu camdan kürelerin kem gözü uzak tutmaktan başka sahibine 'mutluluk, huzur ve refah' getirdiğine inanılır. On yedinci yüzyıldan beri kullanıldıkları İtalya'da çok popülerdir.



Venedik Küresi olarak bilinen büyük mavi bir Ruh Topu bir çiçek bahçesini koruyor.

UÇSUZ DÜĞÜM



HİMALAYALAR'DA bir eve girdiğinizde duvarda, kapı veya pencerenin üstünde iç içe geçmiş garip bir nesne görürsünüz. Bu 'Uçsuz Düğüm', Budizm'in 'Sekiz Uğurlu Nesnesi'nden biridir. Genelde yontulmuş bir tahtadan olup hastalığa ve erken ölüm karşı kullanılır.

Uçsuz Düğüm ebadiyeti ve ölümsüzlüğü temsil eder. Muskayı bir kapının ya da pencerenin yanına asmakla, ev sakinlerine hastalık ya da ölüm getirecek kötü ruhların içeriye girmesine engel olunacağı düşünülür. Bu bir bakıma Budistlerin nal uğurunun karşıtıdır. farkı kapının dışı yerine evin içine asılmasıdır.

Aynı zamanda Ebadiyet Düğümü olarak

da bilinen bu desenin Çin'de doğduğu ve orada tefekkür için mandala olarak kullanıldığına inanılır. Bükümleri ve dokuz iç ve dokuz dış yüzeyi meditasyon sürecinde önemli bir rol oynar. Dindar Budistler için bu desen tefekkürle dalmış Buddha'nın zarif bir şekilde düzenlenmiş bağırsaklarını temsil eder.

Burada gösterilen örnek Kuzey Nepal'de bir evden alınmıştır. Budist ve Kelt dünyaları arasındaki uzaklık gözönüne alındığında uçsuz düğüm motiflerinin eski Keltlerde de görülmesi ilginçtir. İki kültürün birbirlerinden bağımsız olarak ebadi bir 'uçsuz çizgi' kavramını benimsemeleri, bir rastlantıdan başka bir şey olamaz.



HAGODAY



HAGODAY tapınak kapısı tokmağı olup ağzında kalın bir halka taşıyan bir canavar başı şeklindedir.

Eski kutsal binaların ana giriş kapısında bulunan Hagoday'ların özel bir Koruyucu rolleri vardı. Kovalanan biri bir tapınağa sığın-

mak istiyorsa Hagoday'ı tutup kapıyı vurduğu ve halkayı elinden bırakmadığı takdirde korunmaya alınmış olurdu. Hagoday'lar bugün pek çok katedralin kapısında görülmekteyse de, Koruyucu kimliklerini kaybettikleri kuşkusuzdur.

**Geleneksel olarak
Hagoday bir
canavar başıdır.**



SONUÇ: GÜVENLİ BİR YAŞAM

MUSKALARIN VE TILSIMLARIN, renkli ve kimi zaman fantastik dünyasında dolaşırken, bazı temel ilkeleri'n bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bunlar 'Koruyucuların Altı Yasası' olarak adlandırılabilir:

Birincisi: eğer kötü ruhların tehdidindeyseniz, *dini inançlarımızı yardıma çağırarak* onları yenebilirsiniz.

Benzer benzeriyle mücadele eder. Doğaüstü tehditlere doğaüstü yöntemlerle karşı konulur. Savunma için toplanan dini güçler karşısında küçük bir şeytanın ya da bir iki cinin fazla bir şansı olamayacağına göre, zafer garantidir. Onlara bir haç ya da bir Buddha gösterdiğinizde arkalarına bakmadan kaçarlar.

İkincisi: Eğer kötü ruhların tehdidindeyseniz *onlara karşı dimdik ayakta durup siz de onları tehdit ederek* karşı koyabilirsiniz.

Kendi mücadelelerini yapmayı tercih edenler için incir işaretinden halka işaretine, parmak göstermekten V işaretine kadar çeşitli kaba jestler ve müstehcen hakaretler vardır.

Üçüncüsü: Eğer kötü ruhların tehdidi altındaysanız onları *dikkatlerini başka yere çekerek* yenebilirsiniz.

Kötü ruhlar şehvet düşkünü olduklarından cinsel bir sergilemeye karşı koyamazlar.

Onlara kaba bir cinsel organ imajı göstermekle dikkatlerini dağıtmak ve büyülerini bozmak mümkündür. Eski kiliselerin çoğundaki açık cinsel kabartmaların varlığı bununla açıklanmaktadır.

Dördüncüsü: Eğer kötü ruhların tehdidi altındaysanız *gözlerinizi üzerlerine dikerek* onları yenebilirsiniz.

Mısır'da Horus'un kutsal gözünden Türkiye'deki nazarlığa ve Akdeniz balıkçı kayıklarının hep açık gözlerinden Avrupa'nın çok parlak at süslerine kadar insanlar kem gözün nazarını üzerlerinden uzaklaştıracak yollar bulmuşlardır.

Beşincisi: Eğer kötü ruhların tehdidi altındaysanız onları, *duyularını bombardıman ederek* yenebilirsiniz.

Düşman güçler kem göz şekline girdiklerinde onları, parlak ışıklarla gözlerini kamaştırarak uzaklaştırmak mümkündür. Bunun için sahipleri atlarının süslerini güneşte parlayana kadar cilalarlar. Metal yüzeylerden yansıyan ışık kem gözü kaçıtır ve savaş sona ermiş olur. Bir başka yol da onları sinir bozucu gürültüler veya kötü kokularla kaçırmaktır. Atlara takılan çingiraklar veya evde keskin bir sarımsak kokusu harikalar yaratır.



Koruyucu haç, Koruyucuların Birinci Yasası ile uyumludur.



Altıncısı: Eğer kötü ruhların tehdidi altındaysanız onları *doğa güçlerini yardıma çağırarak* yenebilirsiniz.

Canlı, mineral ya da bitkiler, gezegenin doğal unsurları karanlık şeytanlarına karşı savaşta yardım çağrınızı beklemektedir. Koruyucu hayvanlar, sihirli mineraller ve savaşçı bitkiler batıl inanç kurbanlarının kuşatılmış zihinlerine hizmete hazırdır.



Günümüzde eski muskaların ve tıssımların çoğunu terk etmişizdir. Onların yerine kendimizi eczaneden alınan haplarla korumaya çalışırız. Hastalık sigortası yaptırırız, evlerimize en gelişmiş güvenlik sistemlerini yerleştiririz. Ve eğer yeteri kadar varlıklıysak silahlı insan Koruyuculardan yararlanırız.

Kötü ruhları koşarak, terapistlere giderek, lezzetsiz şeyler yiyerek ve karanlık güçlerinin dikkatini çekebilecek bedensel zevklerden kaçınarak bizden uzak tutmaktayız. Bu hareketlerden bazıları gerçekten Koruyucu ise de, diğerleri batıl inanç uygulamasının en son örnekleridir. Ancak bunlar günümüzde çok daha iyi kılıklara bürünmüşlerdir.

'Yağ yakmanın' o mazoşist zevkini tatmak için düzenli olarak spor salonlarına devam edenlerin, sakın bir yürüyüşten zevk alanlardan daha çok yaşadıklarını gösteren bir kanıt yoktur. Jogging yapanlar eğer yolda gaspçıların şerrinden kurtulmayı başarırlarsa ve yeterli derece uzun koşarlarsa rahat bir gezinti yapmanın çok ötesinde bedensel zararlara uğrayacaklardır. İçlerindeki cinleri kovmak için kalplerini terapistlere boşaltanlar, kendi kendini incelemenin o dengeleyici bağımsızlı-

Çiftçinin ertesi yıl kötü üründen korunması için yaptığı geleneksel Bükümlü Bebek.



ğini süratle kaybetmektedirler. Modern diyet modalarını izleyenler çok çeşitli yiyeceklerle gelişen ve her şeyi yiyen bir türden olduklarını unutup sağlıkları için o kadar kaygı duymaktadırlar ki, bunun tasası bile onları her şeyden önce yiyip bitirmektedir.

Bilgi çağında tılsımların koruması hakkındaki eski inançlarla alay etmek kolaysa da, eğer eski insanlar bunlara gerçekten inanmışlarsa o zaman bunların şimdiki çağdaş yöntemlerimizden daha yararlı olduğunu hatırlamakta yarar vardır.

Koruyucuların en önemli unsurları, inançla bağlanıldığı takdirde, korku dolu bu dünyada ruh huzuru vermeleridir. Bu ruh huzuru o 'sihirli' tılsımları takanların bağışıklık sistemlerini önemli derecede destekleyecek ve bu desteklenme ile pek çok deritten ve hastalıktan korunmuş olacaklardır. Çağdaş sağlıklı kalma yöntemlerimiz ise çoğunlukla bunun aksini yapmaktadır; en büyük düşmanlarımız olan stresi ve tasayı bizlerde birer saplantı haline getirmektedirler.



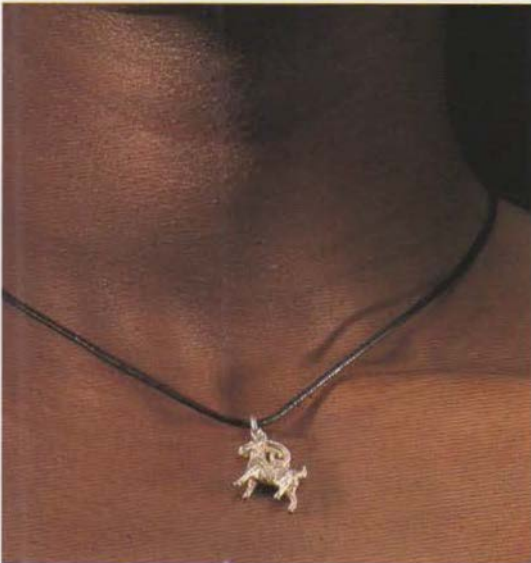
Göge uzanan tek işaret parmağı
tanrısal korunma istemektedir.



Bir Türk nazarlığı.
Bir nazarlık insanı korursa, bir arada olan birkaçı daha çok korunma sağlamalıdır.

Daha basit olarak söylersek: bir zamanlar biri belirli bir kristali taşınan kendisini kanserden koruyacağına inanmışsa gerçekten de kanserden korunurdu. Bu o taşın yayılan mistik ps'şik enerjilerden ya da manyetik alanlardan değil, taşın Koruyucu değerini kabul eden insan beyninin bu düşünceyle daha rahat edeceğindendi. Ve beyin rahatlayınca kristali taşıyan kişinin vücudu da gevşer, stres düzeyleri aşağı iner ve böylece de bağışıklık sisteminin etkisi artmış olurdu. Böylece bizim için saçma bir kristal parçası olan şey, onu gerçekten kansere karşı korurdu. Bugün bilimin milyonlarca laboratuvar hayvanını kurban ettikten sonra kansere bir çare bulamadığını herkes çok iyi bilir. Ve yine günümüzde çoğunlukla olduğu gibi konu üzerinde bilgi sahibiysek bu bilgi bizi tasalandırır. Ve tasalarımız bağışıklık sistemlerimizi bastırarak ve kanser olma olasılığımızı artacaktır.

Bilimsel bir çağda yaşamının sorunu şudur: Teknolojide büyük ilerlemeler kaydedilmiştir, ancak bu süreç içinde sihirli konumaya inanmanın o eski rahatlığını da kaybetmişizdir. Eğer bilimsel düşünce bize belirli bir kristalin kanseri önlemeyeceğini söylüyorsa, bu inancımızın yerine başka bir şey geçirmek onun işidir. Eğer bunu yapmazsa, eski körinancınızı



**Uğur yüzüğü olarak
dört yapraklı
yonca.**



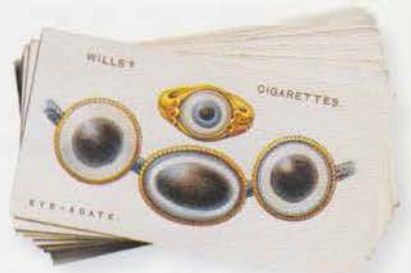
**Son yıllarda Rüya-
yakalayıcıları çok
popüler
olmuştur.**

elimizden almış ve yerine bir şey koymamış olur.

Derialtı narkoz, güç bir doğumda sancıyı azaltma konusunda yeşimtaşından yapılmış bir tılsımdan; Viagra'nın keşfi bir penis tılsımını takınaktan kuşkusuz daha iyidir. Ancak kendi derialtı zerklerini ya

da Viagralarını henüz bulamamış pek çok tıbbi sorun vardır. Sonunda oraya varacağınız ve bütün sorunlarımız bilimsel keşiflerle çözümlenecektir; ancak bu arada dünyanın pek çok yerinde insanların kimi zaman gizli, kimi zaman açık olarak, kimi gerçek kimi düşsel korkularla dolu günlerini atlatmak için yüzlerce Koruyucudan birini yardıma çağırıp tahlisizliği kendilerinden uzak tutmaya çalışmalarına şaşmamak gerekir.

**Küçük boyuna rağmen bu
koç hâlâ güçlü bir bereket
tılsımıdır.**



**Akik taşının özel
bir şekilde
yontulmasıyla elde
edilen koruyucu
Göz taşları.**



BIBLIOGRAFYA

Andrews, Carol, *Amulets of Ancient Egypt* (British Museum Press, 1994)

Armstrong, Edward A, *The Folklore of Birds* (Collins, 1958)

Bayley, Harold, *The Lost Language of Symbolism* (Williams & Norgate, 1912)

Binder, Pearl, *Magic Symbols of the World* (Hamlyn, 1972)

Brelsford, Vernon, *Superstitious Survivals* (Centaur Press, 1958)

Bruce-Mitford, Miranda, *The Illustrated Book of Signs and Symbols* (Dorling Kindersley, 1997)

Budge, E A Wallis, *Amulets and Superstitions* (Oxford University Press, 1930)

Cirlot, J E, *A Dictionary of Symbols* (Routledge & Kegan Paul, 1962)

Clair, Colin, *Of Herbs and Spices* (Abelard-Schuman, 1961)

Clough, T H McK, *The Horseshoes of Oakham Castle* (Rutland County Museum, 1987)

Collett, Peter, *Foreign Bodies* (Simon & Schuster, 1993)

Cunningham, Scott, *Encyclopedia of Magical Herbs* (Llewellyn Publications, 1997)

David, Judithann H and Van Hulle, J P, *Michael's Gemstone Dictionary* (Affinity Press, 1990)

Eichler, Lillian, *The Customs of Mankind* (Heinemann, 1924)

Elsbeth, Marguerite, *Crystal Medicine* (Llewellyn Publications, 1997)

Elworthy, Frederick Thomas, *The Evil Eye. An Account of the Ancient and Widespread Superstition* (John Murray, 1895)

Elworthy, Frederick Thomas, *Horns of Honour* (John Murray, 1900)

Fontana, David, *The Secret Language of Symbolism* (Pavilion Books, 1993)

Gonzales-Wippler, Migene, *Complete Book of Amulets and Talismans* (Llewellyn Publications, 1991)

Hammerton, J A (Editor), *Manners and Customs of Mankind* (Analgamated Press, 1931)

Hill, Douglas, *Magic and Superstition* (Paul Hamlyn, 1968)

Holbeche, Sozzi, *The Power of Gems and Crystals* (Piatkus, 1989)

Hole, Christina, *English Traditional Customs* (Batsford, 1975)

Howes, Michael, *Amulets* (Robert Hale, 1975)

Johari, Harish, *The Healing Power of Gemstones* (Destiny Books, 1988)

Jones, Alison, *Dictionary of World Folklore* (Larousse, 1995)

King, C W, *The Natural History of Gems or Decorative Stones* (Bell, 1867)

Knowlson, Sharper T, *The Origins of Popular Superstitions and Customs* (Werner Laurie, 1934)

Lambeth, M, *Discovering Corn Dollies* (Shire Publishing, 1994)

Leach, Maria (Ed.), *Folklore, Mythology and Legend* (New English Library, 1972)



- Lorie, Peter, *Superstitions* (Simon & Schuster, 1992)
- Maloney, Clarence (Ed.), *The Evil Eye* (Columbia University Press, 1983)
- Maple, Eric, *Superstition and the Superstitious* (Barnes, 1972)
- Meerlo, Joost A M, *Intuition and the Evil Eye* (Seivire, 1971)
- Meller, Walter Clifford, *Old Times. Relics, Talismans, Forgotten Customs and Beliefs of the Past* (Werner Laurie, 1930)
- Melody, *Love is in the Earth. A Kaleidoscope of Crystals* (Earth-Love Publishing, 1995)
- Morris, Desmond, *Bodytalk. A World Guide to Gestures* (Jonathan Cape, 1994)
- Morris, Desmond *et al.*, *Gestures. Their Origins and Distribution* (Jonathan Cape, 1979)
- Murdoch, Tessa, *Treasures and Trinkets* (Museum of London, 1991)
- Oakley, Kenneth P, 'Animal Fossils as Charms', in: Porter, J R & Russell, W M S (Eds), *Animals in Folklore* (Brewer, 1978)
- Oakley, Kenneth P, 'Decorative and Symbolic Uses of Vertebrate Fossils', in: *Occasional Papers on Technology*, No. 12, 1975, Pitt Rivers Museum, Oxford
- Pavitt, William Thomas and Pavitt, Kate, *The Book of Talismans, Amulets and Zodiacal Gems* (William Rider, 1914)
- Potter, Carole, *Touch Wood: An Encyclopaedia of Superstition* (Michael O'Mara, 1988)
- Roeder, Dorothy, *Crystal Co-creators* (Light Technology Publishing, 1994)
- Sheridan, Ronald & Ross, Anne, *Grotesques and Gargoyles* (David & Charles, 1975)
- Simpson, Liz, *The Book of Crystal Healing* (Gaia Books, 1997)
- Tait, Hugh, *Jewellery Through 7000 Years* (British Museum, 1976)
- Villiers, Elizabeth, *The Book of Charms* (Lorrimer, 1973)
- Vince, John, *Discovering Horse Brasses* (Shire Publishing, 1994)
- Walker, Barbara G, *Symbols and Sacred Objects* (Harper, 1988)
- Weir, Anthony and Jerman, James, *Images of Lust* (Batsford, 1986)
- Zammit-Maempel, George, 'Fossil Sharks' Teeth. A Medieval Safeguard Against Poisoning', in: *Melita Historica*, VI, 4, 1975, pp 391-406
- Zolar, *Encyclopedia of Signs, Omens & Superstitions* (Souvenir Press, 1998)



DİZİN

A

Abanoz 120
 Abrakadabra 152-3
 Afrodizyaklar 109
 Akdiken 102
 Akik 68-17, 157
 Akrep 51
 Allah 148-9
 Allah-Muhammed 149
 Al-lat 137
 Aloha 180-1
 Altun 143
 Altın 65, 82-3
 Ametist 56-7, 81
 Amonet 47
 Ana Tannça 201
 Anatomik Koruyucular
 154-65, 166-73,
 174-93
 Ankh 126-7
 Apollo 99
 Aristo 57
 Aslanlar 51
 Aşk
 elmas 65
 kalp 157
 munachi 162
 okbuşu 87
 pelin otu 121
 yeşilin 70
 zümrüt 69
 Aşk Taşı 57, 59, 78
 At 91
 at takıları 7, 84-5

boynuz 48

nallar 7, 25, 206-9

Ateş Taşı 74
 Athena 30
 Atlı Tılsım 80
 Ay Taşı 76
 Ayet Tılsımlar 149
 Ayı Pençesi Tılsımı 23
 Aykurbağası 39
 Aziz Christopher 124-5
 Aziz Patrick 115
 Aziz Paul 47
 Aziz Paul'un Dili 28-9
 Aziz Valentine 57
 Azize Anne 131
 Azize Hilda 46-7
 Azize Hilda'nın Taşı 47

B

Bacak 163
 Bacchus 57, 177
 Bakır 83
 Bakır Taşı 61
 Balık 16-17
 Barış Taşı 57
 Başlıca Koruyucular
 166, 73
 Baykuş 30-1
 Bereket Taşı 78
 Bes 165
 Bezoar Taşı 88-9
 Biber 100-1
 Bioelektrik Kalkan 92-3
 Bitkiler 94-121, 204

Bitkisel Koruyucular

94-121, 204
 Boğa 34, 35, 137
 Boncuk 90-1, 118, 145
 Boynuz İşareti 66, 165,
 186-7
 Boynuzlar 34-5, 48,
 100-1, 187, 208
 Boynuzlu At 51
 Brown, Charles 93
 Buckland, William 89
 Buda 128
 Budge, Wallis 117
 Buhurdanlık 105

C

Caligula 188
 Cenin 160-1
 Churchill, Winston 179,
 199
 Cinsel Koruyucular
 at nalı 207
 aytışı 76
 balık 17
 baykuş 31
 deniz kabukları 37
 fallus 159
 gümüş 83
 incir hareketi 177
 ipekböceği kedisi 33
 isli kuvars 59
 istridye 40
 jasp 71
 kalp 157

sheela-na-gig 202-3

şiva (shiva) 143, 145
 yonca 113, 114-15
 Cinsel Organlar 162
 Coco de Mer 108-9
 Corno 101

Ç

Çağırın Kedi 32-3
 Çapraz Parmaklar
 184-5
 Çarınihlar 130-1
 Çatalhöyük 35
 Çekirge 51
 Çiftçilik
 boynuz 35
 çekirge 51
 kuklalar 201
 lâl taşı 74
 Çifileşme Taşı 162
 Çocuk Taşı 67

D

Darwin'in Balık
 Sembolü 17
 Defne Ağacı 99
 Değerli Taş 58
 Demir 83, 207
 Deniz Kabuğu 36-7, 40
 Depresyon
 ametist 58
 jasp 71
 kara kehribar 66
 kuvars 56



lâl taşı 79
lapis lazuli 67
malakit 61
Dinsel Koruyucular 17,
122, 45, 148-51
Diş ve Pençe 22-3
Diyanisos 57
Doğum
ayı dişi 23
aytaşı 76
bakır çağı haçı 133
cenin 161
deniz kabuğu 37
fesleğen 98
kan taşı 62
kırmızı mercan 43
yeşim 70
zümrüt 69
Dört Yapraklı Yonca
112-3
Dulluk Taşı 79
Dur Taşı 67
Düğünler 102, 103, 113,
120

E

Edward IV 208
Eğreltiotu 120
Ejderhalar 50, 70
Ekeko 210
Elizabeth II 208
Eller 174-93
Elmaslar 64-5
Elworthy, Frederick 193
Engerek Taşı 46-7
Erkeklik ●rganı 158-9
Ev Koruyucuları 25,

194, 213
akdiken 102, 87
altın 82
baykuş 31
boynuz 35
defne ağacı 99
eğrelti otu 230
kadife çiçeği 120
kurbağa 39
mercan köşk 120
meşe palamutu 107
sarunsak 97
üvez 110
yılan taşı 47
zümrüt 69

F

Fascinum 159
Fatma'nın Eli 173,
191-1
Fesleğen 98
Fil 24-5, 118

G

Ga'u 150
Ganesha 24-5
Gece Taşı 67
Gerçek Taşı 67
Geyik 50
Gezgin Taşı 75
Gohbo 164-5
Gordon ve Khartoum
109
Gotoku-ji 33
Gökkuşağı Taşı 58
Gökmürüt 75
Gözlü Akik Taşı 172

Güç Taşı 59
Gül Kuvarısı 59, 81
Gülen Buda 128
Güvercinler 50
Güz Taşı 59

H

Haç 17, 130-3
Hadrian 78
Halep Taşı 172
Halka İşareti 192-3
Hanım Böceği 49
Hasır Kuklalar 200-1
Hastalıklar 67, 70, 73
Hayal Kuran 79
Hayvansal Koruyucular
12-51

Hei-Tiki 160-1
Hematit 71, 81
Hilâl 136-7
Hitler, Adolf 198, 199
Horus 168-9
Horus'un Gözü 168-9
Huzur 57
Huzur Taşı 57
Hz. Süleyman'ın Yıldızı
143

i

İç İçe Geçmiş Üçgen
143
İhanet
doğal mıknaş 60
elmas 65
kaplan gözü 77
kırmızı biber 101
topaz 78

İktomi 197
İnci 27
İncilerin Anası 27
İncir İşareti 66, 159,
176-7

Innocent III Papa 73
İpek otu 121
İsis 62, 137
İsis'in Kanı 62
İşaret Parmağı 182
İyilik Taşı 57

J

Jasp 71
Jest Koruyucular
174-93

K

Kader Taşı 73
Kadife Çiçeği 120
Kali 143
Kalp 156-7
Kambur 164-5
Kanser 216-17
Kaplan Gözü 77, 81
Kara 140-1
Kara Kedi 50
Kara Kehrbar 66
Karabasan 47, 76, 91,
121, 197
Karakurbağası 39
Kartanesi Obsidiyeni 75
Kaya Kristali 59
Keçi 51
Kediler 32-3, 50, 110
Kehrbar 39-116-7
Kekik 121



DİZİN

Kelebek 50, 70

Kem Göz 11

Kına 103

Kına Gecesi 103

Kırmızı Mercan 42-3,
91, 101

Konsantrasyon 59

Koyun 51

Kömür 66

Kristaller 52-81

Kristallerin Kralı 65

Krohn, Friedrich 199

Kumarhane 23, 70, 101,
139, 165

Kurbağa 39-9

Kurşun 83

Kurt Dişi 23

L

Lades Kemiği 44-5, 45

Lâl Taşı 79

Lapis Lazuli 67

Lavelaye, Victor 179

Licht, Hans 177

Lupton, Thomas 99

M

Maat'ın Eli 191

Malakit 61, 81

Mandrake 119

Mano Cornuta 186

Mars 71

Maskotlar 10

Maşallah 149

Mavi Göz 173

Medusa 43

Mercan 42-3

Mercanköşk 120

Merchant'ın Taşı 63

Meşe Palamutu 107

Metaller 82-93

Miknatis 60

Mine Çiçeği 107

Mineral Koruyucular
146-53

Mineraller 52-81

Moutza 189

Munachi 162

Muskalar 10, 11

Mücevherler 55-81

N

Napolyon 68, 89

Nazar Boncuğu 173

Nelson 207

Nyami-Nyami 19

●

Oakham Şatosu 208

Obsidiyen 75

Ok 87

Okbaşı 86-7

Oniks 80

Opal 58

Orta Parmak 188

Ö

Ölümsüzlük

ankh 127

bokböceği 15

kelebek 50

şeytan 19

Örümcekler 41, 196-7

Özgürlük Taşı 77

P

Padma Saubhava 129

Palad Khik 159

Pano Pantea 185

Pençe 22-3

Perseus 43

Pi-Diski 142

Piskopos Taşı 57

Pomander 104-5

Rudolph II 109

R

Rüya Taşı 59

Rüya-yakalayıcı 41, 47,
196-7

S

Saamiler 23

Safir 73

Saflık Taşı 75

Sağlık 216-17

abrakadabra 152

ameüst 57

comelian 68

hematit 97

jasp 71

kan taşı 62

kırmızı kurdele 205

lâl taşı 69

lapis lazuli 67

meşe palamutu 107

okbaşı 87

pomander 105

safir 73

sarımsak 97

sitrin 63

topaz 78

turkuvaz 80

uğurböceği 49

yeşim 70

yılan taşı 47, 77

zümrüt 69

Sarhoşluk 56-7, 121

Sarı Kantaron 111

Sarımsak 96-7

Scott, Walter

Sedefotu 110

Sevi Taşı 60

Sitrin 63-81

Sonsuz Düğüm 212

Süpürge otu 121

Svastika 85, 198-9

Ş

Şans Fasulyesi 118

Şans Taşı 80

Şarap Katmak 29

Şeffaf Kuvars 59, 81

Şefkat Taşı 79

Şifa Taşı 57

Şimşek 138



T

Talih 139
 Tanrıların Taşı 17
 Tanrının Taşı 80
 Tau 134
 Tavşan Ayağı 20-1
 Tavuskuşu Tüyü 26
 Tekerlek 139
 Tekne Gözleri 170-1
 Teneke 83
 Tespih 145
 Thor'un Çekici 135
 Tilki 51
 Tılsım 10, 146
 Tılsımlar 10
 Topaz 78
 Tor'un Magiska Tılsımı 135
 Tutku Taşı 79
 Türk Taşı 80
 Tüyler 50

U

Uçsuz Düğüm 212
 Uğur Böceği 49
 Umut Elması 65
 Uzun Ömürlülük

aykurbağası 39
 kaplumbağa 51
 kelebek 59
 meşe palamutu 107

Ü

Üçlü Ceviz 106
 Üvez 110

V

V İşareti 178-9
 Venedik Küresi 211
 Verimlilik 6

akdiken 102
 ankh 127
 bakır çağı haçı 133
 balık 17
 boynuz 35
 cenin 161
 coco de mer 109
 deniz kabukları 37
 ejderhalar 50
 geyik 50
 gül kuvarz 59
 istin'dye 40
 keçi 51
 koç 51

koyun 51
 kurbağa 38-9
 lades kemiği 45
 lapis lazuli 67
 mandrake 119
 mercan 43
 ökse otu 204
 tavşan ayağı 21
 tek boynuzlu at 51
 uğur böceği 49
 üçlü ceviz 106
 yumurtalar 50
 zümrüt 69

Vijra 138

W

Wedjat Gözü 169

Y

Yakut 72
 Yarasa 70
 Yeşil Malakit 61
 Yeşim 70, 142
 Yılan Taşı 47
 Yılanlar 18-19, 29,
 46-7, 69, 71, 77, 138
 Yıldız Taşı 73

Yolculuk 7, 170-1
 aslan 51
 aytaşı 76
 Aziz Christopher
 124-5
 sarımsak 97
 topaz 78
 yunuslar 50
 zümrüt 69
 Yolculuk Taşı 76
 Yonca 112, 15
 Yumurtalar 50
 Yunuslar 50

Z

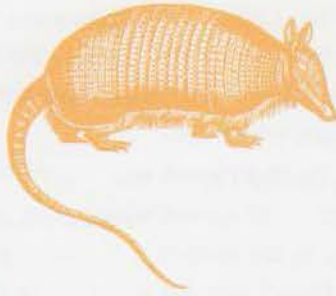
Zehirler 27, 29, 51, 57,
 77, 79, 80, 88-9
 Zenginlik
 altın 82
 aykurbağası 39
 çağırın kedi 33
 örümcekler 41
 sitrin 63
 uğurböceği 49
 yeşim 70
 zümrüt 69
 Zümrüt 69



TEŞEKKÜR

Bu kitabın hazırlanmasında bana yardımcı olan kişilere teşekkürlerimi sunuyorum:

David Alexander, Silke Bænink, Peter Collett, Caroline Earle, Vanessa Fletcher, Estelle Garland,
Terry Jeavons, Annie Morris, Jason Morris, Ramona Morris, Shirley Patton, Bill Russell, Guy Ryecart,
Miranda Spicer, Michael Whitehead ve Alison Wormleighton.



RESİMLER

Archiv für Kunst und Geschichte, London: 9t (Prado, Madrid), 43t (Louvre, Paris), 97, 113, 119b, 125, 159t, 214
AKG, London/Eric Lessing: 85, 145, 165
Bridgeman Art Library, London: 11b (British Museum), 14 (Egyptian Museum, Cairo), 49b (Bonham's), 64 (Christie's),
73 (San Francesco Upper Church, Assisi), 78 (Museo Archeologico Nazionale, Naples), 79 (Galleria degli Uffizi,
Florence),
134 (British Museum), 137b (Bonham's), 153b (University of Liverpool Art Gallery)
Dr Clive Bromhall: 98
Fortean Picture Library: 47b
Hutchison Picture Library: 81b (Gail Goodyear)
Images Colour Library: 5, 6b, 7b, 159b, 160, 161
Andrew Lawson: 185
Desmond Morris: 10b, 19t, 25, 31t, 32, 35, 37, 39t, 48b, 81t, 85t, 99, 101, 168, 171t, 171b, 198, 208, 210b, 211t, 211b,
213b
Tony Stone: 19b, 26b, 89, 103, 107, 188, 199, 203, 209
TRIP/Art Directors: 33 (C. Rennie), 141 (H. Rogers), 151 (A. Tjagny Rjadno)

Teşekkürler

Clare Bayes, James Cox, Rukshana Chenoy, Maggie DeFreitas, Angela Enahoro, Helene Enahoro, Trevor Gunn,
Lucianne Lassalle, M. Parkin and Emma Scott
resimlerin teminindeki yardımları için

Teşekkürler The Healthy House,

A. R. Wibley & Son (Kuyumcu), Jeremy Hoye (Kuyumcu)
takıların temini için

